

Begroting 2020 - 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Aanbieding	2
Voorwoord	3
1 Inleiding	17
1.1 Leeswijzer	17
1.2 Algemeen Financieel Beeld	19
2 Programma 0 Bestuur en ondersteuning	27
3 Programma 1 Veiligheid	41
4 Programma 2 Verkeer, vervoer en openbare ruimte	46
5 Programma 3 Economie	56
6 Programma 4 Onderwijs	65
7 Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	70
8 Programma 6 Sociaal domein	78
9 Programma 7 Volksgezondheid en milieu	91
10 Programma 8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	96
11 Paragrafen	103
11.1 Lokale heffingen	104
11.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	112
11.3 Onderhoud kapitaalgoederen	120
11.4 Financiering	129
11.5 Bedrijfsvoering	135
11.6 Verbonden partijen	143
11.7 Grondbeleid	164
12 Financiële positie	171
Bijlagen	187
Bijlage 1: Overzicht baten, lasten en reservemutaties op taakveldniveau	188
Bijlage 2: Nieuwe beleidswensen uit de Perspectiefnota verwerkt in de Begroting 2020-2023	192

Aanbieding

Met genoegen presenteren wij u de tweede begroting van gemeente Hoeksche Waard, de Begroting 2020-2023. In deze begroting zijn de ambities en nieuwe beleidswensen uit de perspectiefnota uitgewerkt.

Op 9 juli 2019 stelde u de Perspectiefnota vast, waarin de kaders voor de voorliggende begroting waren opgenomen. De Perspectiefnota bevatte een fors aantal nieuwe (structurele) beleidswensen. Hierdoor ontstond een forse opgave om te kunnen komen tot een structureel sluitende begroting.

In lijn met het bij de perspectiefnota aangenomen amendement is een aantal onderzoeken uitgevoerd om uiteindelijk te komen tot een sluitend meerjarenperspectief. Deze onderzoeken hebben ertoe geleid dat wij u een structureel sluitende begroting kunnen aanbieden (vanaf jaarschijf 2022).

In het voorwoord van deze begroting treft u een uitgebreide toelichting op onze beleidsspeerpunten "Gangmaken voor een vitale Hoeksche Waard".

Burgemeester en wethouders van gemeente Hoeksche Waard

de secretaris, de burgemeester,

Barbera Silvis-de Heer Govert Veldhuijzen

Voorwoord

Inleiding

Vanaf 1 januari vormen de 5 voormalige gemeenten en de 3 gemeenschappelijke regelingen in één klap een gemeente van ruim 86.000 inwoners met een oppervlakte van 323 km². Hierdoor bundelen we de krachten en kunnen we gangmaken voor het behoud en vergroten van de vitaliteit in de Hoeksche Waard. In het hoofdlijnenakkoord "Samen meer Waard" heeft de coalitie vanuit haar ambitie "Dichtbij en in verbinding met de omgeving" haar speerpunten verwoord.

Vanuit het hoofdlijnenakkoord naar een perspectiefnota om vervolgens een begroting 2020-2023 op te stellen. Voor gemeente Hoeksche Waard de eerste keer. Vanuit een breed perspectief wordt er zo steeds meer focus aangebracht. Dit betekent dus ook keuzes maken. De raad heeft in januari 7 thema's benoemd als speerpunt. Deze hebben wij via de perspectiefnota en de nu voorliggende begroting verder geconcretiseerd. Op deze 7 thema's willen we versnellen, willen we gang gaan maken om tijdens deze collegeperiode de ambities te realiseren.

Na te streven beeld

"In de Hoeksche Waard leef je het gezonde leven, op je eigen tempo in alle vrijheid, met ruimte om je heen op een steenworp afstand van de dynamische stad. Een eiland waar altijd iets te doen is, met leuke winkels en goede horeca. Waar het buitenleven dichtbij is. Met prachtige vergezichten, kleurrijke akkerranden en kreken en omringd door de Delta. Een gebied met vindingrijke inwoners met vruchtbare grond voor innovatieve doeners. Waar de mensen hard werken, samen dingen ondernemen en voor elkaar zorgen."

Gangmaken voor een vitale Hoeksche Waard

De Hoeksche Waard laat nu een stabiel beeld van het aantal inwoners zien. Wel vergrijsst en ontgroent (minder jongeren) de Hoeksche Waard sterk. In 2035 wordt ruim 60% van de woningen in de Hoeksche Waard bewoond door huishoudens van 55+ en dit percentage zal alleen maar toenemen. Daarmee heeft het een forse opgave als het gaat om het ombuigen van de demografische ontwikkeling en daarmee het vitaal houden van het gebied. Deze verandering kan leiden tot het verdwijnen van voorzieningen, krapte op de arbeidsmarkt en een afnemende vitaliteit in de kernen: wie kan straks nog voor wie zorgen? Actie is dus geboden!

Een vitaal eiland is een eiland dat in staat is om op eigen kracht goed te functioneren en daar is veel voor nodig. Een basis aan dagelijkse voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg, welzijn en detailhandel is essentieel. Ook voldoende en passende werkgelegenheid is belangrijk. Het eiland moet goed bereikbaar en veilig zijn. Mensen moeten er kunnen sporten (bij verenigingen) en er moet, zowel voor eigen inwoners als voor bezoekers, voldoende ruimte zijn voor recreatie en cultuur. Ondernemers moeten voldoende ruimte hebben om in vrijheid te kunnen ondernemen en er moet een vruchtbare grond zijn waar innovatieve ideeën uit kunnen ontspringen. Al deze factoren dragen bij aan de vitaliteit van het eiland.

Gangmaken door focus op jonge huishoudens

Juist deze jongere doelgroep is belangrijk voor het in stand houden van voorzieningen als onderwijs en detailhandel. Zij vormt een groot deel van de beroepsbevolking en is cruciaal om te kunnen voorzien in de toenemende vraag naar thuis- en mantelzorg. Deze groep is dé drager van de vitaliteit van de regio. Om het draagvlak voor voorzieningen te bewaken is instroom en het behoud van jonge huishoudens dus noodzakelijk. Actie moet worden ondernomen om de Hoeksche Waard vitaal te houden. In de dorpen scholen, huisartsenpraktijken, supermarkt en verenigingen aanwezig blijven. Hier moeten alle partijen zich voor (blijven) inzetten. Om ervoor te zorgen dat de Hoeksche Waard in de toekomst een vitaal eiland blijft, moeten er dus jonge huishoudens bijkomen.

Gangmaken door samen te werken met de omgeving

Het college gelooft in de kracht van samen optrekken en neemt het initiatief om de energie die er in de Hoeksche Waard is te bundelen. Samen met inwoners, ondernemers, onderwijs, verenigingen en instellingen aan de slag om de Hoeksche Waard zo te positioneren dat jonge huishoudens voor de Hoeksche Waard behouden blijven, versterkt wordt én nieuwe jonge huishoudens zich in de Hoeksche Waard gaan vestigen.

Ook regionaal zoeken we vanuit de inhoud van onze opgave en ambitie, samenwerking met andere strategische allianties om ons heen.

Gangmaken door integraliteit en versnelling in de opgaven

In de raadsvergadering van 8 januari jl. zijn er 7 thema's als speerpunten benoemd die voor de komende collegeperiode moet zorgen voor integraliteit en versnelling.

De 7 thema's staan in nauw verband tot elkaar. Het ene thema kan niet zonder het andere, het is een samenspel van verschillende factoren op het gebied van goed wonen, leven, werken en recreëren. Daarom werken we integraal aan de kwaliteit van de sociale en ruimtelijke omgeving, het landschap, de cultuur, de werkgelegenheid, bereikbaarheid, de kwaliteit en nabijheid van noodzakelijke voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn, winkelen en onderwijs en een passende woningvoorraad. Het is belangrijk om te onderkennen dat er een bepaalde wederkerigheid is tussen deze zaken: ze zijn als raderen in een machine. Voldoende werkgelegenheid kan nieuwe inwoners aantrekken en dus leiden tot een behoefte aan meer nieuwbouw. Andersom kan een aantrekkelijk woonmilieu en de aanwezigheid van een geschikte beroepsbevolking juist een reden zijn voor bedrijven om zich hier te vestigen. Het totale systeem is daarbij zo sterk als de zwakste schakel. Alle raderen moeten draaien om de 'machine' gaande te houden om zo de jonge huishoudens voor de Hoeksche Waard te behouden, te versterken en aan te trekken.

1. Inclusieve samenleving

Inclusie is meedoen en erbij horen. Met en zonder beperking. Het aantrekken, behouden en versterken van jonge huishoudens vormt de basis van een gezonde samenleving. Investeren in een positieve opvoeding, succesvolle schoolloopbaan en brede ontwikkeling van kinderen, jongeren en jongvolwassenen is het fundament van welzijn, economische zelfstandigheid en meedoen aan de samenleving. Voor een vitale, inclusieve samenleving versnellen we de transformatie in het sociaal domein door meer samen te werken, slimmer te investeren en nieuwe wegen in te slaan, waarbij we al werkende weg ervaren wat werkt en wat niet. Dit vraagt om innovatie en verandering van gedrag. In onze aanpak staan 5 thema's centraal, namelijk: (1) Opvoeden doen we samen (It takes a village to raise a child), (2) Samen tegen armoede (3) Sterke schakels, (4) Thuis in de kern en (5) Werk voor iedereen! Thema's die sterke verbindingen hebben met programma's in andere domeinen, waaronder Economie en Wonen

Opvoeden doen we samen (It takes a village to raise a child)

Door samen te werken en te verbinden vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen alle (mede)opvoeders bij aan een positief opvoed- en opgroei-klimaat in de Hoeksche Waard. Helpen is goed, voorkomen is beter. In onze aanpak zetten we in op het faciliteren en stimuleren van (1) stevige(re) (in)formele netwerken (2) vitale(re) en veerkrachtigere volwassenen om het kind heen en (3) (meer) kansrijke keuzes voor ieder kind. We richten ons allereerst op het versterken van het netwerk. Wij verbinden betrokken spelers en faciliteren dat alle (mede)opvoeders beter toegerust zijn om bij te dragen aan de opvoeding van onze kinderen. We richten ons op goede inbedding van informatie over en hulp bij opgroeien, opvoeden en ouderschap. Wij focussen ons hierbij op de doelgroep 9 maanden tot 12 jaar.

Samen tegen armoede

We willen dat de inwoner door of met ondersteuning financieel zelfredzaam blijft/wordt en hierdoor kan deelnemen aan de samenleving. Het beeld bestaat dat er relatief veel kinderen in de Hoeksche Waard onder de armoedegrens leven. Cijfers zijn beperkt beschikbaar. We starten daarom allereerst met het in beeld brengen van de doelgroep die nu armoede kent. Op basis van dit inzicht bepalen we welke 'cocktail' van interventies nodig is om het gewenste effect te behalen. Het gaat daarbij enerzijds om inzet van preventieve maatregelen, zoals het ontwikkelen van een preventieprogramma met onze maatschappelijke partners (o.a. onderwijs) en werkgevers. Daarnaast richten we ons op het opleiden en coachen van onze hulpverleners, intern en extern, om integraal en vanuit vakmanschap advies/hulp op maat te kunnen geven/verlenen.

Sterke schakels

Met het merendeel van onze inwoners gaat het goed. Van de inwoners die hulp nodig hebben, hebben de meesten een eenvoudige hulpvraag. Een hulpvraag die overigens vaak nog wel efficiënter kan worden afgehandeld door bijvoorbeeld het vereenvoudigen van werkprocessen. Een klein deel van alle inwoners heeft te maken met een meervoudig complexe hulpvraag op meerdere leefgebieden en (dreigende) multiproblematiek. Vanwege de huidige complexe samenleving wordt deze groep steeds groter. Naar deze groep gaat onze aandacht uit, vanuit de gedachte dat als de basis van het bestaan niet op orde is er geen ruimte is voor ander type interventies. We pakken als gemeente hierop de regie. We investeren in een slimme(re) manier van samenwerken en zetten in op stevige (hulp)structuren. Deze (hulp)structuren zijn een middel om in complexe situaties de samenwerking tussen professionals uit verschillende disciplines te versterken, ongeacht de plek waar of de manier waarop de vraag wordt gesteld. Dit vergt maatwerk, beginnend bij de vraag van de inwoner. Wij zijn hierbij 100% dienstverlenend en dichtbij. Onze focus ligt op de (door)ontwikkeling van de wijkteams in de Hoeksche Waard.

Thuis in de kern

Ouderen en mensen met een beperking kunnen, ongeacht hun woonplek, zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen en meedoen aan de samenleving. Dat is onze ambitie. Het gaat er hierbij ook om dat mantelzorgers zich voldoende ondersteund voelen. We zetten in op uiteenlopende inspanningen, waaronder mensen bewust maken van hun huidige woonsituatie door bijvoorbeeld de campagne Lang leve thuis. We richten ons ook op daling van het aantal woningen dat niet geschikt is voor mensen met een fysieke beperking door in te zetten op levensloopbestendige nieuwbouw en renovaties. We faciliteren laagdrempelige ontmoetingsplaatsen in diverse kernen en versterken de binding met de doelgroep ouderen door onder meer signalerende huisbezoeken. We onderzoeken het aanbod van logeerszorg en ondernemen concrete acties om de zorgovergangen gelijkmatiger plaats te laten vinden. We werken nauw samen met zorgkantoor, zorgverzekeraar, zorg- en welzijnspartners.

Werk voor iedereen!

Ook op een krappe arbeidsmarkt heeft een deel van de inwoners moeite om mee te (blijven) doen. Vooral jongeren die hun opleiding niet afmaken, inwoners met een arbeidsbeperking en inwoners die al lange tijd afhankelijk zijn van een uitkering komen moeilijk aan een baan. Om hier verandering in te brengen richten we ons zowel op inwoners met een grote afstand/beperking als op de werkgevers, met als doel dat iedereen naar vermogen kan meedoen. We zetten in op een vijftal bouwstenen:

1. In de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt: in beeld brengen van kwetsbare jongeren en verbinden aan een aanbod richting dagbesteding, school of werk.
2. Versterken van de rol van de gemeente als voorbeeldwerkgever en motor op de inclusieve arbeidsmarkt.
3. In de verbinding tussen Wmo en werk: wegnemen van belemmeringen bij het op en afstromen in de keten dagbesteding-beschut werk-regulier werk.
4. Stimuleren van inclusief werkgeven bij ondernemers in de Hoeksche Waard en het ontwikkelen van leerlijnen en arrangementen met functiecreatie bij en met werkgevers.
5. Doorontwikkelen van uitvoeringsorganisatie HW Werkt! zodat de gemeente optimaal kan bijdragen aan het verkleinen van de kloof tussen vraag en aanbod.

We maken gang op:

- het realiseren/faciliteren laagdrempelige ontmoetingsplekken voor opvoeders in kernen.
- het opzetten van een overkoepelend digitaal platform voor ouders.
- ondersteunen van initiatieven die inzetten op succesvol samenwerken tussen ouder en professionals;
- het via een 0-meting inzichtelijk krijgen wie in armoede leeft;
- het opstellen van een gedragen plan van aanpak voor het inrichten van een meldpunt armoede en schulden;
- samen met - bestaande en nieuwe - partners is een preventieplan armoede gemaakt
- het operationaliseren van 3 wijkteams;
- inzichtelijk krijgen van de omvang en de impact van multiprobleem huishoudens;
- samen met professionals werkprocessen multiprobleem aanpak verbeteren;
- doorontwikkelen van logeerszorg o.a. door deel te nemen aan de pilot logeerszorg (respijtzorg);
- het realiseren/faciliteren van laagdrempelige ontmoetingsplekken in kernen (Hoeksche huiskamers);
- voortzetten campagne Lang leve thuis. Opzetten van een overkoepelend digitaal platform voor het aanbod van (passende) woningen en intramurale voorzieningen;
- maken van werkafspraken met betrokken partijen, zoals scholen, rondom kwetsbare jongeren om ze tijdig in een passend traject te krijgen;
- verkennen van de richting van HW werkt! en uitwerking van een organisatieplan.

- zicht krijgen op Sociaal Ondernemerschap en de vorming van een netwerk met ambassadeurs van werkgevers.

2. Vitale economie

Om de economische ontwikkeling van de Hoeksche Waard te stimuleren moet de vruchtbare samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs verder worden uitgebreid. Ruimte voor ondernemerschap en innovatie is hierbij het credo.

De Hoeksche Waard heeft een strategische ligging tussen Rotterdam, Moerdijk en Antwerpen. Met de Rotterdamse haven als buurman liggen er volop kansen om aan te sluiten bij bovenregionale ontwikkelingen en de economische dynamiek die deze regio heeft. Verdere bovenregionale samenwerking is hiervoor nodig.

Jonge huishoudens zijn nodig om de banen van nu en de toekomst te kunnen vervullen. Voldoende arbeidspotentieel biedt daarmee ook ruimte voor groei van onze bedrijven en het verder versterken van de vitale economie in de Hoeksche Waard. De juiste woningen voor deze doelgroep en een goede bereikbaarheid van het gebied zijn hierin onmisbaar.

Gezond economisch vestigingsklimaat

We zetten in op de groei van de (circulaire) maakindustrie.

Dit is een van de stuwende sectoren in de Hoeksche Waard en biedt veel werkgelegenheid dat past bij ons DNA en onderliggend arbeidsethos. In het actieplan werklocaties en onze propositie focussen we onder andere op deze sector. Hoewel het aantal vacatures in deze sector hoog is, biedt het aantrekken van jonge huishoudens kansen voor groei. Dit vraagt om een woningaanbod dat aansluit op deze doelgroep.

We versnellen in de aanpak detailhandel

Een goed voorzieningen aanbod is essentieel voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat en het aantrekken van jonge huishoudens. Met de detailhandelsraad versterken wij de organisatiegraad en zetten we in op aantrekkelijke winkelgebieden. Versterking van de centrumpositie van Oud-Beijerland is belangrijk voor het behoud van voorzieningen in het gebied.

We verkennen het opzetten van een Economic Development Board

Wij stimuleren en faciliteren de kwartiermakers (bedrijfsleven en onderwijs) voor het opzetten van een Economic Development Board die de economie in de Hoeksche Waard aanjaagt en versterkt, en tevens een strategische partner wordt van de gemeente.

We stellen met de ondernemers een starters- en innovatiebeleid op

Hiermee willen we inspelen op een aantrekkelijk vestigingsklimaat waarmee we nieuwe (jonge) ondernemers kunnen aantrekken. Het project Startcoach zetten we door. We onderzoeken een innovatiehub. Een ondernemersloket en goede (digitale) bereikbaarheid zijn hierin randvoorwaardelijk.

Vitale arbeidsmarkt

We voeren de uitvoeringsagenda SOB (Samenwerking Onderwijs Bedrijfsleven) uit

Hierbij stimuleren wij de samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Het samenwerkingsverband zet zich in voor (loopbaan)activiteiten van het voortgezet onderwijs (met extra aandacht voor techniek, ICT en zorg) door o.a. leer-werkstages, verbinding met het MBO en praktische leeropdrachten die scholieren in opdracht van werkgevers uitvoeren.

Wij werken aan een betere balans tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt

Hiervoor stellen wij met de provincie Zuid-Holland, betrokken partners en werkgevers een Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt op. Het opzetten van een regionale vacaturebank waar vacatures, opdrachten en stageplaatsen op één platform samenkomen, kan helpen in het vindbaar maken van de vraag en het aanbod. We zetten hier onder andere in op concrete campagnes voor het aantrekken van personeel op het gebied van zorg en techniek. Ook gedeeld werkgeverschap in de regio is een van de mogelijke instrumenten.

Bloeiende vrijetijdseconomie***Wij stellen een visie vrijetijdseconomie op***

Hierin moet het profiel van de Hoeksche Waard op het gebied van vrijetijdseconomie helder worden, waardoor ondernemers hun initiatief dat past bij het profiel sneller kunnen realiseren. We zetten hierbij in op het realiseren van allianties tussen ondernemers en het creëren van arrangementen voor een aantrekkelijk recreatief aanbod, onder andere gericht op jonge huishoudens.

Versnellen van projecten door integrale gebiedsontwikkeling

Hiermee willen we de krachten van individuele initiatieven bundelen en door een samenwerking tussen initiatiefnemers, maatschappelijke partners, ondernemers en overheden tot een versnelde uitvoering te brengen. Door bundeling en opschaling ontstaan eveneens kansen voor cofinanciering.

Duurzame, innovatieve landbouw***Uitwerking Roadmap to Foodlab***

Met een aantal betrokken kwartiermakers werken wij een Roadmap to Foodlab Hoeksche Waard. In de eerste fase wordt gestart met de uitwerking van het concept Foodlab. In de tweede fase wordt mogelijk toegewerkt naar een iconisch project binnen het Foodlab, bijvoorbeeld de mogelijke ontwikkeling van een campus/ broedplaats op het gebied van food.

We maken gang op:

- inzetten op (circulaire) maakindustrie;
- versnellen in de aanpak detailhandel;
- verkennen Economic Development Board;
- opstellen starters- en innovatiebeleid;
- oprichten ondernemersloket;
- opstellen en uitvoering arbeidsmarktagenda met o.a. regionale vacaturebank;
- uitvoeren agenda Samenwerking Onderwijs Bedrijfsleven (SOB);
- opstellen visie vrijetijdseconomie;
- visie vrijetijdseconomie;
- integrale gebiedsontwikkeling;
- uitwerken Roadmap to foodlab.

3. Wonen

Van oudsher krijgt het onderwerp Wonen in de Hoeksche Waard meer dan gemiddelde aandacht. Niet gek. Iedereen koestert het veilige rustige leefmilieu in onze landelijk dorpse omgeving met alle werkgelegenheid en stadse voorzieningen zo dichtbij.

De versterking en het behoud van een vitale Hoeksche Waard is waar wij aan willen werken. Daarvoor is een balans in de demografische opbouw van ons eiland noodzakelijk. Een evenwichtige samenstelling is in ieder geval dat er een acceptabele verdeling is tussen oudere en jongere inwoners. Dat is niet vanzelfsprekend. De inwoners van de Hoeksche Waard worden namelijk ouder en tegelijk komen er steeds minder jongeren. De

vergrijzing houden we niet tegen. Dat begeleiden we. De ontgroening is de grootste bedreiging van een evenwichtige bevolkingssamenstelling. Het programma Wonen zet er dan ook op in dit tegen te gaan.

Om jonge huishoudens te behouden, versterken en aan te trekken is een sterke toekomstbestendige woningvoorraad nodig. We willen een woningvoorraad die past bij deze wens, maar die in de toekomst ook geschikt is ouderen te huisvesten.

Woonwensen en woningbehoefte staan daarom centraal. Woningbouwinitiatieven en transformatie van de bestaande voorraad verdienen vanaf het aller vroegste begin aandacht vanuit dat perspectief. Belangrijke partner waar we mee samenwerken aan deze opgaven is onze woningbouwcoöperatie HW Wonen.

Juiste woning op de juiste plek

We zetten in op een kwalitatieve sturing op nieuwbouw en transformatie

We willen aan woningbouwinitiatieven die op ons afkomen meer kwalitatiever richting geven dan voorheen. Aan de voorkant moet voor ontwikkelaars duidelijk zijn welke vitaliteitsdoelstellingen we nastreven en hoe dit een plek kan krijgen in de betreffende ontwikkeling.

Ruimte voor experimentele woonvormen

Om specifieke doelgroepen als jonge huishoudens te verleiden willen we ruimte bieden voor experimentele woonvormen. We maken inzichtelijk welke experimentele woonvormen we willen faciliteren in de Hoeksche Waard en zetten ons vervolgens in om ze te faciliteren.

Concentratie van woningbouw voor de instroom

Wij zetten ons in om in alle dorpen naar behoefte woningbouw te realiseren. Woningbouw voor de instroom van jonge huishoudens buiten de Hoeksche Waard concentreren we. Nabijheid van voorzieningen en een goede ontsluiting zijn noodzakelijke randvoorwaarden.

Instroom faciliteren

Bovenregionale samenwerking

Naast een geschikt woningaanbod zoeken we met buurgemeenten afstemming over beperkt extra woningbouw op ons eiland ten behoeve van instroom van jonge huishoudens.

Gebiedsmarketing

Om de jonge huishoudens naar de Hoeksche Waard te blijven trekken wenst de gemeente een coherente gebiedsmarketing op het gebied van wonen. Dit start met een opgave overstijgend beeld van hoe we de Hoeksche Waard willen neerzetten. Belangrijke insteek is het aantrekkelijk zijn voor jonge huishoudens om in de Hoeksche Waard. Vanuit wonen zal dit de insteek zijn.

Continue bouwstroom garanderen

Om te kunnen huisvesten moeten we woningen bouwen. Hoewel de afgelopen jaren een redelijke productie van woningen plaatsvond was vanuit de behoefteraming ruimte voor meer. De inzet is om de komende jaren maximaal te produceren en in ieder geval vanuit de gemeente de bouw maximaal te faciliteren zodat niet alleen voor de eigen behoefte maar ook in de behoefte aan woningen van jonge huishoudens van buiten de Hoeksche Waard kan worden voorzien.

We maken gang op:

- kwalitatief gedreven woningbouwprogramma;
- faciliteren middenhuur;
- ruimte voor experimentele woonvormen;

- prestatieafspraken HW Wonen en huurdersplatform;
- Wonen Welzijn Zorgvisie;
- bovenregionale allianties;
- gebiedsmarketing Wonen;
- oprichten dedicated team versnelling woningbouw.

4. Veiligheid

De Hoeksche Waard behoort tot één van de veiligste gebieden van Nederland. Dat maakt onze gemeente aantrekkelijk voor jonge huishoudens om in te wonen. Kinderen hebben tenslotte behoefte aan een woonomgeving waar ze kunnen buiten spelen zonder dat er constant een ouder met ze mee op pad moet gaan. De Hoeksche Waard biedt deze gelegenheid en heeft zichzelf tot doel gesteld dat ook zo te behouden. Daarbij gaat de aandacht niet alleen uit naar het bestrijden van onveiligheid maar vooral ook naar het versterken van veiligheid. Voor dit laatste wordt aansluiting gezocht bij het begrip positieve veiligheid.

Versterken van veiligheid

Zelf invloed uit kunnen oefenen op de omgeving

Positieve veiligheid kent een aantal pijlers waarop gebouwd wordt. Zo is het belangrijk dat bewoners/gebruikers zelf invloed kunnen uitoefenen op die omgeving. Wordt een bosschage te hoog gevonden, staat een hek bij een kinderspeelplaats niet goed of is er behoefte aan verlichting, dat soort vragen en ideeën moeten eenvoudig en relatief snel besproken kunnen worden met bijvoorbeeld de gemeente. Initiatieven als Buurt Bestuurt zijn daarvoor bij uitstek geschikt. De nieuwe Omgevingswet geeft daarvoor eveneens gelegenheid. We blijven – samen met onze veiligheidspartners – deze periode op verschillende manieren zoeken naar verbindingen met onze inwoners om samen te werken aan leefbaarheid en veiligheid.

Gedeeld eigenaarschap van veiligheid

Naast de mogelijkheid zelf invloed uit te kunnen oefenen kunnen onze inwoners zelf ook in een belangrijke mate bijdragen aan het behouden en versterken van het hoge niveau van veiligheid. Vaak weten we heel goed voor een ander wat hij of zij moet doen, maar onderschatten we de mogelijkheden die we zelf hebben. Dat, terwijl het soms zo simpel kan zijn. Verkeerschaos bij scholen kan een heel eind worden teruggedrongen wanneer ouders besluiten hun kind lopend of op de fiets te halen en te brengen. Lukt het een ieder om niet harder te rijden dan de toegestane snelheid in bijvoorbeeld een 30 km zone? Is de eigen fietsverlichting wel op orde? Wordt voorkomen dat jongeren onder de 18 jaar alcohol krijgen? Is er bereidheid contact op te nemen met de politie wanneer de handel en wandel van de buurman tot nare onderbuikgevoelens leidt?

Veiligheid is niet een dienst van de overheid die simpel geclaimd kan worden. Met verschillende bewustwordingscampagnes die we gaan voeren en het regelmatig benadrukken van de eigen inbreng die onze inwoners hebben, leggen we de nadruk op een gedeelde verantwoordelijkheid die er is voor het hoog houden van het veiligheidsniveau. We zien bij jonge huishoudens hiervoor kansen doordat ouders bereid zijn zich in te zetten en een nieuwe generatie opgroeit met dit gedachtengoed.

Andere manieren gebruiken om veiligheidsgevoelens te verbeteren

Het is een gegeven dat het gevoel van veiligheid soms niet in de pas loopt met de veiligheidscijfers. We zijn ons ervan bewust dat de huidige communicatiemiddelen ertoe bijdragen dat onveiligheidsgevoelens worden versterkt. Aan de andere kant biedt het grote bereik van onder andere sociale media kansen om mensen op een aantrekkelijke en snelle manier gerichte informatie te geven. Wij gaan de komende tijd andere manieren van communiceren dan de traditionele wijzen benutten om informatie te verstrekken of aandacht te vragen voor bepaalde onderwerpen.

Voorkomen en bestrijden van onveiligheid

Een omgeving vrij van criminaliteit kunnen we helaas niet garanderen. Samen met politie pakken gemeentelijke handhavers hun rol op in het houden van toezicht en uitvoeren van controles. We streven gezamenlijk naar een sterke informatiepositie waardoor we snel kunnen reageren. In het voorkomen en bestrijden van ondermijning is dit ook van essentieel belang. In afstemming met onze veiligheidspartners beoordelen we waar de komende jaren de focus komt te liggen. Zo zien we nieuwe vormen van misdaad (zoals cybercriminaliteit) opkomen en zijn er kwetsbare groepen in onze samenleving die de nodige aandacht vragen. We zijn blijvend alert op woninginbraken en diefstallen van voertuigen. Met de politie grijpen we in wanneer jongeren zich op straat op negatieve wijze gedragen. Omdat we weten dat experimenteren, hoort bij de leeftijdsfase, werken we hierbij ook nauw samen met jeugd- en jongerenwerk en hulpverleningsinstanties.

Regelgeving en handhaving

We hebben als gemeente de taak om de Hoeksche Waard leefbaar, gezond en veilig te houden. Onder meer met wet- en regelgeving wordt getracht het gedrag van bewoners, bezoekers en ondernemers in gewenste banen te leiden. Daar waar nodig maakt de gemeente gebruik van haar mogelijkheden regels te handhaven. In onze werkwijze stellen wij voorop dat we worden gezien als een betrouwbare overheid waarmee goed samen te werken is.

We maken gang op:

- eigen maken en toepassen inzichten positieve veiligheid;
- opstellen Integraal Veiligheidsbeleid;
- realiseren activiteiten uitvoeringsprogramma;
- opstellen Handhavingsbeleid.

5. Een bereikbare Hoeksche Waard

Bereikbaarheid is de drager van de belangrijkste maatschappelijk ontwikkelingen. Voor de opgaven economie, wonen, en inclusieve samenleving is een goed bereikbare Hoeksche Waard van groot belang.

Het gaat over de bereikbaarheid op het eiland en de verbinding met de omliggende gebieden. Dit vraagt om een integrale mobiliteitsaanpak. Een aanpak die zich richt op de verschillende manieren van vervoer zoals auto, openbaar vervoer en fiets, over snelheid en veiligheid en over gedragsverandering.

Een belangrijke ambitie van de gemeente is om jonge huishoudens te behouden en aan te trekken. Een goede, snelle en veilige verbinding op het eiland en richting de stedelijke gebieden om ons heen is een noodzakelijk randvoorwaarde.

Goede en snelle verbindingen naar het stedelijk gebied

We zetten in op multimodale snelle, comfortabele en veilige verbindingen naar het stedelijke gebied

De Hoeksche Waard is van oudsher een eiland en heeft maar een drietal externe vaste verbindingen, namelijk de Heinenoordtunnel, Kiltunnel en de Haringvlietbrug. Door de toename van het verkeer op de A29 zijn deze verbindingen onder druk te komen staan.

Voor de Hoeksche Waard is het dan ook van belang dat om te blijven inzetten op de realisatie van de A4 zuid. Vanwege de enorme doorlooptijden van dergelijke ingrepen kunnen we daar echter niet alleen van afhankelijk zijn. Volop moeten we inzetten op de optimale benutting van de bestaande infrastructuur en het stimuleren van het openbaar vervoer en snelle fietsverbindingen.

Snelle en veilige verbindingen op het eiland

We zetten in op het verbeteren van de bestaande verbindingen, het ontvlechten van de verschillende manieren van vervoer en het realiseren van een aantal ontbrekende schakels in het netwerk.

Naast het hoofdwegennet (A29) kenmerkt de Hoeksche Waard zich vanuit de agrarische geschiedenis door een divers wegennetwerk. Een wirwar aan polderwegen en dijkwegen lopen door de Hoeksche Waard. Tussen de grotere dorpen lopen de provinciale wegen. Tussen de kleinere dorpen zijn dat de waterschapwegen. Door het toenemende verkeer staan de kwetsbare dijken steeds meer onder druk. Tevens is er door de werkwijze van het Waterschap achterstand in het onderhoud ontstaan. De Hoeksche waard heeft ook veel schoolgaande kinderen die fietsen op de verschillen wegen richting de scholengemeenschappen in Klaaswaal, Oud-Beijerland, Barendrecht of Dordrecht.

We maken gang op:

- blijven agenderen van een extra verbinding naar het stedelijk gebied;
- optimale doorstroming op de A29;
- realisatie R-net Oud-Beijerland-Rotterdam;
- realiseren van snelle en hoogwaardige fietsverbindingen naar het stedelijk gebied;
- realiseren van goede P&R locaties bij Heinenoord en Numansdorp;
- realiseren van een goed maatregelenpakket voor de renovatie van de Heinenoordtunnel;
- realiseren ontbrekende schakels onderliggende hoofdwegennet waaronder Randweg Klaaswaal en de Zuid-West ontsluiting;
- realiseren parallelweg tussen Maasdam en 's-Gravendeel;
- afspraken met Waterschap maken over onderhoud van de wegen;
- realiseren van aantal utilitaire fietsverbindingen zoals Strijen-Oud-Beijerland.

6. Een duurzame Hoeksche Waard

Onze inzet is gericht op de verdere verduurzaming van de Hoeksche waard denkend vanuit kansen voor inwoners en bedrijfsleven in plaats van. bedreigingen en verplichtingen.

Net als in alle andere gebieden in Nederland ligt er in de Hoeksche Waard een opgave voor verduurzaming. We doen dit op een manier die past bij de Hoeksche Waard, nuchter, inventief en passend bij het gebied. Zowel bij inwoners als bij het bedrijfsleven en maatschappelijke organisatie zien we inmiddels een kentering in het denken. We zien kansen en denken niet meer in bedreigingen. Als gemeente geven we het goede voorbeeld en stimuleren en faciliteren we goede initiatieven.

Deze energietransitie gaat leiden tot nieuwe economische kansen. Dit biedt mogelijkheden voor het gebied om jonge huishoudens aan te trekken en vast te houden en op te leiden in deze richting. Een duurzame inrichting van een gebied en het bewust omgaan met voedsel en afval kan in de toekomst ook een belangrijker vestigingscriteria worden voor bedrijven en inwoners.

Verduurzaming bebouwde omgeving

We zetten in op het stimuleren van besparingsmaatregelen en zonnepanelen op de daken

Besparen is verreweg de beste manier om te verduurzamen. Investeren worden snel terugverdiend. Via het energieloket en de duurzaamheidslening proberen we inwoners te helpen bij de besparingsmaatregelen en zonnepaneelacties. Dit doen we dicht bij de mensen in de diverse wijkaanpakken. Het bedrijfsleven ondersteunen we via de Energieke Regio. Het bedrijfsleven heeft overigens door wetgeving ook een verplichting om te verduurzamen.

Slimme inrichting onbebouwde omgeving

We gebruiken de onbebouwde omgeving bewust om te anticiperen op klimaatveranderingen en voor duurzame opwekking van energie, zover nodig voor onze doelstelling en passend bij het gebied

Ondanks de inzet van het college om zoveel mogelijk duurzame zonnepanelen op daken te realiseren, is het niet mogelijk om zo energieneutraal als eiland te worden. We hebben een aantal andere bronnen nodig zoals windmolens, zonneparken, geothermie en aquathermie. We realiseren wat we hebben afgesproken en op basis van de Regionale Energiestrategie die voor de zomer 2020 klaar moet zijn, bekijken we of er meer nodig is.

Het klimaat verandert en daar moeten we ons op voorbereiden. Wateroverlast, watertekort en hitte zijn zaken die nu al steeds vaker voorkomen en de trend wordt naar verwachting doorgezet. Dit vraagt zowel maatregelen in de bebouwde omgeving (groene daken, goede isolatie tegen warmte) maar vooral in de onbebouwde omgeving. Het anders inrichten van de openbare ruimte met meer groen en minder rood is één van de oplossingsrichtingen.

Op naar een circulaire samenleving

We zetten ons in om projecten te ondersteunen vanuit de samenleving die leiden tot een circulaire samenleving. Van afval naar grondstof!

Het omvormen van ons economisch systeem waarin we grondstoffen niet uitputten en reststoffen opnieuw gebruiken in het productieproces. We werken aan vermindering van afvalstromen, hergebruik van reststoffen en gebruik van hernieuwbare grondstoffen. Zo zetten we ons in om met het bedrijfsleven tot levensvatbare businesscases te komen, werken we nauw samen met RAD en willen we ons inzetten tegen de plastic soep op en om het eiland zoals in het Haringvliet.

We maken gang op:

- realiseren afgesproken windmolenlocaties;
- opstellen en uitvoeren regionale energiestrategie;
- opstellen warmtetransitieplan;
- stimuleren van circulaire projecten;
- stimuleren van klimaat adaptieve maatregelen;
- faciliteren van verduurzaming inwoners en bedrijfsleven met energieloket en energieke regio;
- plan opstellen en starten met verduurzaming eigen vastgoed.

7. Cultuur en erfgoed

Kunst en cultuur vitaliseert en activeert de samenleving en levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de vitaliteit van het eiland. Om het voor jonge huishoudens interessant te houden en maken om zich hier te vestigen, is een goed cultureel klimaat een belangrijke voorwaarde.

Kunst en cultuur kennen verschillende waarden. Een op zich zelf staande intrinsieke waarde, een verbindende/sociale waarde en daarnaast heeft kunst en cultuur een effect op ons denken, doen en hoe wij dingen ervaren. Om deze waarden van kunst en cultuur optimaal te kunnen benutten moet het toegankelijk zijn. Niet alleen fysiek en financieel toegankelijk, maar kunst en cultuur wordt ook voor iedereen toegankelijk doordat je kennis van kunst en cultuur kan opdoen, er zelf uiting aan kan geven of het kan ervaren.

Opheffen versnipperd aanbod

We zorgen dat wat er in de Hoeksche Waard gebeurt meer samenkomt.

Met Dok-C is er een platform ontstaan waarmee verbinding tot stand gebracht wordt in de breedste zin van het woord. Zo heeft het platform een communicatienetwerk opgezet in de vorm van een website: www.dok-c.net. Daarop kunnen zowel cultuuraanbieders als cultuurliefhebbers elkaar vinden en is in de culturele agenda een overzicht van het aanbod te vinden. Transparantie staat daarbij centraal. Cultuuraanbieders kunnen actief en zelfstandig mededelingen, workshops en evenementen plaatsen en zich aanmelden op de culturele kaart.

Zoek naar slimme verbindingen

Wij brengen cultuur in samenhang met andere (beleids)terreinen.

Hiervoor stellen wij een beleidsnota Cultuur en een uitvoeringsagenda op. Door het doel van het integraal cultuurbeleid: Iedereen, inwoners en bezoekers van de Hoeksche Waard van jong tot oud moet toegang kunnen krijgen tot kunst en cultuur in de Hoeksche Waard, automatisch ook de link gelegd met de Wmo, Inkomen, Recreatie en Toerisme, Onderwijs, Jeugdbeleid, Ouderenbeleid. Vanuit de uitgangspunten kan daar het kernenbeleid aan worden toegevoegd.

In het uitvoeringsprogramma nemen we op wat we wanneer gaan doen om te komen tot toegankelijke kunst en cultuur in de Hoeksche Waard. Dit uitvoeringsprogramma omvat in elk geval het stimuleren van cultuur, het realiseren van een dynamische gemeentelijke kunstcollectie, een gemeentelijke kunstcommissie en mogelijke deelname aan project 2020.

We leggen de basis voor dit beleid door gesprekken te voeren met een groot aantal stakeholders en met behulp van een drietal dorpsgesprekken. We formuleren een gewenste route voor de komende periode en door deze te voorzien van een uitvoeringsprogramma bieden we daarnaast duidelijkheid naar onze inwoners en instellingen.

We zorgen voor een sterke relatie met de omgeving.

Door deze relatie ontstaat ook de relatie met de omgevingsvisie. Voor het opstellen van de omgevingsvisie is een door het team kunst en cultuur van de Waardmakers een belangrijke bijdrage geleverd. Door het benoemen van onze cultuur(historische) waarden in de omgevingsvisie attenderen, informeren en inspireren wij ontwikkelaars onze waarden te borgen in hun plannen.

Kunst en cultuur voor iedereen

Iedereen, inwoners en bezoekers van de Hoeksche Waard moeten toegang moet kunnen krijgen tot kunst en cultuur in de Hoeksche Waard. In het bijzonder voor onze jonge inwoners.

Laagdrempelig en dichtbij.

Wij zorgen voor een cultureel klimaat (kunst en cultuur voor iedereen) dat laagdrempelig, dichtbij en gedifferentieerd is zodat het in alle haarvaten van de samenleving kan doordringen. Met het cultuurbeleid maken we inzichtelijk welke voorzieningen er op dorps, Hoeksche Waards- en regionaal niveau aanwezig moet zijn. Onze musea zijn voor iedereen toegankelijk en vaak door speciaal daarop toegesneden programma's aantrekkelijk en uitdagend voor kinderen. Exposities in de musea zijn maatschappelijk relevant.

We zetten in op brede bibliotheken.

In 2020 onderzoeken we op welke locaties we het brede bibliotheekwerk aan kunnen bieden en op hetzelfde kwaliteitsniveau kunnen brengen. Het doel is om vanaf 2020 te komen tot een structurele oplossing en inzet van middelen.

We continueren Cultuureducatie met kwaliteit (CMK).

Scholen en culturele instellingen en overheid hebben de handen ineen geslagen om leerlingen mee te nemen in de wereld van bijvoorbeeld muziek, theater, dans of cultureel erfgoed. Wij stimuleren en faciliteren deze ontwikkeling en de komende periode is er extra aandacht voor:

- Implementatie, verdieping en ontwikkeling van het curriculum voor het leergebied kunstzinnige oriëntatie, met het doel doorgaande leerlijnen te verankeren in het onderwijs.
- Versterking van de inhoudelijke deskundigheid van leraren, vakdocenten en educatief medewerkers op het gebied van cultuureducatie.
- Versterken van de relatie van de school met de culturele en sociale omgeving, met het doel de kunstzinnige en culturele ontwikkeling van leerlingen te bevorderen.

We Introduceren een publieksprijs cultuur in de Hoeksche Waard

De Rabobank cultuurprijs breiden wij voor de eerste maal uit met een prijs die wordt toebedeeld door onze inwoners, een publieksprijs. Naast de juryprijzen krijgen alle inwoners van de Hoeksche Waard op verschillende wijzen de mogelijkheid om te stemmen op de ingezonden kunstwerken. Zij kunnen dit doen aan de hand van foto-impressies in verschillende media of door de werken in het echt te bekijken in de galerie.

Duidelijke en gelijke financiële uitgangspunten***We stellen nieuw subsidiebeleid op***

We harmoniseren de gemeentelijke subsidieverordeningen en het subsidiebeleid om daarmee een gelijke basis voor subsidieverlening te bieden aan alle instellingen en verenigingen.

We maken gang op:

- doorontwikkeling bibliotheekwerk;
- opstellen Cultuurnota en uitvoeringsagenda;
- positionering Dok-C;
- harmonisering subsidiebeleid;
- continuering en verdieping CMK.

Verbinding naar de begroting

Bovenstaande laat zien dat wij als college een stevige ambitie hebben om een versnelling aan te brengen op de zeven, door de raad, vastgestelde thema's. Hier willen we deze collegeperiode voortvarend mee aan de slag. Er zullen onderdelen zijn die een verdere verkenning vragen en niet gelijk in 2020 ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. Daarom loopt deze ambitie door tot 2023.

De verdere uitwerking van bovenstaande ambitie komt terug in de 9 programma's waar vanuit de begroting is opgebouwd.

Inleiding

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Programma-indeling

De indeling van de programmabegroting bestaat uit 9 programma's en circa 50 taakvelden. De programma-indeling is als volgt:

0. Bestuur en ondersteuning
1. Veiligheid
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal domein
7. Volksgezondheid en milieu
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Wijziging programmastructuur

De programma-indeling in de Begroting 2019-2022 was gebaseerd op de standaard indeling vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) op basis van de taakvelden (±50 taakvelden). Op 24 september 2019 stemde de gemeenteraad in met de wijziging van de programma-indeling omdat de taakvelden ten aanzien van de openbare ruimte in deze standaard programmastructuur zijn verdeeld (lees "versnipperd") over een aantal programma's. De naam van programma '2. Verkeer, vervoer en waterstaat' is gewijzigd in '2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte' en de volgende taakvelden zijn aan dit programma toegevoegd:

- 5.7 Openbaar Groen
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afval
- 7.5 Begraafplaatsen

Programma-opzet

De programma's hebben de volgende opzet.

Wat gebeurt er om ons heen?

We beschrijven kort de belangrijkste trends en ontwikkelingen in het taakveld (wetgeving, beleidsontwikkeling en maatschappelijke trends).

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Hier staan per taakveld de belangrijkste doelstellingen en activiteiten voor de gehele periode 2020-2023. Vervolgens geven we per doelstelling in een tabel aan welke activiteiten we uitvoeren om die doelstelling(en) te bereiken.

Wat mag het kosten?

Een overzicht van de baten, de lasten en de wijzigingen in de reserves.

Bijdragen verbonden partijen

Hierin beschrijven we de wijze waarop de verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente. Per gemeenschappelijke regeling vindt u wat deze bijdraagt aan de realisatie van de doelstellingen.

Beleidsindicatoren

De verplichte beleidsindicatoren, zoals opgenomen in 'waarstaatjegemeente.nl' zijn per programma weergegeven. De cijfers kunnen betrekking hebben op verschillende jaren.

Naast de programma's bevat de programmabegroting 2020-2023 de volgende paragrafen:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting voor een aantal specifieke onderwerpen. In de financiële positie zijn opgenomen: het overzicht van baten en lasten van het programmaplan, het investeringsoverzicht, de specificatie van de reserves en voorzieningen en de geprognostiseerde balans (meerjarig).

1.2 Algemeen Financieel Beeld

1.2.1 Financieel beeld

Op 9 juli 2019 is de Perspectiefnota 2019-2023 vastgesteld. In deze perspectiefnota zijn de nieuwe beleidswensen voor de jaren 2020-2023 opgenomen. Dit vormt de basis voor de Begroting 2020-2023. De nieuwe beleidswensen die in deze begroting zijn verwerkt zijn opgenomen in bijlage 2.

De perspectiefnota sloot met negatieve begrotingssaldi. In lijn met het bij de perspectiefnota aangenomen amendement is een aantal onderzoeken ("oplossingsrichtingen") uitgevoerd om uiteindelijk te komen tot een sluitend meerjarenperspectief. In deze paragraaf treft u de uitkomsten van deze onderzoeken en het totale financiële beeld.

Samenvatting cijfers

Deze paragraaf vat in één oogopslag het financiële beeld samen. Het meerjarenperspectief 2020-2023 laat het volgende beeld zien:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	234.651	181.452	177.022	174.040
Lasten	-198.014	-190.158	-182.385	-176.596
Totaalsaldo van baten en lasten	36.637	-8.706	-5.364	-2.556
Onttrekkingen reserves	39.363	14.184	9.809	6.016
Stortingen reserves	-81.601	-9.898	-6.527	-1.946
Begrotingsresultaat 2020 - 2023	-5.601	-4.420	-2.082	1.515
Incidentele baten en lasten	1.579	648	2.102	327
Structureel begrotingssaldo 2020-2023	-4.022	-3.772	20	1.841

In het bovenstaand overzicht zijn de nieuwe beleidswensen uit de perspectiefnota en de uitkomsten van de onderzoeken uit het amendement van de raad verwerkt. De begroting is vanaf 2022 structureel in evenwicht. Dit houdt in dat de structurele lasten worden gedekt met structurele baten. Het structurele begrotingsresultaat bestaat uit het begrotingsresultaat gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten. In 2023 bedraagt het structurele begrotingsresultaat circa € 1,8 miljoen positief. Dit is circa 1% van het begrotingstotaal (circa € 180 miljoen).

Het begrotingsresultaat 2020-2023 vóór correctie van incidentele baten en lasten (zie hoofdstuk 12 Financiële positie, onderdeel incidentele baten en lasten) is negatief in de jaren 2020-2022. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat tijdens deze huidige raadsperiode vanuit de perspectiefnota voornamelijk incidentele nieuwe beleidswensen in de begroting zijn opgenomen.

Opbouw begroting

De Begroting 2020-2023 is opgebouwd vanuit het meerjarenperspectief uit de Begroting 2019-2022 inclusief de vastgestelde begrotingswijzigingen, de Zomerrapportage 2019, de effecten van de meicirculaire 2019 aangevuld met de nieuwe beleidsvoornemens uit de Perspectiefnota 2019-2023 en ontwikkelingen in het bestaande beleid. In het volgende overzicht treft u de mutaties in het meerjarenperspectief 2020-2023 en de toelichting hierop.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	Toelichting
Saldo begroting 2019-2022 na begrotingsraad	-740	-23	68	68	
Tussentijdse begrotingswijzigingen	-166	-166	-166	-166	
Zomerrapportage 2019	359	-605	-326	-290	Zie raadsbesluit Perspectiefnota 2019-2023 incl. Zomerrapportage 2019
Begrotingsresultaat 2020-2023 na Zomerrapportage 2019	-547	-794	-424	-388	
Nieuwe beleidsvoornemens Perspectiefnota 2020-2023	-5.367	-3.893	-3.181	-2.139	Betreft de nieuwe beleidsvoornemens uit de Perspectiefnota 2019-2023. De raad heeft bij de vaststelling van de Perspectiefnota 2019-2023 uitsluitend de nieuwe beleidswensen voor de jaarschijf 2019 vastgesteld. Voor de nieuwe beleidswensen die in de begroting 2020 zijn opgenomen wordt verwezen naar bijlage 2.
Gemeentefondsuitkering	-40	-567	-961	735	Effecten van de meicirculaire gemeentefonds (zie raadsinformatiebrief 3 juli 2019).
Personeel	-607	-1.466	-1.479	-1.479	Betreft effect van nieuwe Cao voor gemeenteambtenaren, stijging pensioenpremies en uitbreiding formatie team Omgevingszaken (0,4 mln) om de bouwopgave te kunnen realiseren.
Onderuitputting budgetten (Oplossingsrichting B)	305	334	330	334	Conform het amendement bij de Perspectiefnota is onderzoek gedaan naar de structurele ruimte in de budgetten. Het resultaat hiervan betreft 0,3 mln en is met name gevonden binnen de bedrijfsvoeringsbudgetten.
Omzetting flexibele schil (Oplossingsrichting C)	0	0	0	750	Conform het amendement bij de Perspectiefnota is onderzoek gedaan in welke mate het structurele inhuurbudget kan worden omgezet in een incidenteel inhuurbudget. Vanaf 2023 vervalt het incidentele deel van het inhuurbudget.
Sociaal domein	-273	431	1.016	980	Voordeel op Jeugdhulp oplopend tot € 2 mln als gevolg van verwerking van de bezuinigingen bij de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) op basis van de 'omdenknotitie' van de SOJ en de extra rijksbijdrage Jeugdhulp (stelpost "Extra middelen Jeugd" op basis van richtlijn provincie, Ministerie BZK en de VNG) in de jaren 2022 en 2023. Bij de Wmo is sprake van een nadeel van € 1 mln als gevolg van de toename van verstrekte voorzieningen (aanzuigende werking ad € 0,5 mln) en door de lagere opbrengsten eigen bijdragen als gevolg van de invoering abonnementstarief (€0,5 mln).
Bijstellen uitgavenbudgetten / realistisch ramen (Oplossingsrichting D)	416	1.233	2.420	2.386	Conform de richtlijnen van de provincie dienen de budgetten te worden geïndexeerd. Gezien het feit dat de budgetten nog grotendeels gebaseerd zijn op de budgetten vanuit de voormalige gemeenten en gemeenschappelijke regelingen en nog geen efficiency in de budgetten is verwerkt, is het beperkt verlagen van de uitgaven budgetten (na toepassing van indexerings) toegestaan. De budgetten zijn verlaagd met een percentage van 0,5% in 2020, 1,5% in 2021 en 3% vanaf 2022. Per saldo stijgen de budgetten in 2020 met 0,9% (1,4% prijsindexatie minus 0,5% verlaging).
Belastingen en leges	219	282	286	436	Met name actualisatie opbrengsten onroerend zaakbelasting op basis van opgave WOZ waarde september 2019 van het SVHW.
Overige mutaties	293	20	-89	-100	Diverse kleine mutaties
Subtotaal mutaties	-5.054	-3.626	-1.658	1.903	
Begrotingsresultaat 2020-2023	-5.601	-4.420	-2.082	1.515	
Saldo incidentele baten en lasten	1.579	648	2.102	327	Voor de specificatie wordt verwezen naar hoofdstuk 12 Financiële positie, onderdeel "Staat van incidentele baten en lasten".
Structureel begrotingsresultaat 2020-2023	-4.022	-3.772	20	1.842	

1.2.2 Structureel begrotingsevenwicht

De Begroting 2020-2023 moet op grond van artikel 189 van de Gemeentewet 'structureel' in evenwicht zijn. Dit houdt in dat de structurele lasten worden gedekt met structurele baten. De provincie gaf in haar begrotingsbrief bij de Begroting 2019-2022 aan, dat het meerjarenperspectief in de Begroting 2020-2023 vanaf de jaarschijf 2022 moet sluiten. Het meerjarenperspectief ná vaststelling van de Perspectiefnota 2019-2023 en inclusief de effecten van de meicirculaire 2019 was als volgt:

	Structureel resultaat na Zomerrapportage en Perspectief nota	Uitkomsten meicirculaire 2019	Opgave
2019	-/- € 4,9 mln.	€ 0,9 mln.	-/- € 4,0 mln.
2020	-/- € 5,5 mln.	€ 0,0 mln.	-/- € 5,5 mln.
2021	-/- € 4,4 mln.	-/- € 0,6 mln.	-/- € 5,0 mln.
2022	-/- € 2,4 mln.	-/- € 1,0 mln.	-/- € 3,4 mln.
2023	-/- € 2,4 mln.	+ € 0,7 mln.	-/- € 1,7 mln.

Om tot een sluitende begroting 2020-2023 te komen moesten wij het tekort van -/- € 3,4 miljoen in 2022 oplossen.

Uitkomsten onderzoeken amendement

Om te komen tot een sluitend meerjarenperspectief heeft de raad bij de vaststelling van de Perspectiefnota een amendement aangenomen waarin een zestal onderzoeken is opgenomen. De uitkomsten van deze onderzoeken zijn verwerkt in de Begroting 2020-2023. De Begroting 2020-2023 is vanaf 2022 structureel in evenwicht. In onderstaand overzicht treft u de uitkomsten van de onderzoeken uit het amendement en de gevolgen hiervan voor de Begroting 2020-2023:

Ontwikkeling structureel meerjarenperspectief (* € 1 mln.)	2020	2021	2022	2023
Structureel resultaat ná vaststelling Zomerrapportage en Perspectiefnota	-5,5	-4,4	-2,4	-2,4
Uitkomsten Meicirculaire 2019	0,0	-0,6	-1,0	0,7
I Structureel resultaat ná Perspectiefnota / Meicirculaire 2019	-5,5	-5,0	-3,4	-1,7
A. Omzetten structureel nieuw beleid in incidenteel nieuw beleid	0,3	0,3	0,3	0,3
B. Onderuitputting	0,3	0,3	0,3	0,3
C. Omzetten deel structurele inhuurbudget in incidenteel inhuurbudget	0,3	0,5	0,8	0,8
D. Bijstelling uitgavenbudgetten (realistisch ramen)	0,4	1,2	2,4	2,4
E. Gewenste omvang vorming nieuwe reserves	0,0	0,0	0,0	0,0
F. Effecten vervallen precario inzetten voor verhoging ozb	0,0	0,0	0,0	0,0
II Uitkomsten onderzoeken	1,3	2,3	3,8	3,8
III Overige ontwikkelingen	0,2	-1,1	-0,4	-0,3
Structureel resultaat Begroting 2020-2023 (I+II+III)	-4,0	-3,8	0,0	1,8

Hieronder treft u een toelichting per onderdeel:

Onderzoek A. Omzetten structureel nieuw beleid in incidenteel nieuw beleid

In de Perspectiefnota 2019-2023 zijn nieuwe beleidsvoornemens opgenomen met een structureel karakter. Hiervan is een aantal maatregelen omgezet in incidentele beleidsvoornemens (zie bijlage 2). Dit houdt in dat hiervoor budget is opgenomen in de jaren 2020-2022 (gedurende de raadsperiode). Na evaluatie beoordelen wij of we de maatregelen structureel gaan maken.

Onderzoek B. Onderuitputting

Uit het onderzoek naar de onderuitputting bleek dat we een aantal budgetten uit de begroting nu al bij kunnen stellen. Het jaar 2019 is een overgangsjaar, waarin wij de basis zo goed en zo snel als mogelijk op orde willen hebben. Naarmate de tijd vordert neemt het inzicht in de benodigde en beschikbare personele capaciteit en financiële middelen verder toe. Bij de jaarrekening 2019 beoordelen wij opnieuw of de budgetten structureel bijgesteld kunnen worden.

Onderzoek C. Omzetten deel structurele inhuurbudget in incidenteel inhuurbudget

In de Begroting 2019-2022 was rekening gehouden met een structureel inhuurbudget van € 2 miljoen (5% van de loonsom). Van dit structurele budget wordt in de jaren 2020-2022 jaarlijks € 0,25 miljoen omgezet in een incidenteel budget, waardoor het structurele inhuurbudget in 2022 € 1,25 miljoen bedraagt en het incidentele inhuurbudget € 0,75 miljoen. De totale omvang van het inhuurbudget in de jaren 2020-2022 wijzigt niet, waardoor de organisatie in de opbouwfase (2020-2022) over dezelfde budgetten beschikt. In 2023 vervalt het incidentele budget.

Onderzoek D. Bijstelling van budgetten (realistisch ramen)

In het amendement is bij dit onderzoek aangegeven om deze optie 'zo veel als mogelijk te benutten'.

De provincie (toezichthouder) geeft aan dat zij het achterwege laten van de prijsindexatie (budgetten 'bevrozen') niet toestaat, maar erkent wel dat een heringedeelde gemeente in dit stadium nog niet exact kan aangegeven waar de ruimte zit in de budgetten. Aangezien de begroting is opgebouwd uit de oorspronkelijk budgetten van de voormalige gemeenten en deze onverkort in de Begroting 2019 zijn verwerkt (zonder efficiencyvoordelen) én in de afgelopen jaren positieve jaarrekeningresultaten zijn behaald, zijn bijstellingen van budgetten wel toegestaan in het kader van realistisch ramen.

De uitgavenbudgetten zijn zodoende geïndexeerd met 1,4% (conform de uitgangspunten uit de meicirculaire 2019). Vervolgens zijn deze budgetten gefaseerd verlaagd in 2020 met 0,5%, in 2021 met 1,5% en vanaf 2022 met 3%. Per saldo is de mutatie van de uitgavenbudgetten in 2020 0,9% positief (prijsindex 1,4% -/- 0,5%).

Indien in de jaren 2021 en 2022 dezelfde prijsindex wordt gehanteerd is het effect op de hoogte van de budgetten in 2021 per saldo 1,3% positief (1,4% index 2020+1,4% index 2021 -/- 1,5% bijstelling budgetten) en in 2022 per saldo 1,2% positief (1,4% index 2020+1,4% index 2021+1,4% index 2022 -/- 3% bijstelling budgetten). Deze maatregel kan overigens worden heroverwogen op het moment dat meer inzicht is in de ruimte op de budgetten (efficiency).

Deze bijstelling van de budgetten is overigens niet van toepassing op afschrijvingslasten, mutaties in reserves en voorzieningen en rentekosten. Daarnaast is deze bijstelling niet toegepast op de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen, zoals de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J), de Veiligheidsregio (VR ZHZ), de Omgevingsdienst (OZHZ) en de Regionale afvalstoffendienst (RAD HW), omdat deze zijn gebaseerd op de vastgestelde begrotingen van de gemeenschappelijke regeling.

Onderzoek E. Gewenste omvang vorming nieuwe reserves

De uitkomsten van dit onderzoek treft u bij het onderdeel 'Reservepositie'. De vorming van enkele nieuwe reserves in de Perspectiefnota zijn niet aangepast, aangezien dat invloed heeft op het begrotingsresultaat. De vorming van de reserve kapitaallasten leidt er immers toe dat kapitaallasten kunnen worden gedekt uit de reserves en niet ten laste komen van het exploitatiesaldo.

Onderzoek F. Effect vervallen van precario inzetten voor een verhoging van de ozb

De raad heeft in haar amendement aangegeven deze mogelijkheid als laatst te onderzoeken. In lijn met het amendement is deze optie niet ingezet.

Overige mutaties

Onder de 'overige mutaties' zijn diverse ontwikkelingen verwerkt. Het betreft voornamelijk de bijstellingen van budgetten voor:

- Jeugdhulp: Op grond van de richtlijn van het Ministerie van BZK, de provincie en de VNG hebben wij de extra rijksbijdragen voor Jeugdhulp, die wij via de meicirculaire ontvingen voor de jaren 2019 tot 2021, ook in de jaren 2022 en 2023 opgenomen. Daarnaast hebben wij de kosten voor jeugdhulp geraamd op basis van de 'Omdenknotitie' van de Dienst Gezondheid en Jeugd.
- Wmo: extra kosten en lagere eigen bijdragen op grond van de 'aanzuigende werking' als gevolg van de invoering van het abonnementstarief.
- Loonkosten: raming bijgesteld op basis van de actuele cao voor gemeenteambtenaren, aanpassing van pensioenpremies en een formatie-uitbreiding team Omgevingszaken om de bouwopgave te kunnen realiseren.

Aanvullend onderzoek incidentele en structurele baten en lasten

Uit nader onderzoek is gebleken dat enkele gemeenten de 'precariobaten' in 2020 en 2021 als *structurele* baten in hun begroting opnamen, waardoor het structurele begrotingssaldo in 2020 en 2021 een gunstiger beeld laat zien. In het kader van het 'overgangsrecht' wordt dit door de provincie (toezichthouder) geaccepteerd, omdat de aangescherpte begrotingsrichtlijnen uit de actuele notitie 'Incidentele baten en lasten' pas laat in het begrotingstraject 2019 waren gepubliceerd. In onze begroting zijn de precariobaten als '*incidenteel*' aangemerkt, omdat deze met ingang van 2022 vervallen en de notitie aangeeft dat baten die 'eindigen' niet 'structureel' zijn. Door dezelfde verwerkingswijze als vorig jaar toe te passen is bovendien sprake van een 'bestendige gedragslijn'.

1.2.3 Taakstellingen

De begroting bevat de volgende taakstellingen:

- Budget Jeugdhulp: De budgetten voor jeugdhulp zijn gebaseerd op de ramingen in de begroting van de GR Dienst Gezondheid en Jeugd (DGJ). In deze begroting van DGJ is op basis van de 'omdenknotitie' een taakstelling opgenomen oplopend tot totaal € 14,7 miljoen in 2022. Ons aandeel in deze taakstelling bedraagt € 2,0 miljoen (circa 14%) in 2022.
- Personeelsbudgetten: In de perspectiefnota is aangegeven dat het nadelige effect op de personeelskosten, dat is ontstaan doordat bij het plaatsingsproces op grond van het sociaal plan meer medewerkers zijn geplaatst dan dat er in de detailstructuur beschikbaar was, wordt opgelost door een organisatie-opgave. In de jaren 2020 tot 2023 wordt het nadeel van € 1,7 miljoen gefaseerd afgebouwd tot nihil in 2023.
- Bijstellen van uitgavenbudgetten (realistisch ramen): De uitgavenbudgetten zijn in 2020 geïndexeerd met 1,4% en vervolgens vindt een bijstelling plaats 0,5% in 2020. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij naar onderdeel 'Onderzoek D. Bijstellen van budgetten' in de paragraaf 1.2.2, onderdeel 'Uitkomsten onderzoeken amendement'.

1.2.4 Aandachtspunten

In deze Begroting 2020-2023 zijn de nieuwe beleidswensen uit de Perspectiefnota opgenomen. De Perspectiefnota was echter niet uitputtend. Omdat wij belang hechten aan een zorgvuldige afweging van nieuwe beleidsvoornemens is voor een aantal zaken, zoals bijvoorbeeld de harmonisatie van beleid, eerst meer onderzoek nodig. In die gevallen zijn wel incidentele budgetten voor onderzoek opgenomen, maar nog geen structurele middelen. Hiermee beogen wij om niet op voorhand een claim op middelen te leggen. Enkele voorbeelden zijn (niet limitatief): beheerplannen openbare ruimte, nota kostenverhaal, vastgoed en maatschappelijke voorzieningen, harmonisatie subsidiebeleid. Op het moment dat genoemde onderzoeken zijn afgerond kunnen beleidskeuzes worden gemaakt, (mede) aan de hand van de bijbehorende kostenplaatjes. Deze keuze kan uiteraard leiden tot lasten die nog niet in de Begroting 2020-2023 zijn verwerkt.

1.2.5 Belastingen

De belangrijkste gemeentelijke belastingen zijn de OZB, het rioolrecht en de afvalstoffenheffing. Op basis van het amendement dat bij de Perspectiefnota door de raad is aangenomen verhogen wij de OZB-tarieven niet, met uitzondering van indexerende. De waardevermindering van onroerend goed wordt door een verlaging van het OZB tarief, gecorrigeerd. Het rioolrecht hebben wij nog niet geharmoniseerd. Wij mogen de tarieven in 2020 daarom niet aanpassen of indexerende. Bij de afvalstoffenheffing gaan wij uit van 100% kostendekking. De sterk gestegen kosten van afvalverwerking en daling van opbrengsten van grondstoffen zorgen voor een stijging van het tarief. Dit is een ontwikkeling waar alle gemeenten in Nederland mee te maken hebben. In de paragraaf lokale lasten laten wij de lasten per heffing zien.

1.2.6 Gemeentefonds

De ramingen voor het gemeentefonds hebben wij gebaseerd op de meicirculaire 2019. De uitkomsten van de septembercirculaire 2019 verwerken wij in de 1^e begrotingswijziging 2020.

1.2.7 Reservepositie

Algemene reserve

De omvang van de vrij besteedbare algemene reserve bedraagt per 1 januari 2020 circa € 44 miljoen. In 2020 vullen wij de algemene reserve aan tot € 94 miljoen met de verwachte verkoopopbrengst van de aandelen Eneco (circa € 50 miljoen). In deze begroting is een aantal voorstellen (uit de Perspectiefnota) verwerkt die effect hebben op de omvang van de algemene reserve. Het betreft onder meer de volgende mutaties:

- Vorming nieuwe reserve energietransitie ("energietransitiefonds") conform het voorstel in de Perspectiefnota 2019-2023 (€ 1 miljoen);
- Vorming nieuwe reserve flankerend beleid conform het voorstel in de Perspectiefnota 2019-2023. Uit de inventarisatie in de organisatie blijkt een reserve flankerend beleid van € 13 miljoen nodig ter bevordering van de flexibiliteit en mobiliteit van medewerkers en om te komen tot een organisatie die in staat is om de maatschappelijke opgaven te realiseren. Deze reserve wordt ingezet ter dekking van frictiekosten van (voormalig) personeel en voor de gefaseerde invoering van de taakstelling op personeel om de overbezetting, die is ontstaan bij het plaatsingsproces, terug te kunnen brengen. De reserve flankerend beleid wordt gevormd door uit de reserve frictiekosten € 4 miljoen over te hevelen naar de reserve flankerend beleid en uit de Algemene reserve € 9 miljoen.
- Vorming nieuwe reserve innovatie sociaal domein ("innovatiefonds") conform het voorstel in de Perspectiefnota 2019-2023 (€ 0,8 miljoen);
- De bestaande reserve sociaal domein van € 0,8 miljoen wordt vanuit de algemene reserve aangevuld met € 3,0 miljoen tot € 3,8 miljoen ter dekking van de investering voor de maatregelen van de transformatie in het sociaal domein. Om de stijgende kosten in het sociaal domein te beteugelen

geven wij een extra impuls aan de transformatie. Hiervoor vormen wij een reserve sociaal domein. Uit deze reserve dekken wij investeringen (inzicht, terugdringen van de instroom en versterking van de sociale infrastructuur) om de transformatie te versnellen in de jaren 2020-2022.

- Toevoeging reserve kapitaallasten ter dekking van de investeringen in de 'ontsluitingsweg Zuid-West' (€ 7,7 miljoen) en 'cloud computing' (€ 0,5 miljoen) conform de voorstellen in de Perspectiefnota 2019-2023.

Per saldo wordt de komende jaren circa € 22 miljoen overgeheveld van de algemene reserve naar bovengenoemde bestemmingsreserve en circa € 10 miljoen onttrokken in verband met de dekking van de (negatieve) begrotingssaldi 2020-2023. Uiteindelijk bedraagt het geprognoseerde saldo van de vrij besteedbare algemene reserve per 31 december 2023 circa € 63 miljoen.

Weerstandsvermogen

Naast de vrij besteedbare algemene reserve beschikt gemeente Hoeksche Waard ook over een reserve weerstandscapaciteit van circa € 7 miljoen om risico's op te kunnen vangen. Met een weerstandsratio van ruim 10 voldoen wij ruimschoots aan de norm uit de nota Risicomanagement 2019. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

2 Programma 0 | Bestuur en ondersteuning

Tot het programma Bestuur en ondersteuning behoren de taakvelden bestuur, burgerzaken (inclusief dienstverlening) en beheer overige gebouwen en gronden. Dit programma is inclusief bedrijfsvoering.

2.1 Wat gebeurt er om ons heen?

De samenleving is volop in beweging en vraagt van de overheid mee te bewegen.

De gemeente is al lang niet meer de instantie die wikt en beschikt, voorwaarden stelt, verordeningen publiceert, gebiedt en verbiedt. Van de gemeente mogen inwoners verwachten dat deze meedenkt, luistert en volop gebruik maakt van inzichten en ideeën uit de gemeenschap. De samenleving vraagt een overheid die betrokken is, resultaatgericht en vraaggericht werkt en niet steeds naar de bekende weg vraagt, met betere dienstverlening en minder administratieve lasten. Als gemeente moeten we daarop aansluiten. Dat betekent dat de gemeente aanwezig is in dorpen en samenwerkt met de samenleving. Goed bestuur gaat niet alleen over de inhoud. Het hangt ook samen met de manier waarop het bestuur is georganiseerd. We willen op transparante wijze de verbinding leggen met inwoners en ondernemers, gemeenteraad, maatschappelijke organisaties en kerken, medeoverheden en alle overige partners van de gemeente.

Het is belangrijk dat de gemeente betrouwbaar is en haar woord nakomt

We willen heldere afspraken maken en verwachtingen waarmaken. Een gemeente die de inwoner erkent en laat meedenken over belangrijke ontwikkelingen kan veel betekenen. Op die manier maken we maximaal gebruik van het sociale, maatschappelijke en intellectuele kapitaal uit onze gemeenschap, om goede keuzes te maken voor onze gemeenschap.

We moeten gebruikmaken van de online mogelijkheden

We gaan een groter beroep doen op participatie door bewoners, die op hun beurt steeds vaker zelf de motor van nieuwe initiatieven zijn (geholpen door nieuwe online mogelijkheden). Iedereen is online en verwacht dat ook de overheid via alle kanalen snel bereikbaar is. Monitoring, webcare, klantcontact en analyse van en via social media zijn essentieel om te weten wat online leeft en proactief de dialoog aan te gaan.

De blik naar buiten

Tegelijkertijd is de boodschap: de blik naar buiten. Gemeente Hoeksche Waard is nu een grotere speler. Hierdoor heeft de Hoeksche Waard een stevigere positie dan voorheen binnen de regio. Vanuit haar eigenheid en missie wil de gemeente een verbinder zijn die haar omgeving kent en weet wat zij de omgeving kan bieden.

De overheid beschikt over veel data

Deze data kunnen we benutten voor een nog efficiëntere en effectievere overheid. De huidige technische mogelijkheden rondom data bieden daarvoor nieuwe kansen. De vraag is hoe we hier als gemeente mee kunnen en willen omgaan. We willen een open en transparante overheid zijn, met aandacht voor de privacyregels. Gegevens kunnen we, zowel intern als extern, steeds sneller en veiliger uitwisselen.

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Dat betekent dat vanaf die datum dezelfde privacywetgeving geldt in de hele Europese Unie (EU). De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) geldt dan niet meer.

De organisatie is in ontwikkeling

De herindeling betekent een flinke schaalsprong en brengt veranderingen met zich mee voor alle medewerkers. Dit betekent dat we van iedereen een verandering in houding en gedrag vragen. Tegelijkertijd zien we schaarste op de arbeidsmarkt, waardoor het moeilijker is om vacatures te vervullen en we ons meer dan voorheen moeten profileren als een aantrekkelijke werkgever.

2.2 Wat willen we bereiken?

Dichtbij, in verbinding met de omgeving. Dat is wat gemeente Hoeksche Waard wil zijn. Hiervoor hebben we 3 pijlers benoemd:

1. We zijn 100% dienstverlenend

We bieden onze dienstverlening (indien gewenst) dicht bij de mensen aan. We spreken bewust over 100% dienstverlenend zijn. Onze medewerkers zijn in houding en gedrag leidend bij deze dienstverlening.

2. We werken kerngericht

Kerngericht staat voor het faciliteren van overheids- en inwonersparticipatie. Daardoor komen behoeften, energie, kennis en kracht in onze samenleving vrij. Daarmee willen we prikkelen tot het nemen van initiatieven, als gemeente breed toegankelijk zijn en eigenaarschap versterken.

3. Onze focus is extern gericht

Naast de focus op onze samenleving en inwoners (pijlers 1 en 2) richten we ons ook op (de partijen in) onze omgeving. Wij kennen onze omgeving en weten wat de Hoeksche Waard die omgeving te bieden heeft.

Hoeksche Waard op de kaart

Marketing is noodzakelijk om ambities op het gebied van toerisme en recreatie, wonen en ondernemen te kunnen realiseren. Wat maakt de Hoeksche Waard uniek? En hoe maken en houden we de Hoeksche Waard aantrekkelijk om in te werken, wonen en recreëren? Dit doen we vanuit de identiteit van het gebied.

Vanuit onze inhoudelijke opgaven starten we de verkenning van nieuwe contacten, strategische allianties en deelname aan nieuwe samenwerkingsverbanden. We richten ons niet op voorhand op één regio maar gaan vanuit eigen kracht de samenwerking aan met partners waarmee we onze ambitie kunnen realiseren. We redeneren vanuit onze inhoudelijke opgave en daar zoeken we de juiste partners bij. Hierbij staan we open voor verrassende allianties.

Taakveld 0.1 Bestuur

Tot dit taakveld behoort de facilitering van het college, de raad, bestuurlijke samenwerking, de rekenkamer en de accountantscontrole.

Uitwerking raadthema's hoofdlijnenakkoord

Op 1 januari 2019 is gemeente Hoeksche Waard van start gegaan. De coalitie heeft een hoofdlijnenakkoord gepresenteerd. Tijdens de raadsbespreking van het hoofdlijnenakkoord heeft de gemeenteraad hieruit een aantal prioritaire raadthema's benoemd. Een aantal van deze thema's werken we programmatisch uit, waarbij we samenhangende activiteiten en projecten door de organisatie heen bundelen voor het halen van de beoogde doelen. Na vaststelling van deze programma's willen wij deze coalitieperiode werken aan de realisatie hiervan.

Kerngericht werken wordt dorpsgericht werken

In het Kompas van 2018 staat kerngericht werken genoemd als één van de 3 pijlers van gemeente Hoeksche Waard. Bij de start van de nieuwe gemeente is kerngericht werken hernoemd naar dorpsgericht werken.

Door dorpsgericht te werken, faciliteren we overheids- en inwonersparticipatie om behoeften, energie, kennis en kracht in onze samenleving vrij te laten komen. Inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld prikkelen tot het nemen van én deelnemen aan initiatieven, als gemeente breed toegankelijk zijn en eigenaarschap versterken.

- In 2019 werken we aan de opbouw van het dorpsgericht werken en starten we met het begeleiden van initiatieven.
- Vanaf 2020 gaan we dorpsgericht werken verder uitbouwen en structureel ondersteunen.
- Ook maken we initiatieven structureel mogelijk vanuit een initiatievenfonds.
- Vanuit de Hoeksche Campus wordt een programma aangeboden ter ondersteuning van de andere rol die we ons vanuit de gemeente eigen moeten maken om dorpsgericht werken te faciliteren. Financiering van dit programma gebeurt via de Hoeksche Campus.
- De gemeente is één van de grondleggers van de Hoeksche Waardse uitdaging. De uitdaging is de maatschappelijk makelaar die, als spin in het web stichtingen en verenigingen, met gesloten beurs, verbindt aan het lokale bedrijfsleven dat kennis, materialen of medewerkers wil delen.

De nieuwe gemeenteraad werkt volgens het B-O-O-B-model

Op 2 januari 2019 zijn de 37 raadsleden van de nieuwe gemeenteraad van de Hoeksche Waard geïnstalleerd. Daarnaast heeft elke fractie de mogelijkheid om 3 burgerleden voor te dragen. Inmiddels zijn er 25 burgerleden benoemd. De nieuwe gemeenteraad besloot om te gaan werken met een nieuwe werkwijze: het zogeheten B-O-O-B-model (Beeldvorming, Oordeelsvorming, Oriëntatie en Besluitvorming). Belangrijk kenmerk hiervan is het in een vroegtijdig stadium ophalen ('beeldvormen') van reacties van inwoners, bedrijven en instellingen op geagendeerde onderwerpen. De beeldvormende bijeenkomsten worden hiertoe zoveel mogelijk op locatie gehouden. Daarnaast kan de raad ook oriënterende bijeenkomsten organiseren over niet-geagendeerde onderwerpen.

Qua vergaderstructuur en cultuur is het streven om het politieke debat tussen de fracties onderling en tussen de raad en het college zoveel mogelijk te voeren in de oordeelsvormende vergaderingen, om daarmee helder te krijgen op welke onderdelen we een raadsvoorstel eventueel nog aan moeten passen. In de besluitvormende vergaderingen kan de discussie zich dan beperken tot de eventuele wijzigingsvoorstellen.

De raad vindt het belangrijk om regelmatig en duidelijk te communiceren over de vergaderingen en activiteiten. Op die manier wordt geprobeerd om de inwoners niet alleen rondom de gemeenteraadsverkiezingen, maar ook gedurende de raadsperiode te betrekken bij de lokale politiek.

Bestuurlijke samenwerking

Vanuit de inhoud van onze opdracht leggen we nieuwe contacten, sluiten we strategische allianties en nemen we deel aan nieuwe samenwerkingsverbanden. De verkenning richt zich o.a. op de samenwerking op de Zuid Hollandse Eilanden, de arbeidsmarktregio, de provincie en de regio Zuidelijk Zuid Holland.

Gebiedsprogramma Hoeksche Waard

In dit programma werken partijen uit de Hoeksche Waard en de provincie Zuid-Holland samen aan het vergroten van de vitaliteit en de versterking van de economische ontwikkeling van de Hoeksche Waard. Het is daarbij niet alleen de inhoud die telt, maar vooral ook de manier van samen optrekken en werken. Een vorm van co-creatie die resultaten oplevert en door andere regio's in Zuid-Holland als inspirerend en vernieuwend wordt ervaren.

Rekenkameronderzoek 'Lessons Learned Gemeentelijke Herindelingen'

De (voormalige) rekenkamer Hoeksche Waard heeft het onderzoek 'Lessons Learned Gemeentelijke herindelingen' uitgevoerd en aangeboden aan de raad. Het college onderschrijft de uitkomsten en aanbevelingen en bevestigt dat deze onderwerpen in de nieuwe gemeente de nodige aandacht vragen. In tabel Taakveld 0.1 Bestuur is de uitwerking van de aanbevelingen opgenomen.

In 2020 vieren we 75 jaar leven in vrijheid

De gemeente wil hieraan veel aandacht besteden in een actief en interactief programma. Wij willen op 5 mei 2020 uitgebreid stil staan dat we 75 jaar in vrijheid leven, door een educatieprogramma voor de scholen en op 5 mei verschillende activiteiten te organiseren. Een collectief moment waarop de inwoners van de Hoeksche Waard zich verbonden voelen met elkaar en vooral ook met mensen die onderdrukking en onvrijheid ervaren of ervaren hebben. Verbonden in de opdracht om betekenis te geven aan de herinnering van de Tweede Wereldoorlog en aan het vieren van onze vrijheid. Waar de geschiedenis en persoonlijke verhalen van Hoeksche Waarders centraal staan.

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Tot dit taakveld behoren het verstrekken van (reis)documenten, verkiezingen en burgerzaken in het algemeen.

De dienstverlening van gemeente Hoeksche Waard is ingericht vanuit de volgende uitgangspunten.

1. Dichtbij

We onderstrepen het belang van persoonlijk contact. Meer dan ooit is er behoefte aan een écht gesprek. In plaats van onze inwoners naar ons toe te laten komen, richten we servicepunten in op plekken dicht bij de inwoners: plekken 'in de loop' waar al enige reuring is. Hierbij houden we rekening met inwoners die minder mobiel zijn. Daarom bieden we ook digitaal excellente dienstverlening. Thuis of in de broekzak van onze inwoner, op het eigen beeldscherm: de gemeente in meest 'dichtbij' vorm.

2. Ontmoeten en verbinden

Met onze dienstverlening willen we een landingsplaats creëren voor allerlei vragen uit de samenleving. Ambieën we als gemeente een samenleving waarin inwoners daadwerkelijk iets voor anderen kunnen betekenen? Een samenleving waarin zij verbonden zijn in verenigingen, maatschappelijke organisaties, onderwijs, bedrijfsleven en overheid? Dan is het logisch dat we deze verbinding ook fysiek organiseren. We willen af van verkokering. We willen juist integrale dienstverlening bieden. Dit vraagt om samenwerking met ketenpartners.

3. Persoonlijk

Als gemeente vinden we het belangrijk om te horen wat er onder de inwoners speelt. We gaan hiervoor in gesprek over de leefomgeving, maar wel met gedegen kennis van de achtergrond. Met onze partners hebben we voldoende 'voelsprietten' in de omgeving om (hulp)vragen van inwoners te herkennen. We willen inwoners zo goed als mogelijk faciliteren door samen met hen naar

oplossingen te zoeken. Persoonlijk betekent ook: zo goed mogelijk voorbereid zijn op vragen van inwoners. Daarom werken we op afspraak.

Deze uitgangspunten kunnen we alleen realiseren vanuit een 100% dienstverlenende houding van onze medewerkers. Dit vergt veel van medewerkers, maar levert voor inwoners een grote meerwaarde op.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Tot dit taakveld behoren taken met betrekking tot onroerend goed dat niet in exploitatie is en niet aan een specifiek beleidsveld is toe te delen.

Bij dit onderdeel zijn de gemeentehuizen, HW werkt!, locaties Buitendienst en het (maatschappelijk) vastgoed in bezit van de gemeente opgenomen in de begroting.

Gemeente Hoeksche Waard heeft veel gebouwen voor verschillende doeleinden in eigendom

Die gebouwen beheren en onderhouden we uiteraard volgens de geldende wet- en regelgeving (bijvoorbeeld Arbowetgeving of het geldende Bouwbesluit). In principe is de kwaliteitsnorm sober en doelmatig. Daarnaast is het beleid om de gebouwen zo efficiënt mogelijk te gebruiken.

We maken één nieuw 'onderhouds- en beheerplan gebouwen'

De voormalige gemeenten beschikten over onderhoud- en beheerplannen. Deze plannen bundelen we in de jaren 2019 en 2020 tot één nieuw geactualiseerd 'onderhoud- en beheerplan gebouwen' voor gemeente Hoeksche Waard. Een specifieke rol is weggelegd voor Bres accommodaties. Dit is ontstaan in voormalig gemeente Binnenmaas, waar de samenwerking heeft geleid tot kwalitatieve goede dienstverlening en (tot nu toe) financieel voordeel. In het kader van de basis op orde brengen zal, na vaststelling van de visie op Vastgoed, in 2020 een nieuw Meerjaren Onderhouds Plan (MJOP) worden opgesteld voor ieder gemeentelijk gebouw. Duidelijk wordt dan in hoeverre "het been moet worden bijgetrokken" en welke investeringen in het kader van verduurzaming noodzakelijk zijn.

Taakveld 0.4 Overhead (bedrijfsvoering)

Tot dit taakveld behoren bedrijfsvoeringszaken (Communicatie, ICT-beheer, Servicedesk, Functioneel Beheer, Informatiemanagement, Documentaire Informatievoorziening, Facilitair, Privacy en Informatieveiligheid, HRM, financiën, Control, Gemeentesecretaris, Juridische zaken, bestuurszaken, bestuurs- en managementondersteuning, Inkoop en Verzekeringen)

Communicatie

We werken gericht aan de reputatie van en het vertrouwen in gemeente Hoeksche Waard

Dit doen we door wat er in de Hoeksche Waard leeft naar de organisatie te brengen en andersom. We werken omgevingsgericht en sluiten aan bij de behoefte van de doelgroep. Van meningen, verhalen, gebeurtenissen en informatie tot een simpele vraag. We geven uitleg, schetsen de context, maar zorgen bovenal dat we weten te raken. Iedere collega, bestuurder en elk directielid luistert naar en communiceert met de omgeving en kan daarom een positieve bijdrage leveren aan het beeld van gemeente Hoeksche Waard. Als gemeentelijke organisatie willen we midden in onze omgeving staan. Daarom ligt de focus van team Communicatie op het ondersteunen, faciliteren en adviseren van een communicatieve(re) organisatie en het verbinden van concrete acties aan het communicatiever maken van de collega's. Het effect daarvan is zichtbaar en voelbaar in communicatie met inwoners, maatschappelijke partners, ondernemers, andere overheden, media en medewerkers. In een communicatiestrategie (met bijbehorende actieprogramma's) hebben we dit omgezet in concrete acties.

ICT

We hebben een basis van waaruit we verdere stabilisatie kunnen vormgeven

We hebben in 2018 en 2019 het ICT platform en applicatie landschap van de 5 voormalige gemeenten en de 3 gemeenschappelijke regelingen voor het grootste deel geharmoniseerd. We werken toe naar een zogenaamde hybride cloud omgeving waarbij we in toenemende mate gebruik maken van ICT dienstverleners die onder andere SaaS (Software as a Service) oplossingen en ondersteunende ICT diensten zullen bieden. Hiervoor is de professionalisering van de regiefunctie noodzakelijk.

Doel is om begin 2020 een onderzoek te starten naar de inzet van data binnen de verschillende organisatieonderdelen. Vervolgens willen we een pilot starten voor data gedreven werken en, daar waar mogelijk, dit in samenwerking te doen met andere gemeenten en kennisinstellingen.

We gaan ons werk steeds meer bepalen op basis van KPI's

In 2021 zijn we dan met de juiste vaardigheden en software in staat om kennis aan data te ontleen, die we toepassen om onze doelen te realiseren: beleid maken, uitvoering ondersteunen, anders en efficiënter werken. Dit is een terugkerend proces, waarbij we steeds leren van eerdere trajecten. Daarnaast vinden wij het belangrijk om te blijven experimenteren in samenwerking met hoge scholen en universiteiten om onszelf te verbeteren.

Monitoring

Het beleid dat we voeren moet effectief en efficiënt zijn

In de uitwerking van de opgaven worden de indicatoren voor de 'outcome' (effect) en 'output' (resultaat) vastgesteld. Om te kunnen bepalen of we deze maatschappelijke resultaten en effecten behalen, is het belangrijk om deze te monitoren. Hiervoor hebben we een dashboard nodig dat bestaat uit kwantitatieve (tellen) en kwalitatieve (vertellen) elementen. Hierdoor hebben we de relaties tussen beleid, middelen, resultaten en effecten in beeld en kunnen we tijdig bijsturen. Naast data uit de systemen, bevat het dashboard informatie over de ontwikkelingen en de trends op de lange termijn, signalen uit tevredenheidsonderzoeken bij klanten en partners en beleidsonderzoek en -evaluatie.

In 2019 zijn we gestart met het inwinnen van extern advies over hoe we de monitoring van de opgaven in kunnen richten.

Documentaire informatievoorziening (DIV)

De rol van de gemeente verandert

Gemeenten verwerken grote hoeveelheden informatie: digitaal, geautomatiseerd, informatie gestuurd en data gedreven. De uitdagingen op het gebied van digitalisering en informatiemanagement vereisen meer samenwerking met partners en andere overheden. De rol van de gemeente verandert steeds meer richting samenwerkend en ondersteunend in plaats van sturend en uitvoerend. DIV heeft hierbij een belangrijke rol. Dossiervorming verschuift van het papier op de archiefafdeling naar het digitale dossier van de medewerkers binnen de teams. Zo is er een begin gemaakt met 'zaakgericht werken'. Nu ook hierin de basis redelijk op orde is, is de vervolgstap het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening naar klanten/inwoners van de Hoeksche Waard. De aansluiting op een klant contactstelsel zal dit doel dichterbij brengen.

Ook ons archiefbeheer moet op orde zijn

En niet alleen de huidige en toekomstige gegevens. Een grote uitdaging van team DIV ligt voor een groot deel in het op orde brengen en afsluiten van de oude gemeentearchieven. Hierdoor voldoen we aan wet- en regelgeving, komen delen openbaar en is er behoud van cultureel erfgoed. De verwachting is dat we hier in de komende vier jaar hard aan gaan werken. De werkzaamheden voor het op orde brengen en afsluiten van de archieven van de voormalige gemeenten gaan ten koste van de reguliere werkzaamheden. De doelstelling is om dit voortvarend op te pakken en efficiënt te organiseren.

We hebben een uitdaging om steeds meer archiefstukken te digitaliseren

Denk aan bouwvergunningen en klantdossiers. Hiervoor zal DIV zich moeten blijven ontwikkelen en vooral ook samenwerken met de teams die specifieke wensen hebben op het gebied van informatievoorziening.

*Facilitair***Wij gaan “Het nieuwe Werken” verder op de kaart zetten**

De facilitaire focus komt steeds meer te liggen op het creëren van een effectieve werkomgeving, die bijdraagt aan de productiviteit en vitaliteit van medewerkers. De vroegere kostenbeheersing draait nu naar waarde toevoeging met IT en facilitaire ondersteuning. De doelstelling ligt steeds meer in lijn met het bijdragen aan goede organisatieresultaten. Dit zorgt gelijk ook voor een spanningsveld. In de nieuwe gemeente is gekozen voor een (redelijk) modern werkconcept. We promoten onafhankelijk van plaats en tijd te werken. Een deel van de medewerkers heeft hier moeite mee. Maar een vitale, aantrekkelijke gemeente weet dat ‘millenials’ (en straks generatie Z) dit als voorwaarde stellen aan een dienstverband. Het blijft dus zorg om met de tijd mee te gaan. Om kritische medewerkers mee te krijgen gaan we aan de ene kant inzetten op maatwerk, en aan de andere kant proberen we om een ontwikkeling teweeg te brengen waar medewerkers zich prettig bij voelen. In dit kader gaan we een aantal onderzoeken doen (vanuit IT, HRM en Facilitair) waarbij we ‘Het nieuwe Werken’ met zijn uitgangspunten, doelstellingen en mogelijkheden verder op de kaart zetten.

Wat gaan we doen met de huidige huisvesting?

Het komende jaar gaan we een eerste globale verkenning uitvoeren naar de gebruiksduur van de huidige 2 locaties van de gemeentehuizen, de mogelijkheden voor verduurzaming en een mogelijke efficiencyslag binnen en buiten het huidige vastgoed.

*Privacy en Informatieveiligheid***De AVG versterkt de positie van de betrokkenen**

De mensen van wie wij gegevens verwerken hebben nieuwe privacy rechten gekregen en hun bestaande rechten zijn daarmee versterkt. Organisaties die persoonsgegevens verwerken krijgen steeds meer verplichtingen. De nadruk ligt meer dan vroeger op de verantwoordelijkheid van organisaties om aan te kunnen tonen dat zij zich aan de wet houden. Om aan deze wetgeving te kunnen voldoen is er een implementatieplan opgesteld. Naast de implementatie van de AVG en BIG zijn er ook landelijke (veiligheids)initiatieven die opgestart zijn door de VNG, waarbij het GGI-Veilig initiatief het opvallendste voorbeeld is.

*HRM***Gemeente Hoeksche Waard wil zich als aantrekkelijke werkgever op de kaart te zetten**

Medewerkers laten groeien door hen te binden, te boeien en hen de juiste rol te geven. Via e-HRM is het beheer op orde en is er zoveel mogelijk sprake van zelfbediening. Onze managementinformatie is actueel. De volgende speerpunten staan op de planning voor de komende jaren.

1. *Strategische personeelsplanning*

Strategische personeelsplanning is een mooi hulpmiddel om gemeente Hoeksche Waard als organisatie op de meest optimale manier te in te vullen. Ook geeft het inzicht in de kracht van onze organisatie en bereidt het ons voor op de toekomst.

2. *Strategisch leren en ontwikkelen*

Leren wordt een continu proces in de organisatie. We omarmen het uitgangspunt van 'een leven lang leren'.

3. *Mobiliteit*

Als organisatie maken we serieus werk van de diverse vormen van mobiliteit in samenhang met de doelstellingen van onze organisatie.

4. *Van functie naar rol*

Een traditioneel functiehuis met een statische taakinhoud, vaste kaders, scherp afgebakende verantwoordelijkheden en bevoegdheden in een dynamische, complexe omgeving is niet langer houdbaar.

5. *Talentontwikkeling*

We willen onze medewerkers inzicht geven in eigen talent en kracht en de acceptatie bevorderen van het feit dat gemeentelijke overheid verandert.

6. *Duurzame inzetbaarheid*

Duurzame inzetbaarheid behoort natuurlijk 'gewoon' tot goed werkgeverschap.

7. *Employer Branding*

Werkgeversimago heeft als doel de juiste medewerkers aan te trekken en te behouden. Een authentiek en onderscheidend 'werkgeversmerk' zorgt ervoor dat (potentiële) medewerkers graag bij ons willen werken.

In 2020 gaan we werken met een HR agenda. In de HR agenda staan HR thema's, waar de verschillende speerpunten onder vallen. De HR thema's zijn: Employer Branding, Duurzame inzetbaarheid, Integriteit en Groei en Ontwikkeling.

2.3 Wat gaan we doen?

In de onderstaande tabellen zijn de doelstellingen overgenomen uit de paragraaf 'Wat willen we bereiken?'. Per doelstelling hebben we de activiteiten weergegeven met het jaar waarin we de activiteit/maatregel naar verwachting gaan realiseren.

0.1 Bestuur

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
0.1.1	Realisatie raadsthema's hoofdlijnenakkoord	Programmatische uitwerking raadsthema's	2020 e.v.*
0.1.2	Stimuleren overheids-en burgerparticipatie	Opbouw en ondersteuning dorpsgericht werken	2020 e.v.*
0.1.3	Stimuleren overheids-en burgerparticipatie	Ondersteuning initiatieven	2020 e.v.*
0.1.4	Deelname aan De Hoeksche Waardse Uitdaging	Ondersteuning	2020 e.v.*
0.1.5	We kennen onze omgeving en weten wat we de omgeving kunnen bieden.	Positionering door het aangaan van nieuwe contacten, strategische allianties en deelname aan nieuwe samenwerkingsverbanden	2020 e.v.*
0.1.6	Versterken van de economische vitaliteit	Realisatie van het gezamenlijke gebiedsprogramma met de provincie	2020 e.v.*
0.1.7	Subsidiebeleid in relatie tot	Voorstel belasting maatschappelijk vastgoed	2020

	maatschappelijk vastgoed geharmoniseerd	Nieuwe subsidieverordening	
0.1.8	Kader nota vastgoed voorbereid	Afsprakenkader ten behoeve van visie uitvoeringsagenda	2020
0.1.9	Communicatiebudget raad	Communicatie over raadsvergaderingen en activiteiten	2020 e.v.*
0.1.10	Uitzending beeldvormende vergadering	Beeldvormende bijeenkomsten op locatie	2020 e.v.*
0.1.11	Vergaderkosten raad (op locatie)	Beeldvormende bijeenkomsten op locatie	2020 e.v.*
0.1.12	Externe (juridische) advisering	Inwinnen van extern advies	2020 e.v.*
0.1.14	75 bevrijding	Voorbereiding en uitvoering programma	2020

* Al gestart in 2019

0.2 Burgerzaken

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
2.1	Dienstverlening: dichtbij en persoonlijk, maximaal ondersteund door digitale kanalen	Implementeren en door ontwikkelen van de dienstverlening volgens het nieuwe dienstverleningsconcept.	2020 e.v.*

* Al gestart in 2019

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
0.3.1	Onderzoek naar beheersvorm gemeentelijke vastgoed	Opstellen en vaststellen van een visie op Vastgoed. Vervolgens het opstellen van en uitvoering geven aan een plan van aanpak om te komen tot een toekomstige beheersvorm voor het gemeentelijk/maatschappelijk vastgoed. In het onderzoek ligt de eerste focus van overdracht van beheer en exploitatie naar uitvoeringsorganisatie BRES BV, uitgaande dat deze organisatie dit competitief kan realiseren.	2020 e.v.*
0.3.2	Huisvesting van jeugd/ wijkteam West en verplaatsen servicepunt Maasdam	De Drie Lelies in Puttershoek is de kantoorlocatie voor jeugd/ wijkteam en het servicepunt Hiervoor gaan we verbouwen.	2020

* Al gestart in 2019

0.4 Overhead (ICT, Facilitair, Huisvesting etc.)

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
0.4.1	Aanbesteding applicatie sociaal domein	Gemeente Hoeksche Waard is vanuit de Aanbestedingswet 2012 verplicht de applicatie voor sociaal domein opnieuw aan te besteden. Doel is in 2020 het traject te starten.	2020
0.4.2	Stabiel netwerk	De huidige netwerkbekabeling in het pand aan de W. van Vlietstraat is 25 jaar oud en voldoet niet meer aan de huidige eisen. De snelheid en stabiliteit van het netwerk wordt hierdoor beperkt. Dit geldt ook voor	2020

		de bekabeling in de Jan van der Heijdenstraat (HW Werkt!). Voor de prestaties van de werkplek is het noodzakelijk dat de bekabeling wordt gemoderniseerd in beide panden	
0.4.3	Data gedreven overheid / Field Lab	Onderzoek naar het inzetten van data binnen de verschillende organisatieonderdelen en een pilot starten voor data gedreven werken.	2020
0.4.4	BAG	Onderzoek naar het in huis halen van de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen), welke nu nog door SVHW wordt bijgehouden. Medio 2020 kunnen we de BAG met de benodigde software, capaciteit en vaardigheden zelf gaan bijhouden.	2020
0.4.5	Vernieuwing Wkpb (Wet Kenbaarheid Publieke Beperkingen)	In 2019/ 2020 wordt een vernieuwing van de Wkpb doorgevoerd. Onderzoek starten naar de consequenties van de vernieuwing voor de Wkpb-processen en Wkpb-registratie van de gemeente.	2020
0.4.6	Implementatie KCS-applicatie	Vanaf 2020 willen de dienstverlening verder professionaliseren door gebruikmaking van een KCS-applicatie (Klant Contact Systeem).	2020
0.4.7	Vaste telefonie	Het contract voor de huidige telefoonomgeving vervalt per 1 mei 2021. Vorig jaar zijn we aangesloten bij een door de VNG georganiseerde gemeentelijke aanbesteding (vaste) telefonie. De insteek van deze aanbesteding is dat de gemeente een flexibele telefoniedienst afneemt, waarbij we maandelijks voor het aantal gebruikers en toepassingen betalen. Hierbij realiseren we op de nieuwe werkplek bellen en tele-conferencing via de pc of laptop.	2021
0.4.8	Archiefbeheer rechtsvoorgangers	Archieven afsluiten van de rechtsvoorgangers, waardoor informatie geordend en toegankelijk is en voldaan wordt aan de wettelijke verplichting van overbrenging, waardoor een gedeelte openbaar wordt. Behoud van cultureel erfgoed en voldoen aan wettelijke verplichtingen.	2020-2023
0.4.9	Onderzoek ambtelijke huisvesting	Stakeholder onderzoek naar de huisvesting wensen van de ambtelijke organisatie.	2020-2021
0.4.10	Het nieuwe werken door ontwikkelen	Doorontwikkelen van de moderne werkplek, met oog voor middelen (app, faciliteiten), draagkracht en nut en noodzaak.	2020
0.4.11	Implementatie BIG	Invoeren maatregelen t.b.v. Baseline Informatieveiligheid Gemeenten zoals vastgelegd in Informatieveiligheidsbeleid	2020-2023
0.4.12	Implementatie AVG	Invoeren maatregelen t.b.v. Algemene Verordening Gegevensbescherming zoals vastgesteld in Privacybeleid	2020-2023
0.4.13	Implementatie GGI-Veilig (verhogen digitale veiligheid)	Implementatie in het VNG overheidsprogramma van GGI-veilig.	2020
0.4.14	Uitvoeren audits, pentesten	Continue laten (pen)testen van IT en organisatie	2020-

			2023
0.4.15	Creëren van awareness/bewust gebruik van privacy gevoelige gegevens.	Opzetten van een continu bewustwordingsprogramma	2020-2023
0.4.16	Organisatieontwikkeling	Zelforganisatie, werken in pop up, van functies naar rollen, heidagen	2020 e.v.*
0.4.17	Strategische personeelsplanning	Strategische personeelsplanning invoeren	2020 e.v.*
0.4.18	Strategisch leren en ontwikkelen	Visie ontwikkelen op opleiden en ontwikkelen	2020 e.v.*
0.4.19	Mobiliteit	Mobiliteitsbeleid, talentontwikkeling	2020 e.v.*
0.4.20	Van functie naar rol	Werken met rollen	2020
0.4.21	Talentontwikkeling	Talentontwikkelingsprogramma	2020 e.v.*
0.4.22	Duurzame inzetbaarheid	Talentontwikkeling, generatiepact, leren en ontwikkelen, vitaliteitsdag	2020 e.v.*
0.4.23	Positionering aantrekkelijk werkgeverschap	Employer Branding Doorontwikkelen website: werkenbijdegemeentehw.nl en hoekschecampus.nl	2020 e.v.*
0.4.24	BAG mutaties/verbetering	Op orde brengen van de BAG.	2020
0.4.25	Aanbesteding applicatie zaaksysteem	Gemeente HW is vanuit de aanbestedingswet verplicht de applicatie voor het zaaksysteem opnieuw aan te besteden. Doel is in 2020 te starten met de voorbereiding op deze aanbesteding, die in 2021 plaats moet vinden.	Vanaf 2020
0.4.26	Aanbesteding BOR-applicatie Obsurv	Per 11-2019 wordt het Obsurv contract jaarlijks stilzwijgend (max. 4 keer) verlengd. Per 2021 verwachten wij voortijdig opnieuw aan te besteden.	2021
0.4.27	Aanbesteding Raadsinformatiesysteem	In het vierde kwartaal zal de werkgroep RIS een aanbesteding starten voor een nieuw RIS. Het doel om deze in Q1 2020 in gebruik te nemen. Er is een integratie voorzien met het huidige zaaksysteem	2020
0.4.28	Aanbesteding Website Hoeksche Waard	De aanbesteding voor de nieuwe gemeentelijke website wordt in 2019 opgestart. Het doel is om de nieuwe website op 1 april 2020 live te hebben.	2020
0.4.29	Aanbesteding nieuwe werkplek	Alle medewerkers krijgen een nieuwe werkplek. Voor de meesten zal dit een laptop zijn met op de bureaus op de HW locaties een volledige uitrusting met monitor en toetsenbord. Hiermee wordt deels invulling gegeven aan de implementatie van het nieuwe werk-concept. De fasering wordt nog bepaald. Het doel om in Q4 2019 te starten met de uitrol.	2020
0.4.30	Verander-opgave "Adoptie Nieuwe Werkplek"	Met de komst van de nieuwe werkplek wordt veel nieuwe functionaliteit geïntroduceerd waaronder Office365 en werken met de Cloud producten van Microsoft. Het motto "niet mailen maar delen" zal	2020-2021

		een grote impact hebben op de medewerkers. Daarom wordt in Q4 2019 een adoptieprogramma gestart.	
0.4.31	Social media	Ontwikkeling Newsroom	Vanaf 2020
0.4.32	Digitaliseren P&C instrumenten	Met de aanschaf van een P&C instrument wordt voldaan aan de wens van de Raad aan het helder en transparant communiceren van de P&C-producten.	Vanaf 2020*
0.4.21	Implementatie GRC tooling	De aanschaf en implementatie van het Naris Governance, Risk en Compliance programma	Vanaf 2020*

* Al gestart in 2019

2.4 Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/+ en de lasten als -/-. De kosten van de overhead (taakveld 0.4) worden, conform de BBV, weergegeven in hoofdstuk 12 "Financiële positie, onderdeel "Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien".

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	0.1	Bestuur	85	85	85	85	85
	0.2	Burgerzaken	1.181	1.074	1.064	1.061	1.061
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	81	86	86	86	86
Totaal baten			1.347	1.245	1.236	1.232	1.232
Lasten	0.1	Bestuur	-4.704	-5.221	-5.114	-4.591	-4.591
	0.2	Burgerzaken	-3.045	-2.901	-3.044	-3.029	-3.029
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-300	-366	-601	-595	-595
Totaal lasten			-8.049	-8.489	-8.759	-8.215	-8.214
Totaalsaldo van baten en lasten			-6.702	-7.244	-7.523	-6.983	-6.982
Onttrekkingen reserves	0.1	Bestuur	96	-	-	-	-
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	8	8	8	8	8
Totaal onttrekkingen reserves			104	8	8	8	8
Stortingen reserves	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-4	-4	-4	-4	-4
Totaal stortingen reserves			-4	-4	-4	-4	-4
Geraamd resultaat programma 0: Bestuur en Ondersteuning			-6.601	-7.239	-7.519	-6.978	-6.977

De specificatie van de reservemutaties per taakveld is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
0. Bestuur en ondersteuning				
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden				
Reserve onderhoud gebouwen	8	8	8	8
Totaal onttrekkingen	8	8	8	8
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden				
Reserve onderhoud gebouwen	-4	-4	-4	-4
Totaal stortingen	-4	-4	-4	-4
Saldo wijzigingen in reserves	5	5	5	5

2.5 Bijdragen verbonden partijen

Ombudscommissie Hoeksche Waard

Het gemeenschappelijk orgaan Ombudscommissie Hoeksche Waard gaat de Ombudscommissie Hoeksche Waard oprichten en in stand houden. Deze commissie is belast met de externe beoordeling van verzoekschriften als bedoeld in titel 9.2 van de Algemene wet bestuursrecht, voor zover het betreft gedragingen van bestuursorganen van de deelnemers.

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

De doelstelling van de gemeenschappelijke regeling is een doelmatige uitvoering van werkzaamheden voor de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de administratie van vastgoedgegevens, het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden en de Wet basisregistraties adressen en gebouwen.

Stichting Inkoopbureau West-Brabant

Deze stichting dient indirect diverse openbare belangen. Door het faciliteren van een regionaal inkoopbureau behaalt de stichting voordelen op financieel, kwalitatief en procesmatig gebied voor de deelnemers.

Eneco en Stedin

Partijen als Eneco en Stedin stellen de gemeente in staat betrouwbaar, veilig en maatschappelijk verantwoord energie en daaraan gerelateerde producten te leveren aan particuliere en zakelijke klanten. Ook samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen vallen hieronder.

BV Gemeenschappelijk Bezit Evides

Gemeente Hoeksche Waard neemt samen met gemeenten en provincies in Zuid-Holland en Zeeland deel in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides. Op haar beurt is de BV 50% eigenaar van het drinkwaterleidingbedrijf Evides. Evides levert drinkwater aan huishoudens en bedrijfsleven en houdt zich ook steeds meer bezig met de levering van industriewater en diensten op het gebied van afvalwater- en rioolwaterzuivering.

Bank Nederlandse Gemeenten

De gemeente heeft van oudsher aandelen in de BNG. Doelstelling van de bank is een voordelige financiële dienstverlening en kredietverstrekking, om zo te kunnen bijdragen aan de maatschappelijke voorzieningen.

2.6 Beleidsindicatoren

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"15-7-2019)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Woonlasten éénpersoonshuishouden in €	2019	583	669	685
Woonlasten meerpersoonshuishouden €	2019	655	739	760
Gemiddelde WOZ-waarde woningen x € 1.000	2017	228	216	232
Gemiddelde WOZ-waarde woningen x € 1.000	2018	234	230	240
Formatie (fte per 1.000 inwoners) *1	2020	6,4	nb*	nb*
Bezetting (fte per 1.000 inwoners) *1	2020	5,7	nb*	nb*
Apparaatskosten (kosten per inwoner) *1	2020	633	nb*	nb*
Externe inhuur (% van totale loonkosten) *1	2020	8,4%	nb*	nb*
Overhead (% van de totale lasten) *1	2020	13%	nb*	nb*
* Geen gegevens opgenomen / bekend bij "Waar staat je gemeente".				

Programma 1 | Veiligheid

3 Programma 1 | Veiligheid

Tot het programma Veiligheid behoren de taakvelden crisisbeheersing en brandweer en openbare orde (inclusief handhaving) en veiligheid.

3.1 Wat gebeurt er om ons heen?

De Hoeksche Waard behoort tot één van de veiligste gebieden van Nederland. Het maakt onze gemeente een plek waar het fijn is om te wonen. Dat is iets om trots op te zijn en waar we ons blijvend voor willen inzetten. We handhaven ons huidige veiligheidsniveau en waar nodig versterken we dit.

Crisisbeheersing en brandweer

We werken aan het verbeteren van de bevolkingszorg

Samen met de gemeenten in de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ) werken we aan het verbeteren van de bevolkingszorg. Bevolkingszorg gaat over wat de gemeente doet voor haar bewoners en hun leefomgeving bij rampen en crises en de voorbereiding daarop. 3 opvallende thema's hierbij zijn het stimuleren van veiligheidsbewustzijn, risicobeheersing en zelfredzaamheid. Bijzondere aandacht gaat uit naar de verminderd zelfredzamen in de samenleving en onze kwetsbare en risicovolle objecten.

Openbare Orde en Veiligheid

We gaan het Integraal Veiligheidsbeleid herzien

Met de vorming van de nieuwe gemeente Hoeksche Waard, herzien wij het Integraal Veiligheidsbeleid. Onderwerpen in dit beleid zijn onder meer ondermijning, high impact crimes (met speciale aandacht voor kwetsbare groepen als ouderen), jeugd en jongeren, middelengebruik, verkeersveiligheid, kwetsbare groepen, cybercrime en het voorkomen van sociaal-maatschappelijke onrust.

Veiligheid is niet alleen een verantwoordelijkheid van de gemeente

Ook inwoners en ondernemers kunnen daaraan bijdragen en spelen een grote rol. De gemeente spoort inwoners steeds meer aan om zich gezamenlijk verantwoordelijk te voelen voor de leefbaarheid en veiligheid in de buurt en wijk door middel van participatie. De gemeente helpt om initiatieven van inwoners mogelijk te maken, maar neemt niet automatisch het initiatief.

We gaan ondermijning aanpakken

Een effectieve aanpak van ondermijning vraagt om een georganiseerde overheid die alle middelen inzet die tot haar instrumentarium horen. Hierbij kan gedacht worden aan het creëren van bewustzijn onder medewerkers, het verbeteren van de informatiepositie en het opnemen en aanscherpen van de vergunningsplicht voor risicobranches, waaronder autobedrijven. Voor een periode van drie jaar beschikken we over een incidenteel budget om dit goed vorm te geven. De laatste jaarschijf wordt opengehouden om het nieuwe college in 2022 de kans te geven deze inzet te heroverwegen.

De Wet verplichte gezondheidszorg (Wvggz) treedt in werking op 1 januari 2020

Er is op dit moment onduidelijkheid over de financiering van de structurele uitvoeringskosten. Omdat deze zekerheid ontbreekt, nemen we de uitvoering van de Wvggz op in de risicoparagraaf. Nadere informatie verwerken wij in de reguliere planning- en controlcyclus.

Handhaving

We werken aan een integraal handhavingsbeleid

Handhaving staat niet op zichzelf maar is onderdeel van verschillende werkterreinen. De ontwikkelingen – onder andere het organiseren van toezicht door buitengewone opsporingsambtenaren in de openbare ruimte – vragen een integraal handhavingsbeleid voor gemeente Hoeksche Waard.

3.2 Wat willen we bereiken?

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Tot dit taakveld behoren brandweezorg, preventieve maatregelen voor de fysieke veiligheid en rampenbestrijding.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor de brandweezorg

De gemeenten in Zuid-Holland Zuid participeren in de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, waarvan de brandweer onderdeel uitmaakt. De regionale brandweer houdt zich bezig met het beheersen van risico's, de preventie van incidenten en de bestrijding van calamiteiten.

Vanuit de bevolkingszorg heeft de gemeente een actieve rol in de crisisbeheersing

Er is een regionale crisisorganisatie bevolkingszorg waarin vakbekwame functionarissen tijdens een incident de aansturing voor hun rekening nemen. Een vakbekwame lokale organisatie ondersteunt hen. Gemeente Hoeksche Waard levert personele capaciteit aan de VRZHZ voor de regionale versterking van de bevolkingszorg. We investeren en participeren hiermee actief in het voorkomen van en voorbereiden op grote en kleine calamiteiten. Daarbij is de gemeente een belangrijke partner, naast politie, brandweer en geneeskundige zorg.

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Tot dit taakveld behoren alle gemeentelijke taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid.

Wij willen dat onze inwoners en ondernemers zich zowel fysiek als sociaal veilig voelen

We werken aan instandhouding van het hoge veiligheidsniveau, samen met de betrokken partners en met oog voor de eigen verantwoordelijkheid van inwoners en ondernemers.

Handhaving draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid en veiligheid van de omgeving

Hierbij kijken we niet alleen naar het naleven van regels, maar vooral naar de totale situatie om tot duurzame oplossingen te komen. We zien wel dat er een grote vraag is naar APV (Algemene plaatselijke verordening) boa's (buitengewone opsporingsambtenaren) vanuit diverse taakvelden, als op zichzelf staande preventieve maatregel om de veiligheid te vergroten. De komende periode kijken wij hoe wij, in samenhang met de gemaakte beleidskeuzes, de effectiviteit van de boa's kunnen vergroten. We gaan een advies opstellen over de formatie en de plaats van de boa's in de organisatie.

We gaan de APV aanpassen voor de Wet aanpak woonoverlast

Om de burgemeestersbevoegdheden uit de Wet Aanpak Woonoverlast te kunnen toepassen, gaan we de APV aanpassen en zijn beleidsregels over de uitvoering nodig. Om dit op te nemen en vervolgens in de praktijk te gebruiken, is incidentele ondersteuning nodig.

3.3 Wat gaan we doen?

In de onderstaande tabellen zijn de doelstellingen overgenomen uit de paragraaf 'Wat willen we bereiken?' Per doelstelling zijn de activiteiten weergegeven met het jaar waarin de we activiteit/maatregel naar verwachting gaan realiseren.

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Nr.	Doelstelling	Activiteit	Jaar
1.1.1	De gemeente heeft een adequate crisisorganisatie	De Hoeksche Waard maakt deel uit van de regionale crisisorganisatie Zuid-Holland Zuid en heeft daarnaast lokale medewerkers die jaarlijks worden getraind.	2020 e.v.*
1.1.2	De gemeente heeft slagvaardige brandweezorg	De regionale brandweer Zuid-Holland Zuid zet zich in voor de risico- en crisisbeheersing.	2020 e.v.*
1.1.3	De gemeente informeert de bevolking over bestaande risico's en wat zij kunnen doen om zich voor te bereiden op calamiteiten	De gemeente heeft inzicht in de wensen van de bevolking, de mogelijke instrumenten. Zij zoekt samenwerking met andere stakeholders.	2020 e.v.*

* Al gestart in 2019

1.2 Openbare orde en veiligheid

Nr.	Doelstelling	Activiteit	Jaar
1.2.1	Handhaving huidig veiligheidsniveau en versterken waar nodig	Inzetten op handhaving van de drank en horeca en bijzondere wetten.	2020 e.v.*
		Zicht krijgen op (mogelijke) ondermijnende activiteiten in de gemeente.	2020 e.v.*
		Ontwikkelen visie toekomstbestendige BOA organisatie (APV en DHW)	2020 e.v.*
1.2.2	Een leefbare en veilige omgeving	Implementatie Wvoggz	2020 e.v.*
		Participatie stimuleren	Vanaf 2020
1.2.3	Woonoverlast	Aanpassing APV en het opstellen van beleidsregels voor de uitvoering	Vanaf 2020

* Al gestart in 2019

3.4 Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/+ en de lasten als -/-.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	242	74	74	74	74
	1.2	Openbare orde en veiligheid	90	91	91	91	91
Totaal baten			332	165	165	165	165
Lasten	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-7.554	-7.431	-7.314	-7.234	-7.234
	1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.693	-1.789	-1.753	-1.739	-1.739
Totaal lasten			-9.247	-9.219	-9.067	-8.974	-8.974
Totaalsaldo van baten en lasten			-8.915	-9.055	-8.902	-8.809	-8.809
Onttrekkingen reserves			-	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen reserves			-	-	-	-	-
Stortingen reserves			-	-	-	-	-
Totaal stortingen reserves			-	-	-	-	-
Geraamd resultaat programma 1: Veiligheid			-8.915	-9.055	-8.902	-8.809	-8.809

Binnen dit programma is geen sprake van stortingen in of onttrekkingen uit reserves.

3.5 Bijdragen verbonden partijen

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Dit openbaar lichaam integreert de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen) bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied. Dat gebeurt met behoud van lokale verankering. Doelstelling is een doelmatige en slagvaardige hulpverlening, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding. Ook is het een platform voor samenwerking met diensten die aan hulpverlening zijn gelieerd, partners en andere openbare lichamen.

3.6 Beleidsindicatoren

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"15-7-2019)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	2018	0,20	2,20	0,70
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	2018	1,00	2,50	2,00
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2018	2,10	4,80	3,10
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	2018	2,90	5,40	3,90
Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	2018	123	119	100
% jongeren met een delict voor de rechter	2015	0,9	1,45	0,94

Programma 2 | Verkeer, vervoer en openbare ruimte

4 Programma 2 | Verkeer, vervoer en openbare ruimte

Tot het programma Verkeer, vervoer en openbare ruimte behoren de taakvelden verkeer en vervoer, parkeren, recreatieve havens, economische havens en waterwegen, openbaar vervoer, wegen, openbaar groen en (openlucht) recreatie, riolering, afval en begraafplaatsen en crematoria.

4.1 Wat gebeurt er om ons heen?

Mobiliteit

Goede bereikbaarheid en behoud van de leefbaarheid

Een goede bereikbaarheid is niet alleen van belang voor alle maatschappelijke en economische processen. Het is een noodzakelijke voorwaarde. Dat geldt in het bijzonder voor de Hoeksche Waard. Het voormalige eiland is sterk afhankelijk van slechts enkele cruciale verbindingen met omliggende regio's. Verstoringen in deze verbindingen hebben direct grote consequenties voor de mobiliteit en de bereikbaarheid vanuit de wijde omgeving en in de Hoeksche Waard zelf. Incidenten met stremmingen in 2017 en 2018 hebben laten zien hoe kwetsbaar de bereikbaarheid in dit gebied dan is. Voldoende alternatieven voor ontsluiting en doorgang zijn daarom gewenst.

De Hoeksche Waard speelt een dubbelrol

Als (potentiële) vestigingsplaats in de metropoolregio Rotterdam-Den Haag en als fysieke drager van de corridor voor de A29 richting Antwerpen, Parijs en verder en vice versa. Naast de A29 is op de corridor Rotterdam-Antwerpen alleen de A16 een volwaardig alternatief naar het zuiden. Bij beide autosnelwegen heeft vrachtwagenverkeer een zeer groot aandeel in het totale wegverkeer. Door de aantrekkende economie zitten deze wegen al redelijk dicht aan het maximum van hun capaciteit om verkeer af te wikkelen. Het vergroten van de capaciteit op de as noord-zuid is daarom niet alleen gewenst, maar eigenlijk noodzakelijk. Zo blijft de goede bereikbaarheid van en naar de Rotterdamse regio gewaarborgd.

Bereikbaarheid gaat allang niet meer alleen over de weg

Een hoogwaardig openbaarvervoersnetwerk en snelle veilige snelfietspaden zijn net zo belangrijk. Dit maakt het mobiliteitssysteem ook robuuster en toekomstbestendig. Zonder goede infrastructuur en mobiliteit komen economische ontwikkelingen niet van de grond. In het gebiedsprogramma Hoeksche Waard en de mobiliteitsagenda hebben de provincie Zuid-Holland en gemeente Hoeksche Waard in 2018 afgesproken samen naar oplossingen te kijken.

Openbare ruimte

Slim beheer draagt bij aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen

De openbare ruimte is het bindmiddel in onze samenleving. Het vormt de basis voor het openbare leven. Het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. De Hoeksche Waard is een gezinseiland waar iedereen mee doet, het is een voedingsbodem voor de Randstad. Actuele thema's als hittestress, wateroverlast, circulaire economie en biodiversiteit staan momenteel hoog op de agenda. Tegelijkertijd zijn grote delen van de infrastructuur, woningen, beplantingen en andere delen van de fysieke leefomgeving die in de naoorlogse periode zijn gebouwd nu aan vervanging toe. Dit is daarom hét moment om de verbinding te zoeken tussen de inrichting, het beheer van de openbare ruimte en de maatschappelijke opgaven op andere beleidsterreinen. Bij het beheer van de openbare ruimte dragen we bij aan deze doelen. We zorgen voor een openbare ruimte waar alle inwoners, jong en oud, naar tevredenheid gebruik van maken. Het beheer van de openbare ruimte is daarmee één van de belangrijkste werkterreinen van een gemeente. Slim beheer van de openbare ruimte kan een bijdrage leveren aan een groot aantal thema's.

Bij het inrichten van de openbare ruimte dragen we bij aan de energietransitie

Het beheer van de openbare ruimte wordt neutraler door inzetten van slimme en zuinige openbare verlichting. Ook het inzetten van zero-emission voertuigen en werktuigen draagt hieraan bij.

Het klimaat verandert, we krijgen meer te maken met hitte en hevige regenval

Door de openbare ruimte slim in te richten en te reinigen kunnen we regenwater sneller in de bodem infiltreren, opvangen en afvoeren. Meer groen zorgt voor het beperken van wateroverlast. Ook draagt groen bij aan het dempen van hitte en de opvang van fijnstof.

Goed wegbeheer draagt bij aan de veiligheid

Goede wegen zonder gaten, goede verlichting en de beleving van schoon zijn voorbeelden die bijdragen aan de veiligheid. Het beheer speelt hierbij een belangrijke rol.

Inwoners betrekken bij beheer openbare ruimte

Slim beheer van de openbare ruimte draagt bij aan meer betrokkenheid van bewoners. En daarmee voor meer sociale cohesie, begrip, tevredenheid en diversiteit. Voor de gemeente betekent dit een uitdaging om de juiste partijen bij elkaar te brengen, initiatieven te faciliteren en op elkaar af te stemmen.

Hergebruik van materialen (circulaire economie)

Er komen meer voorzieningen voor het gescheiden inzamelen van grondstoffen. Daarnaast is de openbare ruimte een bron van grondstoffen en een plek waarin we circulaire materialen hoogwaardig in kunnen zetten. De openbare ruimte is zo niet alleen een kostenpost maar een plek waar waardevolle grondstoffen vrijkomen en waar we secundaire materialen in kunnen zetten. Secundaire materialen zijn gedemonteerde materialen, veelal afkomstig uit slooprojecten, die we – op wat voor manier dan ook – opnieuw kunnen gebruiken.

Hoeksche Waard Zoemt

Voor de leefbaarheid is biodiversiteit belangrijk. Ook in de bebouwde omgeving. Met een goed ontwerp is de waarde van groen snel te vergroten. Een mooi voorbeeld dat op dit moment speelt is het initiatief “Hoeksche Waard Zoemt”. Een grote groep mensen is actief om zich sterk te maken om de biodiversiteit te vergroten door ander maaibeheer en meer bloemrijke bermen en grasstroken in te richten.

De openbare ruimte moet uitnodigend zijn

Beheerwerkzaamheden in een drukke bebouwde omgeving vragen meer planning en goede afstemming. De openbare ruimte moeten we geschikt maken voor een samenleving met meer ouderen die langer in hun eigen omgeving blijven wonen. Voor het beheer betekent dit enerzijds het wegnemen en voorkomen van obstakels. Anderzijds willen wij zorgen voor een openbare ruimte die uitnodigt om naar buiten te gaan en elkaar te ontmoeten.

We streven naar een inclusieve samenleving

In de Hoeksche Waard willen we dat iedereen een bijdrage kan leveren. Ook willen we dat verschillende groepen elkaar ontmoeten. Het werk in de openbare ruimte is bijvoorbeeld geschikt voor inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

4.2 Wat willen we bereiken?

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Tot dit taakveld behoren de taken op het gebied van verkeer te land (inclusief voetgangers) en bijbehorende droge infrastructuur.

Mobiliteit

De mobiliteitsagenda sluit aan bij de inzet van het college om de komende jaren:

- de interne bereikbaarheid op het eiland te verbeteren door de bundeling van verkeersbewegingen en het zoveel mogelijk scheiden van de verschillende verkeersmodaliteiten om de doorstroming en veiligheid te verbeteren;
- de externe bereikbaarheid te verbeteren door inzet te plegen op het verbeteren van de doorstroming op de A29 en snelle verbindingen per auto, openbaar vervoer en fiets, richting de stedelijke gebieden te realiseren.

Wij verwachten dat zowel de interne bereikbaarheid als de externe bereikbaarheid van het eiland verder onder druk komt te staan. Er is de afgelopen jaren te weinig in de verbetering van de bereikbaarheid in het gebied geïnvesteerd. Het is daarom noodzakelijk om de komende jaren een inhaalslag te maken om de interne en externe bereikbaarheid te verbeteren. Met vaststelling van de Mobiliteitsagenda Hoeksche Waard gaan gemeente en provincie een inspanningsverplichting aan om dit te realiseren. Deze samenwerking met de provincie biedt kansen voor de gemeente om de grote mobiliteitsopgave op te pakken. De provincie stelt financiële middelen en capaciteit beschikbaar voor uitvoering van de verschillende onderdelen van de agenda.

Voor een overzichtelijke agenda besloten wij onderwerpen te verdelen in 4 gebiedsenveloppen.

1. *A29 en corridor Rotterdam – Antwerpen*

Dit onderdeel richt zich op de doorstroming van de A29 en de bereikbaarheid van de Hoeksche Waard bij hinder op de A29, de problematiek van geparkeerde vrachtwagens langs de A29 en de renovatie van de Heinenoordtunnel.

2. *Noordkant Hoeksche Waard*

Dit onderdeel richt zich op een verbeterde doorstroming op de N217, een R-netverbinding naar Oud-Beijerland en een hoogwaardige openbaar vervoerverbinding tussen A29 en A16.

3. *Zuidkant Hoeksche Waard*

Bij dit onderdeel speelt de verkeersontsluiting van Klaaswaal een rol, net als de verkeersveiligheid op de Korteweg tussen A29 en Zuid-Beijerland. Daarnaast komt hier de ontsluiting van Numansdorp-Zuid, Tiengemetten en Leenheerenpolder terug, allen gebieden waarvoor grote recreatieve ontwikkelingen zijn voorzien.

4. *Fietsverbindingen*

Dit onderdeel geeft invulling aan het Fietsplan Hoeksche Waard 2018-2026.

Voor de realisatie is een daadkrachtige uitvoeringsorganisatie nodig. Hierbij dient de juiste kennis en expertise betrokken worden. Hierbij kiezen we voor een programmatische aanpak. In de tweede helft van

2019 wordt een programmaplan ter besluitvorming aangeboden. Tevens is het nodig om een goed verkeersmodel voor de Hoeksche Waard te ontwikkelen. Deze kan dan mede gebruikt worden voor verkeerskundige berekeningen bij ruimtelijke projecten.

Verkeersveiligheid

Samen met het Waterschap Hollandse Delta werken we aan verkeersveiligheid

We streven naar 0 verkeersslachtoffers. In het Meerjaren uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid (MPV) leggen we vast welke activiteiten we op het gebied van gedragsbeïnvloeding in het verkeer gaan uitvoeren. In het MPV staan activiteiten op het gebied van voorlichting, educatie en handhaving, gericht op verschillende leeftijdsgroepen.

Duurzaam en veilig inrichten van wegen

Er zijn structureel extra middelen nodig voor het duurzaam en veilig inrichten van de wegen binnen de bebouwde kom. Het reserveren van budgetten voor deze doeleinden geeft ruimte aan voorstellen vanuit scholen en inwoners. Het zorgt voor het kunnen invullen van het dorpsgericht werken. Het voorkomt dat er alleen maatregelen gecombineerd kunnen worden met bestaande projecten. Deze middelen dragen bij aan de leefbaarheid en verkeersveiligheid in de wijken. We nemen maatregelen om het aantal verkeersongelukken terug te dringen.

Openbare ruimte

We beheren de openbare ruimte met als doel dat de inwoner tevreden is

Wat bepaalt of mensen tevreden zijn? Dit heeft te maken met 3 vragen.

1. Wat krijgt men (functie)?
2. Hoe goed is het (kwaliteit)?
3. Hoe bevalt het (gebruik)?

Inwoners willen dat wat ze krijgen ook functioneel is. Beheer en onderhoud dragen hieraan bij. Als we goed onderhoud plegen, blijft de functie van de openbare ruimte in stand. Met beheer en onderhoud beïnvloeden we de kwaliteit van de openbare ruimte. De kwaliteit is mede bepalend voor hoe goed de openbare ruimte bevalt in het gebruik.

Het opstellen van een integraal beheerplan brengt achterstanden aan het licht en vraagt één begrotingssystematiek

Om de openbare ruimte op eenzelfde niveau in de gemeente te beheren zijn diverse achterstanden in te halen. In de 5 voormalige gemeenten waren de budgetten van het beheer en onderhoud niet op een gelijke manier in de begroting verwerkt en werd er vaak incidenteel budget vrijgemaakt om onderdelen van de openbare ruimte te onderhouden. Een eerste inventarisatie van de beschikbare budgetten en de kwaliteit van de verschillende dorpen laat zien dat er echter structureel een extra bedrag nodig is voor onderhoud van de openbare ruimte. Dit budget is nadrukkelijk niet bedoeld om achterstanden in te lopen, maar dit is nodig voor het reguliere onderhoud voor alle onderdelen van de openbare ruimte.

Afval

Internationale ontwikkelingen op het gebied van hergebruik en recycling zijn merkbaar

China stopte in 2018 definitief met de import van afval uit de hele wereld. Dit heeft in heel Europa stijgende verwerkingsprijzen en lagere opbrengsten van waardevolle grondstoffen tot gevolg. Daarnaast is het noodzakelijk om meer grondstoffen te hergebruiken en minder afval te verbranden, om de klimaatdoelstellingen te halen. In 2019 is hiervoor door het Rijk de afvalstoffenbelasting aanzienlijk verhoogd.

Het tarief voor afvalstoffenheffing gaat omhoog

De afgelopen jaren is het tarief van de afvalstoffenheffing laag gehouden door inzet van een bij de RAD aangehouden voorziening. Na 2019 is dat niet meer mogelijk.

*Wegen***De voormalige gemeenten beschikten over beleids- en beheerplannen**

Die plannen bundelen we in 2020 tot één nieuw en geactualiseerd beleids- en beheerplan wegen voor gemeente Hoeksche Waard. In het centrum binnen de kernen van de gemeente ligt het niveau doorgaans hoger (A) daar hier de uitstraling van belang is. De beheerskosten zijn dan ook hoger in deze gebieden.

Taakveld 2.2 Parkeren

Tot dit taakveld behoren ontwikkeling en beheer van (afzonderlijke) parkeervoorzieningen.

Het gemiddelde aantal auto's per huishouden neemt nog steeds toe

Dit levert parkeerknelpunten in de wijken op. We lossen dit zoveel mogelijk op in de bestaande verharding. Voor het oplossen van een aantal parkeerproblemen zijn aanvullende middelen nodig.

Taakveld 2.3 Recreatieve havens

Tot dit taakveld behoren havens voor de recreatieve scheepvaart.

De Hoeksche Waard is een eiland, omsloten door het Haringvliet, het Hollands Diep, de Dordtse Kil, de Oude Maas en het Spui. De watersporter kan terecht in diverse jachthavens. Gemeente Hoeksche Waard draagt zorg voor het beheer en onderhoud van jachthavens.

Taakveld 2.5 Openbaar vervoer

Tot dit taakveld behoren taken op het gebied van openbaar vervoer en bijbehorende (omvangrijke) infrastructurele voorzieningen.

Wij willen een goed openbaar vervoer voor de vitaliteit van het gebied

Hoogwaardig openbaar vervoer vanuit de Hoeksche Waarde naar de stedelijke gebieden is een voorwaarde voor de vitaliteit van het gebied. De realisatie van een R-Net naar Oud-Beijerland en Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) ten oosten van de A29 heeft dan ook prioriteit. Daarnaast is er de wens om de pilot met de nachtbus een jaar te verlengen en te verbreden naar de hele Hoeksche Waard. Het college wil ook dat het openbaar vervoer toegankelijk is voor mensen met een beperking.

Onderstaande taakvelden zijn toegevoegd aan programma 2, conform raadsbesluit "Wijziging programmastructuur" van september 2019. Het betreft hier taakvelden die bij de begroting 2019 nog onder de programma's 5 en 7 werden verantwoord. De nummering van de taakvelden is hierbij in stand gehouden.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Tot dit taakveld behoren openbaar groen, natuur en recreatie.

Recreatieve verbindingen over water

In 2019 is verdere uitvoering gegeven aan de (recreatieve) verbindingen over water, via onder andere Expeditie Haringvliet. In overleg met diverse regiogemeenten komen wij tot nadere invulling hiervan. Uitgangspunt daarbij is in elk geval voortzetten van (recreatieve) verbindingen over water. Daarnaast komen we in 2020 tot een visie vrijetijdseconomie, dit is opgenomen onder programma 3.

Taakveld 7.2 Riolering

Tot dit taakveld behoren maatregelen met betrekking tot de riolering.

In 2019 zijn we gestart met het opstellen van het gemeentelijk rioleringsplan Hoeksche Waard

Dit stellen we op in samenwerking met het Waterschap Hollandse Delta (WSHD). In het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) houden we rekening met klimaatadaptatie. Het GRP bieden we in 2020 voor vaststelling aan de raad aan.

Taakveld 7.3 Afval

Tot dit taakveld behoren maatregelen met betrekking tot de afvalinzameling.

In 2019 is gestart met de voorbereiding van het omgekeerd inzamelen

De RAD Hoeksche Waard B.V. (RAD) voert voor gemeente Hoeksche Waard de afvalinzameling uit. Vanaf 2020 voeren we het omgekeerd inzamelen (nieuwe manier van huishoudelijke afvalinzameling gericht op hergebruik) gefaseerd in. Dit is met het vaststellen van het grondstoffenbeleidsplan in 2018 besloten.

Taakveld 7.5 begraafplaatsen

Tot dit taakveld behoren maatregelen met betrekking tot de begraafplaatsen.

We gaan het beheer en beleid van de begraafplaatsen harmoniseren

Gemeente Hoeksche Waard heeft 25 begraafplaatsen. Op dit moment werken we met 5 verschillende beleids- en beheerdocumenten, 5 verschillende verordeningen en 5 verschillende tarieventabellen. In 2019 zijn we gestart met het harmoniseren van het beheer en beleid met de bijbehorende verordeningen en tarieventabellen. Alle recente ontwikkelingen op het gebied van begraven nemen we hierin mee. We streven er naar het nieuwe beleid met de nieuwe tarieven vast te stellen in de tweede helft van 2020.

4.3 Wat gaan we doen?

In de onderstaande tabellen zijn de doelstellingen overgenomen uit de paragraaf 'Wat willen we bereiken?'. Per doelstelling hebben we de activiteiten weergegeven met het jaar waarin we de activiteit/maatregel naar verwachting gaan realiseren.

2.1 Verkeer en vervoer

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
2.1.1	Realiseren robuuste vorkstructuur	Randweg Klaaswaal.	2020 e.v.*
2.1.2	Realiseren robuuste vorkstructuur	Ontsluiting Zuid-West (A29-Kortweg-Lange Eendrachtsweg).	2020 e.v.*
2.1.3	Realiseren mobiliteitsagenda	Uitwerking mobiliteitsagenda.	2020 e.v.*
2.1.4	Bereikbaarheid tijdens renovatie Heinenoordtunnel	Maatregelpakket Heinenoordtunnel.	2020 e.v.*
2.1.5	Monitoring en sturing mobiliteit	Opstellen verkeersmodel Hoeksche Waard	2020
2.1.6	Beheer openbare ruimte	Gelijkschakelen van kwaliteit openbare ruimte.	Vanaf 2020
2.1.7	Verkeersveiligheid	duurzaam veilig inrichten van de wegen binnen de bebouwde kom.	Vanaf 2020

2.1.8	Verbeteren utilitaire en recreatieve fietsroutes	Realiseren diverse fietspaden.	2020 e.v.*
2.1.9	Realiseren robuuste vorkstructuur	Aansluiting N217-Polderweg in relatie tot herontwikkeling SU terrein.	2020 e.v.*
2.1.10	Harmonisatie beleids- en beheerplannen.	Plannen bundelen tot één nieuw en geactualiseerd beleids- en beheerplan wegen voor gemeente Hoeksche Waard.	2020

* Al gestart in 2019

2.2 Parkeren

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
2.2.1	Voldoende parkeergelegenheid realiseren	Oplossen knelpunten.	2020

2.5 Openbaar vervoer

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
2.5.1	Verbeteren externe bereikbaarheid	Doorontwikkeling nachtbus hele regio (pilot).	2020 e.v.*
2.5.2	Toegankelijkheid OV	Inventarisatie bushaltes.	2020

* Al gestart in 2019

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
5.7.1	Goede recreatieve verbindingen	In overleg met regiogemeenten invulling geven aan verbindingen over water.	Vanaf 2020

7.2 Riolering

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
7.2.1	Harmonisatie beleid en beheer	Vaststellen van het gemeentelijk rioleringsplan Hoeksche Waard.	2020

7.3 Afval

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
7.3.1.	Afvalinzameling	Doorvoeren van omgekeerd inzamelen.	2020

7.5 Begraafplaatsen

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
7.5.1.	Harmonisatie beleid en beheer	Vaststellen van nieuw beleid en nieuwe tarieven.	2020

4.4 Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven we weer als +/- en de lasten als -/-.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	2.1	Verkeer en vervoer	904	700	700	700	700
	2.2	Parkeren	51	51	51	51	51
	2.3	Recreatieve havens	92	92	92	92	92
	2.5	Openbaar vervoer	79	79	79	79	79
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	251	221	228	228	228
	7.2	Riolering	8.721	8.587	8.559	8.549	8.599
	7.3	Afval	7.998	9.084	9.084	9.084	9.084
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	1.291	1.289	1.289	1.289	1.289
Totaal baten			19.386	20.103	20.084	20.073	20.124
Lasten	2.1	Verkeer en vervoer	-14.988	-14.635	-14.161	-14.025	-14.069
	2.2	Parkeren	-304	-231	-237	-236	-236
	2.3	Recreatieve havens	-318	-94	-95	-94	-94
	2.4	Economische havens en waterwegen	-314	-362	-368	-363	-363
	2.5	Openbaar vervoer	-309	-418	-305	-302	-302
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-9.123	-9.554	-9.325	-9.072	-9.063
	7.2	Riolering	-6.729	-6.072	-6.114	-6.109	-6.158
	7.3	Afval	-6.912	-8.003	-8.005	-8.003	-8.003
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-2.460	-2.213	-2.197	-2.166	-2.166
Totaal lasten			-41.457	-41.582	-40.806	-40.370	-40.454
Totaalsaldo van baten en lasten			-22.071	-21.478	-20.723	-20.297	-20.330
Onttrekkingen reserves	2.1	Verkeer en vervoer	1.746	8.814	1.048	1.059	1.214
	2.3	Recreatieve havens	157	57	57	57	57
	2.5	Openbaar vervoer	93	93	93	93	93
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.278	565	445	226	219
	7.2	Riolering	0	-	-	-	-
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	559	457	361	361	361
Totaal onttrekkingen reserves			3.833	9.987	2.005	1.797	1.944
Stortingen reserves	2.1	Verkeer en vervoer	-1.448	-8.889	-941	-516	-516
	2.3	Recreatieve havens	-0	-0	-0	-0	-0
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-858	-286	-267	-267	-267
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-235	-235	-235	-235	-235
Totaal stortingen reserves			-2.542	-9.411	-1.443	-1.018	-1.018
Geraamd resultaat programma 2: Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte			-20.780	-20.903	-20.161	-19.518	-19.404

De specificatie van de reservemutaties per taakveld is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte				
<i>2.1 Verkeer en vervoer</i>				
Reserve kapitaallasten	483	498	497	652
Algemene reserve	7.700	-	-	-
Reserve onderhoud openbaar gebied	431	550	562	562
Reserve ontwikkeling kernen	200	-	-	-
	8.814	1.048	1.059	1.214
<i>2.3 Recreatieve havens</i>				
Reserve kapitaallasten	57	57	57	57
Reserve onderhoud gebouwen	0	0	0	0
	57	57	57	57
<i>2.5 Openbaar vervoer</i>				
Reserve ontwikkeling kernen	93	93	93	93
<i>5.7 Openbaar groen en openluchtrecreatie</i>				
Reserve kapitaallasten	37	37	37	30
Reserve onderhoud openbaar gebied	413	303	84	84
Reserve ontwikkeling kernen	115	105	105	105
	565	445	226	219
<i>7.5 Begraafplaatsen</i>				
Reserve kapitaallasten	22	22	22	22
Reserve begraafplaatsen	417	321	321	321
Reserve onderhoud gebouwen	18	18	18	18
	457	361	361	361
Totaal onttrekkingen	9.987	2.005	1.797	1.944
<i>2.1 Verkeer en vervoer</i>				
Reserve kapitaallasten	8.300-	425-	-	-
Reserve onderhoud openbaar gebied	589-	516-	516-	516-
	-8.889	-941	-516	-516
<i>5.7 Openbaar groen en openluchtrecreatie</i>				
Reserve onderhoud openbaar gebied	286-	267-	267-	267-
	-286	-267	-267	-267
<i>7.5 Begraafplaatsen</i>				
Reserve begraafplaatsen	223-	223-	223-	223-
Reserve onderhoud gebouwen	13-	13-	13-	13-
	-235	-235	-235	-235
Totaal stortingen	-9.411	-1.443	-1.018	-1.018
Saldo wijzigingen in reserves	575	562	779	926

4.5 Bijdragen verbonden partijen

BV Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard

De vennootschap heeft tot doel om in het belang van bescherming van het milieu en een doelmatig beheer werkzaam te zijn op het gebied van:

- Het uitvoeren van publieke taken in het afval- en grondstoffenbeheer in de ruimste zin, waaronder in ieder geval verstaan wordt: het inzamelen, het vervoeren, het (doen) be- of verwerken, het verhandelen van afval en grondstoffen en het adviseren hierover.
- De inzameling van bedrijfsafval en -grondstoffen, inclusief het inzamelen, het vervoeren, het (doen) be- of verwerken, het verhandelen.
- Het uitvoeren van taken op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Het GR Schadevergoedingsschap bevordert de behandeling van verzoeken om schadevergoeding, die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de daartoe nodige verbreding, verlegging en reconstructie van de A16 en A4. Ook kijkt het schap of er doelmatig, deskundig en op gelijke wijze over die bezoeken wordt beslist. Deze regeling schept duidelijkheid voor de inwoners over de bevoegde instantie.

GR Wegschap Tunnel Dordtse Kil

Het GR Wegschap beheert en exploiteert de Kiltunnel en de aansluitende wegverbindingen.

4.6 Beleidsindicatoren

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"15-7-2019)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Huishoudelijk restafval, in kg per inwoner	2017	133	174	133

Programma 3 | Economie

Tot het programma Economie horen de taakvelden economische ontwikkelingen, fysieke bedrijfsinfrastructuur, bedrijvenloket en bedrijfsregelingen en economische promotie.

5.1 Wat gebeurt er om ons heen?

De krapte op de arbeidsmarkt is de afgelopen jaren in een stroomversnelling geraakt

Hoewel de vooruitzichten gunstig zijn, levert de Nederlandse economie volgens het Centraal Planbureau (CPB) de komende jaren aan dynamiek in. De economische dynamiek is volgens het CPB onder andere te danken aan de internationale conjunctuur, de lage rente, de woningmarkt en de stijgende overheidsuitgaven. De krapte op de arbeidsmarkt is ook merkbaar in de Hoeksche Waard en levert de nodige economische vraagstukken op. Door internationale (geopolitieke) ontwikkelingen (onder andere Brexit) is blijvende groei niet vanzelfsprekend.

Er is een wederzijdse economische afhankelijkheid tussen de Hoeksche Waard en het omliggende gebied

Tegenover een werkzame beroepsbevolking van 44.200 personen staan in 2018 bijvoorbeeld 33.000 banen op het eiland. De wederzijdse economische afhankelijk is niet ongebruikelijk voor een regio onder de rook van een grootstedelijke economie als Rotterdam/Rijnmond. Dit vraagt om sterke gemeentegrens overstijgende netwerken om gezamenlijke opgaven vorm en inhoud te geven.

De demografische ontwikkeling stelt gemeente Hoeksche Waard voor een grote uitdaging

Het aantal huishoudens onder de 55 jaar neemt af. Het aantal 75+-huishoudens verdubbelt de komende 20 jaar. Dat roept vragen op over de toekomstige economische vitaliteit in de Hoeksche Waard. Hoe zorgen we ervoor dat de Hoeksche Waard ook in de toekomst een aantrekkelijk, leefbaar en vitaal gebied is en blijft voor inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bezoekers van buiten? Dit is een complex vraagstuk met kansen en bedreigingen.

5.2 Wat willen we bereiken?

Vanuit economische optiek komt de vitaliteit van de Hoeksche Waard langs 2 sporen onder druk te staan. Beide zijn een gevolg van de demografische ontwikkeling. Door vergrijzing en krimp van de totale bevolking nemen de consumptieve bestedingen af, waardoor de exploitatie van voorzieningen onder druk komt te staan. En door een krimpende beroepsbevolking neemt de spanning op de arbeidsmarkt fors toe, wat een negatieve invloed heeft op het functioneren van de zorgsector en het bedrijfsleven, en uiteindelijk kan leiden tot vertrek van bedrijven. De economische kant van een vitale regio Hoeksche Waard resulteert daarom vooralsnog in de volgende hoofddoelen die we in 2019 uitwerken en aanscherpen in een programmatische aanpak.

- Een vitale arbeidsmarkt: een goed functionerende arbeidsmarkt waar (toekomstige) vraag en aanbod in kwantitatieve en kwalitatieve zin in evenwicht is, zodat werkgevers kunnen voorzien in hun behoefte aan personeel.
- Sterk ondernemersklimaat: behoud van economische dynamiek (vestiging, starters, innovatie, duurzaam ondernemen, nieuwe ontwikkelingen) voor zowel aanwezige bedrijven als voor de instroom van nieuwe bedrijven, zodat de economische structuur competitief en vitaal blijft.
- Bloeiende vrijetijdseconomie: groei van de vrijetijdseconomie en daarmee groei van lokale consumptieve en zakelijke bestedingen, zodat er voldoende (commercieel) draagvlak blijft voor voorzieningen die bijdragen aan de vitaliteit.
- Innovatieve landbouw: de Hoeksche Waard is als foodlab voor de Randstad koploper op het gebied van gezond voedsel en duurzame en innovatieve landbouw.
- Gebiedsmarketing: de Hoeksche Waard vanuit een eenduidige marketingstrategie en in relatie tot de verschillende beleidsthema's onderscheidend profileren.

Taakveld 3.1 Economische ontwikkelingen

Tot dit taakveld behoort algemeen beleid om de economische bedrijvigheid te versterken.

Vitale arbeidsmarkt

De te verwachten krimp van het arbeidsaanbod is de grootste bedreiging voor een vitaal economisch klimaat in de Hoeksche Waard. Dat is de conclusie uit de beschikbare data en prognoses. Het tekort aan arbeidskrachten in de zorg- en welzijnssector bedreigt ook voorzieningen voor een vergrijzende bevolking. Het probleem is primair demografisch (ontgroening plus vergrijzing) en vereist een combinatie van maatregelen. De komende jaren werken wij met partners verder aan de balans tussen vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt (kwalitatief en kwantitatief).

Sterk ondernemersklimaat

Elke ondernemer heeft bepaalde basisvoorzieningen nodig om economische dynamiek te genereren, zoals toegang tot snel internet, de juiste werklocatie en een goede samenwerking met de andere ondernemers, onderwijs en overheid. De huidige bedrijvigheid willen we in de Hoeksche Waard behouden en nieuwe (innovatieve) bedrijven moeten zich hier kunnen vestigen, groeien en bloeien. Daarbij geldt: het juiste bedrijf op de juiste plek met een ondersteunend overheidsbeleid. De komende periode zetten wij ons daarom in om de ondernemers te faciliteren in de juiste randvoorwaarden. Daarom werken we aan een actieplan voor werklocaties in de Hoeksche Waard, zodat vraag en aanbod van werklocaties in kwantitatieve en kwalitatieve zin meer in evenwicht wordt gebracht. We werken verder aan het bevorderen van de samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven, zoals de detailhandelsraad en economic board (ondernemers, zorgpartijen, onderwijs, etc.).

Bloeiende vrijetijdseconomie

Onder de vrijetijdseconomie verstaan we het samenhangende aanbod van toerisme en recreatie, horeca en detailhandel. Een sterkere vrijetijdseconomie draagt onder andere bij aan:

- hogere consumptieve en zakelijke bestedingen die enerzijds zorgen voor extra draagvlak, anderzijds voor behoud van commerciële voorzieningen die bijdragen aan de vitaliteit;
- een groter aanbod van recreatiemogelijkheden en horecavoorzieningen en daarmee een aantrekkelijk woonmilieu;
- een beter functionerende detailhandel en dus vitalere centra in de dorpen;
- meer werkgelegenheid, vooral voor lager- en middelbaar opgeleiden.

De ontwikkeling van de vrijetijdseconomie kan een belangrijke bijdrage leveren aan de vitaliteit

- De sector kan alleen verder tot bloei komen met een integrale uitvoeringsagenda. Dat is een agenda die de komende jaren in samenhang stuurt op:
- verdere ontwikkeling van het toeristisch-recreatieve aanbod;
- groei van kwaliteit en aanbod van horecavestigingen;
- behoud van het detailhandelsaanbod.

En bovenal op de synergie tussen deze 3 deelsectoren.

Voor toerisme en recreatie zetten we in op doorontwikkeling van de basisinfrastructuur, het activiteitenaanbod, verblijfsaccommodatie (zie ook programma 8) en toeristische promotie. Allereerst is er behoefte aan een visie die beschrijft welk toeristisch-recreatief profiel de Hoeksche Waard wil nastreven en een daaraan gekoppelde uitvoering. Er is nog behoorlijk veel marktruimte voor nieuwe horecabedrijven. Daarom willen wij een proactief beleid voeren voor meer horecabedrijven die het toeristisch-recreatief profiel kunnen versterken. Voor horeca die dat niet doet, is dat beleid juist reactief faciliterend. Ook dit vraagt allereerst om een inhoudelijke visie. Wat betreft de detailhandel gaat het vooral om behoud en

versterking van wat er is. Dit betekent: betere samenwerking, een sterker ontwikkeld centrummanagement en een sterkere positionering.

De agrarische sector is de drager van het Hoeksche Waardse ondernemerschap en landschap

Wij zetten daarom in op het behoud en de versterking van onze positie in de duurzame en innovatieve landbouw, waarmee onze concurrentiepositie wordt versterkt. De goede landbouwstructuur en de gunstige ligging ten opzichte van belangrijke distributiecentra en afzetmarkten bieden kansen voor onze agrarische sector.

We faciliteren projecten via de Groene Cirkel

Dit is een breed platform waar overheid, ondernemers en onderwijs met elkaar samenwerken. Voor deze projecten maken we gebruik van onder andere de Plattelandsontwikkelingsgelden (POP3) en middelen die de landschapstafel beschikbaar stelt. Het initiatief ligt vooral bij ondernemers, de gemeente zet vooral in op innovatie en het faciliteren van nieuwe verdienmodellen. Daarnaast is er de opgave om het Foodlab verder te definiëren en met de markt te werken aan een haalbare business case.

De agrarische sector heeft te maken met schaalvergroting en de afname van het aantal bedrijven

Daardoor ontstaan opgaven voor de vrijkomende agrarische bebouwing en de inpassing van nieuwe grootschalige agrarische bebouwing in het landschap. De gemeente wil initiatieven mogelijk maken die de werkgelegenheid bevorderen of bijdragen aan een goede invulling van vrijkomende agrarische bebouwing in het landschap.

Voedsel- en boerderij educatie is een opkomend fenomeen

Initiatieven op het gebied van multifunctionele landbouw, waaronder voedsel- en boerderij educatie is een opkomend fenomeen. We zien het steeds vaker landelijk en ook in de Hoeksche Waard. Het is belangrijk om goed zicht te hebben op de effecten van deze 'nieuwe activiteiten' op de kwaliteit van het landelijk gebied. Het landelijk gebied is gebaat bij een zorgvuldige afweging tussen het bewaken van waarden en het mogelijk maken van deze activiteiten. Gemeente Hoeksche Waard gaat daarom aan de slag om beleidsregels op het gebied van multifunctionele landbouw op te stellen in samenwerking met de agrarische ondernemers en de omgeving.

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het scheppen van fysieke condities voor alle vormen van bedrijvigheid.

Nieuwe economische ontwikkelingen zijn veelal afhankelijk van moderne en snelle digitale infrastructuur. De komende periode zetten wij ons in om in de Hoeksche Waard een dekkende en toekomstbestendige infrastructuur te realiseren. Wij nemen hier een proactieve faciliterende rol op ons.

Taakveld 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Tot dit taakveld behoort de ondersteuning die gericht is op bedrijven en ondernemers (inclusief bedrijven en ondernemers in land- en tuinbouw en veeteelt).

We werken de komende periode aan een één loketservicepunt voor (agrarische) ondernemers

De rol van de gemeente ligt primair in het creëren van randvoorwaarden die bedrijfsinitiatieven een goede kans van slagen bieden. Het uitgangspunt hierbij is 100% dienstverlenend waarbij we werken aan een 'pro actieve dienstverlening' richting ondernemers. Actief contact en meedenken met ondernemers is de basis. Daarnaast stimuleert de gemeente de ondernemerscollectiviteit, bijvoorbeeld door de oprichting van een Bedrijven Investeringszone (BIZ) op bedrijventerreinen of in winkelgebieden en het Keurmerk Veilig Ondernemen. Ook nemen we initiatieven om het vestigingsklimaat aantrekkelijker te maken. Een goed voorbeeld is investeren in de digitale infrastructuur en het ontwikkelen van starters- en innovatiebeleid. Voor startende en innoverende ondernemers verkennen we de mogelijkheid voor een "hub", een ontmoetingsplek voor ondernemerschap, creativiteit en innovatie in de geest van de Van Nellefabriek (Rotterdam) op Hoeksche Waardse schaal.

Taakveld 3.4 Economische promotie

Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het op de kaart zetten van de gemeente.

Gebiedsmarketing

Op dit moment presenteren diverse initiatieven de Hoeksche Waard als een aantrekkelijk gebied

Dat gebeurt op verschillende wijzen, met verschillende ambitieniveaus en zonder 1 duidelijke kernboodschap of overkoepelende strategie. Wij werken daarom met gebiedspartijen aan een integrale aanpak rondom gebiedsmarketing die bestaande initiatieven verbindt en naar een hoger plan tilt. Hiermee willen wij de Hoeksche Waard vanuit eenheid onderscheidend profileren op de verschillende beleidsthema's. De uitvoeringsagenda die hieruit volgt willen wij de komende jaren met gebiedspartijen oppakken. Wij zetten daarbij in op realisatie van concrete producten die bijdragen aan de marketing van de Hoeksche Waard.

5.3 Wat gaan we doen?

In de onderstaande tabellen zijn de doelstellingen overgenomen uit de paragraaf 'Wat willen we bereiken?'. Per doelstelling hebben we de activiteiten weergegeven met het jaar waarin we de activiteit/maatregel naar verwachting gaan realiseren.

3.1 Economische ontwikkelingen

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
3.1.2	Bevorderen balans op de arbeidsmarkt	Deelname aan platform Stichting Onderwijs Bedrijfsleven (SOB) en uitvoeren SOB agenda.	2020 ev*
3.1.3	Bevorderen balans op de arbeidsmarkt	Ontwikkelen en implementeren regionale vacaturebank.	2020 ev*
3.1.4	Bevorderen samenwerking overheid, onderwijs en bedrijfsleven	Ontwikkelen en implementeren economic board Hoeksche Waard (o.a. ondernemers, zorgpartijen, onderwijs, etc).	2020 - 2023
3.1.5	Bevorderen regionale samenwerking	Verkennen mogelijkheden regionale samenwerking op gebied van economische vraagstukken.	2020 ev*
3.1.6	Groei van de vrijetijdseconomie en daarmee groei van lokale consumptieve bestedingen	Ontwikkelen en implementeren vrijetijdsprofiel Hoeksche Waard met uitvoeringsprogramma.	2020
3.1.7	Groei van de vrijetijdseconomie en daarmee groei van lokale consumptieve bestedingen	Doorontwikkelen detailhandelsraad en centrummanagement Hoeksche Waard.	2020
3.1.8	Behoud en de versterking van onze positie in de duurzame	• Project Foodlab. • Uitvoeren projecten agenda groene cirkels.	2020 ev*

	en innovatieve landbouw		
3.1.9	Kwalitatieve werklocaties	Ontwikkelen en uitvoeren actieplan werklocaties.	2020
3.1.10	Inzicht in economische ontwikkeling	Economische monitoring.	2020 ev*
3.1.11	Programmatische aanpak economie	Programmaondersteuning opnemen.	2020 - 2024

* Reeds gestart in 2019

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
3.2.1	Toekomstbestendige infrastructuur	Faciliteren initiatieven snel internet.	2020 ev*

* Reeds gestart in 2019

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
3.3.1	Pro actieve dienstverlening	Ontwikkelen en implementeren (agrarisch) ondernemersloket.	Vanaf 2020
3.3.2	Stimuleren starters en innovatie	Ontwikkelen en implementeren starters- en innovatiebeleid.	2020
3.3.3	Stimuleren starters en innovatie	Verkennen en (laten) ontwikkelen van ontmoetingsplek voor startende en innoverende ondernemers.	2020 -2021

3.4 Economische promotie

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
3.4.1	Integrale aanpak gebiedsmarketing Hoeksche Waard	Realiseren uitvoeringsagenda gebiedsmarketing, waarbij we inzetten op de ontwikkeling van concrete producten.	2020 - 2023

5.4 Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/+ en de lasten als -/-.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	438	485	71	44	33
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	162	162	193	193	193
	3.4	Economische promotie	133	133	133	133	133
Totaal baten			733	780	397	370	359
Lasten	3.1	Economische ontwikkeling	-501	-1.273	-1.102	-1.072	-1.062
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-531	-559	-158	-130	-120
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-558	-528	-557	-552	-551
	3.4	Economische promotie	-483	-136	-102	-101	-101
Totaal lasten			-2.073	-2.495	-1.919	-1.855	-1.834
Totaalsaldo van baten en lasten			-1.340	-1.715	-1.522	-1.485	-1.475
Onttrekkingen reserves	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9	9	9	9	9
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	33	8	8	8	8
	3.4	Economische promotie	351	15	15	15	15
Totaal onttrekkingen reserves			393	32	32	32	32
Stortingen reserves			-	-	-	-	-
Totaal stortingen reserves			-	-	-	-	-
Geraamd resultaat programma 3: Economie			-947	-1.683	-1.490	-1.453	-1.443

De specificatie van de reservemutaties per taakveld is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
3. Economie				
<i>3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur</i>				
Reserve kapitaallasten	9	9	9	9
<i>3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen</i>				
Reserve ontwikkeling kernen	8	8	8	8
<i>3.4 Economische promotie</i>				
Reserve ontwikkeling kernen	2	2	2	2
Reserve kapitaallasten	14	14	14	14
	15	15	15	15
Totaal onttrekkingen	32	32	32	32
Totaal stortingen	0	0	0	0
Saldo wijzigingen in reserves	32	32	32	32

5.5 Bijdragen verbonden partijen

CV/BV Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Hoeksche Waard

Het Ontwikkelingsbedrijf ontwikkelt bedrijventerreinen met een regionaal karakter. De activiteiten van de exploitatiemaatschappij beperken zich tot het ontwikkelen van een Hoeksche Waards bedrijventerrein van 20 hectare.

5.6 Beleidsindicatoren

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"15-7-2019)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
% Netto arbeidsparticipatie t.o.v. potentiële beroepsbevolking	2018	69,4	67,8	68,4
% Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen)	2018	47,8	49,8	52,8
Banen (per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar)	2018	636,1	774,0	683,5
Bedrijfsvestigingen (per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar)	2018	148,5	145,9	148,1
			-	-

Programma 4 | Onderwijs

6 Programma 4 | Onderwijs

Tot het programma Onderwijs behoren de taakvelden openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting en onderwijsbeleid en leerlingzaken.

6.1 Wat gebeurt er om ons heen?

De uitgangspositie van kinderen die starten in het onderwijs is niet gelijk

Bekend is dat kinderen die starten met een achterstand deze maar moeilijk inlopen. Er bestaat een risico dat jongeren vroegtijdig uitvallen op school waardoor zij minder kans hebben op de arbeidsmarkt. Er dreigen op dit moment in de Hoeksche Waard juist tekorten op de arbeidsmarkt. Dit geldt voor de sector techniek, voor de zorg en voor het onderwijs.

Groeiend tekort aan leerkrachten.

Het lerarentekort is direct voelbaar op de werkvloer en legt een druk op de ambities van gemeente en partners ten aanzien van onderwijskwaliteit en -ontwikkelingen. Door veranderingen in de samenleving en de veranderende digitale wereld is behoefte aan meer maatwerk, gepersonaliseerd leren en uitdagend onderwijs.

Onderwijs, jeugdhulp en voor- en vroegschoolse voorzieningen hebben elkaar in toenemende mate nodig

We zien bijvoorbeeld dat steeds meer basisscholen zich ontwikkelen tot een Integraal Kindcentrum (IKC), een voorziening voor 0-12 jarigen waar kinderopvang, onderwijs en welzijnsaanbod zijn gecombineerd onder 1 dak, in 1 organisatie met 1 visie.

Het aandeel 0-17 jarigen in de totale bevolking neemt de komende jaren af

Dit betekent dat het aantal leerlingen op de basisscholen in de gemeente daalt.

6.2 Wat willen we bereiken?

Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs

Onder dit taakveld vallen de bestuurskosten voor gemeenten die zelf het bestuur zijn, exclusief onderwijshuisvesting basisonderwijs (openbaar en bijzonder).

Dit taakveld is niet van toepassing voor gemeente Hoeksche Waard.

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Onder dit taakveld vallen nieuwbouw, aanpassing en uitbreiding van het basisonderwijs (openbaar en bijzonder), voortgezet onderwijs (openbaar en bijzonder) en speciaal (voortgezet) onderwijs (openbaar).

We zorgen voor adequate huisvesting voor het primair en voortgezet onderwijs, inclusief het speciaal onderwijs. We maken een integraal huisvestingsplan voor de Hoeksche Waard waarin we de - tussen gemeente en onderwijs gedeelde - langetermijnvisie en daarmee verband houdende opgave voor de huisvesting van scholen vastleggen. Gewenste ontwikkelingen zoals de integrale kindcentra nemen wij hierin mee, alsook de benodigde investeringen.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Tot dit taakveld behoren het lokaal onderwijsbeleid en de leerlingenvoorzieningen.

Voor- en vroegschoolse educatieprogramma's (vve-programma's) hebben als doel kinderen met een taalachterstand een betere start in het basisonderwijs te geven. Zo voorkomen we onderwijsachterstanden en

bevorderen we gelijke kansen in de verdere schoolloopbaan. Het programma omvat naast bovengenoemde beleidsterreinen ook peuter- en kinderopvang, het faciliteren van bewegingsonderwijs, leerlingenvervoer, de Leerplichtwet en het onderwijsachterstandenbeleid.

We investeren in de ontwikkelkansen van het jonge kind

Goed onderwijs biedt alle kinderen, jongeren en (jong)volwassenen kansen en stelt hen in staat hun talenten te ontdekken en te benutten, een plaats te vinden in de samenleving en werk te vinden dat bij hen past. We versterken de doorgaande leerlijnen binnen én buiten het onderwijs: peuteropvang voor alle kinderen en een verruimd aanbod voor kinderen met een risico op onderwijsachterstand. We voorkomen thuiszitten en voortijdig schoolverlaten (onderwijskansenbeleid). We zorgen voor passend onderwijs dat aansluit op de vraag van de arbeidsmarkt: samen met onze partners realiseren we een goede aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven en verbreden we het opleidingsaanbod.

Wij maken samen met onze maatschappelijke partners een samenwerkingsagenda Onderwijs

Het onderwijs is een centrale en belangrijke plek in het leven van kinderen en jongeren, waar - zo snel en laagdrempelig als mogelijk - ondersteuning moet worden geboden. Zonder een goede samenwerking tussen onderwijs, voorliggend aanbod en jeugd(hulp) is dit niet mogelijk. Wij koesteren de samenwerking en stimuleren tegelijkertijd een versterking van de relatie tussen onderwijs, arbeidsmarkt, participatie, preventie en jeugdhulp. Wij maken daarom samen met onze maatschappelijke partners een samenwerkingsagenda Onderwijs waarin wij op basis van één visie onze gezamenlijke opgaven uitwerken. Deze visie haakt aan op onze Economische Agenda, die staat beschreven in programma 3.

6.3 Wat gaan we doen?

In de onderstaande tabellen zijn de doelstellingen overgenomen uit de paragraaf 'Wat willen we bereiken?'. Per doelstelling hebben we de activiteiten weergegeven met het jaar waarin we de activiteit/maatregel naar verwachting gaan realiseren.

4.1 Openbaar basisonderwijs

Dit taakveld is niet van toepassing voor de Hoeksche Waard.

4.2 Onderwijshuisvesting

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
4.2.1	Adequate huisvesting voor het primair-en voortgezet onderwijs, inclusief het speciaal onderwijs.	Opstellen integraal huisvestingsplan voor de Hoeksche Waard (extern).	2020 ev*

* Reeds gestart in 2019

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
4.3.1	Versterken van (de relatie tussen) onderwijs met arbeidsmarkt en participatie, met preventie, met jeugdhulp.	Opstellen Samenwerkingsagenda onderwijs, gemeente en maatschappelijke (jeugd)partners om te komen tot één visie waarbij onze gezamenlijke opgave (w.o. Lokale educatieve agenda), aanhaakt op de economische agenda.	2020 ev*
4.3.2	Onderwijskansenbeleid.	Formuleren beleid op onderwijskansen en aanbrengen samenhang in activiteiten gericht op het voorkomen en wegnemen van onderwijsachterstanden.	2020 e.v.*

* Al gestart in 2019

6.4 Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/+ en de lasten als -/-.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	4.1	Openbaar basisonderwijs	32	32	32	32	32
	4.2	Onderwijshuisvesting	9	9	9	9	9
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	580	581	581	581	581
Totaal baten			622	623	623	623	623
Lasten	4.1	Openbaar basisonderwijs	-689	-689	-625	-617	-617
	4.2	Onderwijshuisvesting	-2.864	-2.186	-2.399	-2.268	-2.170
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.745	-3.135	-3.113	-3.071	-3.071
Totaal lasten			-6.299	-6.010	-6.138	-5.956	-5.858
Totaalsaldo van baten en lasten			-5.678	-5.387	-5.515	-5.333	-5.236
Onttrekkingen reserves	4.2	Onderwijshuisvesting	704	445	412	323	280
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	56	11	11	11	11
Totaal onttrekkingen reserves			760	456	423	334	291
Stortingen reserves	4.2	Onderwijshuisvesting	-195	-206	-209	-209	-209
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-52	-7	-7	-7	-7
Totaal stortingen reserves			-246	-213	-216	-216	-216
Geraamd resultaat programma 4: Onderwijs			-5.164	-5.145	-5.308	-5.216	-5.161

De specificatie van de reservemutaties per taakveld is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
4. Onderwijs				
<i>4.2 Onderwijshuisvesting</i>				
Reserve integraal Huisvestingplan (IHP)	210	198	198	198
Reserve frictiekosten samenvoeging	20	-	-	-
Reserve kapitaallasten	214	214	125	82
	445	412	323	280
<i>4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken</i>				
Reserve onderhoud gebouwen	9	9	9	9
Reserve ontwikkeling kernen	2	2	2	2
	11	11	11	11
Totaal onttrekkingen	456	423	334	291
<i>4.2 Onderwijshuisvesting</i>				
Reserve integraal Huisvestingplan (IHP)	206-	209-	209-	209-
<i>4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken</i>				
Reserve onderhoud gebouwen	7-	7-	7-	7-
Totaal stortingen	-213	-216	-216	-216
Saldo wijzigingen in reserves	242	207	117	75

6.5 Bijdragen verbonden partijen

Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

6.6 Beleidsindicatoren

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"15-7-2019)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
% Voortijdige schoolverlaters (VO+MBO)	2016-2017	1,10	1,90	1,30
Absoluut verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen 5-18 jr	2017	0,69	1,82	1,42
Relatief verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen 5-18 jr	2017	21,98	26,58	20,28

Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

7 Programma 5 | Sport, cultuur en recreatie

Tot programma Sport, cultuur en recreatie behoren de taakvelden sportbeleid en activering, sportaccommodaties, cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie, musea, cultureel erfgoed en media. Ook het subsidiebeleid en welzijnswerk zijn in dit programma ondergebracht.

7.1 Wat gebeurt er om ons heen?

Meer bewegen geeft positieve effecten

Ongeveer de helft van alle Nederlanders voldoet aan de beweegrichtlijnen en 57% sport wekelijks. Voor een aantal groepen is dit een stuk lager, zoals bij mensen met een beperking of lage sociaaleconomische status, mensen in armoedesituaties en mensen met een migratieachtergrond. Het belang van deelname is voor deze groepen in een aantal opzichten nog groter dan voor de gemiddelde Nederlander vanwege de positieve effecten op (onder andere) de gezondheid en het opdoen van sociale contacten.

De btw-sportvrijstelling verruimd

Daardoor vervalt in de meeste gevallen ook de mogelijkheid om btw te verrekenen. Voor gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen leidt dit tot een financieel nadeel. De Rijksoverheid wil de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties blijven stimuleren. Accommodaties moeten van goede kwaliteit en goed onderhouden zijn. Daarom kan subsidie aangevraagd worden bij het Rijk. De Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK), is specifiek voor gemeenten. De subsidie wordt per jaar aangevraagd, voor een vastgestelde datum. Toekenning van de subsidie is afhankelijk van ingediende aanvragen en het beschikbare bedrag. De gemeente loopt hierin dus een financieel risico. Voor verenigingen is er een aparte subsidieregeling Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA).

Het nieuwe cultuurbeleid van het Rijk gaat in 2021 van start

Theater, kunst en musea aantrekkelijk houden voor de hele bevolking: dat is het doel van een eigentijds cultuurbeleid waar het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aan werkt. Dat doet ze samen met de cultuursector, gemeenten en provincies.

7.2 Wat willen we bereiken?

De onderdelen van dit programma leveren een bijdrage aan het welzijn van inwoners

Een aantrekkelijke Hoeksche Waard met een diversiteit aan voorzieningen, een bloeiend verenigingsleven en een groene woonomgeving met historische en cultuurwaarden. Het karakter van de Hoeksche Waard wordt mede gevormd door haar inwoners en de activiteiten die zij (samen) ondernemen.

We betrekken de inwoners steeds meer bij de veranderbeweging in het sociaal domein

De rol van sport, cultuur, recreatie en welzijn krijgt daarin een plek. Dat daagt ook uit de fysieke omgeving beter te benutten voor sport en cultuur. Daar kunnen de inwoners zowel groepsgewijs als individueel gebruik van maken: ongeorganiseerd sporten, in het bijzonder in de buitenruimte, is een trend.

Verder zijn goede voorzieningen op deze terreinen van toenemend belang voor het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven. In de transitie waar de recreatieschappen voor staan moet daarom aandacht zijn voor de positieve effecten die we met recreatie en natuur kunnen bereiken.

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Tot dit taakveld behoren de niet-fysieke maatregelen om de professionele- en amateursport te stimuleren.

- Het stimuleren en ondersteunen van beweging door (recreatieve) sportbeoefening.
- Wij dragen bij aan het (financieel) ondersteunen van jeugdtopsporters, om hen tegemoet te komen in de hoge kosten die gepaard gaan met de topsportbeoefening, zodat zij in de gelegenheid zijn en blijven hun talent verder te ontwikkelen.
- In 2020 werken de gemeente Hoeksche Waard en de Sportraad Hoeksche Waard samen. De Sportraad Hoeksche Waard geeft gevraagd en ongevraagd advies en fungeert daarnaast als een klankbordgroep voor de gemeente. De gemeente ondersteunt de sportraad door ondersteuning vanuit de combinatiefuncties en door subsidie.
- Voor de inzet van combinatiefunctionarissen ontvangen wij een decentralisatie uitkering. Deze uitkering mogen wij alleen inzetten voor formatie en niet voor activiteiten. Voor een goede inzet van de functionarissen is een budget nodig voor het kunnen uitvoeren van activiteiten. De beschikbare budgetten zijn niet toereikend, omdat de voormalige gemeente Korendijk niet meedeelde met de regeling en daarmee dus geen activiteitenbudget in haar begroting had opgenomen. Daarnaast is er door de voormalige gemeente Oud-Beijerland geen meerjarig activiteitenbudget geraamd. Door de inhoudelijke harmonisatie van het beleid voor de inzet van de combinatiefunctionarissen, is het totaal beschikbare activiteitenbudget nu te laag.
- In 2020 gaan we over tot harmonisatie van het gemeentelijk sportbeleid in samenhang met het accommodatiebeleid. Met als doel te komen tot een eensluidend beleid. Wij brengen in beeld welke stappen wij hiertoe moeten nemen en welke structurele kosten dit met zich meebrengt, evenals de kosten voor de overgangssituatie. We verwijzen ook naar de risicoparagraaf in deze meerjarenbegroting.

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Tot dit taakveld behoren alle accommodaties voor sportbeoefening.

- Zorgdragen voor een adequaat niveau van sportaccommodaties.
- In 2020 gaan we over tot harmonisatie van het gemeentelijk sportbeleid in samenhang met het accommodatiebeleid. Met als doel te komen tot een eensluidend beleid. Wij brengen in beeld welke stappen we moeten nemen en welke structurele kosten dit met zich meebrengt, evenals de kosten voor de overgangssituatie.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Tot dit taakveld behoren activiteiten om beeldende kunst, literatuur, muziek, dans en toneel te bevorderen.

- In 2020 stellen we een kunst- en cultuurbeleid vast, met als doel dat iedereen toegang moet kunnen krijgen tot kunst en cultuur. Kunst en cultuur hebben verschillende waarden. Een op zich zelf staande intrinsieke waarde, een verbindende/sociale waarde en een effect op ons denken. Wij stellen een uitvoeringsprogramma vast waarin we opnemen wat we wanneer gaan doen om te komen tot toegankelijke kunst en cultuur in de Hoeksche Waard. Dit uitvoeringsprogramma omvat in elk geval het stimuleren van cultuur, het realiseren van een dynamische gemeentelijke kunstcollectie, een gemeentelijke kunstcommissie en mogelijke deelname aan project 2020.
- In 2020 continueren we het proces om te komen tot het harmoniseren van het subsidiebeleid. We stellen de algemene subsidieverordening met een bijhorend beleidskader vast en harmoniseren de uitvoeringsregels op de verschillende beleidsterreinen.

- In 2020 onderzoeken we op welke locaties we het brede bibliotheekwerk aan kunnen bieden en op hetzelfde kwaliteitsniveau kunnen brengen. Het doel is om vanaf 2020 te komen tot een structurele oplossing en inzet van middelen.

Taakveld 5.4 Musea

Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het verwerven, behouden, wetenschappelijk onderzoeken en presenteren van kunst en cultuur.

- In gezamenlijk overleg met musea en archeologische partners mogelijkheden onderzoeken voor een gezamenlijk depot.. In 2020 geven we hieraan verder invulling.
- Met Natuurmonumenten zijn wij over de musea op Tiengemeten in overleg over de toekomstige huurgelden. Wij verwachten een structurele bijdrage hierin te doen vanaf 2020.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Tot dit taakveld behoren taken gericht op het conserveren en het voor het publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed.

In 2019 zijn we gestart met de uitvoer van erfgoedbeleid

De basis van erfgoedbeleid is de kennis van de lokale geschiedenis en het respecteren van de eigen identiteit. Het ruimtelijke erfgoed vormt samen met het immateriële en het onroerende erfgoed inzicht in wie we zijn. De focus ligt voornamelijk op het verankeren van ruimtelijk erfgoed in ruimtelijk beleid en op de voorbereiding van de Omgevingswet. Het in kaart brengen van waardevolle elementen in het landschap is hierin van groot belang. In 2019 zijn wij gestart met de uitvoering van de in de erfgoednota vastgestelde beleidsdoelen.

Taakveld 5.6 Media

Tot dit taakveld behoren de zorg voor fysieke en elektronische cultuurdragers.

Stichting Omroep Hoeksche Waard is aangewezen als lokale publieke media-instelling. Wij voeren met hen jaarlijks bestuurlijk overleg.

7.3 Wat gaan we doen?

In de onderstaande tabellen zijn de doelstellingen overgenomen uit de paragraaf 'Wat willen we bereiken?'. Per doelstelling hebben we de activiteiten weergegeven met het jaar waarin we de activiteit/maatregel naar verwachting gaan realiseren.

5.1 Sportbeleid en activering

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
5.1.1	Het stimuleren en ondersteunen van beweging door (recreatieve) sportbeoefening.	Financiële ondersteuning jeugdtopsporters.	Vanaf 2020
5.1.2	Het stimuleren en ondersteunen van beweging door (recreatieve) sportbeoefening.	Ondersteunen oprichting sportraad HW.	2020 ev*
5.1.3	Het stimuleren en ondersteunen van beweging door (recreatieve) sportbeoefening.	Harmonisatie inzet combinatiefunctionarissen.	Vanaf 2020

5.1.4	Eensluidend sportbeleid	Harmonisatie sportbeleid.	Vanaf 2020
-------	-------------------------	---------------------------	------------

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
5.3.1	Verbreden en verdiepen kunst en cultuur in de Hoeksche Waard	Opstellen kunst- en cultuurnota en uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma kunst en cultuur.	2020 ev*
5.3.3	Eensluidend subsidiebeleid	Opstellen nieuwe subsidieverordening en harmonisatie subsidiebeleid.	2020
5.3.4	Ambitieniveau bibliotheekvisie realiseren	Extra bijdrage leveren aan bibliotheekwerk.	2020 ev*

* Reeds gestart in 2019

5.4 Musea

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
5.4.3	Kwalitatief presenteren van kunst en cultuur	Structurele hogere bijdrage aan musea Tiengemeten.	Vanaf 2020

5.5 Cultureel erfgoed

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
5.5.1	Erfgoed in ruimtelijk beleid verankeren	- Opstellen cultuurhistorische waardenkaart - Opstellen Erfgoedverordening - Harmoniseren erfgoedregisseur - Oprichten erfgoedcommissie.	2020 ev*
5.5.2	Beschermde gezichten inventariseren en waarderen	Inventarisatie uitvoeren en waardering toepassen.	2020 ev*
5.5.3	Professionaliseren en verankeren archeologie	- Aanstellen senior archeoloog. - Opstellen onderzoeksagenda. - Actualiseren archeologische verwachtingenkaart.	2020 ev*
5.5.4	Gebouwd erfgoed beschermen	- Optimaliseren loketfunctie voor eigenaren rijksmonumenten. - Aanwijzen gemeentelijke monumenten (harmonisatie). - Inventariseren en waarderen wederopbouwperiode. - Inventariseren leegstand monumenten en aanpak herbestemming opstellen. - Harmoniseren subsidies voor eigenaren monumenten (inclusief molens) en tegemoetkoming bouwhistorisch onderzoek - Het opstellen van groenbeheerplan rondom molenbiotopen	2020 ev*
5.5.5	Samenwerking met culturele organisaties verdiepen	Verdiepen relatie Museum Hoeksche Waard door opstellen intentieovereenkomst over educatie, expositie en beleid.	2020 ev*
5.5.6	Roerende zaken en collecties opnemen in Erfgoedregister	Collecties inventariseren, waarderen en opnemen in erfgoedregister.	2020 ev*
5.5.7	Immaterieel erfgoed opnemen in Erfgoedregister	Immaterieel erfgoed inventariseren, waarderen en opnemen in erfgoedregister.	2020 ev*
5.5.8	Erfgoededucatie vormgeven binnen CmK	- Ondersteunen bij opstellen Hoeksche Waardse Canon en leerlijn via project 'Cultuureducatie met Kwaliteit'. - Trainingen vrijwilligers voor inzet cultuureducatie op scholen via project 'Cultuureducatie met Kwaliteit'.	2020 ev*

5.5.9	Erfgoed promoten	- Organisatie Open Monumentendag. - Aansluiting op recreatie en toerisme beleid.	2020 e.v.*
-------	------------------	---	------------

* Al gestart in 2019

7.4 Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamd resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/- en de lasten als -/-.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	5.2	Sportaccommodaties	939	965	966	966	966
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0
	5.4	Musea	0	0	0	0	0
	5.5	Cultureel erfgoed	4	4	4	4	4
Totaal baten			943	969	970	970	970
Lasten	5.1	Sportbeleid en activering	-750	-917	-817	-809	-764
	5.2	Sportaccommodaties	-6.097	-5.287	-5.279	-5.048	-4.868
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuu	-425	-668	-620	-615	-415
	5.4	Musea	-265	-242	-236	-239	-239
	5.5	Cultureel erfgoed	-758	-548	-529	-526	-526
	5.6	Media	-1.797	-1.594	-1.585	-1.562	-1.562
Totaal lasten			-10.093	-9.256	-9.067	-8.799	-8.374
Totaalsaldo van baten en lasten			-9.150	-8.287	-8.097	-7.829	-7.404
Onttrekkingen reserves	5.1	Sportbeleid en activering	27	127	27	26	26
	5.2	Sportaccommodaties	864	671	645	659	491
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuu	79	-	-	-	-
	5.4	Musea	15	8	2	7	7
	5.5	Cultureel erfgoed	49	4	4	4	4
	5.6	Media	109	13	13	13	13
Totaal onttrekkingen reserves			1.144	822	690	709	541
Stortingen reserves	5.2	Sportaccommodaties	-72	-123	-118	-127	-127
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuu	-35	-	-	-	-
	5.4	Musea	-8	-8	-8	-8	-8
	5.5	Cultureel erfgoed	-49	-4	-4	-4	-4
Totaal stortingen reserves			-164	-134	-129	-138	-138
Geraamd resultaat programma 5: Sport, cultuur en recreatie			-8.170	-7.599	-7.536	-7.258	-7.001

De specificatie van de reservemutaties per taakveld is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
5. Sport, cultuur en recreatie				
<i>5.1 Sportbeleid en activering</i>				
Reserve frictiekosten samenvoeging	100	-	-	-
Reserve ontwikkeling kernen	27	27	26	26
	127	27	26	26
<i>5.2 Sportaccommodaties</i>				
Reserve kapitaallasten	525	525	525	357
Reserve onderhoud openbaar gebied	42	15	29	29
Reserve ontwikkeling kernen	28	28	28	28
Reserve onderhoud gebouwen	78	78	78	78
	671	645	659	491
<i>5.4 Musea</i>				
Reserve onderhoud gebouwen	8	2	7	7
<i>5.5 Cultureel erfgoed</i>				
Reserve onderhoud gebouwen	4	4	4	4
	4	4	4	4
<i>5.6 Media</i>				
Reserve kapitaallasten	13	13	13	13
	13	13	13	13
Totaal onttrekkingen	822	690	709	541
<i>5.2 Sportaccommodaties</i>				
Reserve onderhoud openbaar gebied	58-	53-	62-	62-
Reserve onderhoud gebouwen	65-	65-	65-	65-
	-123	-118	-127	-127
<i>5.4 Musea</i>				
Reserve onderhoud gebouwen	8-	8-	8-	8-
<i>5.5 Cultureel erfgoed</i>				
Reserve onderhoud gebouwen	4-	4-	4-	4-
	-4	-4	-4	-4
Totaal stortingen	-134	-129	-138	-138
Saldo wijzigingen in reserves	688	560	571	403

7.5 Bijdragen verbonden partijen

Sportstichting Strijen

De stichting is eigenaar van het zwembad en de sporthal in Strijen en verhuurt het complex aan Laco Strijen bv. Als eigenaar ligt bij de stichting ook de zorg voor de instandhouding van het complex.

Bres Accommodaties BV

De vennootschap heeft ten doel:

- Het exploiteren van het recreatieoord Binnenmaas en diverse binnensport-, recreatie- en welzijnsfaciliteiten, inclusief het (technisch) beheren van (overig) vastgoed.
- Het oprichten van, het deelnemen in, het samenwerken met, het financieren van, het zich op andere wijze interesseren bij, het voeren van beheer en van de directie over en het geven van adviezen en het verlenen van diensten aan andere vennootschappen en ondernemingen.

- Het zich (mede)verbinden voor en het stellen van (hypothecaire) zekerheid voor verplichtingen van groepsmaatschappijen en derden.
- Beleggen (verwerven en exploiteren) van vermogen in (hypothecaire) schuldvorderingen, registergoederen, valuta, effecten en vermogenswaarden in het algemeen. Het verrichten van al wat met het bovenstaande in de ruimste zin verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

7.6 Beleidsindicatoren

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"15-7-2019)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
% Niet-sporters t.o.v. bevolking 19 jaar en ouder	2016	54	48,7	50,2

Programma 6 | Sociaal domein

8 Programma 6 | Sociaal domein

Tot het programma Sociaal domein behoren de taakvelden samenkracht en inwonersparticipatie, wijkteams, inkomensregelingen, begeleide participatie, arbeidsparticipatie, maatwerkvoorzieningen (Wmo), maatwerkdienstverlening 18+, maatwerkdienstverlening 18-, geëscaleerde zorg 18+ en geëscaleerde zorg 18-.

8.1 Wat gebeurt er om ons heen?

Langer zelfstandig thuis wonen

De bevolking in de Hoeksche Waard is geleidelijk aan het vergrijzen. Dit betekent dat het aantal ouderen in de totale bevolking toeneemt. De meeste ouderen hebben de wens om zolang mogelijk op een goede manier zelfstandig te kunnen blijven wonen, met ondersteuning, zorg en in een woning die aansluit bij hun persoonlijke behoeften. Thuis zo lang het kan. Dit vraagt om het gezond en actief houden van ouderen, het meedoen in de samenleving, het betrekken van het eigen netwerk en de omgeving en waar nodig het bieden van zorg en ondersteuning.

Weer zelfstandig thuis

Het Rijk streeft naar zo veel mogelijk zelfstandig thuis wonende en dus een beperking van het intramuraal wonen. Dit heeft betrekking op verschillende groepen, waaronder personen met een psychiatrische problematiek, verstandelijk en/of lichamelijk gehandicapten, uit detentie terugkerende inwoners, personen die gebruik maken van beschermd wonen en jongvolwassenen uit de jeugdhulp. Door een wijziging in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) staan vanaf 2021 gemeenten voor de opgave om het beschermd wonen en de maatschappelijke opvang toekomstbestendig te organiseren en inhoudelijk door te ontwikkelen. Parallel aan de wijziging van de Wmo lopen een wijziging van de Wet Verplichte GGZ en de introductie van de nieuwe Wet Zorg en Dwang. Concreet betekent dit onder meer dat er nieuwe samenwerkingsafspraken met Nissewaard en Zuid-Holland Zuid worden gemaakt, wat tevens een (her)positioneringsvraagstuk van de Hoeksche Waard met zich meebrengt. Deze ontwikkelingen vragen om een brede aanpak waarin elementen als wonen, werk, ondersteuning en participeren geborgd zijn. Het doet een beroep op de hele samenleving.

Aantal cliënten neemt toe, evenals zorgzwaarte

In de Hoeksche Waard ontvangt 13% procent van de jeugdigen jeugdhulp (regionale zorgmarkt en/of hulp vanuit de jeugdteams). Door de jeugdhulp dicht bij de inwoner te organiseren wordt de jeugd vraag eerder zichtbaar. Over de hele linie (zoals schoolmaatschappelijk werk, jeugdgezondheidszorg, cliëntondersteuning, jeugdteams, veilig thuis) neemt de vraag naar jeugdhulp toe. Ook de aanscherping van de Wet langdurige zorg is een oorzaak van de stijgingen. Door toenemende complexiteit van de maatschappij worden zorgvragen ook complexer. Ook het aantal zorgvragen voor ouderen neemt door de vergrijzing toe. Binnen 15 jaar vindt er naar schatting een verdubbeling van het aantal 75-plussers plaats. Met de stijging van deze doelgroep neemt ook de zorgvraag toe. Deze toename van zowel zorgvraag als zorgzwaarte heeft eveneens financiële gevolgen.

Ontwikkelingen arbeidsmarkt/zorgeconomie

In de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt vraagt de zorgsector bijzondere aandacht. Er zijn momenteel 4215 banen in de zorg- en welzijnssector in de Hoeksche Waard. 90% van dit personeel komt uit de Hoeksche Waard. Deze groep is vergrijsd, waardoor de krimp harder toeslaat dan bij werkgevers die ook personeel van buiten hebben. Ook in de onderwijssector vergrijsst het personeel.

Werk voor iedereen!

Voor inwoners met een arbeidsbeperking die aan het werk willen is er sinds 2015 veel veranderd. Vóór 2015 konden zij aan het werk in de sociale werkvoorziening. Maar vanaf 2015 is daar geen instroom meer in mogelijk. Een deel van deze inwoners belandde in de Wajong. Van inwoners met een arbeidsbeperking verwachten wij dat zij, met ondersteuning van de gemeente, een baan vinden bij een gewone werkgever. De belangrijkste uitdaging hierin is om samen met werkgevers te zoeken naar creatieve oplossingen om op de arbeidsmarkt inclusieve oplossingen mogelijk te maken. Alleen voor de groep waarvoor dat echt niet lukt, is er een vangnet in de vorm van een beschutte werkplek.

Overheveling budget beschermd wonen naar Wlz

De Wet langdurige zorg (Wlz) wordt per 2021 opengesteld voor mensen met psychische aandoeningen. Door deze wetwijziging worden mensen met een psychische stoornis voor de toegang tot de Wlz niet meer anders benaderd dan mensen met een lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke handicap, of mensen met een somatische of psychogeriatrische beperking of aandoening. Deze ontwikkeling leidt naar verwachting tot een forse uitname (30%) van het rijksbudget voor beschermd wonen in 2021. Dit jaar en volgend jaar bereiden we ons voor op de komst van de nieuwe taken.

Financiële ontwikkelingen

Als gemeente voorzien we (toenemende) tekorten. We staan daarmee voor veel uitdagingen tegelijk: enerzijds beleid vormgeven dat ruimte biedt - inhoudelijk én financieel - om te kunnen transformeren, anderzijds om ook op korte termijn de stijgende kosten te beteugelen. Deze doelen staan opgespannen voet met elkaar, want 'tijdens de verbouwing is de winkel open'.

Samen naar een inclusieve samenleving

Met inwoners, bewoners- en maatschappelijke organisaties, met bedrijven en alle andere partijen werken we aan een inclusieve samenleving: een samenleving waarin iedereen kan meedoen, iedereen tot zijn recht komt en zijn talenten benut. We nodigen iedereen uit om hieraan mee te werken en actief te zijn. Wat inwoners zelf kunnen, doen zij zelf. We helpen inwoners die hulp nodig hebben. We staan dicht bij hen. Niemand valt tussen wal en schip. Iedereen telt in de Hoeksche Waard. Het realiseren van deze visie vraagt om meer integraal samenwerken door de gemeentelijke organisatie en de partners die op het sociaal domein actief zijn én een dorpsgerichte aanpak met meer focus op preventie, vroegsignalering en een positieve benadering. De oplossingen voor vraagstukken liggen soms ook in andere domeinen, bijvoorbeeld Wonen en Economie. De gemeente is niet langer leidend, maar ondersteunend, stimulerend en faciliterend. Dat vraagt om vertrouwen in de samenleving, al werkend leren, experimenteren en loslaten. Dit gaat niet vanzelf. Het vergt onder meer duurzame investeringen in een solide sociale basis. De sociale basis bestaat uit drie onderling nauw verbonden pijlers: de inwoners zelf, hun netwerken en de meer formeel georganiseerde sociale basisvoorzieningen.

Om de veranderbeweging te maken, zetten we binnen de opgave inclusieve samenleving de komende jaren in op het versnellen van een vijftal thema's die we het vierde kwartaal 2019 in nauw samenspel tussen beleid en uitvoering, met betrokken partners en inwoners gaan concretiseren in een programmacontract.

1. Armoede

Doel: alle inwoners van de Hoeksche Waard zijn (waar nodig met ondersteuning) financieel zelfredzaam en ervaren geen financiële belemmeringen voor deelname aan de samenleving. We zetten in op een preventieve aanpak.

2. *Sterke schakels*

Doel: dichtbij, snel en uniform ontvangen inwoners ondersteuning bij ingewikkelde vragen over zorg en welzijn. Samen met de inwoner kijken we met een brede blik naar problemen, oplossingen en kansen. Schakels worden pas een keten als er een gezamenlijke verantwoordelijkheid is voor het totaal. We vullen ontbrekende schakels aan en versterken horizontale en verticale lijnen. We zetten onder meer in op de doorontwikkeling van de wijkteams.

3. *Thuis in de wijken*

Doel: voor ouderen, mensen met een beperking en/of psychosociale problematiek wordt het makkelijker om (langer) zelfstandig te wonen in de Hoeksche Waard. We zetten onder meer in op het realiseren van meer geschikte woningen, het faciliteren van technische innovaties en het realiseren van laagdrempelige welzijnsvoorzieningen in de wijken.

4. *It takes a village to raise a child*

Doel: realiseren van een positief versterkt opvoed- en opgroei klimaat. We zetten in op het faciliteren en stimuleren van:

- stevigere (in)formele netwerken;
- vitalere en veerkrachtigere volwassenen om het kind heen;
- meer kansrijke keuzes voor ieder kind.

5. *Werk voor iedereen!*

Doel: zoveel mogelijk inwoners doen duurzaam mee op de arbeidsmarkt door te kijken naar mogelijkheden. We zetten in op:

- kansen creëren voor kwetsbare jongeren;
- versterken van de rol van de gemeente als voorbeeld en motor;
- vermindering van drempels in de participatieketen;
- verbeteren van het partnerschap met werkgevers.

Dit met als doel ondersteunend te zijn in de gewenste verandering, hierop regie te voeren en focus aan te brengen in de gewenste verander- en ontwikkelacties.

8.2 Wat willen we bereiken?

Taakveld 6.1 Samenkracht en inwonerparticipatie

Tot dit taakveld behoren algemene voorzieningen (waarvoor geen individuele beschikking van de gemeente nodig is) gericht op participatie.

Wij ontsluiten onze informatie beter

Hierdoor krijgen we meer inzicht in de onze behoefte, waarop we de interventies kunnen aanpassen. Dit is onmisbaar voor de uitvoering van activiteiten en realisatie van beleid en het kunnen sturen op gewenste ontwikkelingen in het sociaal domein, zowel inhoudelijk als financieel. Wij hebben in de Hoeksche Waard een grote hoeveelheid aan informatie op verschillende plekken over onder andere het gebruik van de Wmo, jeugd en Participatiewet, maar de informatie is versnipperd.

We geven handen en voeten geven aan jongerenparticipatie

Van verschillende kanten is de wens geuit om handen en voeten te geven aan jongerenparticipatie. Het is belangrijk jongeren een stem te geven en meer te betrekken bij de samenleving en belangrijke besluiten die

genomen worden. In overleg met de jeugd geven wij invulling aan jongerenparticipatie. Het is belangrijk dat er een budget van € 10.000 is om aan de ene kant het meedenken te organiseren en aan de andere kant daadwerkelijk invulling te geven aan een vorm van jongerenparticipatie.

We harmoniseren ons gemeentelijk welzijnsbeleid

In 2020 gaan we over tot een harmonisatie van het gemeentelijk welzijnsbeleid. We benoemen de gewenste resultaten en de gemeentelijke bijdrage hiermee in evenwicht. Vooralsnog wordt het uitgangspunt gehanteerd van 'budgetneutraliteit'

Taakveld 6.2 Wijkteams

Tot dit taakveld behoren alle loketvoorzieningen gericht op het identificeren van eigen kracht en het begeleiden naar de juiste vorm van individuele ondersteuning (maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening).

Sterke schakels: doorontwikkeling wijkteams

Inwoners die (tijdelijk) niet goed in staat zijn om voor zichzelf te zorgen kunnen bij verschillende loketten terecht. Vaak hebben zij met meerdere professionals vanuit verschillende organisaties te maken, bijvoorbeeld maatschappelijk werk, huisartsen, uitvoeringsorganisaties van jeugdteams, Wmo, inkomen en dergelijke. De ondersteuning wordt vanuit verschillende wetten, werkwijze en systemen georganiseerd die niet op elkaar afgestemd zijn. Het komt de ondersteuning niet ten goede en professionals en inwoners ervaren dit als belemmerend. Wij voegen ontbrekende schakels toe en investeren in sterke schakels en de samenwerking tussen deze schakels: we pakken alle complexe ondersteuningsvragen integraal op, waarbij de inwoner één aanspreekpunt en één plan heeft.

Om de 3 wijkteams in de Hoeksche Waard te borgen en verder door te ontwikkelen is er budget nodig voor onder meer scholing, aansturing en huisvesting.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Tot dit taakveld behoren alle inkomens- en bijstandsvoorzieningen.

Ook ten aanzien van armoede zetten we in op een preventieve aanpak

Het streven is dat op lange(re) termijn alle inwoners van de Hoeksche Waard (waar nodig met ondersteuning) financieel zelfredzaam zijn en geen financiële belemmeringen ervaren voor deelname aan de samenleving. We zetten onder meer in op deelname aan landelijk onderzoek, een specifiek onderzoek naar armoede in de Hoeksche Waard en een bewustwordingscampagne.

Taakveld 6.4 Begeleide participatie

Tot dit taakveld behoren voorzieningen om maatschappelijke participatie die niet gericht zijn op doorstromen naar arbeid te bevorderen.

De toegang tot de Sociale Werkvoorziening en de WAJONG is afgesloten

Met het sluiten van de toegang tot de Sociale Werkvoorziening en het eveneens afsluiten van de WAJONG voor mensen met arbeidsvermogen is de doelgroep voor de gemeente veranderd. Om deze mensen toch te laten participeren zetten we in op diverse instrumenten. De invulling van garantiebannen en het plaatsen en begeleiden van inwoners met een indicatie voor beschut werken vraagt blijvend aandacht. Samen met inwoners, werkgevers, UWV en Arbeidsmarktregio zoeken we naar passende oplossingen om deze doelgroep zo veel mogelijk te laten participeren in de samenleving.

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Tot dit taakveld behoren alle op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen.

We voeren het gemeentelijk SROI-beleid uit (Social Return On Investment)

Op deze manier helpen we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk of brengen we hen dichter naar werk toe. We doen dit in nauwe samenwerking binnen de Arbeidsmarktregio Rijnmond. In 2020 intensiveren we, in gezamenlijkheid met de andere gemeenten in de Arbeidsmarktregio, de uitvoering van het in 2019 vastgestelde vernieuwde beleid.

Wij nemen deel aan project Match Makers

Dit project is gericht op het begeleiden van kwetsbare jongeren die nu 'buiten beeld zijn' naar school of werk. In 2020 besluiten wij hoe we daaraan vervolg geven.

Maatschappelijke begeleiding statushouders

In 2020 professionaliseren wij de maatschappelijke begeleiding van statushouders, waarbij we tevens voorsorteren op de nieuwe Wet Inburgering.

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

Tot dit taakveld behoren materiële voorzieningen om zelfstandig te kunnen functioneren (Wmo) voor mensen met fysieke beperkingen die op basis van een beschikking worden verstrekt.

Bij de uitvoering ligt de nadruk op het verbeteren van de dienstverlening

Het gebruik van de hulpmiddelen neemt toe. Dit is het gevolg van de aanpassing van het abonnementstarief en de vergrijzing. In 2020 gaan we werken aan nieuwe inkoop voor de levering van hulpmiddelen.

Taakveld 6.7.1 Maatwerkdienstverlening 18+

Tot dit taakveld behoort dienstverlening aan individuele cliënten met een beperking (fysiek/psychisch), die zelfstandig wonen en die ondersteuning nodig hebben in de vorm van beschikbare uren op basis van een toekenningsbeschikking.

Bij de uitvoering van de Wmo ligt de nadruk op de reguliere processen

In de afgelopen jaren zijn de eerste stappen gezet op het gebied van toezicht, contractmanagement, werkwijze bij calamiteiten en dergelijke. In een doorontwikkeling met betrekking tot het inrichten, toetsen en handhaven van kwaliteitskaders en onrechtmatigheden (fraude) ligt een vervolg. De ambitie is om in de doorontwikkeling voor Wmo tegelijkertijd de samenhang met de uitvoering van de Participatiewet aan te brengen. Een deel van benodigde kosten kunnen worden gedekt door het vrijvallen van het budget voor contractbeheer/accountantskosten en de juridische kennisbank.

Inkoop zorg in natura

In het kader van de Wmo worden diverse voorzieningen verstrekt aan individuele inwoners. Men heeft de keuze tussen zorg in natura of een geldbedrag (persoonsgebonden budget). Zorg in natura kopen wij in bij verschillende zorgaanbieders. In 2021 moeten wij nieuwe contracten afsluiten voor begeleiding Wmo, huishoudelijke ondersteuning en hulpmiddelen. Hiervoor is externe expertise noodzakelijk.

Beschermde woonplek

Binnen de Wmo ondersteunen wij mensen bij voorkeur in de eigen leefomgeving. Het aanbod aan ambulante begeleiding is niet altijd voor iedereen voldoende. Sommige mensen hebben (tijdelijk) een beschermde woonplek nodig met flexibele begeleiding gericht op veiligheid, bescherming en herstel. Door een wijziging in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) staan vanaf 2022 gemeenten voor de opgave om het beschermd wonen en de maatschappelijke opvang toekomstbestendig te organiseren en

inhoudelijk door te ontwikkelen. Dit vraagt om hernieuwde samenwerkingsafspraken met Nissewaard (centrumgemeente).

In aanloop naar (weer) zelfstandig wonen is er behoefte aan een beschermde woonomgeving met 24 uur per dag ondersteuning in nabijheid. Het Rijk heeft vanaf 2017 extra budget toegevoegd aan de integratie-uitkering Wmo voor verblijf van mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) en een beperkt sociaal aanpassingsvermogen met de bijbehorende (ernstige) problematiek. Het budget is aan de uitgaven kant niet verhoogd. Voor het jaar 2019 is voor de ondersteuning van deze groep extra budget nodig. We verwachten vanaf 2020 de extra kosten te kunnen dekken uit de stelpost Wmo.

Taakveld 6.7.2 Maatwerkdienstverlening 18-

Tot dit taakveld behoort alle zorg die onder de Jeugdwet valt; ook wel de jeugdhulp genoemd.

De solidariteitsafspraken jeugdhulp lopen af

Op dit moment zijn de 10 gemeenten binnen de regio Zuid-Holland Zuid financieel solidair op het gebied van jeugdhulp, met uitzondering van de bekostiging van de jeugdteams. De kosten en de risico's van de regionale zorgmarkt worden met elkaar gedeeld. Schommelingen van individuele gemeenten in het gebruik van jeugdhulp worden opgevangen en de gemeenten vangen een eventuele regionale overschrijding van het budget gezamenlijk op. De afspraken lopen tot eind 2019. Het jaar 2019 wordt benut om een verkenning uit te voeren naar de gewenste veranderingen voor de afspraken solidariteit. Hiervoor wordt een intensief en open gesprek gevoerd met betrokkenen. De verwachting is dat we de afspraken aanpassen en dat dit positieve of negatieve financiële gevolgen kan hebben. Pas na besluitvorming eind 2019 is het mogelijk de financiële gevolgen van de keuze aan te geven.

Structureel maken subsidies Lokale Impuls en Innovatiebudget

Om te kunnen transformeren willen wij ruimte geven aan innovatie, preventie en versterking van basisvoorzieningen. Vanuit het innovatiebudget sociaal domein en de lokale impuls jeugdhulp zijn in de afgelopen jaren uiteenlopende pilots en initiatieven incidenteel bekostigd in hun opstartfase. Een aantal initiatieven blijkt succesvol en positief bij te dragen aan de gewenste veranderbeweging. We zetten dan ook in op het structureel borgen van deze initiatieven (Odensehuis, de Overbrugging, Buurtcirkels Pameijer, formulierenbrigade Humanitas, Prezorg Careyn & Safewings).

Met het structureel borgen van bovengenoemde initiatieven creëren we ruimte voor nieuwe innovaties of investeringen in het kader van jeugdhulppreventie, vroegsignalering en samenwerking in het voorveld.

We zetten de komende periode in op meer samenwerking tussen partijen rondom gedeelde maatschappelijke vraagstukken

De ervaringen van de afgelopen jaren leren ons dat inwoners, (sociaal) ondernemers en maatschappelijke partners bereid zijn de mouwen op te stropen en (meer) ruimte vragen om zelf te bepalen hoe zij met elkaar maatschappelijke vraagstukken te lijf gaan. Als gemeente willen we deze ruimte geven, vanuit de overtuiging dat de samenleving het zelf beter kan. Het college ondersteunt deze ontwikkeling door de vorming van een innovatiefonds.

Lokaal plan transformatie jeugdhulp

In het meerjarenperspectief Jeugdhulp Zuid-Holland Zuid is afgesproken dat elke gemeente een lokale aanpak heeft op het gebied van preventie, versterking voorveld, samenwerking huisartsen en samenwerking met het onderwijs. Om hulp en ondersteuning laagdrempeliger te maken en 'meer naar de voorkant' te

bewegen wordt onder andere ingezet op meer jeugdteamprofessionals bij de huisartsen, betere verbindingen tussen jeugdteams en scholen en meer expertise naar de voorkant.

It takes a village to raise a child

Naast het versterken van de zorg aan de voorkant zetten wij ook in op het voorkomen van problemen. Om een goede samenwerking en basisstructuur op te zetten en handen en voeten te geven aan het begrip normaliseren is het project 'It takes a village to raise a child' opgezet. De activiteiten die de komende jaren plaats gaan vinden zitten in verschillende stadia en gaan wij in verbinding met de lokale onderwijsagenda verder vormgeven. Een aantal activiteiten kunnen wij bekostigen vanuit het budget lokale impuls jeugdhulp en het innovatiebudget, op voorwaarde dat we de huidige subsidies vanuit deze budgetten structureel gaan maken via een apart budget (zie structureel maken subsidies).

Taakveld 6.8.1 Geëscaleerde zorg 18+

Tot dit taakveld behoren alle opvang- en beschermd-wonen voorzieningen met inbegrip van eventuele maatwerkdienstverlening en maatwerkvoorzieningen voor personen die in deze opvangvoorzieningen verblijven.

Sterke schakels: sluitende aanpak

Wij geven vorm aan de richting en inrichting van de Wet verplichte ggz en de Wet zorg & dwang, evenals de doordecentralisatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang. De sluitende aanpak geven we vorm binnen de keten zorg en veiligheid. Dit draagt onder meer bij aan het borgen van de zorgcontinuïteit en zorginfrastructuur in de Hoeksche Waard en het kostenefficiënter inrichten van een sluitende zorgketen. Bij de raming van de kosten gaan wij uit van een basisvoorziening en samenwerking in Zuid-Holland Zuid verband en binnen de regio Nissewaard. Afhankelijk van verdere landelijke ontwikkelingen vindt in de komende periode een nadere uitwerking plaats, die effect heeft op de begroting.

Met de inspanningen, die betrekking hebben op de implementatie van de nieuwe wettelijke taken, richten we ons vooral op het terugbrengen van onnodige intramurale dure zorg. We versterken de sociale basis in de wijk, waarbij we inzetten op stevig partnerschap en vroegsignalering.

Taakveld 6.8.2 Geëscaleerde zorg 18-

Tot dit taakveld behoort de 'dwang en drang' van de jeugdhulp, de kinderschermingsmaatregelen, de aanpak van kindermishandeling, jeugdreclassering en opvang van jeugdigen onder de 18 jaar.

Uit een eerste analyse van cijfers over 2017 en 2018 blijkt dat in deze zware vormen van zorg er een stabilisatie of een lichte stijging in aantallen cliënten is. De kosten stijgen wel, mogelijk door complexere problematiek. In 2020 gaan we verder onderzoeken waar deze kostenstijging door komt, en hoe we zorg voor deze doelgroep anders vorm kunnen geven zodat het niet tot escalatie hoeft te komen. De succesvolle pilot uit Sliedrecht (samenwerking jeugdbescherming en jeugdteam) is mogelijk ook een passende aanpak voor de Hoeksche Waard.

8.3 Wat gaan we doen?

In de onderstaande tabellen zijn de doelstellingen overgenomen uit de paragraaf 'Wat willen we bereiken?'. Per doelstelling hebben we de activiteiten weergegeven met het jaar waarin we de activiteit/maatregel naar verwachting gaan realiseren.

6.1 Samenkracht en inwonerparticipatie

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
6.1.1.	Verbeteren van de dienstverlening aan inwoners 0 tot 100 met een verminderde (tijdelijke) zelfredzaamheid.	Gericht inzetten op een ICT hulpmiddel dat alle relevante informatie in het sociaal domein uit de huidige systemen kan ophalen en kan verbinden tot samenhangend toegankelijke informatie.	2020 ev*
6.1.2.	Vitale dorpen en een actieve samenleving.	Formaliseren van jongerenparticipatie naar aanleiding van wensen van jongeren.	2020 ev*
6.1.3.	Vitale dorpen en een actieve samenleving.	Harmonisatie gemeentelijk welzijnsbeleid. Vooralsnog wordt het uitgangspunt gehanteerd van 'budgetneutraliteit'.	2020 ev*
6.1.4.	Voor ouderen, mensen met een beperking en/of psychosociale problematiek makkelijker wordt om (langer) zelfstandig te wonen in de Hoeksche Waard.	Uitvoeringsprogramma Thuis in de kern, bestaande uit diverse inspanningen, waaronder: meer geschikte woningen realiseren, faciliteren van technische innovaties, realiseren van laagdrempelige ontmoetingsplekken in de wijk, onderzoek arbeidsmarktprognoses in de zorgsector Hoeksche Waard en bewustwordingsacties.	2020 ev*

* Reeds gestart in 2019

6.2 Wijkteams

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
6.2.1	Dichtbij, snel en op dezelfde manier ontvangen inwoners ondersteuning bij ingewikkelde vragen over zorg en welzijn. Samen met de inwoner kijken we met een brede blik naar problemen, oplossingen en kansen.	Faciliteren van een hulpstructuur in de vorm van een samenwerkingsverband (netwerkorganisatie) bestaande uit verschillende organisaties, waarbij wij inzetten op onder andere een gedeelde visie, heldere rollen, transparant werkproces en benodigde randvoorwaarden.	Vanaf 2020

6.3 Inkomensregelingen

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
6.3.1	Alle inwoners van de Hoeksche Waard zijn (waar nodig met ondersteuning) financieel zelfredzaam en ervaren geen financiële belemmeringen om deel te nemen aan de samenleving.	Uitvoeringsprogramma armoede, bestaande uit diverse inspanningen waaronder: 0 meting (inzicht in mensen dat in armoede leeft), bewustwordingsacties, deskundigheidsbevordering, meldpunt armoede en schulden.	2020 ev*

6.4 Begeleide participatie

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
6.4.1	Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan werk helpen of dichterbij werk toebrengen.	Via kwartiermaker uitvoering geven aan SROI-beleid.	2020

6.5 Arbeidsparticipatie

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
6.5.2	Zoveel mogelijk inwoners doen duurzaam mee op de arbeidsmarkt door te kijken naar mogelijkheden.	Uitvoeringprogramma Werk voor Iedereen!, bestaande uit diverse inspanningen, waaronder: Realiseren platform Pro/Vso – HW werkt!, stimuleren MVO/sociaal ondernemerschap, doorontwikkeling van uitvoeringsorganisatie HW werkt! en ontwikkelen van maatwerkarrangementen bij en met werkgevers.	2020 ev*
6.5.3	Goede begeleiding statushouders.	Professionalisering maatschappelijke begeleiding van statushouders.	2020

6.7.1 Maatwerkdienstverlening 18+

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
6.7.1.1	Versterken van de rechtmatige uitvoering van de Wmo-taken en Participatiewet; zorgdragen voor een juiste besteding van financiële middelen in overeenstemming met de wet en de gestelde doelen.	- Meer bewustwording creëren. - Werkwijze om signalen op te pakken, uitvoering daarvan beleggen in de gemeentelijke organisatie. - Werkwijze voor handhaving, uitvoering daarvan beleggen in de gemeentelijke organisatie. - Opstellen van een fraudeprotocol (opschalen). - invullen van toezicht rechtmatigheid Wmo 2015*. - Opstellen van een risicoanalyse. - Aanpassen van beleidsregels.	2020 ev*
6.7.1.2	Continuatie huishoudelijke ondersteuning, Wmo-begeleiding en hulpmiddelen.	Expertise inhuren voor aanbesteding contracten huishoudelijke ondersteuning, Wmo-begeleiding en hulpmiddelen die op 1 januari 2021 aflopen.	2020
6.7.1.3	Inwoners ondersteunen in hun zelfredzaamheid, zelfstandigheid en participatie	Inkoop van ondersteuning (zorg in natura) met betrekking beschermde woonomgeving ten behoeve van mensen met een lichte verstandelijke beperking (LVB).	2020 ev*

* Reeds gestart in 2019

6.7.2 Maatwerkdienstverlening 18-

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
6.7.2.1	Vitale dorpen en een actieve samenleving en preventie, gericht op het welzijn van inwoners en het verlagen van de zorgkosten.	Structureel maken van een verzameling subsidies. introductie van het innovatiefonds Sociaal Domein gedurende de periode 2020-2023.	Vanaf 2020
6.7.2.2	Vitale dorpen en een	Uitvoeringsprogramma 'It takes a village to raise a child',	Vanaf 2020

	actieve samenleving en preventie, gericht op het welzijn van inwoners en het verlagen van de zorgkosten.	bestaande uit diverse inspanningen waaronder: begeleiden ouders en professionals in het opzetten van online en offline platform(s) , inwoners en partijen stimuleren om met goede preventieve initiatieven te komen en deze te ondersteunen en borgen en bewustwordingsacties.	
--	--	--	--

6.8.1 Geëscaleerde zorg 18+

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
6.8.1.1	Bevorderen en versterken van eigen kracht en zelfredzaamheid van inwoners door tijdelijke ondersteuning; zo licht als kan en zo zwaar als nodig.	- Regie voeren op een sluitende aanpak voor kwetsbare jongvolwassenen en personen met verward gedrag. - Implementatie wet verplichte GGZ en Wet Zorg & Dwang.	2020 e.v.*

* Al gestart in 2019

8.4 Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/- en de lasten als -/-.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.149	1.165	1.165	1.165	1.165
	6.3	Inkomensregelingen	12.682	12.723	12.876	12.634	12.634
	6.4	Begeleide participatie	2.565	2.520	2.486	2.484	2.484
	6.5	Arbeidsparticipatie	31	-	-	-	-
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	864	387	387	387	387
Totaal baten			17.290	16.794	16.914	16.670	16.670
Lasten	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-11.555	-11.655	-11.738	-11.861	-10.053
	6.2	Wijkteams	-3.858	-3.211	-2.912	-2.857	-2.857
	6.3	Inkomensregelingen	-14.263	-14.862	-14.892	-14.290	-14.190
	6.4	Begeleide participatie	-6.392	-6.311	-6.159	-6.124	-6.118
	6.5	Arbeidsparticipatie	-848	-825	-627	-581	-561
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.352	-2.592	-2.585	-2.556	-2.556
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-10.403	-10.696	-10.571	-10.425	-10.425
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-10.024	-10.872	-10.205	-9.576	-9.576
	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-191	-540	-489	-486	-486
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-2.126	-2.913	-2.919	-2.924	-2.924
Totaal lasten			-62.013	-64.477	-63.096	-61.678	-59.745
Totaalsaldo van baten en lasten			-44.723	-47.683	-46.182	-45.008	-43.075
Onttrekkingen reserves	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	498	5.099	1.503	1.669	200
	6.2	Wijkteams	826	248	-	-	-
	6.3	Inkomensregelingen	340	-	-	-	-
	6.5	Arbeidsparticipatie	200	-	-	-	-
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	216	-	-	-	-
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	96	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen reserves			2.176	5.347	1.503	1.669	200
Stortingen reserves	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-126	-3.921	-121	-121	-121
	6.3	Inkomensregelingen	-	-15	-	-	-
Totaal stortingen reserves			-126	-3.936	-121	-121	-121
Geraamd resultaat programma 6: Sociaal Domein			-42.673	-46.271	-44.800	-43.460	-42.996

De specificatie van de reservemutaties per taakveld is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
6. Sociaal domein				
<i>6.1 Samenkracht en burgerparticipatie</i>				
Algemene reserve	3.800	-	-	-
Reserve sociaal domein	971	1.309	1.470	-
Reserve innovatie sociaal domein (innovatiefonds)	130	-	-	-
Reserve kapitaallasten	158	158	158	158
Reserve onderhoud gebouwen	41	37	42	42
	5.099	1.503	1.669	200
<i>6.2 Wijkteams</i>				
Reserve sociaal domein	248	-	-	-
Totaal onttrekkingen	5.347	1.503	1.669	200
<i>6.1 Samenkracht en burgerparticipatie</i>				
Reserve sociaal domein	3.000-	-	-	-
Reserve innovatie sociaal domein (innovatiefonds)	800-	-	-	-
Reserve kapitaallasten	85-	85-	85-	85-
Reserve onderhoud gebouwen	36-	36-	36-	36-
	-3921	-121	-121	-121
<i>6.3 Inkomensregelingen</i>				
Algemene reserve	15-	-	-	-
Totaal stortingen	-3936	-121	-121	-121
Saldo wijzigingen in reserves	1.412	1.382	1.548	79

8.5 Bijdragen verbonden partijen

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

Dit samenwerkingsverband draagt - vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur - bij aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemers. Dit bevordert een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling in het gebied. De dienst behartigt die belangen door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen. Dat gebeurt door sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning; meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

8.9 Beleidsindicatoren

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"15-7-2019)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Personen met bijstandsuitkeringen (per 1.000 inwoners > 18 jaar)	2e helft 2018	15,1	30,5	geen data
Aantal re-integratievoorzieningen (per 1.000 inwoners 15-65 jaar)	1e helft 2018	18,5	29,0	24,2
Wmo cliënten met een maatwerkarrangement (per 1.000 inwoners)	2e helft 2018	42,0	60,0	52,0
% Kinderen in armoede	2015	2,55	6,58	3,89
% Jeugdwerkloosheid (jongeren 16-23 jaar)	2015	0,78	1,52	1,19
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2e helft 2018	9,9	10,4	9,7
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12-23 jaar)	2e helft 2018	geen data	0,3	0,3
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2e helft 2018	0,8	1,1	1,0

Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

9 Programma 7 | Volksgezondheid en milieu

Tot het programma Volksgezondheid en milieu behoren de taakvelden volksgezondheid en milieubeheer (inclusief duurzame energie).

9.1 Wat gebeurt er om ons heen?

Ook bij volksgezondheid gaat het om de inclusieve samenleving

Dit is uitgebreid beschreven in thema programma 6: Sociaal domein. Volksgezondheid maakt deel uit van het sociaal domein, maar er liggen ook belangrijke verbindingen met andere domeinen zoals ruimtelijke inrichting, volkshuisvesting, milieu, recreatie en sport, etcetera.

Gezondheid is een belangrijke voorwaarde om te kunnen meedoen in de maatschappij

Er is een steeds duidelijker omslag in denken te zien: van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Ook in de (curatieve) zorg wordt het nieuwe concept van gezondheid, ook bekend als positieve gezondheid (Machteld Huber), omarmd. *“Gezondheid is het vermogen om je aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven”*. Het versterken van de eigen regie op het leven (via empowerment) krijgt een grotere rol in gezondheid- en preventieprogramma's. Het is een randvoorwaarde voor het realiseren van een inclusieve samenleving.

Nederland vergrijst en de levensverwachting neemt verder toe naar bijna 86 jaar

Hierdoor stijgen ouderdomsziekten, zoals dementie. Andere ouderdomsziekten die sterk zullen toenemen zijn aandoeningen van het bewegingsapparaat, diabetes (suikerziekte) en gezichts- en gehoorstoornissen. Het aantal mensen met artrose neemt bijvoorbeeld toe van 1,2 miljoen in 2015 tot 2,3 miljoen in 2040. Daarnaast nemen de verschillen in gezondheid toe tussen sociaaleconomische groepen. Hoger opgeleiden leven gemiddeld langer en ervaren meer jaren een goede gezondheid dan lager opgeleiden. Dit ontstaat voor een belangrijk deel door risicofactoren buiten het gezondheidsdomein, zoals minder gunstige werk- en woonomstandigheden.

De noodzaak om te komen tot een duurzamere inrichting van onze samenleving wordt steeds groter

De zorgen om de klimaatveranderingen, de verslechtering van onze luchtkwaliteit en de toenemende schaarste van fossiele grondstoffen zijn urgent maar ook uitermate complex. Deze grote complexiteit maakt het lastig voor inwoners en bedrijven om het handen en voeten te geven en leidt zelfs tot weerstanden. Aan de andere kant zien we dat er mooie ontwikkelingen plaatsvinden in de maatschappij waarbij individuele inwoners of bedrijven zelf het initiatief nemen in de beweging richting een duurzamere samenleving. De uitdaging is om de grote opgaven en doelstellingen zichtbaar te verbinden met de mooie kleine initiatieven.

9.2 Wat willen we bereiken?

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Tot dit taakveld behoren maatregelen ter bescherming en bevordering van de gezondheid van inwoners, met name specifieke groepen en het vroegtijdig opsporen van ziekten. Evenals het optreden bij crises, rampen en het analyseren en monitoren van de gezondheidssituatie van de bevolking.

De huidige nota Publieke gezondheid loopt dit jaar af

De regionale nota Gezondheidsbeleid 2016-2019 beschrijft het beleid dat de gezamenlijke gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid inzetten om de gezondheid van de bewoners te beschermen en te bevorderen. De Wet publieke gezondheid (Wpg) stelt dat elke gemeente in Nederland iedere vier jaar een lokale nota

Publieke gezondheid vaststelt. Daarom stelden wij in 2019 een nieuwe nota Publieke gezondheid Hoeksche Waard 2020-2023 op met een bijbehorend vierjarig uitvoeringsprogramma, waarin het accent ligt op lokale sturing. De gemeenten hebben sinds de decentralisaties en met de komst van de Omgevingswet explicietere taken gekregen op zorg en gezondheid. Deze taken krijgen een belangrijke plek in de nieuwe nota.

Nieuwe aanbestedingsperiode: Careyn voert de jeugdgezondheidszorg (JGZ) uit in de regio Zuid-Holland Zuid

De jeugdgezondheidszorg (JGZ) is een belangrijk onderdeel van programma 7, met een directe relatie naar jeugdhulp (programma 6). De JGZ uitvoerder is een belangrijke preventieve partner, doordat zij bijna alle kinderen en hun ouders zien en spreken. Tot en met 2019 werd de JGZ in Zuid-Holland Zuid door het consortium Rivas en Careyn uitgevoerd, waarbij Careyn in de Hoeksche Waard de uitvoering deed. In de nieuwe aanbestedingsperiode van 2020-2023 zal Careyn de JGZ in alle ZHZ-gemeenten uitvoeren. In onze gemeente wijzigt de JGZ uitvoerder dus niet. Aanvullend op de aanbesteding maakt gemeente Hoeksche Waard aanvullende maatwerkafspraken voor 2020-2023 met Careyn.

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Tot dit taakveld behoren taken ter bescherming van het milieu waaronder de bescherming en de sanering van de kwaliteit van de bodem en de atmosfeer, de beheersing van geluidhinder, de bescherming tegen straling en dergelijke, de verplaatsing van milieuhinderlijke bedrijven, ongediertebestrijding en RUD, Regionale Uitvoeringdiensten.

Duurzaamheid

Een aantal landelijke en lokale doelstellingen voor duurzaamheid op een rij.

- Hoeksche Waard energieneutraal in 2040.
- In 2030 moet Nederland minimaal 49% minder broeikasgassen uitstoten ten opzichte van 1990.
- Nederland moet in 2050 klimaatadaptief zijn.
- Nederland moet in 2050 circulair zijn. 50% minder verbruik van primaire grondstoffen in 2030.
- Warmtetransitie van de bebouwde omgeving naar gasloos in 2050.
- In 2040 moet de gemeente een energieneutrale vastgoedportefeuille bezitten. In het hoofdlijnenakkoord is deze ambitie aangescherpt naar 2030.

Opgaven waar ook de Hoeksche Waard mee aan de slag is en de komende jaren een versnelling op moet gaan maken. Vanwege de grote samenhang tussen de verschillende doelstellingen kiest het college voor een programmatische aanpak. Het programmaplan wordt de tweede helft van 2019 voor besluitvorming aangeboden. Dit kan op onderdelen leiden tot een aanpassing in de meerjarenbegroting ten opzichte van de perspectiefnota.

Het college wil de verduurzaming de komende jaren gaan ondersteunen met de introductie van een duurzaamheidsfonds. Het duurzaamheidsfonds ondersteunt projecten en initiatieven op het gebied van de verduurzaming van de bebouwde en onbebouwde omgeving (zoals een energieloket, energieke regio, duurzaamheidslening, educatie en bewustwording en duurzaamheidscoaches die ingezet kunnen worden bij de wijkaanpakken) gericht op inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Voor de periode 2020-2023 wil het college hiervoor € 1 miljoen in het duurzaamheidsfonds storten. De uitkomsten van de op te stellen regionale energiestrategie in 2019-2020 en de warmtetransitievisie in 2020-2021 betrekken we na vaststelling bij de eventuele doorontwikkeling van het fonds.

Geluid

Het opstellen van een basiskaart geluid voor de gemeentelijke wegen (verplichting op basis van de Aanvullingswet geluid) met als doel:

- vereenvoudigen van het normenkader voor geluid;
- verbeteren van de bewaking van geluidniveaus;
- betere bescherming tegen cumulatie van verschillende geluidbronnen.

Milieu

Het Meerjaren Milieubeleidsplan is vastgesteld voor de jaren 2016-2019. Duurzaamheid is nu een veel grotere rol gaan spelen in het Meerjaren Milieubeleidsplan dan tot nu toe het geval was. Daarnaast brengt de komst van de Omgevingswet veel wijzigingen met zich mee (zie o.a. verplichting opstellen geluidbelastingkaarten). Voor de komende 4 jaar wordt het Meerjaren Milieubeleidsplan geactualiseerd op de nieuwe thema's in het bijzonder voor duurzaamheid en de wijzigingen die voortkomen uit de Omgevingswet

9.3 Wat gaan we doen?

In de onderstaande tabellen zijn de doelstellingen overgenomen uit de paragraaf 'Wat willen we bereiken?'. Per doelstelling hebben we de activiteiten weergegeven met het jaar waarin we de activiteit/maatregel naar verwachting gaan realiseren.

7.1 Volksgezondheid

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
7.1.1	Gezondheidsbevordering	Inzet op nog nader te bepalen lokale thema's zoals bijvoorbeeld mentale weerbaarheid en preventie middelengebruik, gezond gewicht.	2020 e.v.*

* Al gestart in 2019

9.4 Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/- en de lasten als -/-.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	7.4	Milieubeheer	7	7	7	7	7
Totaal baten			7	7	7	7	7
Lasten	7.1	Volksgezondheid	-4.220	-4.161	-4.166	-4.160	-4.160
	7.4	Milieubeheer	-2.479	-2.400	-2.155	-2.153	-2.153
Totaal lasten			-6.699	-6.562	-6.320	-6.313	-6.313
Totaalsaldo van baten en lasten			-6.692	-6.554	-6.313	-6.306	-6.306
Onttrekkingen reserves	7.4	Milieubeheer	15	1.015	5	5	5
Totaal onttrekkingen reserves			15	1.015	5	5	5
Stortingen reserves			-	-1.000	-	-	-
Totaal stortingen reserves			-	-1.000	-	-	-
Geraamd resultaat programma 7: Volksgezondheid en milieu			-6.677	-6.539	-6.308	-6.301	-6.301

De specificatie van de reservemutaties per taakveld is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
7. Volksgezondheid en milieu				
7.4 Milieubeheer				
Algemene reserve	1.010	-	-	-
Reserve kapitaallasten	5	5	5	5
	1.015	5	5	5
Totaal onttrekkingen	1.015	5	5	5
7.4 Milieubeheer				
Reserve Energietransitie (Energiefonds)	1.000-	-	-	-
	1.000-	-	-	-
Totaal stortingen	-1.000	-	-	-
Saldo wijzigingen in reserves	15	5	5	5

9.5 Bijdragen verbonden partijen

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

Dit samenwerkingsverband draagt - vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur - bij aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemers. Dit bevordert een evenwichtige en voorspoedige ontwikkeling in het gebied. De dienst behartigt die belangen door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen. Dat gebeurt door sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning; meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

De Omgevingsdienst ondersteunt de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder. Ook begeleidt de dienst bij de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de wetten die artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht noemt.

9.6 Beleidsindicatoren

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"15-7-2019)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
% Hernieuwbare elektriciteit (uit zon, wind, etc.)	2017	5,4	16,9	geen data

Programma 8 | Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

10 Programma 8 | Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Tot het programma Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening behoren de taakvelden ruimtelijke ordening, grondexploitatie (anders dan bedrijventerreinen), wonen en bouwen.

10.1 Wat gebeurt er om ons heen?

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking

Deze nieuwe wet bundelt en vereenvoudigt tientallen wetten en nog veel meer regels op het gebied van de fysieke leefomgeving. Met de nieuwe Omgevingswet komt er meer ruimte voor ontwikkeling en kwaliteit. Afwegingen worden zoveel mogelijk gemaakt op decentraal niveau. De Omgevingswet krijgt grote impact op onze manier van werken, vergelijkbaar met de decentralisaties in het sociaal domein. De leefomgeving moet op een samenhangende manier centraal staan in beleid, besluitvorming en regelgeving.

Demografische ontwikkelingen

De gevolgen van de demografische ontwikkelingen doen zich in de Hoeksche Waard al een paar jaar voor. Vooral de ontgroening en vergrijzing vragen onze aandacht. Echter neemt in ieder geval het aantal huishoudens door gezinsverdunding tot 2030 zeker toe. Dat wil zeggen: de bevolking is verdeeld over meer kleine (en oudere) huishoudens. De komende jaren verdubbelt het aandeel 75+ huishoudens. In veel woningen leven dus mensen van 55+. Deze groepen stellen andere eisen aan hun woning: de mobiliteit neemt af, de vraag naar zorg neemt toe. Tegelijkertijd zien we de komende jaren een forse woningdruk in de Rotterdamse regio, die merkbaar is in de Hoeksche Waard. Jonge mensen vinden hier het woonmilieu waarin ze willen wonen.

10.2 Wat willen we bereiken?

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening

Tot dit taakveld behoren taken op grond van de Wet ruimtelijke ordening zoals het vaststellen van structuurplannen en -visies, bestemmingsplannen en het faciliterend grondbeleid (passief grondbeleid). In dit taakveld is ook de Omgevingswet opgenomen.

Implementatie Omgevingswet

Het Ambitie- en Programmaplan Omgevingswet Hoeksche Waard is ons uitgangspunt voor de implementatie van de Omgevingswet. Waar in 2019 gewerkt is aan het opstellen van de Omgevingsvisie, werken wij vanaf 2020 verder aan het vormgeven van het Omgevingsplan (juridische verankering). Alle bestemmingsplannen en verordeningen binnen het fysieke domein komen hierin terug. In aanloop naar de inwerkingtreding op 1 januari 2021 focussen wij ons op de implementatie van de Omgevingswet.

Integrale gebiedsontwikkeling waardenketens

De afgelopen jaren is de Hoeksche Waardenmakerij ontwikkeld. Dit proces is de basis voor gebiedsontwikkeling in de Hoeksche Waard en is uitgewerkt in zogeheten waardenketens, zoals de gebiedsagenda HW-West, Zuiderstrand aan de zuidrand en noordrand. Overheden, maatschappelijke organisaties en ondernemers zijn op zoek gegaan naar een nieuwe, creatieve manier van gebiedsontwikkeling. Centraal daarin staan lokale initiatiefnemers en hun netwerken. Deze nieuwe vorm van

gebiedsontwikkeling met waardenketens zetten we voort. We zetten de komende periode in op de aansturing, realisatie en doorontwikkeling van de verschillende gebiedsagenda's.

Kwaliteitsteam Hoeksche Waard wordt breed adviesteam omgevingskwaliteit Hoeksche Waard

Kwaliteitsadvisering aan de voorkant van ruimtelijke initiatieven wordt steeds belangrijker. We moeten keuzes maken om bij invoering van de Omgevingswet gesteld te staan. Samenwerking op omgevingskwaliteit is nodig en brengt kosten met zich mee voor inhuur van expertise. De samenwerking zal ook doorlopen in 2020. De kosten voor de samenwerking met het Kwaliteitsteam zijn voor de komende jaren opgenomen in de Perspectiefnota. Er vindt nog een evaluatiemoment plaats over de werkwijze van het Kwaliteitsteam.

Opstellen landschapsbiografie en ruimtelijk omgevingskwaliteitsbeleid

Om omgevingsbeleid te kunnen toepassen is het nodig nieuwe instrumenten te ontwikkelen. Op basis van een landschapsbiografie, in combinatie met een daarop gebaseerde nota omgevingskwaliteit, kunnen wij ons voorbereiden om de komst van de Omgevingswet.

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Tot dit taakveld behoren activiteiten op het gebied van gemeentelijke bouwgrondexploitatie zoals grondverwerving, bouw- en woonrijp maken en de verkoop van bouwrijpe gronden.

Een nieuwe Nota Kostenverhaal is in ontwikkeling

Een nieuwe nota kostenverhaal wordt momenteel voorbereid. De verwachting is dat deze eind 2019/begin 2020 wordt afgerond.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Tot dit taakveld behoren gebiedsontwikkeling, woningvoorraad en huisvestingsvoorziening zoals omgevingsvergunningen, bouwtoezicht en stedelijke vernieuwing.

De versterking en het behoud van een vitale Hoeksche Waard is waar wij aan willen werken. Daarvoor is een balans in de demografische opbouw van de Hoeksche Waard noodzakelijk. Een evenwichtige samenstelling is in ieder geval dat er een acceptabele verdeling is tussen oudere en jongere inwoners. Dat is niet vanzelfsprekend. De inwoners van de Hoeksche Waard worden namelijk ouder en tegelijk komen er steeds minder jongeren. De ontgroening is de bedreiging van een evenwichtige bevolkingssamenstelling. Met het werken aan een toekomstbestendig woningvoorraad en het realiseren van de juiste woningen beogen we de vergrijzing te begeleiden en de ontgroening te bestrijden.

Woningbouw

Het behoud van de woonkwaliteit en vitaliteit van de Hoeksche Waard met al haar dorpen is de rode draad in ons denken over wonen en woningbouw. Daarvoor is instroom van nieuwe inwoners en vooral jonge huishoudens noodzakelijk. De laatste jaren is die al op gang gekomen. Om die instroom te faciliteren is een extra inspanning nodig bij de realisatie van de lopende woningbouwinitiatieven en de gefaseerde bouw van extra woningen op een paar locaties. We willen de komende jaren een continue bouwstroom op gang brengen en te houden. Kwaliteit is daarbij leidend. We willen de juiste woningen op de juiste plek. Sturend daarin zal een nieuw woningbehoefte onderzoek van Companen in 2019 zijn. Dit onderzoek is een herijking van het behoefteonderzoek dat Companen voor de vijf gemeenten in 2016 uitvoerde. Het realiseren van woningen doen we met respect voor de unieke woonomgeving die de Hoeksche Waard is. Ons landelijk dorpse woonmilieu koesteren we door woningbouw te faciliteren die past bij het lokale DNA. Doel is om alle woningen bereikbaar, duurzaam en levensloopbestendig te realiseren.

Wonen Welzijn Zorg

De fysieke geschiktheid van een woning is slechts 1 van de voorwaarden voor het (langer) zelfstandig kunnen thuis wonen van senioren en bijzondere doelgroepen. Een goed woonmilieu voor senioren en bijzondere doelgroepen vraagt om meer dan stenen alleen. Samen met zorginstellingen en stakeholders in het sociaal domein werken we hieraan. Een volgende stap samen met hen is het formuleren van een integrale visie op wonen, welzijn en zorg.

De blik naar buiten

De komende jaren zal de Hoeksche Waard voor wat betreft de kwantitatieve als de kwalitatieve woningbouwopgaven sterker dan voorheen de blik naar buiten richten. Als onderdeel van het stedelijk netwerk Rotterdam zet de Hoeksche Waard in op samenwerking met de andere Zuidelijke Zuid-Hollandse Randstedelijke gebieden rond Rotterdam. Samen kunnen we de vitaliteit van de hele Rotterdamse regio versterken door bij te dragen aan de verstedelijksopgaven, maar ook te blijven bieden waarin we al voorzien: een dorps landelijk woonmilieu heel dicht bij de stad.

Samenwerking HW Wonen en Huurdersplatform Hoeksche Waard

Gemeente Hoeksche Waard heeft het voorrecht te kunnen werken met een sterke kapitaalkrachtige wooncorporatie met visie voor de Hoeksche Waard. Als enige corporatie bezit zij bijna een derde van onze woningvoorraad. Wij zetten ons de komende jaren in om met de corporatie en het huurdersplatform Hoeksche Waard prestatieafspraken te maken over de gezamenlijke bijdragen aan de volkshuisvestelijke opgaven. Deze prestatieafspraken worden jaarlijks herijkt.

Wij zetten ons in voor voldoende sociale huurwoningen van goede kwaliteit

We richten ons hierbij zowel op bestaande als toe te voegen sociale huurwoningen. Samen met HW Wonen monitoren we de actuele stand van de woningmarkt door een herijking van het woningbouwbehoefteonderzoek uit 2016. Aan de hand hiervan maken we afspraken over woningbouw.

Innovatief bouwen

Op de markt verschijnen steeds nieuwe vormen van wonen. Wij denken graag mee en faciliteren initiatiefnemers bij het vormgeven van hun ideeën.

10.3 Wat gaan we doen?

In de onderstaande tabellen zijn de doelstellingen overgenomen uit de paragraaf 'Wat willen we bereiken?'. Per doelstelling hebben we de activiteiten weergegeven met het jaar waarin we de activiteit/maatregel naar verwachting gaan realiseren.

8.1 Ruimtelijke ordening

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
8.1.1	Implementatie van de Omgevingswet	• Uitvoeren Ambitie- en Programmaplan Omgevingswet Hoeksche Waard. • Uitvoeren samenwerkingsagenda Omgevingswet Zuid-Holland Zuid.	2020 - 2023
8.1.2	Aansturing, realisatie en doorontwikkeling waardenketens	• Uitvoeren verschillende gebiedsagenda's, zoals HW-West, Zuiderstrand aan de zuidrand en noordrand.	2020 - 2023
8.1.3	Extern Kwaliteitsteam ruimtelijke ontwikkeling	Uitvoeren omgevingskwaliteit in kader van ruimtelijk domein.	Vanaf 2020

8.1.4	Landschapsbiografie en ruimtelijk omgevingskwaliteitsbeleid	Uitvoeren van goede omgevingskwaliteit.	2020 - 2021
-------	---	---	-------------

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
8.2.1	Nota Kostenverhaal	Mogelijk aanpassen Nota Kostenverhaal om deze aan te laten sluiten bij de regelgeving vanuit de Omgevingswet.	2020
8.2.2	Uniforme grondexploitatieberekeningen	Aanschaffen grondexploitatiesysteem.	2020
8.2.3	Aanvullend beleid vanuit de Nota Grondbeleid 2019-2024	Opstellen van o.a. een beleid voor snippergroen en gebruik gemeentegrond.	2020

8.3 Wonen en bouwen

Nr.	Doelstelling	Activiteit / maatregel	Jaar
8.3.1	Portefeuillestrategie	Opstellen wendbaar kwalitatief woningbouwprogramma.	2020-2021
8.3.2	Wonen welzijn zorg visie	Woningbehoefteonderzoek en aan hand daarvan opstellen van nieuwe visie Wonen, welzijn, zorg.	2020
8.3.3	Prestatieafspraken HW en huurdersplatform	Jaarlijks afsluiten prestatie afspraken.	2020-2023
8.3.4	Flexwonen Hoeksche Waard	Invulling geven aan het concept flexwonen.	2020 - 2023
8.3.5	Realisatie van een extra woningbouwopgave voor de demografische balans	Lobby om alle betrokken partijen hieraan invulling te laten geven.	2020-2025
8.3.6	Jaarlijks overleg marktpartijen	Afstemming over ontwikkelingen op de woningmarkt.	2020-2023
8.3.7	Actualisatie huisvestingsverordening	Actualiseren huisvestingsverordening; formuleren beleid voor de middenhuur.	2020 ev*
8.3.8	Middenhuur faciliteren	Kader voor facilitering van de middenhuur .	2020
8.3.9	Woonwagen en standplaatsenbeleid	In afstemming met stakeholders opstellen van een kader voor het bewonen van woonwagens en standplaatsen.	2020
8.3.10	Faciliteren nieuwe woonvormen	Faciliteren van initiatiefnemers van bijzondere woonvormen.	2020-2023

* Al gestart in 2019

10.4 Wat mag het kosten?

Onderstaande tabel geeft weer: de baten en lasten per taakveld, het totaalsaldo van baten en lasten, de wijzigingen in de reserves en het geraamde resultaat (na verrekening met reserves). De baten geven wij weer als +/+ en de lasten als -/-.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	8.1	Ruimtelijke ordening	347	1.051	684	162	162
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	7.519	1.617	614	1.208	10
	8.3	Wonen en bouwen	2.818	2.809	2.243	2.243	2.243
Totaal baten			10.684	5.477	3.541	3.614	2.415
Lasten	8.1	Ruimtelijke ordening	-3.775	-3.635	-3.733	-3.011	-2.482
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-7.467	-1.655	-652	-1.246	-48
	8.3	Wonen en bouwen	-3.924	-4.202	-4.073	-3.988	-3.895
Totaal lasten			-15.166	-9.492	-8.458	-8.246	-6.425
Totaalsaldo van baten en lasten			-4.482	-4.015	-4.917	-4.632	-4.010
Onttrekkingen reserves	8.1	Ruimtelijke ordening	2.023	681	793	601	210
	8.3	Wonen en bouwen	396	19	-	2	2
Totaal onttrekkingen reserves			2.419	701	793	602	212
Stortingen reserves	8.1	Ruimtelijke ordening	-1.267	-827	-528	-35	-35
	8.3	Wonen en bouwen	-794	-1.054	-673	-248	-248
Totaal stortingen reserves			-2.061	-1.881	-1.201	-283	-283
Geraamd resultaat programma 8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening			-4.125	-5.195	-5.326	-4.313	-4.081

De specificatie van de reservemutaties per taakveld is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

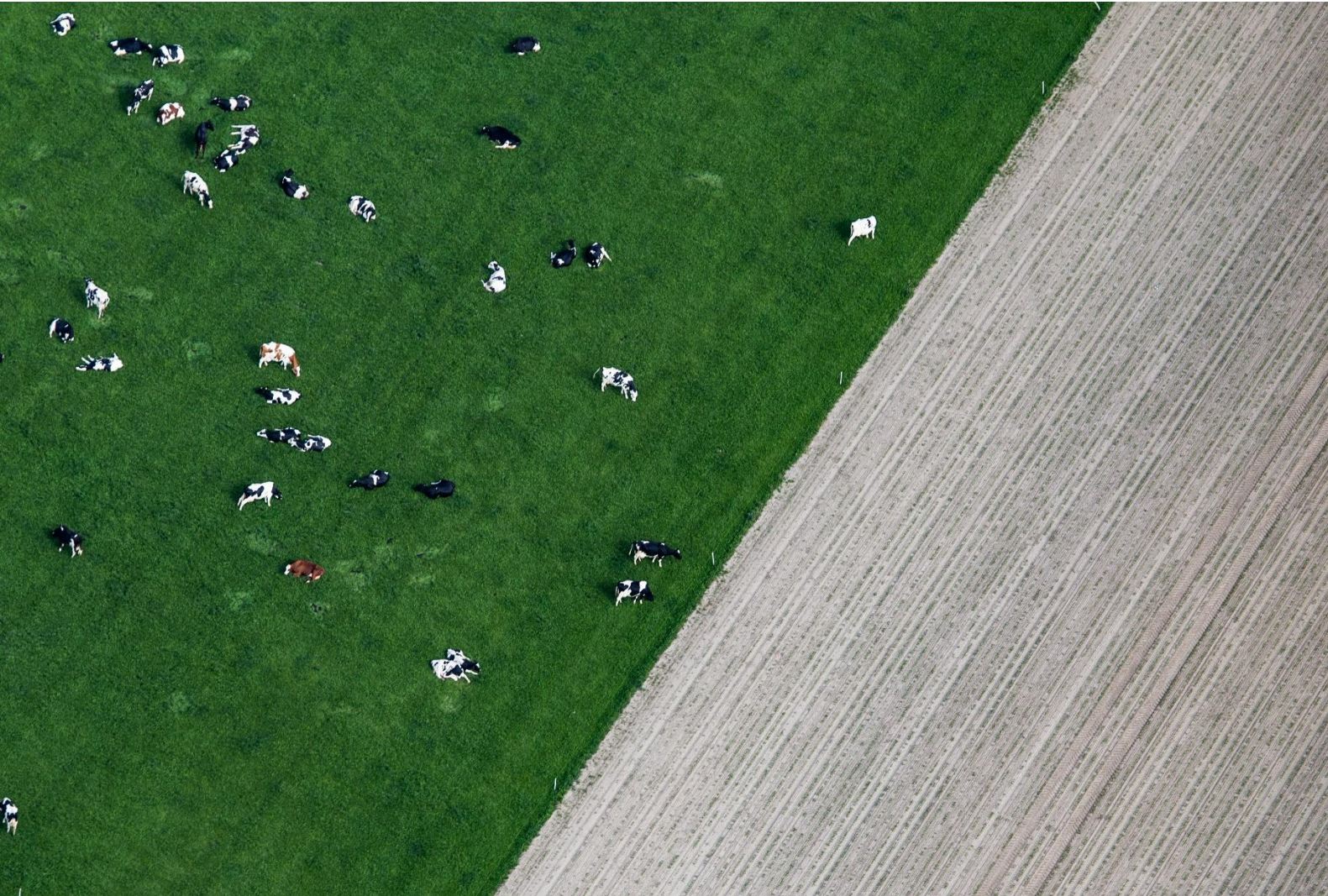
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
<i>8.1 Ruimtelijke ordening</i>				
Reserve invoering omgevingswet	681	793	586	195
Reserve ontwikkeling kernen	-	-	15	15
	681	793	601	210
<i>8.3 Bouwen en wonen</i>				
Reserve ontwikkeling kernen	19	-	2	2
	19	-	2	2
Totaal onttrekkingen	701	793	602	212
<i>8.1 Ruimtelijke ordening</i>				
Reserve invoering omgevingswet	432-	432-	-	-
Reserve ontwikkeling kernen	395-	96-	35-	35-
	-827	-528	-35	-35
<i>8.3 Bouwen en wonen</i>				
Reserve ontwikkeling kernen	1.054-	673-	248-	248-
	1.054-	673-	248-	248-
Totaal stortingen	-1.881	-1.201	-283	-283
	1.180-	409-	319	72-

10.5 Bijdragen verbonden partijen

Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

10.6 Beleidsindicatoren

Indicatoren BBV (peildatum "Waarstaatjegemeente"15-7-2019)	Jaar	Hoeksche Waard	Nederland	Gemeente weinig stedelijk
Demografische druk (Groene + grijze druk t.o.v. 20-64 jarigen)	2018	78,4	69,6	78,2
Aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen	2016	12,0	7,2	7,1

11. Paragrafen

11 Paragrafen

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting voor een aantal specifieke onderwerpen. Dit hoofdstuk werkt de volgende paragrafen uit:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid

11.1 Lokale heffingen

Algemeen

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in de gemeentelijke heffingen

Heffingen bestaan uit belastingen en rechten. Belastingen zoals onroerende zaakbelasting of hondenbelasting zijn algemene dekkingsmiddelen. Rechten zoals rioolheffing en grafrechten zijn verbonden aan een specifieke taak met het doel de kosten (gedeeltelijk) te verhalen. In deze paragraaf geven we een overzicht van de verwachte opbrengsten. Bij de rechten geven we de verhouding tussen kosten en opbrengsten aan. Daarnaast geven we een overzicht van de lokale lastendruk 2020. Hierin nemen we OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing mee.

We streven naar zo laag mogelijke lokale lasten

Activiteiten voeren we uit tegen zo laag mogelijke kosten voor inwoners en bedrijven. Bij de rechten streven we naar kostendekkende tarieven.

De totale apparaatskosten bestaan uit directe loonkosten en overhead (loonkosten ondersteunend personeel, huisvesting, ICT etc.). De directe loonkosten rekenen we rechtstreeks toe op basis van de geraamde tijdsbesteding. Overhead rekenen we via een opslagpercentage (92%) direct toe aan de loonkosten. Het percentage bepalen we door de totale overhead te delen door de totale directe loonkosten.

Het Rijk en de VNG hebben afgesproken om met ingang van 2020 een benchmark woonlasten uit te voeren

Benchmark is een onderzoek waarbij de prestaties van organisaties, producten of programma's op identieke wijze worden onderzocht en vergeleken. In de benchmark worden OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing meegenomen waardoor onderlinge verschillen in woonlasten tussen gemeenten zichtbaar worden.

Bij de herindeling hebben wij de tarieven voor 2019 al zoveel mogelijk gelijk getrokken

Voor 4 heffingen moet meer dan alleen het tarief aangepast worden. Om dit traject zorgvuldig uit te voeren, maken we ook in 2020 nog gebruik van het overgangsrecht (Wet Arhi). Dit geldt voor rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en havengelden.

Opbrengst lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale heffingen, zoals opgenomen in de begroting.

(bedragen x € 1000)

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Belastingen				
Onroerende zaakbelasting	16.663	16.846	16.971	17.121
Roerende zaakbelasting	10	10	10	10
Hondenbelasting	627	627	627	627
Toeristenbelasting	89	88	88	88
Watertoeristenbelasting	18	18	18	18
Dagtoeristenbelasting	25	25	25	25
Precariobelasting	5.177	5.177	-	-
Reclamebelasting	103	103	103	103
Baatbelasting	10	10	10	10
Subtotaal (a)	22.722	22.904	17.852	18.002
Rechten				
Rioolheffing	8.162	8.192	8.194	8.194
Lijkbezorgingsrechten	1.286	1.286	1.286	1.286
Leges	4.696	3.851	3.847	3.847
Afvalstoffenheffing	8.351	8.351	8.351	8.351
Haven- en kadegelden	54	54	54	54
Marktgelden	30	30	30	30
Subtotaal (b)	22.579	21.764	21.762	21.762
Overig				
BIZ	111	111	111	111
subtotaal	111	111	111	111
Totaal (a+b+c)	45.412	44.779	39.725	39.875

Het verschil tussen 2021 en 2022 (e.v.) wordt veroorzaakt door het wegvallen van de opbrengsten precariobelasting.

Uitgangspunten tarievenbeleid

Uitgangspunt voor de tarieven 2020 zijn de tarieven 2019, verhoogd met 1,4% inflatiecorrectie.

Uitzonderingen hierop zijn de 4 nog niet geharmoniseerde heffingen. Hiervoor handhaven we het tarief van 2019. Voor precariobelasting is verhoging niet meer toegestaan tot de afschaffing per 1 januari 2022.

Onroerende- en roerende zaakbelastingen (OZB en RZB)

Bij de onroerende- en roerende zaakbelastingen is de herwaardering (wet WOZ) van belang. De WOZ-waarde wordt jaarlijks vastgesteld. De belasting wordt uitgedrukt in een percentage van deze waarde. Voor belastingjaar 2020 gaat het om de waarde op de peildatum 1 januari 2019. Wij gaan hiervoor uit van de opgave van september 2019 van het SVHW. Tegenover de stijging in de waarde van bestaande panden, staat een correctie (verlaging) van de tarieven. Vervolgens wordt de inflatiecorrectie (1,4% voor 2020) toegepast. De stijging van de uiteindelijke opbrengst is naast inflatiecorrectie toe te rekenen aan areaaluitbreiding.

OZB / RZB tarieven	2020	2019
woningen	0,09421%	0,09969%
niet woningen eigenaren	0,24201%	0,24284%
niet woningen gebruikers	0,20225%	0,20345%

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit voor OZB is het verschil tussen de begrote opbrengst en de norm volgens de "artikel-12-status". Zolang de geraamde opbrengsten lager liggen dan de norm-opbrengst, komt de gemeente niet in aanmerking voor een aanvullende uitkering uit het Gemeentefonds. De onbenutte belastingcapaciteit geven wij in de onderstaande tabel weer.

Onbenutte belastingcapaciteit (bedragen x € 1000)

omschrijving	gemiddeld*	art 12	max cf art 12	waarde	max opbrengst (a)	begroot 2020 (b)	onbenutte cap. (a-b)
woningen	0,1115%	120%	0,1338%	9.946.250	13.308	9.551	3.757
niet woningen eigenaren	0,27380%	120%	0,32856%	1.685.000	5.536	4.109	1.427
niet woningen gebruikers	0,20410%	120%	0,24492%	1.487.000	3.642	3.003	639
Totaal					22.486	16.663	5.823

Hondenbelasting

Het tarief is ten opzichte van 2019 aangepast met 1,4% inflatiecorrectie. Het aantal honden is volgens de opgave van SVHW van juni 2019.

Er geldt een vrijstelling voor honden die:

- zijn opgeleid tot en dienen als blindengeleidehond en in hoofdzaak als zodanig worden gehouden door een blind persoon of de opleider van de hond;
- zijn opgeleid tot en dienen als gehandicapthond en in hoofdzaak als zodanig worden gehouden door een gehandicapt persoon of de opleider van de hond;
- verblijven in een dierenasiel;
- uitsluitend in voorraad worden gehouden om te worden verkocht of afgeleverd, als bedoeld in artikel 3.7, eerste lid, van het Besluit houders van dieren;
- jonger zijn dan 3 maanden, voor zover ze samen met de moederhond worden gehouden;
- worden gehouden door ambtenaren voor opsporingsdiensten, mits de houder een geldend certificaat van de Koninklijke Politiehondenvereniging of het Korps Landelijke Politie Diensten heeft.

(bedragen x € 1, -)

Hondenbelasting	2020	2019
eerste hond	86	85
volgende hond	152	150
kennel	366	361

Toeristenbelasting en watertoeristenbelasting

Toeristenbelasting geldt voor het overnachten in hotels, pensions etc. Watertoeristenbelasting geldt voor het verblijven in een haven per etmaal. In plaats van een bedrag per nacht kan ook voor een vast bedrag voor een heel seizoen gekozen worden (forfait). De tarieven voor 2020 zijn verhoogd met 1,4% inflatiecorrectie tot € 0,70 per nacht/etmaal.

Dagtoeristenbelasting

Wij heffen de belasting voor dagverblijf na aankomst op Tiengemeten. Het tarief is gelijk aan het tarief voor toeristen- en watertoeristenbelasting.

Precariobelasting

Precariobelasting op kabels en leidingen mogen wij vanaf 2022 niet meer heffen. Voor onze gemeente geldt een overgangsrecht tot en met 2021. Doordoor kunnen wij het tarief niet meer verhogen. Het (bevroren) tarief van 2016 blijft tot het einde gelden.

Reclamebelasting

Reclamebelasting geldt alleen voor niet-woningen, in een aangewezen gebied (het centrum van Oud-Beijerland). De opbrengsten zijn bestemd voor de stichting Centrummanagement Oud-Beijerland. Hiervoor is met de stichting een overeenkomst gesloten.

Rioolheffing

In 2019 zijn wij gestart met het opstellen van een nieuw gemeentelijk rioleringsplan voor gemeente Hoeksche Waard. Vaststelling vindt in 2020 plaats. Voor 2020 heffen we rioolrecht volgens de verordeningen 2019 van de 5 voormalige gemeenten. Dit overgangsrecht uit de Wet Arhi geldt tot 1 januari 2021. Wij mogen de tarieven uit de verordeningen niet verhogen. De opbrengsten rioolheffing dekken, naast de kosten van het rioleringsstelsel, ook kosten die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken. Om schommelingen in de tarieven te voorkomen, maken we gebruik van een voorziening voor riolering.

(bedragen x € 1000)

Kostendekkendheid Rioolheffing	
Lasten	7.417
BTW	1.094
	8.511
Opbrengsten	8.162
Voorziening	349
	8.511
Dekkingspercentage	100%

Lijkbezorgingsrechten

In 2019 zijn wij gestart met het opstellen van een nieuwe beheersverordening Begraafplaatsen voor gemeente Hoeksche Waard. Vaststelling vindt in 2020 plaats. Aansluitend stellen wij een nieuwe verordening Lijkbezorgingsrechten op. Voor 2020 heffen we rechten volgens de verordeningen 2019 van de 5 voormalige gemeenten. Dit overgangsrecht uit de Wet Arhi geldt tot 1 januari 2021. Wij mogen de tarieven uit de verordeningen niet verhogen.

(bedragen x € 1000)

Kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten	
Lasten	3.272
BTW	-
	3.272
Opbrengsten	1.286
Dekkingspercentage	39%

Leges

De legesverordening bestaat uit 3 delen:

1. Algemene Dienstverlening.
2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving (omgevingsvergunningen).
3. Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn.

Binnen de legesverordening mogen we overschotten op onderdelen gebruiken voor tekorten op andere onderdelen (kruissubsidiering). De verhouding tussen baten en lasten (kostendekkendheid) is hieronder gesplitst per deel en op totaalniveau weergegeven.

(bedragen x € 1000)

Kostendekkendheid leges	
titel 1	
lasten	2.116
opbrengsten	1.332
Dekkingspercentage	63%
titel 2	
lasten	3.245
opbrengsten	3.245
Dekkingspercentage	100%
titel 3	
lasten	996
opbrengsten	118
Dekkingspercentage	12%
Totaal legesverordening	
netto kosten	1.442
toe te rekenen kosten	2.536
Overhead	2.338
BTW	42
totale lasten	6.358
opbrengsten	4.695
Dekkingspercentage	74%

Afvalstoffenheffing

De heffing vergoedt de kosten voor inzameling van huishoudelijk afval. RAD BV voert de inzameling voor de gemeente uit. De afgelopen jaren is het tarief van de afvalstoffenheffing beïnvloedt door een bijdrage uit een voorziening van de RAD. Deze voorziening is uitgeput. Dit heeft een stijging van het tarief tot gevolg. Andere oorzaken voor aanpassing van het tarief zijn de gestegen prijzen voor verwerking van afval en dalende opbrengsten van afvalstromen zoals bijvoorbeeld oud papier.

Het tarief van de heffing stijgt van gemiddeld € 193, - (2019) naar gemiddeld € 226, - in 2020. Het gemiddelde bestaat uit een vast bedrag van € 151, - en gemiddeld 9 ledigingen (240 liter container) per jaar. Ter vergelijking: het gemiddeld tarief over 2019 in Nederland kwam uit op € 263, - voor meerpersoonshuishoudens (bron: COELO).

(bedragen x € 1000)

Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing	
Lasten	8.160
BTW	961
	9.121
Opbrengsten heffing	8.351
overige opbrengsten	732
	9.083
Dekkingspercentage	99,6%

Haven- en kadegelden

In 2019 zijn wij gestart met het opstellen van een nieuwe Havenverordening voor gemeente Hoeksche Waard. Vaststelling vindt in 2020 plaats. Aansluitend stellen wij een nieuwe verordening Haven- en kadegelden op. Voor 2020 heffen we rechten volgens de verordeningen 2019 van de 5 voormalige gemeenten. Dit overgangsrecht uit de Wet Arhi geldt tot 1 januari 2021. Wij mogen de tarieven uit de verordeningen niet verhogen.

(bedragen x € 1000)

Kostendekkendheid haven- kadegelden	
Lasten	76
	76
Opbrengsten	54
Dekkingspercentage	71%

Marktgelden

In 2019 zijn wij gestart met het opstellen van een nieuwe Marktverordening voor gemeente Hoeksche Waard. Vaststelling vindt in 2020 plaats. Aansluitend stellen wij een nieuwe verordening Marktgelden op. Voor 2020 heffen we rechten volgens de verordeningen 2019 van de 5 voormalige gemeenten. Dit overgangsrecht uit de wet Arhi geldt tot 1 januari 2021. Wij mogen de tarieven uit de verordeningen niet verhogen.

(bedragen x € 1000)

Kostendekkendheid marktgelden	
Lasten	30
	30
Opbrengsten	30
Dekkingspercentage	100%

Bedrijfsinvesteringszones (BIZ)

Volgens de Wet op de bedrijfsinvesteringszones (BIZ) kan de gemeenteraad onder de naam BIZ-bijdrage een belasting instellen binnen een bepaald gebied in de gemeente. Deze verordening geldt *per gebied* (per deel van een gemeente) en heeft een looptijd van 5 jaar. In totaal kent de gemeente 6 BIZ verordeningen. De onderstaande 5 verordeningen zijn in 2020 ongewijzigd gehandhaafd, overgangsrecht van de Wet Arhi.

Voormalige gemeente	Gebied	Looptijd tot en met
Binnenmaas	Centrum Puttershoek	2020
Korendijk	Centrum Zuid-Beijerland	2020
Oud-Beijerland	Hoogerwerf	2020
Oud-Beijerland	De Bosschen	2020
Oud-Beijerland	Beijerse Hof	2022

In 2020 gaan wij deze 5 verordeningen herzien. 4 Verordeningen eindigen in 2020. De looptijd van de verordening Beijerse Hof in Oud-Beijerland valt buiten het overgangsrecht van de Wet Arhi (tot 1 januari 2021). Deze verordening zal daarom ook voor 1 januari 2021 aangepast moeten worden.

Voor de 6^e BIZ verordening Strijen, is de oude verordening al per 1 januari 2020 vervallen. In 2019 is een nieuwe verordening opgesteld. Deze gaat in per 1 januari 2020.

Algemene lastenverlichting

Een deel van de opbrengst van de precariobelasting keren we als compensatie uit aan huishoudens. Het gaat om het deel dat wij opleggen aan het waterbedrijf. Voor 2020 komt dit neer op € 25, - per huishouden. Dit is gelijk aan het bedrag over 2019.

Algemene lastenverlichting	2020
opbrengst precario waterbedrijf	€ 918.000
aantal huishoudens	37.000
compensatie	€ 25

Lokale lastendruk meerpersoonshuishoudens

De onroerendezaakbelasting (OZB) voor woningen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing bepalen het totaal van de lokale lasten. In onderstaand overzicht geven wij de lasten in 2020 en 2019. De rioolheffing 2020 is voor de voormalige gemeenten nog verschillend. Daarom laten wij de lasten per voormalige gemeente en op gemiddeld totaal zien. Wij gaan uit van een woning met een waarde van € 250.000, -. In 2019 lag deze waarde 7,3% (bron: SVHW september 2019) lager en bedroeg € 233.000, -.

Lastendruk	2020				2019	verschil 2019 - 2020	%verschil tov 2019
	OZB	riool	afval	totaal	totaal		
BNM	236	182	226	643	607	36	5,97%
CRS	236	192	226	653	617	36	5,91%
KD	236	311	226	772	736	36	4,91%
OBL	236	144	226	605	569	36	6,29%
STR	236	229	226	691	654	36	5,57%
Gemiddeld	236	212	226	673	637	36	5,70%

Kwijtschelding

De Invorderingswet 1990 geeft voorwaarden waarbinnen de gemeente belastingen en heffingen kan kwijtschelden. In onze gemeente regelen wij dit via de Kwijtscheldingsverordening. Kwijtschelding is in gemeente Hoeksche Waard mogelijk voor:

- OZB.
- RZB.
- Rioolheffing.
- Hondenbelasting, alleen voor de eerste hond.
- Afvalstoffenheffing tot een maximaal bedrag van € 226, -.
- Leges voor een Nederlandse identiteitskaart.
- Leges voor het aanvragen van een gehandicaptenparkeerkaart.
- Leges voor de aanvraag van een gehandicaptenparkeerplaats op kenteken.

11.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Met risicomanagement krijgt de gemeente inzicht in de risico's. Doel is het vergroten van het risicobewustzijn, het beheersen van de risico's en het kunnen bepalen van een volledig en goed onderbouwd weerstandsvermogen. Inzicht in de risico's stelt ons in staat verantwoorde besluiten te nemen. Dat betekent: risico's staan in de juiste verhouding tot de vermogenspositie.

Beleidskader & Verordeningen

Nota risicomanagement Gemeente Hoeksche Waard 2019.

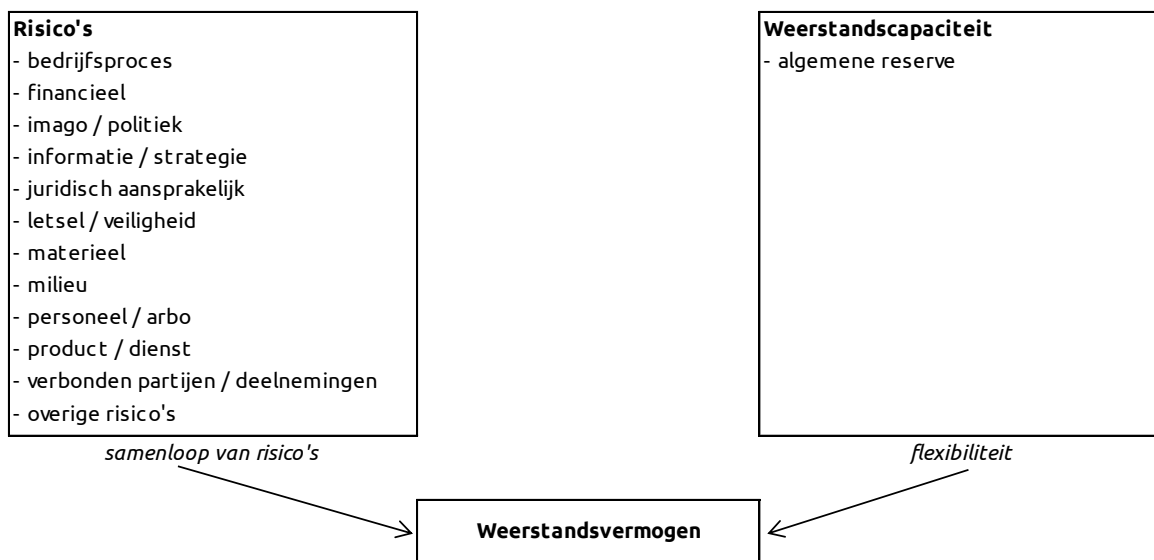
Grondexploitaties

Zoals afgesproken in de notitie Risicomanagement nemen we risico's over grondexploitaties niet mee in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Deze risico's dekt de gemeente uit de reserve grondexploitatie. Verwachten we verliezen in de grondexploitatie, dan vormen we een voorziening ten laste van de reserve grondexploitatie. Is de risicobuffer in deze reserve onvoldoende om alle risico's op te vangen, dan vult de algemene reserve de reserve grondexploitaties aan.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin een gemeente in staat is financiële tegenvallers (risico's) op te vangen, zonder dat de normale bedrijfsvoering daardoor wordt aangetast.

Het weerstandsvermogen is het resultaat van een vergelijking tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de financiële gevolgen van de risico's. Onderstaand schema verduidelijkt dit:

Beschikbare weerstandscapaciteit

Gemeente Hoeksche Waard heeft financiële middelen beschikbaar uit de algemene reserve, om onverwachte en hoge kosten te dekken. Hiervoor hoeven we het beleid en begroting niet aan te passen. Dit geeft het volgende beeld voor de beschikbare weerstandscapaciteit:

(bedragen x € 1000)

Weerstandscapaciteit	2020	2021	2022	2023
Algemene reserve	72.801	73.837	73.837	73.837
Totale weerstandscapaciteit	72.801	73.837	73.837	73.837

Bij de berekening van de weerstandscapaciteit houden we de stand van de algemene reserve aan. Deze is gelijk aan de staat van reserves en voorzieningen per 31 december van de betreffende jaarschijven.

Inventarisatie risico's

Risico's inventariseren is een doorlopend proces waarbij wij de risico's systematisch en cyclisch in beeld brengen door het toepassen van risicomanagement. Dit doen wij om het risicobewustzijn in de organisatie te verhogen. Sturing van de organisatie is niet mogelijk zonder inzicht in de risico's en kansen die het behalen van de doelstellingen van de gemeente in de weg staan c.q. bevorderen, de consequenties te beoordelen, de meest effectieve maatregelen te treffen en dit doorlopend te evalueren en actualiseren. Sturing van de organisatie is niet mogelijk zonder inzicht in de risico's en kansen die het behalen van de doelstellingen van de gemeente in de weg staan of bevorderen. We beoordelen de consequenties van deze risico's, treffen de meeste effectieve maatregelen en evalueren en actualiseren dit doorlopend.

Om de risico's systematisch in kaart te brengen heeft de gemeente een risicoprofiel opgesteld. Hierbij hebben we gebruikgemaakt van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem).

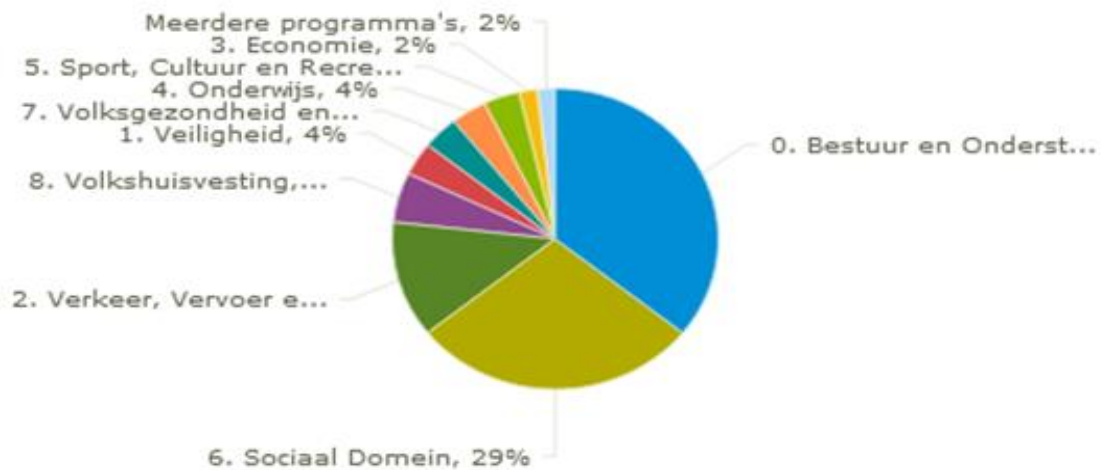
Voor de jaarlijkse begroting en jaarrekening worden de risico's geactualiseerd. Het volgende overzicht laat de 10 belangrijkste risico's zien (op aflopende volgorde van invloed):

Programma	Risicogebeurtenis	Risico oorzaak	Financieel	Imago	Maatregelen	Kans	Financieel Maximum
0. Bestuur en Ondersteuning	Door onvoldoende personele capaciteit bij contractbeheer en in de vak teams is er geen inzicht in de lopende contracten. Contracten worden onterecht verlengd, er lopen dubbele contracten. Rechtmatigheid in geding vanwege niet op tijd aanbesteden.	Niet op orde zijn van het contractbeheer.	Onnodige hogere kosten.	Negatieve publiciteit	-	90%	€ 950.000
0. Bestuur en Ondersteuning	De algemene uitkering uit het gemeentefonds valt lager uit.	Economische crisis (financiële crisis), wijziging in herverdelingsmaatstaven en/of bezuinigingen van het Rijk (samen trap op, samen trap af) die invloed hebben op de basisgegevens van de algemene uitkering.	Minder inkomsten vanuit het Rijk.	-	-	70%	€ 2.500.000
2. Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte	Bij de reconstructie van wegen en riolering van Croonenburghwijk fase 2 is grond afgegraven die vervuild is. De afzetmogelijkheden voor deze vervuilde grond zijn klein en geeft hogere kosten.	De grond heeft een hogere vervuilingswaarde waarde dan in eerste instantie gemeten. Daarnaast speelt nu ook de PFOA/PFOS een rol.	Meerkosten voor het afvoeren van vervuilde grond zijn voor rekening van de gemeente.	-	-	70%	€ 600.000
2. Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte	Bij de reconstructie van wegen en riolering van Croonenburghwijk fase 2 is er schade ontstaan bij de bouw van 2 pompputten Dit is schade aan o.a. opstellen van inwoners. Op dit moment probeert de gemeente deze schade te verhalen via de aannemer en de CAR-verzekering.	Bij graafwerkzaamheden is een waterwiel omhooggekomen die niet was voorzien.	Als de verzekering niet uitkeert zijn de kosten voor herstelwerkzaamheden voor rekening van de gemeente.	-	-	70%	€ 594.000

Programma	Risicogebeurtenis	Risico oorzaak	Financieel	Imago	Maatregelen	Kans	Financieel Maximum
2. Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte	De rivieroeveren moeten worden hersteld of onderhouden.	Aan de noordrand van de Hoeksche Waard liggen Het Spui en de Oude Maas. Een gedeelte van de oeverbeschermingen en oevervoorzieningen vallen onder het beheer en onderhoud van de gemeente.	Onvoorziene kosten voor het onderhouden en monitoren van de bescherming van de oevers.	-	-	70%	€ 1.000.000
6. Sociaal Domein	Hogere kosten per WSW-plek dan beschikbare en gegenereerde middelen bij elkaar.	Efficiencytaakstelling (korting) Rijk op WSW middelen van totaal €3.000 per WSW-plek.	Tekort op IUSD - WSW zittend.	-	Berekende blijfkans realiseren.	70%	€ 550.000
6. Sociaal Domein	Hoger aantal uitkeringsgerechtigden en/of prijs per uitkering dan in verdeelmodel SZW.	Ontoereikend macrobudget SZW, verdeelproblematiek gebundelde uitkering en een eigen risico drempel van 7,5%.	Tekort op gebundelde uitkering.	-	-	70%	€ 1.125.000
6. Sociaal Domein	De begrote daling van zorgkosten jeugdhulp (begroting SOJ ZHZ, doelstellingen Omdenknottitie jeugdhulp) doet zich niet voor.	Al jarenlang stijgt de zorgvraag en de kosten in de specialistische jeugdhulp. Dit omhoog en juist een verlaging van de kosten is ambitieus. In de Omdenknottitie worden de maatregelen uiteengezet die noodzakelijk zijn voor deze verlaging.	Het later of niet effectueren van ombuigingsmaatregelen heeft nadelige gevolgen voor het financiële kader.	Als de Provincie niet akkoord gaat de meerjarenbegroting op basis van de Omdenknottitie, kunnen wij onder	-	70%	€ 700.000
6. Sociaal Domein	Invoering Wet GGZ/Wet zorg en Dwang.	Per 2020 nieuwe taken naar de gemeente, in samenwerking met de regio Zuid-Holland- Zuid. Elke gemeente krijgt per 2020 financiële middelen tbv de implementatie en op basis van de verdeelsleutel Wmo2015. Deze verdeelsleutel sluit niet aan op de reële te verwachten kosten, noch op de feitelijke impact van de taken als de specialistische aanbieders van gedwongen zorg in de gemeente gehuisvest zijn. In de HW is dit Antes. De impact in de HW is naar verwachting ook groter door de aanwezigheid van meerdere beschermd wonen aanbieders; Parnassia in Tiengemeten, Pameijer en Cavent.	Het implementatiebudget Wvggz kent net als de Wmo een open eind financiering. De hogere kosten leiden tot a. budgetoverschrijdingen bij de Wmo b. per 2020 mogelijk tot een toename in het aantal aanvragen voor een zorgmachtiging (nieuwe taak Wet verplichte GGZ) c. hogere uitvoeringskosten Wvggz lokaal en op ZHZ niveau.	Meer onrust in de wijk door een toename aan ernstig verward gedrag in combinatie met ernstig nadeel en veiligheidsissues.	Efficient organiseren van de nieuwe taken lokaal en in samenwerking met de regio ZHZ. Gebruik maken van projectsubsidies via ZonMW, gericht op versterking van de kennis en vaardigheden van professionals. Versterking van het lokale fundament in de wijkteams op expertise GGZ, VG en psychogeriatric. Dit draagt bij aan de vroegtijdige aanpak, die kostenefficiënter is op korte en lange termijn.	90%	€ 400.000
6. Sociaal Domein	Beëindiging contract Wmo hulpmiddelen.	De gecontracteerde leverancier HMC komt al sinds geruime tijd de gecontracteerde afspraken niet na (klachten cliënten) waardoor wij steeds weer een boete op moeten leggen.	Bij opzegging van het contract neemt een andere leverancier de leveringen/verplichtingen over. Deze leverancier levert tegen wel tegen een	Te late leveringen en klachten van cliënten. Opzegging contract komt in	Een andere leverancier neemt het contract over en zet de leveranties tot aan de oorspronkelijke contractvervaldatum.	90%	€ 150.000
							€ 8.569.000
						Overig	€ 23.379.000
						Totaal	€ 31.948.000

Risicospreiding

Bij alle geïdentificeerde risico's staat onder welk programma het risico valt. De risicospreiding per programma ziet er als volgt uit:

 Meerdere programma's	 3. Economie
 5. Sport, Cultuur en Recreatie	 4. Onderwijs
 7. Volksgezondheid en Milieu	 1. Veiligheid
 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	 2. Verkeer, Vervoer en Openbare Ruimte
 6. Sociaal Domein	 0. Bestuur en Ondersteuning

Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen zijn ingedeeld, plaatsen we in een risicokaart. Deze kaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's in het desbetreffende vak van de risicokaart. Een risico in het groene gebied vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico met een score in het oranje gebied vraagt wél om aandacht. Een risico met een score in het rode gebied vereist directe aandacht, omdat dit de continuïteit van de organisatie bedreigt.

Financieel

> € 500.000	6	4		7	1
€ 250.000 < x < € 500.000		1	2	3	1
€ 100.000 < x < € 250.000	4	3	3	1	1
€ 50.000 < x < € 100.000	1	2	4	1	
€ 10.000 < x < € 50.000	2		1	1	1
Geen financiële gevolgen	6				
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de geïnventariseerde risico's en de risicowaardering (kans x financieel gevolg) bepalen we met behulp van een risicosimulatie hoeveel middelen nodig zijn om de risico's af te dekken. De risicosimulatie is essentieel omdat het reserveren van het maximale bedrag (€31.948.000, zie de risico-inventarisatie) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Uitgangspunt is dat we risico's met 90% mate van zekerheid willen afdekken. De risicosimulatie geeft aan dat het bij 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt binnen de weerstandscapaciteit.

(bedragen x € 1000)

Benodigde weerstandscapaciteit	2020	2021	2022	2023
Benodigde Weerstandscapaciteit Algemeen	7.100	7.100	7.100	7.100
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	7.100	7.100	7.100	7.100

Ratio weerstandsvermogen

Voor de uiteindelijke beoordeling van het weerstandsvermogen geldt de ratio:

Ratio weerstandsvermogen =	$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$
----------------------------	---

De ratio ziet er als volgt uit:

(bedragen x € 1000)

Ratio weerstandsvermogen	2020	2021	2022	2023
Weerstandscapaciteit	72.801	73.837	73.837	73.837
Benodigde weerstandscapaciteit	7.100	7.100	7.100	7.100
Ratio	10,25	10,40	10,40	10,40

De notitie Risicomanagement bepaalt dat de ratio van het weerstandsvermogen voldoende moet zijn (tussen de 1,0 en 1,4). De huidige ratio voldoet ruimschoots aan deze doelstelling. De minimaal benodigde weerstandscapaciteit om in de categorie voldoende te vallen is 1,0 x de benodigde weerstandscapaciteit:

(bedragen x € 1000)

Minimaal benodigde weerstandscapaciteit	2020	2021	2022	2023
Benodigde weerstandscapaciteit	7.100	7.100	7.100	7.100
Ratio minimaal benodigd	* 1,0	* 1,0	* 1,0	* 1,0
Minimaal benodigde weerstandscapaciteit	7.100	7.100	7.100	7.100

Basisset financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor dat we in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een uniforme basisset met 5 financiële kengetallen opnemen.

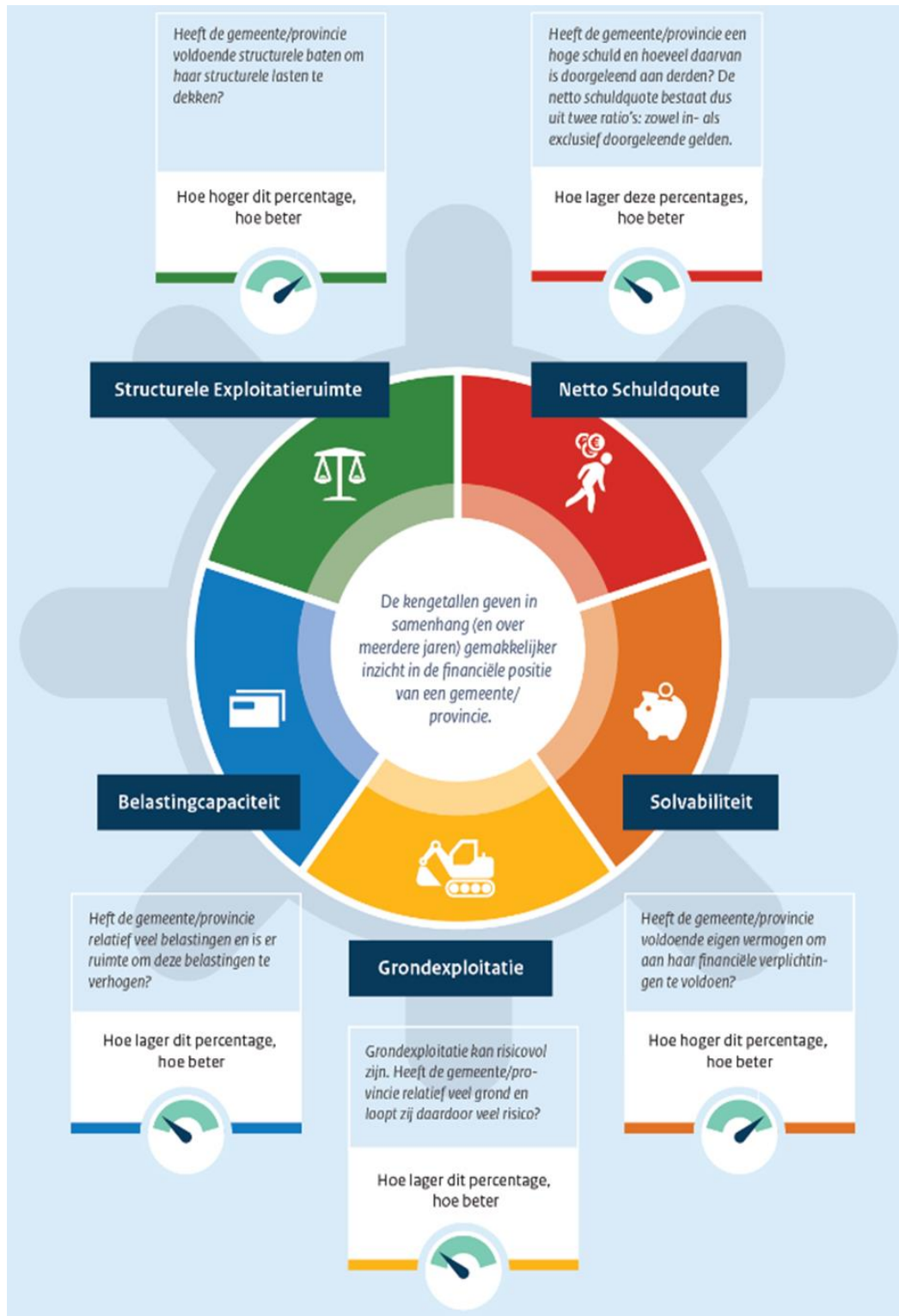
De volgende tabel geeft de basisset financiële kengetallen weer.

Begroting 2020 Kengetallen:	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto Schuldquote	74%	44%	62%	65%	63%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	67%	40%	56%	60%	58%
Solvabiliteitsratio	36%	50%	47%	46%	46%
Structurele Exploitatieruimte	- 1%	0%	- 2%	0%	1%
Grondexploitatie	1%	0%	1%	0%	0%
Belastingcapaciteit	90%	88%	88%	91%	91%

Sturing met financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente. De afzonderlijke kengetallen zeggen echter weinig over onze financiële positie. Om een goed beeld te krijgen, moeten we de kengetallen altijd in samenhang met elkaar bekijken. In het algemeen geldt dat er bij een hoge schuld, structurele lasten die hoger zijn dan de structurele baten en hoge woonlasten weinig ruimte is voor financiële bijsturing. Heeft een gemeente geen of weinig schulden, een goed gevulde bankrekening en zijn de baten vrijwel ieder jaar even hoog of iets hoger dan de lasten? Dan staat een gemeente er over het algemeen goed voor. Met behulp van de 5 financiële kengetallen die betrekking hebben op de balans en de begroting kunnen we een goed globaal beeld schetsen van onze financiële positie. Vanuit het globale beeld kunnen eventuele aandachtspunten aanleiding zijn om maatregelen te treffen.

Het ministerie van BZK heeft een infographic gemaakt die de samenhang van de financiële kengetallen duidelijk maakt. Deze infographic is op de volgende pagina opgenomen.

Tabel normen en signaleringswaarden

Voor de financiële kengetallen heeft de VNG-normen opgesteld; de provincie Zuid-Holland geeft signaleringswaarden. Onderstaande tabel geeft de financiële kengetallen van onze gemeente ten opzichte van deze normen en signaleringswaarden weer:

Begroting 2019	Normen VNG			Begr.	Begr.	Begr.	Begr.	Begr.
Kengetallen:	voldoende	matig	onvoldoende	2019	2020	2021	2022	2023
Netto Schuldquote	<100%	100-130%	>130%	74%	44%	62%	65%	63%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<100%	100-130%	>130%	67%	40%	56%	60%	58%
Solvabiliteitsratio	>50%	30-50%	<30%	36%	50%	47%	46%	46%
Structurele Exploitatieruimte	>0,6%	0-0,6%	<0%	-0,9%	-0,3%	-1,5%	0,3%	1,1%
Grondexploitatie	<50%	50-100%	>100%	1,0%	-0,1%	0,7%	0,1%	-0,2%
Belastingcapaciteit	<100%	100-120%	>120%	90%	88%	88%	91%	91%

Begroting 2019	Signaleringswaarden Provincie			Begr.	Begr.	Begr.	Begr.
Kengetallen:	minst risico	neutraal	meest risico	2020	2021	2022	2023
Netto Schuldquote	<90%	90-130%	>130%	74%	44%	62%	65%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%	67%	40%	56%	60%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%	36%	50%	47%	46%
Structurele Exploitatieruimte	>0%	= 0%	<0%	-0,9%	-0,3%	-1,5%	0,3%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%	1,0%	-0,1%	0,7%	0,1%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%	90%	88%	88%	91%

Financiële positie gemeente Hoeksche Waard

Op basis van de uitkomsten van de financiële kengetallen en de weerstandratio (9,55) kunnen we concluderen dat onze financiële positie ruim voldoende is:

- Gemeente Hoeksche Waard beschikt over voldoende eigen vermogen.
- Onze schuldenlast is laag.
- Er is voldoende vermogen om aan onze financiële verplichtingen te kunnen voldoen.
- Er is ruimte voor eventuele verhogingen van eigen belastingen.
- Het aandeel van de grondexploitaties op onze totale begroting is relatief klein
- De structurele exploitatieruimte in de jaarschijven 2020 en 2021 zijn weliswaar licht negatief, maar worden vanaf 2022 omgebogen in een structureel begrotingsoverschot.

Het beeld dat uit de basisset van kengetallen volgt laat verder geen bijzondere aandachtspunten zien. We hoeven daarom geen maatregelen te treffen.

11.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De openbare ruimte is als het ware de 'tuin' van onze inwoners

Kapitaalgoederen in die openbare ruimte vormen het gezicht van de gemeente. Ook zijn ze een middel om de doelen uit de programma's te realiseren. De Hoeksche Waard heeft een grondoppervlakte van circa 32.371 hectare. De gemeente heeft daar een aanzienlijk deel van in beheer. Binnen dat deel wonen, werken en recreëren we.

Goed onderhoud van onze kapitaalgoederen is belangrijk

Niet alleen omdat we het wettelijk verplicht zijn (zoals het onderhoud van riolering en wegen) maar ook voor een stevige financiële positie van de gemeente. Door onderhoud blijft het leefklimaat in onze gemeente aantrekkelijk. Goed onderhoud draagt ook bij aan de doelstellingen, zoals die voor milieu, verkeer en de openbare ruimte. Dit vraagt beleidsvisies op het beheer van de kapitaalgoederen, systematisch beheer, meerjarenonderhouds-planningen en vertaling van de financiële gevolgen voor de budgetten.

Voor een goed onderhoud aan de kapitaalgoederenvoorraad zijn nodig:

- een actueel beheerssysteem;
- voldoende budget voor klein- en grootschalig onderhoud;
- voldoende budget voor reconstructie van verhardingen van wegen;
- voldoende kennis van wet- en regelgeving.

In deze paragraaf vullen we de kaders in om onze kapitaalgoederen te onderhouden.

Risico's

De budgetten in de Begroting 2020 baseren we op de beleids- en beheerplannen vanuit de voormalige gemeenten in de Hoeksche Waard. In 2020 trekken we die plannen gelijk. We sluiten niet uit dat het besluit over de 'nieuwe' beleids- en beheerplannen leidt tot een ander financieel vooruitzicht dan we nu presenteren in deze begroting. Dit is mede afhankelijk van de bestuurlijke beleidskeuzes die gemeente Hoeksche Waard maakt op het gebied van onder andere het kwaliteitsniveau. Daarnaast speelt mee dat de crisis voorbij is. Marktprijzen stijgen. Het effect kan zijn dat stijging van de prijzen niet gelijk loopt met de jaarlijkse indexering van de gemeentebegroting. Bij het opstellen van de geharmoniseerde beheerplannen voor gemeente Hoeksche Waard houden we hier rekening mee.

Beheerplannen en beheerssystemen

Vanuit de beleidskaders werken we concrete maatregelen uit in beheerplannen. Dit zijn nog beheerplannen van de 5 voormalige gemeenten. De bestaande beheerplannen en onderhoudsplanningen staan in 2020 op de nominatie voor actualisatie en harmonisatie. In deze beheerplannen staan beleidsuitgangspunten, de kwaliteit van het beheer en de benodigde middelen centraal. Met een (actueel) beheerssysteem is het mogelijk de kwaliteit van de buitenruimte te monitoren en bij te sturen. Ook is een beheerssysteem nodig om het vereiste jaarlijkse budget te kunnen bepalen. Op diverse momenten in het jaar is er behoefte aan actuele en nauwkeurige areaalgegevens zoals de topografische gegevens met administratieve en technische kenmerken. Vanuit het beheerssysteem gebruiken we die benodigde informatie ook om beleids- en beheerplannen op te stellen.

De beheerdata voor het planmatig onderhoud halen we uit een beheerssysteem. Voor het beheer van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte beschikken we over een aantal beheerssystemen voor de verschillende elementen.

De volgende tabel geeft een beknopt overzicht van de belangrijkste onderdelen van bestaande beleids- en beheerplannen in de Hoeksche Waard. Deze worden in 2020 gelijkgetrokken. Omdat er gelijke tarieven gaan gelden voor de rioolheffing en de lijkbezorgingsrechten, krijgen de beheerplannen riolering en begraafplaatsen voorrang.

Overzicht beleid-/beheerplannen op verschillende vakgebieden	Planning harmonisering
Wegen (incl. openbare verlichting)	2020
Groenbeleid	2020
Speelvoorzieningen	2020
Riolering (GRP)	2020
Waterplan (incl. baggeren/beschoeiingen/ bruggen en steigers)	2020
Buitensportaccommodaties	2020
Begraafplaatsen	2020
Gebouwen	2020

A. Wegen

Beleidskader

Kerncijfers

Voor het beheer van de wegen maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat nog uit 5 verschillende databases met beheerelementen van de 5 voormalige gemeenten. In 2020 bundelen we de 5 databases tot 1 nieuwe database voor gemeente Hoeksche Waard.

Beleid

Wegen onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen. Wegenonderhoud moet -in afwachting van harmonisatie- ook bijdragen aan de doelstellingen van de beleids- en beheerplannen van de voormalige gemeenten in de Hoeksche Waard. Het beleid om wegen te beheren en te onderhouden baseren we op bestaand beleid van de voormalige gemeenten:

Binnenmaas	: Beheerplan wegen 2018
Cromstrijen	: Wegbeheersplan 2015-2018
Korendijk	: Beheerplan wegen 2017-2021
Oud-Beijerland	: Koepelnota 2018-2021
Strijen	: Beleidsplan wegen 2010-2020

Beheer

De voormalige gemeenten beschikten over beleids- en beheerplannen. Die plannen bundelen we in 2020 tot één nieuw en geactualiseerd beleids- en beheerplan wegen voor gemeente Hoeksche Waard.

Kwaliteit

Het streefdoel is om de bestrating in 2020 minimaal op het kwaliteitsniveau 'basis' te houden. Dit niveau komt neer op een verharding in redelijke staat, die voldoet aan de kwalificatie heel en veilig. Dit kwaliteitsniveau komt overeen met het door het kenniscentrum voor Infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte (CROW) vastgestelde niveau B. Comfort en uitstraling zijn hierbij minder van belang. Dit kwaliteitsniveau is de wettelijke ondergrens van verantwoord wegbeheer. Daarnaast beheren we diverse gebieden op A/A+ kwaliteitsniveau, zoals de centra binnen de kernen van gemeente Hoeksche Waard. Bij het niveau A/A+ zijn comfort en uitstraling van hoog belang en plegen we frequenter beheer en onderhoud. Daardoor zijn de beheerskosten in deze gebieden ook hoger.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van de verhardingen, laten we om het jaar een weginspectie uitvoeren. Deze inspectie is in lijn met de landelijk erkende richtlijnen van het CROW. Op deze wijze

beoordelen we alle wegen op dezelfde manier, onafhankelijk van de vraag wie er inspecteert. De resultaten van de wegininspectie vormen de basis voor het nieuwe beleids- en beheerplan.

Financiële consequenties

De totale kosten van het kapitaalgoed wegen zijn als volgt:

Wegen (*€1.000)	B2020	B2021	B2022	B2023
Kapitaallasten	1.445	1.533	1.580	1.786
Mutatie reserve	153	26	-405	-560
Onderhoud	6.597	6.352	6.207	6.207
Totaal	8.195	7.911	7.382	7.432

B. Riolering

Beleidskader

Kerncijfers

Voor het beheer van de riolering maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat nog uit 5 verschillende databases met beheerelementen van de 5 voormalige gemeenten. In 2020 bundelen we die 5 databases tot 1 nieuwe database voor gemeente Hoeksche Waard.

Beleid

De riolering onderhouden we op basis van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beleid van de voormalige gemeenten zolang dit nog niet is geharmoniseerd. Het beleid om de riolering te beheren en te onderhouden baseren we op bestaand beleid van de voormalige gemeenten.

Binnenmaas	: Beheerplan Riolering (GRP) 2014-2018
Cromstrijen	: Verbreed GRP 2018-2022
Korendijk	: Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2015-2020
Oud-Beijerland	: Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) 2016
Strijen	: Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2016-2020

Beheer

De voormalige gemeenten beschikken over beleids- en beheerplannen. Deze plannen bundelen we in het jaar 2020 tot één nieuw geactualiseerd beleids- en beheerplan riolering voor gemeente Hoeksche Waard.

Kwaliteit

Het streefdoel is om de riolering in 2020 minimaal op kwaliteitsniveau 'basis' te houden. Het functioneren van het rioolstelsel en de gemalen moeten we voldoende waarborgen. Storingen aan gemalen moeten direct binnenkomen op een centrale post. Deze moeten binnen 24 uur verholpen zijn. Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van het rioolstelsel laten we (video-)inspecties uitvoeren. Deze inspecties geven een beeld van de stabiliteit, afstroming en waterdichtheid van het riool. De gemeente gebruikt de resultaten van deze inspecties als basis voor het nieuwe beleids- en beheerplan, in combinatie met aanvullende informatie zoals leeftijd, hydraulische berekeningen en storingen.

Financiële consequenties

De totale kosten van het kapitaalgoed riolering zijn als volgt.

Riolering (*€1.000)	B2020	B2021	B2022	B2023
Kapitaallasten	1.524	1.570	1.612	1.661
Mutatie voorziening	-416	-358	-347	-397
Onderhoud	2.193	2.187	2.155	2.155
Totaal	3.301	3.399	3.419	3.418

C. Water

Beleidskader

Onder het beleidskader water vallen drie thema's:

- bruggen en steigers;
- beschoeiingen;
- baggerwerken.

Kerncijfers

Voor het beheer van water maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat nog uit 5 verschillende databases met beheerelementen van de 5 voormalige gemeenten. In 2020 bundelen we deze databases tot 1 nieuwe database voor gemeente Hoeksche Waard.

Beleid

Bruggen en steigers, beschoeiingen en baggerwerken onderhouden we op basis van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beleid van de voormalige gemeenten zolang dit nog niet is geharmoniseerd. Het beleid om bruggen en steigers, beschoeiingen en baggerwerken te beheren en te onderhouden baseren we op bestaand beleid van de voormalige gemeenten.

Binnenmaas	: Beheerplan bruggen en steigers 2018-2021 Beheerplan beschoeiingen 2016-2019 Beheerplan baggeren 2017-2020
Cromstrijen	: Onderhoudsplan bruggen 2015-2018 Gemeentelijk waterplan 2013-onbepaald
Korendijk	: Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR).
Oud-Beijerland	: Koepelnota 2018-2021, beheerplan water 2018
Strijen	: Meerjaren Onderhouds Planning kunstwerken (MOP)

Beheer

De voormalige gemeenten beschikten over beleids- en beheerplannen. De plannen bundelen we in 2020 tot één nieuw geactualiseerd beleids- en beheerplan water, bestaande uit de thema's bruggen en steigers, beschoeiingen en baggeren voor gemeente Hoeksche Waard.

Kwaliteit

Het streefdoel is om de bruggen en steigers, beschoeiingen en baggerwerken in 2020 minimaal op kwaliteitsniveau 'basis' te houden, zodat ze schoon, heel en veilig zijn en blijven.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit laten we inspecties uitvoeren. De gemeente gebruikt de resultaten van deze inspecties als basis voor het nieuwe beleids- en beheerplan, in combinatie met aanvullende informatie zoals storingen.

Financiële consequenties

De totale kosten van het kapitaalgoed water zijn als volgt.

Water (*€1.000)	B2020	B2021	B2022	B2023
Kapitaallasten	325	343	350	350
Mutatie reserve	-78	-78	-78	-78
Onderhoud	1.141	929	704	704
Totaal	1.388	1.195	976	976

D. Groen

Beleidskader

Kerncijfers

Voor het beheer van groen maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat nog uit 5 verschillende databases met beheerelementen van de 5 voormalige gemeenten. In 2020 bundelen we deze databases tot 1 nieuwe database voor gemeente Hoeksche Waard.

Beleid

Openbaar groen onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beleid van de voormalige gemeenten zolang dit nog niet is geharmoniseerd. Het beleid om het openbaar groen te beheren en te onderhouden baseren we op bestaand beleid van de voormalige gemeenten.

Binnenmaas : Beheerplan openbaar groen 2015-2018

Cromstrijen : Groenvisie 2011

Korendijk : Groenbeleid- en beheerplan

Oud-Beijerland : Koepelnota 2018-2021

Strijen : Groenbeleidsplan Strijen

Beheer

De voormalige gemeenten beschikten over beleids- en beheerplannen. Deze plannen bundelen we in 2020 tot één nieuw geactualiseerd beleids- en beheerplan openbaar groen voor gemeente Hoeksche Waard.

Kwaliteit

Het streefdoel is om het groen in 2020 minimaal op kwaliteitsniveau 'basis' te houden. Dit kwaliteitsniveau komt overeen met het door het CROW vastgestelde niveau B.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van het openbaar groen laten we inspecties uitvoeren. Voor de bomen hanteren we minimaal iedere 3 jaar een zogenaamde BVC-inspectie (boomveiligheidscontrole). De resultaten van de inspecties vormen de basis voor het nieuwe beleids- en beheerplan.

Financiële consequenties

De totale kosten van het kapitaalgoed groen zijn als volgt.

Groen (*€1.000)	B2020	B2021	B2022	B2023
Kapitaallasten	278	323	346	356
Mutatie reserve	-279	-178	41	48
Onderhoud	2.788	2.684	2.643	2.643
Totaal	2.787	2.828	3.029	3.047

E. Gebouwen

Beleidskader

Kerncijfers

Onderstaande kerncijfers zijn een schatting. De komende jaren worden de cijfers gelijktijdig met de actualisatie en harmonisatie van de beheerplannen voor gebouwen geactualiseerd.

Omschrijving	Aantal accommodaties ¹
Gemeentelijke huisvesting, maatschappelijk vastgoed, opslagruimten, opbaarhusjes, peuterspeelzalen et cetera	133

¹ Aantal per 1-1-2019

Beleid

Het kapitaalgoed gebouwen onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beleid van de voormalige gemeenten zolang dit nog niet is geharmoniseerd.

Vanuit de voormalige gemeenten is er een bijzondere situatie ontstaan. De voormalige gemeente Binnenmaas bracht de exploitatie van het gemeentelijk vastgoed onder bij Bres Accommodaties B.V. Het groot onderhoud voor het gemeentelijk vastgoed, het beleid en de dekking van het exploitatietekort van Bres is de verantwoordelijkheid van de gemeente. Het beleid voor het beheer en onderhoud van gebouwen baseren we op bestaand beleid van de voormalige gemeenten.

Binnenmaas	: Beheerplan gemeentelijk vastgoed 2017–2026.
Cromstrijen	: Meerjaren onderhoudsplan voor 2018 (tot en met 2027) Beleidsnotitie 'Op weg naar accommodaties 2.0'
Korendijk	: Meerjaren onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2017-2026 Nota Beheer en Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen.
Oud-Beijerland	: Vastgoedbeleid gemeente Oud-Beijerland 2010, Uitvoeringsprogramma 2015–2025 Meerjaren Investing Onderwijs Huisvestingsplan (MIOH) voor schoolgebouwen.
Strijen	: Onderhoud van de gebouwen is vastgelegd in diverse notities en onderhoudsplannen.

Beheer

De voormalige gemeenten beschikten over beleids- en beheerplannen. Deze plannen bundelen we in 2020 tot één nieuw geactualiseerd beleids- en beheerplan gebouwen voor gemeente Hoeksche Waard.

Kwaliteit

Gemeente Hoeksche Waard heeft veel gebouwen voor verschillende doeleinden in eigendom. Die gebouwen beheren en onderhouden we uiteraard volgens het geldende wet- en regelgeving (bijvoorbeeld Arbowetgeving of het geldende Bouwbesluit). In principe is de kwaliteitsnorm sober (niet uitbundig en niet meer dan nodig is) en doelmatig. Daarnaast is het beleid om de gebouwen zo efficiënt mogelijk te gebruiken.

We laten regelmatig inspecties uitvoeren volgens NEN-normeringen (2767). De gemeente gebruikt onder andere de resultaten van de inspecties als basis voor het nieuwe beleids- en beheerplan.

Financiële consequenties

De totale kosten van het kapitaalgoed gebouwen zijn als volgt.

Gebouwen (*€1.000)	B2020	B2021	B2022	B2023
Kapitaallasten	4.338	4.468	4.174	4.174
Mutatie reserve	-189	-177	-187	-
Onderhoud	3.482	3.489	3.447	3.447
Totaal	7.631	7.780	7.434	7.621

F. Begraafplaatsen

Beleidskader

Kerncijfers

Voor het beheer van begraafplaatsen maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat nog uit 5 verschillende databases met beheerelementen van de 5 voormalige gemeenten. In 2020 bundelen we deze databases tot 1 nieuwe database voor gemeente Hoeksche Waard.

Beleid

Begraafplaatsen onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beleid van de voormalige gemeenten zolang dit nog niet is geharmoniseerd. Het beleid om begraafplaatsen te beheren en te onderhouden baseren wij op bestaand beleid van de voormalige gemeenten.

Beheer

In 2020 stellen we voor de nieuwe gemeente Hoeksche Waard een nieuw beleids- en beheerplan begraafplaatsen op. De grondslag voor het nieuwe plan is de harmonisering van de huidige situatie in combinatie met het aanpassen op trends en ontwikkelingen.

Kwaliteit

Het streefdoel is om de begraafplaatsen voor de gehele Hoeksche Waard in 2020 minimaal op kwaliteitsniveau 'basis' te houden. Dit kwaliteitsniveau komt overeen met het door het CROW vastgestelde niveau B. In de praktijk ligt het onderhoudsniveau vaak hoger.

Om zicht te blijven houden op de kwaliteit van de begraafplaatsen laten we inspecties uitvoeren. Voor de bomen op de begraafplaatsen hanteren we minimaal iedere 3 jaar een zogenaamde BVC-inspectie (boomveiligheidscontrole).

Financiële consequenties

De totale kosten van dit kapitaalgoed zijn als volgt.

Begraafplaatsen (*€1.000)	B2020	B2021	B2022	B2023
Kapitaallasten	174	160	159	159
Mutatie reserve	-195	-99	-99	-99
Onderhoud	421	402	381	381
Totaal	400	463	442	441

G. Buitensportaccommodaties

Beleidskader

Kerncijfers

Voor het beheer van buitensportaccommodaties maakt de gemeente gebruik van een beheersysteem. Dit systeem bestaat nog uit 5 verschillende databases met beheerelementen van de 5 voormalige gemeenten. In 2020 bundelen we deze databases tot 1 nieuwe database voor gemeente Hoeksche Waard.

Beleid

Buitensportaccommodaties onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beleid van de voormalige gemeenten zolang dit nog niet is geharmoniseerd. Het beleid om buitensportaccommodaties te beheren en te onderhouden baseren we op bestaand beleid van de voormalige gemeenten.

Het beleid van beheer buitensportaccommodaties verschilt behoorlijk per voormalige gemeenten. In Binnenmaas lag de (financiële) verantwoordelijkheid voor het onderhoud van het groen op de sportcomplexen bij de verenigingen. De (financiële) verantwoordelijkheid voor het renoveren van de sportvelden lag echter bij de gemeente. Gemeente Cromstrijen had een contract met een vereniging over het onderhoud en renovatie van de velden. Bij een andere vereniging verzorgde de gemeente zelf het onderhoud. De opstallen waren voor de vereniging zelf. In de andere voormalige gemeenten zorgde de gemeente voor het gehele proces: onderhoud van de velden en de gebouwen en de vervangingsinvesteringen.

Beheer

In 2020 bundelen we de beschikbare plannen tot één nieuw geactualiseerd beleids- en beheerplan buitensportaccommodaties voor gemeente Hoeksche Waard.

Kwaliteit

Het streefdoel is om de buitensportaccommodaties voor de gehele Hoeksche Waard in 2020 minimaal op kwaliteitsniveau basis te houden. Dit kwaliteitsniveau komt overeen met het door het CROW vastgestelde niveau B.

Om de kwaliteit van de sportvelden te waarborgen, plannen we jaarlijks met de verenigingen een visuele inspectie. Tijdens die inspectie beoordelen we de onderhoudsstaat van de buitensportaccommodaties. Het uitgangspunt is handhaving van het kwaliteitsniveau 'basis'.

Financiële consequenties

De totale kosten van het kapitaalgoed buitensportaccommodaties zijn als volgt.

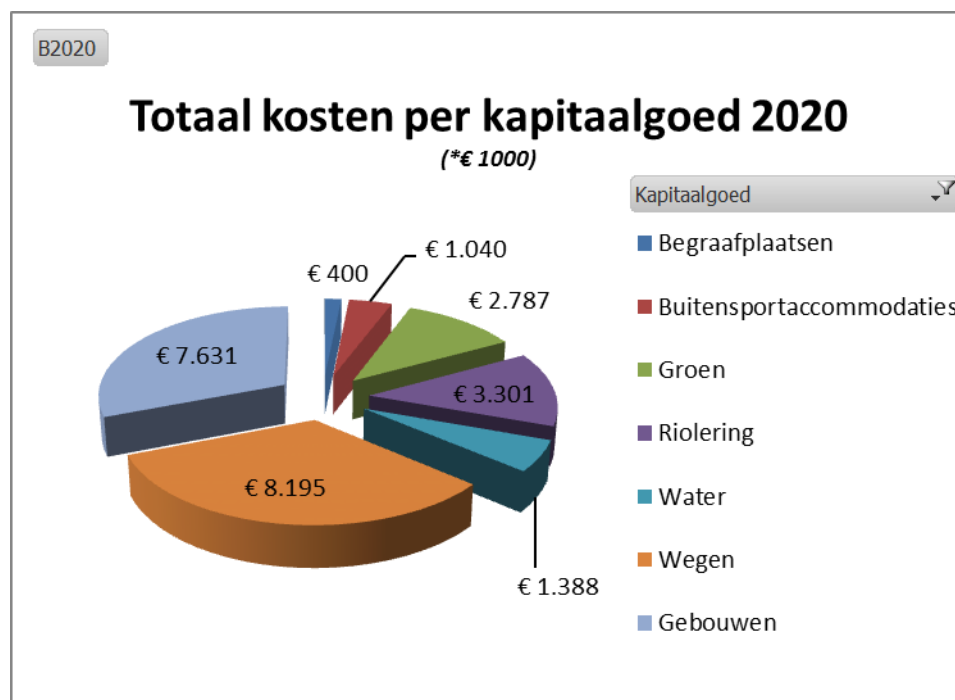
Buitensportaccommodaties (*€1.000)	B2020	B2021	B2022	B2023
Kapitaallasten	800	808	803	638
Mutatie reserve	16	38	33	33
Onderhoud	224	197	193	193
Totaal	1.040	1.043	1.028	863

Samenvatting

De totale kosten per kapitaalgoed zijn als volgt:

Totaal kosten per kapitaalgoed (*€1.000)	B2020	B2021	B2022	B2023
Begraafplaatsen	400	463	442	441
Buitensportaccommodaties	1.040	1.043	1.028	863
Groen	2.787	2.828	3.029	3.047
Riolering	3.301	3.399	3.419	3.418
Water	1.388	1.195	976	976
Wegen	8.195	7.911	7.382	7.432
Gebouwen	7.631	7.780	7.434	7.621
Totaal	24.743	24.618	23.711	23.798

Grafisch ziet dit er als volgt uit:

11.4 Financiering

Algemeen

De financieringsparagraaf is een belangrijk hulpmiddel bij het sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden op de financieringsfunctie. De paragraaf is een uitwerking van de regelgeving in de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO). Volgens deze wet is de financieringsfunctie van de gemeente alleen bedoeld voor het uitvoeren van de publieke taken. De verdere lokale regels liggen vast in het Treasurystatuut.

Beleidskader en verordeningen

- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV);
- Wet FIDO 2000;
- Wet Ruddy 2009 (Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden);
- Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF);
- Besluit schatkistbankieren 2013;
- Financiële verordening 2019 (art. 212 van de Gemeentewet);
- Treasurystatuut gemeente Hoeksche Waard.

Rentevisie

Het rentepercentage voor leningen met een looptijd korter dan een jaar is op dit moment negatief. Dit houdt in dat de gemeente voor het aangaan van kasgeldleningen rente ontvangt. Voor langlopende geldleningen met een looptijd van 25 jaar is de rente (afgerond) 0,35%. De ECB houdt tot 2020 vast aan lage rentetarieven vanwege de lage inflatie.

Dienstverlening BNG

Met de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten hebben we een raamovereenkomst met geïntegreerde dienstverlening. Deze dienstverlening omvat:

- elektronisch betalingsverkeer via een rekening-courant;
- kort-kredietarrangementen (daggeldverstrekking en -opname, kasgeldleningen en termijndeposito's);
- langlopende kredietverlening;
- een online informatiedienst.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren verplicht decentrale overheden alle overtollige beschikbare middelen op hun bankrekeningen te beleggen bij het Rijk. Onder overtollige middelen verstaat het Rijk bedragen groter dan 0,75% van het begrotingstotaal (met een minimum van € 250.000,- en een maximum van € 2,5 miljoen). Voor het jaar 2020 is dit bedrag voor gemeente Hoeksche Waard berekend op € 1,4 miljoen. Er is dus geen vrijheid om overtollige liquide middelen onder te brengen bij andere marktpartijen. Die overtollige middelen mogen wij alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist aanhouden.

Decentrale overheden nemen deel aan schatkistbankieren zodat de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk) een lagere EMU-schuld heeft. Iedere euro die decentrale overheden aanhouden in de schatkist, vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk. Dit leidt automatisch tot een lagere staatsschuld.

Door het schatkistbankieren kunnen decentrale overheden ook hun beleggingsrisico's verder verminderen. Deze situatie kan zich in onze gemeente overigens niet voordoen. In het Treasurystatuut is een verbod op risicovolle beleggingen en derivaten opgenomen.

De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Hierdoor gebruikt de BNG de term schatkistbeleggen in plaats van schatkistbankieren.

Voor de uitvoering van het schatkistbankieren is er bij de BNG een SKB-werkrekening geopend. Overtollige gelden worden hier dagelijks naartoe afgeroomd. De BNG blijft ook de overige geldhandelingen verzorgen, zoals betalingen en ontvangsten.

Rentekostenverdeling

De rentekosten worden tegen 0,23% op basis van de boekwaarde van de vaste activa ten laste van het taakveld gebracht. Deze omslagrente berekenen we als volgt: de aan de taakvelden toe te rekenen rente delen we door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa. De omslagrente rekenen wij vervolgens toe aan de activa. Bij de jaarrekening wordt bekeken of het gehanteerde rentepercentage juist is.

bedragen * €1.000			Begroting 2020
A	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.116
B	De externe rentebaten	-/-	417
Totaal door te rekenen externe rente (a-b)			699
C1	Rente doorberekend aan grondexploitatie	-/-	156
C2	Rente project financiering toegerekend aan taakveld	-/-	-
Saldo door te rekenen externe rente (a-b-c)			543
D2	Rente over eigen vermogen		-
D1	Rente over voorzieningen		-
De aan taakvelden toe te rekenen rente			543
	Boekwaarde investeringen per 1-1-2020		237.481
Berekend omslag%			0,23%
E	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-/-	546
F Renteresultaat op het taakveld treasury			3

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het Treasurystatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen. Die vormen de basis voor alle transacties op dit gebied. Daarnaast geeft de Wet FIDO-normen voor het beperken van risico's. Het belangrijkste risico in dit kader is het renterisico. De kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn belangrijke richtlijnen om het renterisico te beperken.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is bedoeld om de renterisico's bij de vlottende schuld (schulden met een looptijd korter dan een jaar) te beheersen. De wettelijke toegestane omvang bedraagt 8,5% van de totale lasten van de begroting.

(bedragen x €1.000)

Kasgeldlimiet		Begroting 2020
Begrotingstotaal		198.014
Vastgestelde percentage		8,5%
Toegestane kasgeldlimiet		16.831

Renterisiconorm

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het risico door renteaanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De renterisiconorm bepaalt dat jaarlijks niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering of renteherziening in aanmerking mag komen. De volgende tabel geeft de renterisiconorm voor 2020-2023 weer.

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
<i>Berekening Renterisiconorm</i>				
Stand van de begroting per 1/1	198.014	190.158	182.385	176.596
Vastgestelde percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
Renterisiconorm	39.603	38.032	36.477	35.319
<i>Berekening Renterisico</i>				
Renteherzieningen	1.454	1.318	0	0
Aflossingen	8.953	9.273	3.988	3.463
Renterisico	10.407	10.591	3.988	3.463
10 Ruimte (+) / Overschrijding (-)	29.196	27.441	32.489	31.856

De tabel laat zien dat er geen sprake is van risico's op het overschrijden van de renterisiconorm.

Uitgezette geldleningen

Onderstaand een overzicht van de uitgezette geldleningen per risicogroep.

(bedragen x € 1.000)

Kredietrisico op verstrekte geldleningen		Restant schuld			
Risicogroep	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	31-12-2023
SVn: duurzaamheidsleningen	700	700	700	700	700
SVn: blijversleningen	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
SVn: startersleningen	3.968	3.968	3.968	3.968	3.968
	6.018	6.018	6.018	6.018	6.018
Woningbouwcorporatie HW Wonen	10.128	9.091	8.327	7.525	7.243
	10.128	9.091	8.327	7.525	7.243
Sportverenigingen	1.213	1.148	1.082	1.015	945
Woningfinanciering eigen personeel	86	75	64	53	42
	1.299	1.223	1.146	1.068	987
Exploitatiebijdrage	120	90	60	30	0
	120	90	60	30	0
Totaal verstrekte geldleningen	17.565	16.422	15.551	14.641	14.248

Garanties

Onderstaand een overzicht van de verstrekte garanties per risicogroep.

(bedragen x € 1.000)

Kredietrisico op verstrekte garanties		Restant schuld waarborggemeente			
Risicogroep		31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Woningcorporaties met garantie WSW *	50%	133.750	132.932	132.114	131.296
Woningcorporaties zonder garantie WSW	100%	19.426	18.726	18.026	17.326
Wegschap Tunnel Dordtse Kil *	8%	1.885	1.885	1.885	1.885
Bedrijvenpark Hoeksche waard	100%	18.100	18.100	18.100	18.100
Diverse bedrijven en verenigingen	100%	1.039	1.039	1.039	1.039
(* = 50% en 8% van de totale waarborg)					
Totaal verstrekte garanties		174.200	172.682	171.164	169.646

In de tabel zijn alle verstrekte garanties opgenomen. Op dit moment zijn er voor deze garantstellingen geen betalingsachterstanden.

We hebben voor een aantal groepen een gemeentegarantie verstrekt. De grootste groep betreft zogenaamde WSW-garantstellingen. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is actief als borgstellingsinstituut voor de sociale woningbouw. Met de WSW hebben wij een achtervangovereenkomst gesloten. Hierdoor kan het Waarborgfonds Sociale Woningbouw goedkoper geld lenen. Voor verstrekte gemeentegaranties voor de aankoop van een eigen woning, ligt vanaf 2010 het risico volledig bij het Rijk. Omdat hypotheeklen over het algemeen een looptijd hebben van 30 jaar, lopen de laatste garantstellingen voor particulieren nog tot 2040 door.

Opgenomen geldleningen

Onderstaand een overzicht van de huidige geldleningen.

(bedragen x € 1000)

Saldo geldleningen	01-01-2020.	01-01-2021.	01-01-2022.	01-01-2023.	31-12-2023.
	43.113	34.160	24.887	20.899	17.436
Rente en aflossing	2020.	2021.	2022.	2023.	
Aflossing	8.953	9.273	3.988	3.463	
Rente	1.116	865	683	553	
Totaal	10.069	10.138	4.671	4.016	

Ontwikkeling van de schuldpositie

Het wordt de laatste jaren steeds belangrijker om de ontwikkeling van de schuldpositie te volgen. We hebben daarom een aantal ratio's uitgewerkt: debt ratio, netto schuld als percentage van de begroting en netto schuld als bedrag per inwoner.

	Kritische norm	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Debt ratio	80%	50%	53%	54%	54%
Netto schuld / lasten begroting	100%	47%	53%	57%	57%
Netto schuld per inwoner	n.v.t.	1.074	€ 1.178	€ 1.218	€ 1.165

Debt ratio

De debt ratio drukt uit in hoeverre het totale bezit op de balans is belast met schulden. Een ratio van 60% wordt als veilig beschouwd. Als kritische grens hanteren we 80%. Ons percentage van 50% (in 2020) is voldoende te noemen.

Netto schuld als percentage van de begroting

De netto schuld wordt uitgedrukt in een percentage van de begroting. De grondexploitaties laten we buiten beschouwing, omdat hierin grote schommelingen optreden en we de rentelasten daarvan binnen de grondexploitaties (inclusief de getroffen voorzieningen) dekken. Een ratio van maximaal 70% wordt als veilig beschouwd. De kritische grens ligt bij 100%. Bij overschrijding van deze grens beoordelen we of we kunnen blijven investeren zonder hiervoor nieuwe financieringsmiddelen aan te moeten trekken. Het percentage van onze gemeente is 47% (in 2020). Dat is goed te noemen.

Netto schuld per inwoner

De netto schuld per inwoner is het resultaat van de boekwaarde van de vaste geldleningen gedeeld door het totaal aantal inwoners. Wij hebben een netto schuld per inwoner van € 1.074. Dit is onder het landelijk gemiddelde.

Beleggingen in aandelen

Het gemeentelijk aandelenbezit bestaat uit aandelen van Eneco, Evides en BNG. De dividenduitkeringen zijn een algemeen dekkingsmiddel. De hoogte van de geraamde dividenden is gebaseerd op het gemiddelde van de laatste 4 jaar. We houden in de ramingen geen rekening met extra incidentele dividenden uit het verleden. In de loop van 2020 worden de aandelen van Eneco verkocht.

(bedragen x € 1.000)

Aandelenbezit	Dividenden				
	Nominale waarde	2020	2021	2022	2023
Eneco	0	1.387	0	0	0
Stedin	6.138	900	900	900	900
Evides	3.391	700	700	700	700
BNG	357	400	400	400	400
Totaal	9.886	3.387	2.000	2.000	2.000
Gemiddeld rendement		34,26%	20,23%	20,23%	20,23%

Debiteuren- en crediteurenbeheer

Via periodieke rapportages volgen we tijdige betaling aan crediteuren en de tijdige inning van debiteuren. Door de toegenomen belangstelling voor het betalingsgedrag van gemeenten zijn de interne richtlijnen om crediteuren tijdig te betalen verscherpt. We streven ernaar dat we 95% van onze facturen binnen 30 werkdagen betalen. De omvang van het debiteurenbestand is beperkt, omdat het SVHW de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen uitvoert.

Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF)

De Wet HOF is vooral van invloed op het investeringstempo van de gemeente en de manier waarop er wordt omgegaan met reserves. De gemeente moet op basis van het kasstelsel binnen het toegestane EMU-saldo blijven. Bij overschrijding van de EMU-norm zijn in de wet geen maatregelen opgenomen. Op dit moment monitoren wij het EMU-saldo 2 keer per jaar. Aan de hand van de resultaten nemen we eventueel maatregelen op het gebied van investeringen. Het sanctiemechanisme van de minister van Financiën is vervangen door een correctiemechanisme. Als een meerjarige overschrijding van de vastgestelde norm voor

het EMU-saldo van de decentrale overheden dreigt, kan de minister met behulp van het correctiemechanisme het EMU-saldo van de decentrale overheden beheersen.

EMU-saldo

Het EMU-of vorderingensaldo is het financieringssaldo minus deelname in bedrijven en inkomsten uit kredietverstrekking van een land dat lid is van de Europese Economische en Monetaire Unie (EMU). Het EMU-saldo is door de EMU ingevoerd om de eurolanden met elkaar te kunnen vergelijken.

In het Stabiliteits- en Groeipact zijn een reeks afspraken tussen landen van de EMU gemaakt om de financiële stabiliteit van de EU en de eurozone te waarborgen. Hierin is de grens aan het nationale begrotingstekort op 3% gesteld. De Europese afspraken vormen de basis van de Wet HOF. De wet bepaalt dat niet alleen het Rijk, maar ook de decentrale overheden zich aan de eisen moeten houden. Het aandeel van de decentrale overheden in de 3%-norm is 0,4%, waarvan weer 0,27% is toebedeeld aan de gemeenten. Ons aandeel in het tekort zou maximaal € 8.9 miljoen mogen bedragen in 2020. Het berekende Emu-saldo in 2020 is positief en valt daarmee binnen de gestelde norm.

In de volgende tabel wordt het EMU-saldo van gemeente Hoeksche Waard berekend.

Omschrijving		2020 x € 1.000	2021 x € 1.000	2022 x € 1.000	2023 x € 1.000
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-13.363	-8.706	-5.354	-2.556
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	10.766	11.265	11.017	11.110
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.233	720	498	545
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	14.753	10.030	9.985	3.795
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	4.291	1.604	325	386
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	6.123	1.627	1.581	1.017
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	227	216	216	216
11	Verkoop van effecten:				
a	Gaat u effecten verkopen?				
b	Zo ja wat is de verwachte boekwinst op de exploitatie?	50.000	0	0	0
Berekend EMU-saldo		35.488	-6.944	-2.784	5.719

11.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

Om de programma's uit de begroting te kunnen realiseren, is een goede bedrijfsvoering belangrijk. Volgens de toelichting op het BBV geeft de paragraaf bedrijfsvoering de gemeenteraad hier inzicht in.

Bedrijfsvoering gaat over de ondersteunende bedrijfsprocessen om de beleidsdoelstellingen te realiseren en de sturing en de beheersing daarvan. Bedrijfsvoeringsprocessen zorgen voor een efficiënte en effectieve uitvoering van de beleidsprogramma's, conform de geldende wetgeving.

Voor de bedrijfsvoering zijn de volgende drie zaken leidend:

- Doeltreffendheid (effectiviteit): de mate waarin de inspanningen en uitgaven bijdragen aan het daadwerkelijk behalen van beleidsdoelstellingen en maatschappelijke effecten.
- Doelmatigheid (efficiency): de mate waarin de inzet van middelen in verhouding staat tot de opbrengsten bij activiteiten die bijdragen om beleidsdoelstellingen te realiseren.
- Rechtmatigheid: de doelen worden bereikt in overeenstemming met de wettelijke kaders.

Organisatiemissie en -visie

Op basis van de gesprekken met raadsleden, bestuurders en medewerkers is de volgende missie tot stand gekomen:

'Dichtbij, in verbinding met de omgeving'

In deze missie zitten 2 kernelementen van de ambities van de gemeente verweven. Ten eerste de wil om de krachten en behoeften van de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties centraal te stellen. Als gemeente zijn we onderdeel van de Hoeksche Waardse samenleving. Vanuit verschillende rollen voegen we waarde toe. Daarin zijn wij als gemeente altijd dichtbij. We vinden het daarom belangrijk om dorpsgericht te werken en daarbij ook de inwoners te betrekken.

Een tweede kernelement is de blik naar buiten. Om de Hoeksche Waard te laten groeien en bloeien, moeten we als gemeente kunnen inspelen op kansen. We moeten proactief zoeken naar samenwerkingen met partners die voor onze gemeente interessant zijn (netwerkend werken).

Als we kijken naar de trends, de kernkwaliteiten van de Hoeksche Waard en de geformuleerde opgaven, dan zijn er 3 pijlers die passen bij de trends en die ook optimaal kunnen bijdragen aan de realisatie van onze missie:

- 100% dienstverlenend.
- Dorpsgericht werken.
- Extern gerichte focus (de eerdergenoemde 'blik naar buiten').

100% dienstverlenend

Deze pijler richt zich op de belangrijkste producten en diensten (zoals paspoorten, vergunningen en beheer openbaar gebied) van de gemeente. Inwoners verwachten een 100% dienstverlenende gemeente. Dit betekent dat we onze dienstverlening dicht bij de mensen aanbieden. Dat doen we onder andere door het (thuis)bezorgen van reisdocumenten, digitale dienstverlening en onze servicepunten verspreid over de gemeente. We spreken bewust van 100% dienstverlenend: voor ons zijn houding en gedrag van onze medewerkers leidend bij de dienstverlening.

Dorpsgericht Werken

Door dorpsgericht te werken, helpen we overheids- en inwonersparticipatie om behoeften, energie, kennis en kracht in onze samenleving vrij te laten komen. Dit betekent inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld prikkelen tot het nemen van én deelnemen aan initiatieven en als gemeente breed toegankelijk zijn en eigenaarschap versterken:

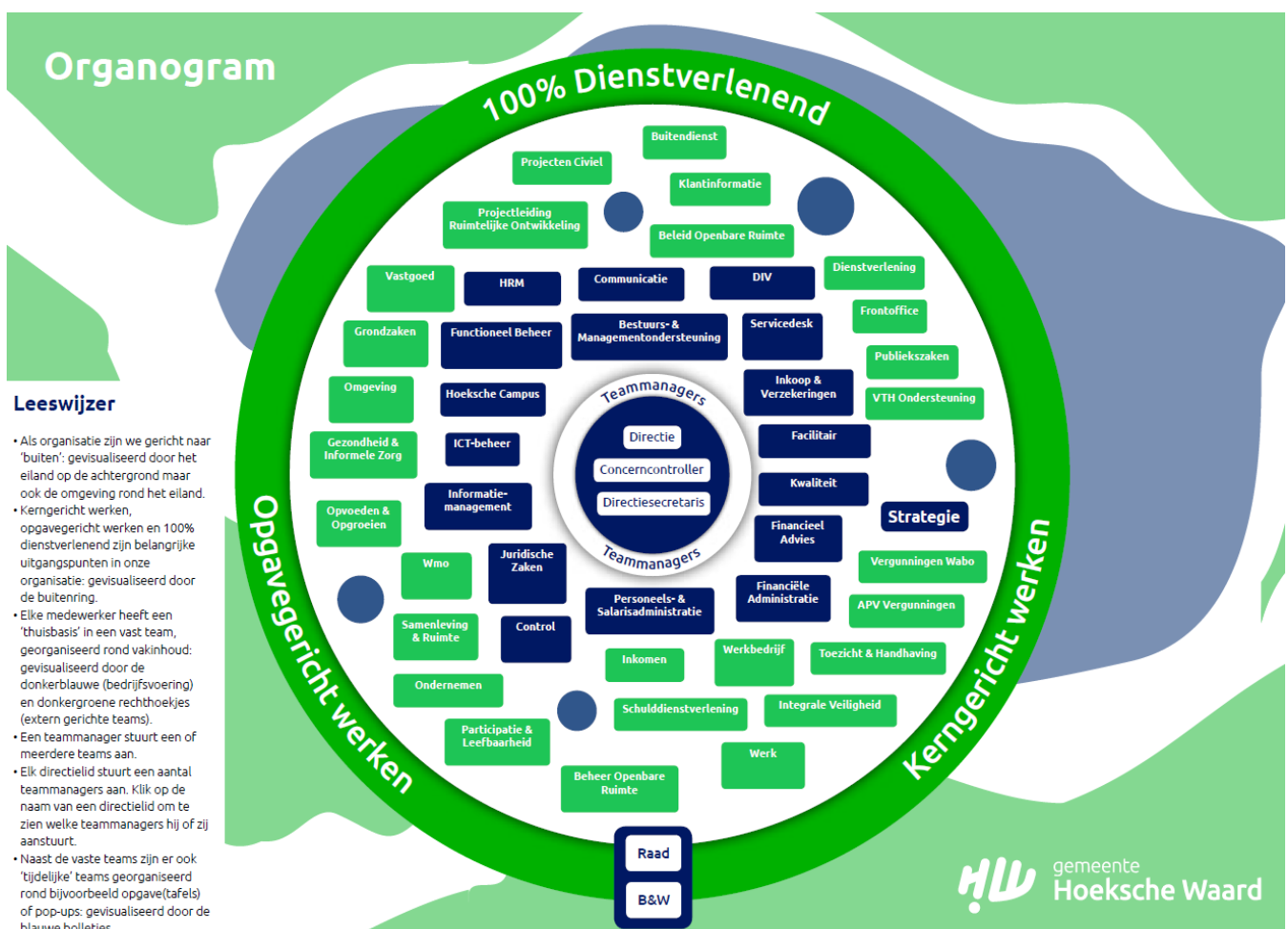
- Vanaf 2020 gaan we dorpsgericht werken verder uitbouwen en ondersteunen.
- Ook maken we initiatieven mogelijk vanuit een initiatievenfonds.
- De gemeente is één van de grondleggers van de Hoeksche Waardse uitdaging. De uitdaging is de maatschappelijk makelaar die als spin in het web stichtingen en verenigingen, met gesloten beurs, verbindt aan het lokale bedrijfsleven dat kennis, materialen of medewerkers wil delen.

Extern gerichte focus

Inhoud geven aan de thema's van de ambities doen we als gemeente niet alleen. We bundelen onze krachten en maken gebruik van de combinatie van de ondernemerszin en de zorg voor elkaar die zo kenmerkend is voor de Hoeksche Waard. Vanuit de inhoud van onze opdracht leggen we nieuwe contacten, sluiten we strategische samenwerkingen en nemen we deel aan nieuwe samenwerkingsverbanden. De verkenning richt zich o.a. op de samenwerking op de Zuid Hollandse Eilanden, de arbeidsmarktregio, de provincie en de regio Zuidelijk Zuid Holland.

Organogram

Het organogram van de organisatie ziet er als volgt uit:

Personeel en organisatie

Visie op HR in de Hoeksche Waard

HR (human resources) is de strategische partner die verbindt en faciliteert bij organisatie- en talentontwikkeling. Doel is om gemeente Hoeksche Waard als aantrekkelijke werkgever op de kaart te zetten. Medewerkers groeien door hen te binden, te boeien en door hen de juiste rol te geven. Via e-HRM is het beheer op orde en is er zoveel mogelijk sprake van dingen zelf regelen. Onze managementinformatie is actueel, eenvoudig te raadplegen en biedt (voorspellende) analyses.

- Externe ontwikkelingen vertalen we naar organisatiestrategie en HR.
- We faciliteren voortdurende organisatieontwikkeling.
- We leveren en voorspellen stuurgegevens.
- De personeels- en salarisadministratie en processen zijn gestroomlijnd en toekomstbestendig.

Formatie

De detailstructuur die de stuurgroep in mei 2018 heeft vastgesteld is de basis (inclusief toegevoegde formatie) voor het berekenen van de personeelsbegroting voor 2020. Per 1 januari 2020 telt gemeente Hoeksche Waard naar verwachting 550 fte aan formatie (dit is exclusief WSW medewerkers). De begrote brutoloonsom voor 2020 bedraagt € 43,6 miljoen.

Opleidingsbudget

De visie op gemeente Hoeksche Waard en de bijbehorende organisatie vragen een andere manier van werken. Vanuit de Hoeksche Campus is er een visie ontstaan op leren, werken en ontwikkelen. In de loonsom houden we rekening met 3% voor investeringen in opleidingen via de Hoeksche Campus en 2% voor investeringen in individuele maatwerkopleidingen die we niet centraal aan kunnen bieden

Arbeidsvoorwaarden

In juni 2019 is er een principeakkoord over de nieuwe cao voor gemeentepersoneel bereikt. Het akkoord bevat afspraken over de salarisontwikkeling, de transitievergoeding, een werkgeversbijdrage, en verlof en vitaliteit. De cao loopt van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021.

Arbeidsomstandigheden

Gemeente Hoeksche Waard is aangesloten bij de Arbo unie.

Verzuimbegeleiding

In het verzuimprotocol van gemeente Hoeksche Waard staan praktische afspraken over hoe te handelen bij verzuim en re-integratie. Daaraan ten grondslag ligt de visie dat duurzame, vitale inzetbaarheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van medewerker en werkgever. Gemeente Hoeksche Waard wil werken aan een duurzaam, gezond en vitaal klimaat voor haar medewerkers. Van haar medewerkers verwacht zij dat zij zich verantwoordelijk voelen en een duurzame, gezonde en vitale bijdrage leveren aan de organisatie.

Spreekuur

De bedrijfsarts heeft 1 keer per 6 weken spreekuur. Medewerkers kunnen opgeroepen worden vanuit preventief oogpunt, ziekte en re-integratie. De medewerker kan ook op eigen verzoek een afspraak maken voor het spreekuur.

Het sociaal-medisch overleg (SMO)

Het doel van het SMO is een goede verzuimbegeleiding en re-integratie. HRM organiseert eens in de 6 weken een SMO.

Generatiepact

In de CAO-Gemeenten 2013-2015 zijn voor het eerst afspraken gemaakt over onder andere bevordering van mobiliteit en duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Inzet van het generatiepact kan daar een bijdrage aan leveren. De CAO-Gemeenten 2017-2019 stimuleert het gebruik van het generatiepact verder om de vitaliteit van oudere medewerkers te bevorderen. Ook is het een maatregel om jongeren aan het werk te helpen. Met ingang van 1 januari 2019 is in gemeente Hoeksche Waard een regeling generatiepact van kracht. Tijdens de plaatsingsprocedure konden de medewerkers aangeven of ze in 2019 gebruik willen maken van deze regeling. In 2019 gaan 35 medewerkers starten met deelname aan het generatiepact.

De belangrijkste argumenten voor gemeente Hoeksche Waard zijn de duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en het in beweging brengen van de mobiliteit binnen de organisatie. Ouderen die gebruikmaken van het generatiepact creëren ruimte variërend van 0,2 fte tot maximaal 0,5 fte per persoon. Deze ruimte zal doorgaans niet één op één worden vervangen. De gemeente bekijkt of er werkzaamheden moeten worden belegd bij anderen of dat de ruimte ergens anders in de organisatie wordt benut. De regeling is bedoeld voor medewerkers die vanaf 1 januari 2019 60 jaar of ouder zijn. De regeling heeft een looptijd van 3 jaar.

Garantiebanen

In het kader van de Participatiewet creëren we jaarlijks extra banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Gemeente Hoeksche Waard ziet dit als een kans om van betekenis te zijn voor deze doelgroep in de samenleving. Tegelijkertijd heeft de gemeente een voorbeeldfunctie en willen we andere werkgevers stimuleren hetzelfde te doen. Binnen alle (voormalige) gemeenten van de Hoeksche Waard zijn garantiebanen gerealiseerd. In het verlengde hiervan pakken we de uitvoering van de banenafpraak in de nieuwe gemeente Hoeksche Waard op.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren

De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) regelt dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde rechten en plichten krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. De wet gaat 1 januari 2020 in.

Control**Control gaat over het bewaken van de sturing van de organisatie**

Control is een manier om op transparante wijze en binnen de gestelde kaders gemeentelijke doelstellingen te ontwikkelen, te realiseren en te beoordelen op hun risico's en effecten. Als we de sturing op de bedrijfsvoering, niet of niet goed regelen, kunnen we er niet op vertrouwen dat de organisatie doet waarvoor deze in het leven is geroepen en of we de gestelde doelen behalen.

Een organisatie is *in control* als deze:

- tijdig reageert op veranderingen in de omgeving;
- veranderingen adequaat weet te interpreteren;
- veranderingen weet door te vertalen in de ontwikkeling en bedrijfsvoering van de organisatie.

Het doel daarbij is om optimaal te kunnen blijven presteren.

Naast de instrumenten als de P&C-cyclus, de perspectiefnota, begroting, maandrapportages, bestuursrapportages, jaarrekening, controleplan, audits et cetera, is Control toch breder. Ook cultuur,

normen en waarden, aanspreekbaarheid, voorbeeldgedrag, betrokkenheid, niet uitgesproken regels, codes en dergelijke maken deel uit van Control. Al deze instrumenten zijn slechts een (hulp)middel.

Planning en control

De belangrijkste taak bestaat uit het verstrekken van kwalitatief en kwantitatief goede sturings- en verantwoordingsinformatie. Dit gebeurt door goed beheer van de (financiële) administratie, het adviseren op financieel-economisch gebied, de uitvoering van de planning-en-controlcyclus en het uitvoeren van (interne) controles.

P&C-cyclus

Voor 2020 is er een meerjarenbegroting opgesteld waarin de gemeenteraad de kaders aangeeft, waarbinnen het college mag handelen. Op basis van planning-en-controlcyclus (planvorming, uitvoering, verantwoording en bijsturen) leggen we periodiek verantwoording af door middel van de bestuursrapportages en de jaarstukken. In 2019 zijn we gestart met de inrichting van managementinformatiesystemen. Dit zal in 2020 verder vorm krijgen en heeft hoge prioriteit. De invoering van het Overheidsontwikkelmodel (OO) vindt in 2020 plaats. Dit is een veelgebruikt en betrouwbaar kwaliteitsmodel bij overheidsorganisaties.

Administratieve organisatie en interne beheersing

De inrichting van administratieve processen is erop gericht om de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van ons handelen te waarborgen. De komende jaren wordt extra aandacht besteed aan de inrichting van processen en het verder ontwikkelen van het Interne controleplan. Externe borging bestaat uit controles van de accountant, de rekenkamerfunctie en het horizontaal toezicht van de Belastingdienst. Het aanbestedingstraject heeft geleid tot de aanstelling van Public Sector Accountant (PSA) als accountant voor gemeente Hoeksche Waard.

Risicomanagement

Risicomanagement is een belangrijk instrument om eventuele risico's voor de gemeente te beheersen. Uitleg over risicomanagement is te vinden in de paragraaf Weerstandstandvermogen en risicobeheersing.

Juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid

De laatste jaren is er bij gemeenten steeds meer aandacht voor juridische kwaliteitszorg: het verbeteren van de juridische kwaliteit van producten en diensten om juridische risico's zichtbaar en beheersbaar te maken. Dit heeft onder andere te maken met de toenemende procesbereidheid en de claimbewustheid bij burgers en bedrijven. Daarnaast moet de overheid zich steeds meer verantwoorden voor haar eigen regelstelling, planning en financiering. Niet alleen hier speelt juridische kwaliteitszorg een rol, ook in de professionalisering van de overheid. Die overheid moet op een steeds bedrijfsmatiger manier te werk gaan.

Binnen de gemeente zijn de afgelopen jaren diverse onderwerpen opgepakt om de juridische kwaliteit te verbeteren:

- het verbeteren van de informatieverstrekking;
- termijnbewaking;
- het houden van rechtmatigheids- en juridische controles;
- het delen van juridische informatie;
- het organiseren van cursussen voor medewerkers.

Financiën

Met het vaststellen van de financiële verordening 212 van gemeente Hoeksche Waard heeft de gemeenteraad zowel de uitgangspunten voor het financiële beleid, als voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vastgesteld. Deze verordening zorgt ervoor dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

Wij dragen zorg voor de algemene financiële administratie en het administratief verwerken van de jaarrekening en begroting

Dit alles doen wij volgens de huidige wet- en regelgeving (BBV). Verder zorgen we voor het concern brede financiële beleid. We inventariseren en analyseren landelijk en provinciaal beleid op financieel gebied en zorgen voor de doorvertaling daarvan naar gemeentelijk beleid. Ook taken op het gebied van fiscale adviezen, treasury en financieel advies richting de vakteams.

In 2020 willen we de vakteams ondersteunen bij de financiële gevolgen van (verdere harmonisatie) van het beleid

Op basis van de jaarresultaten 2019 willen we inzicht hebben in de structurele ruimte in de budgetten. Voor de hele organisatie willen we de planning- & control cyclus inzichtelijk hebben via een tijdslijn. We ondersteunen de afdelingen bij het zich eigen maken en uitvoeren van de taken uit 'spoorboekje'.

Informatievoorziening

In- en externe communicatie (digitale overheid, website)

De klant ervaart de communicatie met de gemeente steeds meer als open, eerlijk, direct, flexibel en vraaggericht. Klanten voeren steeds meer dialoog met de gemeente. Gemeentelijke plannen en gemeentelijk beleid komen vaker tot stand op basis van samenspraak en inspraak. Dat breiden we uit door inwoners, bedrijven en de raad in een vroegtijdig stadium daarbij te betrekken en zelf in te zetten op burgerparticipatie.

ICT

De gemeente wil een open en transparante overheid zijn, met aandacht voor de privacyregels

In het kader van samenwerking en participatie willen we gegevens sneller en veilig kunnen delen en uitwisselen, zowel intern als extern. Om dit te ondersteunen houden de ICT-teams, naast het beheren van de applicaties, systemen en infrastructuur, zich bezig met het volgen van landelijke ontwikkelingen en innovaties. Daarnaast ondersteunen en verbeteren zij de kwaliteit en continuïteit van bedrijfsvoering en dienstverlening van de gemeente. De ICT-teams werken aan een informatiehuishouding in samenhang. Tevens treffen we de voorbereidingen om op termijn bestanden op te slaan in de Cloud.

ICT-platform

Op ICT-beheer niveau is de afgelopen periode het ICT platform volledig vernieuwd en wordt er de komende jaren een geleidelijke transitie doorgemaakt naar meer diensten in de Cloud. ICT werkt in lijn met veel van de door VNG geadviseerde ontwerpen, diensten en leveranciers en blijft dit doen. Tevens bewaken zij de kwaliteit, continuïteit en beveiliging met een combinatie van eigen mensen en de diensten van leveranciers. Ook team ICT Beheer zal in toenemende mate regie moeten gaan voeren over deze partijen.

Nieuwe werkplek

Vanaf 2020 zorgen de teams voor de inrichting en levering van een volledig nieuwe ICT werkplek voor de gemeente. Dit zorgt op de achtergrond voor veel verandering in technologie en ondersteunende processen.

De ICT-teams werken nauw samen met het programmateam dat de introductie en adoptie van de nieuwe werkplek organiseert.

Data gestuurd werken

De ICT-teams faciliteren en stimuleren het gebruik van de basis- en kerngegevens voor nieuwe toepassingen. Voorbeelden hiervan zijn: het inzetten van basis- en kerngegevens voor beleidsanalyses, scenario- en prognosestudies, woningvoorraadmodellen, verkeersmodellen en beleidsevaluaties (voor o.a. externe veiligheid, geluid, verkeer). Daarnaast stimuleren we ook het gebruik van concrete informatieproducten en nieuwe toepassingen in bijvoorbeeld het zorg- en welzijnsdomein, voor het wijk- en buurtgericht werken, en voor het locatiegericht beschikbaar maken van documentinformatie. Voor veel ontwikkelingen werken we samen met andere gemeenten en kennisinstellingen.

Privacy

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht. Deze Europese verordening harmoniseert de huidige privacyregelgeving in Europa en verbetert de privacy(bescherming) van burgers. Daarbij gaat het vooral om het beschermen van digitale persoonsgegevens.

De Wet meldplicht datalekken, sinds 1 januari 2016 van kracht, blijft bestaan. Doel van deze meldplicht is om beveiligingsincidenten en datalekken inzichtelijk te krijgen, een afweging te maken en de benodigde beheersingsmaatregelen te nemen.

De AVG heeft een directe werking en hoeft niet te worden omgezet in nationale wetgeving. Dit betekent dat het privacy beleid van gemeenten rechtstreeks aan de AVG moet voldoen. In de Uitvoeringswet AVG is landelijk invulling gegeven aan een aantal onderdelen uit de AVG (zoals het gebruik van het BSN). Als een gemeente niet voldoet aan de AVG, kan dit leiden tot maatregelen. Een voorbeeld is het opleggen van een bestuurlijke boete door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

In 2018 is gestart met de invoering van de AVG met een plan van aanpak. Dit plan is opgesteld aan de hand van de 10 stappen die de AP heeft aangereikt. De focus in 2018 heeft vooral gelegen op de voorbereidingen voor gemeente Hoeksche Waard. Voor 2019 is het privacybeleid opgesteld en het informatiebeveiligingsbeleid herzien. In 2019 heeft de gemeente de diverse stappen uit de voorbereiding in 2018 verder uitgewerkt en voor een groot deel ingevoerd.

Op hoofdlijnen gaat het onder andere om:

- Invoering van het privacy beleid, waaronder het vaststellen van de governance-structuur voor privacy.
- Afronding en publicatie van het Register van verwerkingen en implementatie van het beheerproces. In dit register zijn alle verwerkingen van persoonsgegevens van de gemeente opgenomen, met vermelding van onder andere het doel en de grondslag voor verwerking.
- Implementatie van de processen voor het uitoefenen van de rechten van betrokkenen. Het gaat hierbij om het recht om in te zien, te wijzigen, vergeten te worden, gegevens over te dragen en het recht op informatie.
- Implementatie en uitvoering van het proces Privacy Impact Analyses (PIA's).
- Vergroten van het bewustzijn van medewerkers door voorlichting en opleiding.
- Implementatie van het datalekkenprotocol.

De basis is in 2019 gelegd en in 2020 gaan we hiermee dus verder. Ook onderwerpen als datagedreven werken, digitalisering en cloudoplossingen komen op de agenda te staan. Hierin speelt privacy (aan de voorkant) een belangrijke rol.

Facilitaire dienstverlening

Huisvesting

De voormalige gemeentehuizen van de gemeenten Binnenmaas en Oud-Beijerland zijn in gebruik voor de huisvesting van de bestuurlijke en ambtelijke organisatie van gemeente Hoeksche Waard. Daarnaast richten we in een aantal grotere kernen van de Hoeksche Waard een servicepunt in. De huisvesting moet aansluiten bij de ontwikkeling van de organisatie en haar medewerkers. Dit vraagt om een adequaat beheer van gebouwen, de inventaris en de bijbehorende diensten.

Inkoop en aanbesteding

De samenwerking met de Stichting Inkoopbureau West-Brabant gaat verder. Samen met het werk van het team Inkoop verbetert dit de efficiency en de juridische kwaliteit van het inkoopproces.

Duurzaam inkopen

Duurzaam inkopen betekent dat we naast prijs en kwaliteit ook rekening houden met milieu- en sociale aspecten. Met dit duurzame inkoopbeleid stimuleren we als overheidsinstantie de markt voor duurzame producten en diensten. Immers: hoe meer organisaties duurzaam inkopen, hoe meer er duurzaam geproduceerd en geleverd wordt. Bedrijven die producten of diensten leveren aan de overheid, of dat in de toekomst willen gaan doen, moeten steeds vaker voldoen aan duurzaamheidscriteria voor de specifieke dienst, werk of levering. Om de uiteindelijke doelstellingen te halen, letten we behalve op milieu- ook op sociale aspecten (SROI). Wij willen aansluiten bij Manifest duurzaam inkopen.

In september 2019 heeft het college besloten een toetredingsverzoek te doen tot het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Met de inkopen die de gemeente zelf doet kan de gemeente duurzame oplossingen bevorderen en daarmee het goede voorbeeld geven. Na toetreding tot het manifest stelt de organisatie, binnen een half jaar, een actieplan op.

11.6 Verbonden partijen

Algemeen

Een verbonden partij is volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) provincies en gemeenten een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

Een financieel belang is:

- een bedrag dat aan de verbonden partij ter beschikking is gesteld bedrag en niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat;
- of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur hetzij door stemrecht.

Verbonden partijen zijn onmisbaar voor de uitvoering van gemeentelijke taken. Als de schaal van een gemeente te klein is om een taak goed te kunnen uitvoeren, is onderbrengen van die taak bij een verbonden partij veelal de aangewezen oplossing. Door schaalvergroting bereikt een gemeente een hogere graad van specialisatie. Ook kunnen daardoor kosten worden bespaard en garanderen verbonden partijen veelal een betere continuïteit.

De laatste jaren komt landelijk gezien steeds bredere aandacht voor verbonden partijen. In veel gemeenten is gediscussieerd over de rollen van de gemeenten in relatie tot die van verbonden partijen. Ook werden gemeenten geconfronteerd met toenemende financiële tekorten bij enkele gemeenschappelijke regelingen. Dat riep vragen op over (het gebrek aan) een goede governance (de handeling of de wijze van besturen, de gedragscode, het toezicht op organisaties) bij de betreffende verbonden partij.

Uitwerking nota 'Verbonden partijen gemeenten Hoeksche Waard'

Iedere gemeente heeft op basis van de eigen autonomie een eigen verantwoordelijkheid voor verbonden partijen. Voor de effectuering daarvan heeft de gemeente echter de andere deelnemende gemeenten nodig. Gezamenlijke aansturing en regievoering zijn nodig voor een gemeenschappelijke strategie. De gemeenteraden van de Hoeksche Waardse gemeenten hebben in 2014/2015 daarom de nota 'Verbonden partijen gemeenten Hoeksche Waard' vastgesteld (hierna: de Nota).

In het voorjaar 2015 is de Nota uitgewerkt ('Uitwerking Nota verbonden partijen'). Op grond hiervan is vervolgens in beeld gebracht in hoeverre de governance bij de verbonden partijen op orde is en wat nog kan worden verbeterd. Het blijkt dat bij de verbonden partijen waar de Hoeksche Waardse gemeenten aan deelnemen, de vereiste bestuurs- en beheersingsmiddelen in opzet en bestaan aanwezig zijn. Er is aan allerlei 'knoppen te draaien'. Gebaseerd op het advies dat de Raad voor het openbaar bestuur heeft uitgebracht ('Wisselwerking tussen gemeenteraden en verbonden partijen') is de regionale notitie 'Naar een goede wisselwerking tussen de raden en verbonden partijen' opgesteld. De kernboodschap is dat in plaats van gebruik te maken van de formele weg het veel effectiever is om in gesprek te gaan met de verbonden partijen. De notitie is in het voorjaar 2017 door de vijf raden vastgesteld.

Regionale nota 'Grip op verbonden partijen'

Op het niveau van Zuid-Holland Zuid heeft een regionale raads werkgroep/denktank zich gebogen over het onderwerp Grip op Verbonden Partijen. Deze werkgroep heeft in 2017 een oplever-document opgesteld, met daarin adviezen en aanbevelingen om de relaties te verbeteren tussen de gemeenteraden en de drie gemeenschappelijke regelingen op ZHZ-niveau. Deze adviezen en aanbevelingen zijn op 2 juli 2018 besproken in de Klankbordgroep Hoeksche Waard. Tijdens een themabijeenkomst op 18 juni hebben

Hoeksche Waardse raads- en burgerleden hier verder met elkaar van gedachten over gewisseld. Afgesproken is dat er een werkgroep wordt samengesteld die zich over het mogelijke vervolg zal gaan buigen. Aan de hand van de uitkomsten kan nader worden beoordeeld of er aanleiding bestaat om de Nota Verbonden partijen te actualiseren.

Beleidskader/verordeningen

De volgende notities en verordeningen vormen de basis voor het beleid voor verbonden partijen:

- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV, 2016).
- Wet gemeenschappelijke regelingen (gewijzigd per 1 januari 2015).
- Financiële verordening gemeente Hoeksche Waard 2019.
- Raadsbesluiten van de vijf voormalige gemeenten:
 - vaststelling en uitwerking Nota verbonden partijen gemeenten Hoeksche Waard (2015);
 - vaststelling notitie 'Naar een goede wisselwerking tussen gemeenteraden en verbonden partijen in de Hoeksche Waard' (2017);
 - vaststelling Rekenkamerrapport risicomanagement (2017).
- Doorwerking adviezen Denktank Grip op gemeenschappelijke regelingen Zuid-Holland Zuid.

Risicoprofiel

Op grond van het BBV moet in de paragraaf verbonden partijen per verbonden partij een risicoprofiel worden opgenomen. Deze risicoanalyse is in voorgaande jaren gezamenlijk door de vijf gemeenten opgesteld. Hierbij hebben we gebruikgemaakt van een beproefde methodiek, waarbij de financiële en bestuurlijke risico's in beeld zijn gebracht. In de betreffende programma's staan we overigens ook uitgebreider stil bij de gemeenschappelijke regelingen met een hoog risicoprofiel.

Financiële risico's verbonden partijen

Onderstaand geven we weer hoe de financiële analyse wordt uitgevoerd. Dat gebeurt aan de hand van zeven vragen. De vragen richten zich voornamelijk op de begrippen control en governance en daarmee op sturing, beheersing, verantwoording en toezicht. Bij een overwegend lage score is de eindconclusie van de financiële analyse dat ook daar laag wordt gescoord. De vragen zijn nadrukkelijk bedoeld als hulpmiddel voor de analyse. Omdat niet alle vragen geheel kwantificeerbaar zijn, is discussie over de scores mogelijk.

Vragen	Laag	Gemiddeld	Hoog
1. Omvang jaarlijkse financiële bijdrage	< 450.000	450.000-1.000.000	> 1.000.000
2. Is het weerstandsvermogen in de verbonden partij toereikend?	Volledig	Deels	Niet
3. Benodigd gemeentelijk weerstandsvermogen op basis van risico's bij de verbonden partijen	< 45.000	45.000-100.000	>100.000
4. In hoeverre is de gemeente financieel aansprakelijk?	Niet	Gedeeltelijk	Volledig
5. Is de organisatie in staat om financieel bij te sturen?	Volledig	Deels	Niet
6. Is de bedrijfsvoering van de organisatie op orde?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
7. Is de kwaliteit van het risicomanagement van de organisatie op orde?	Ja	Gedeeltelijk	Nee

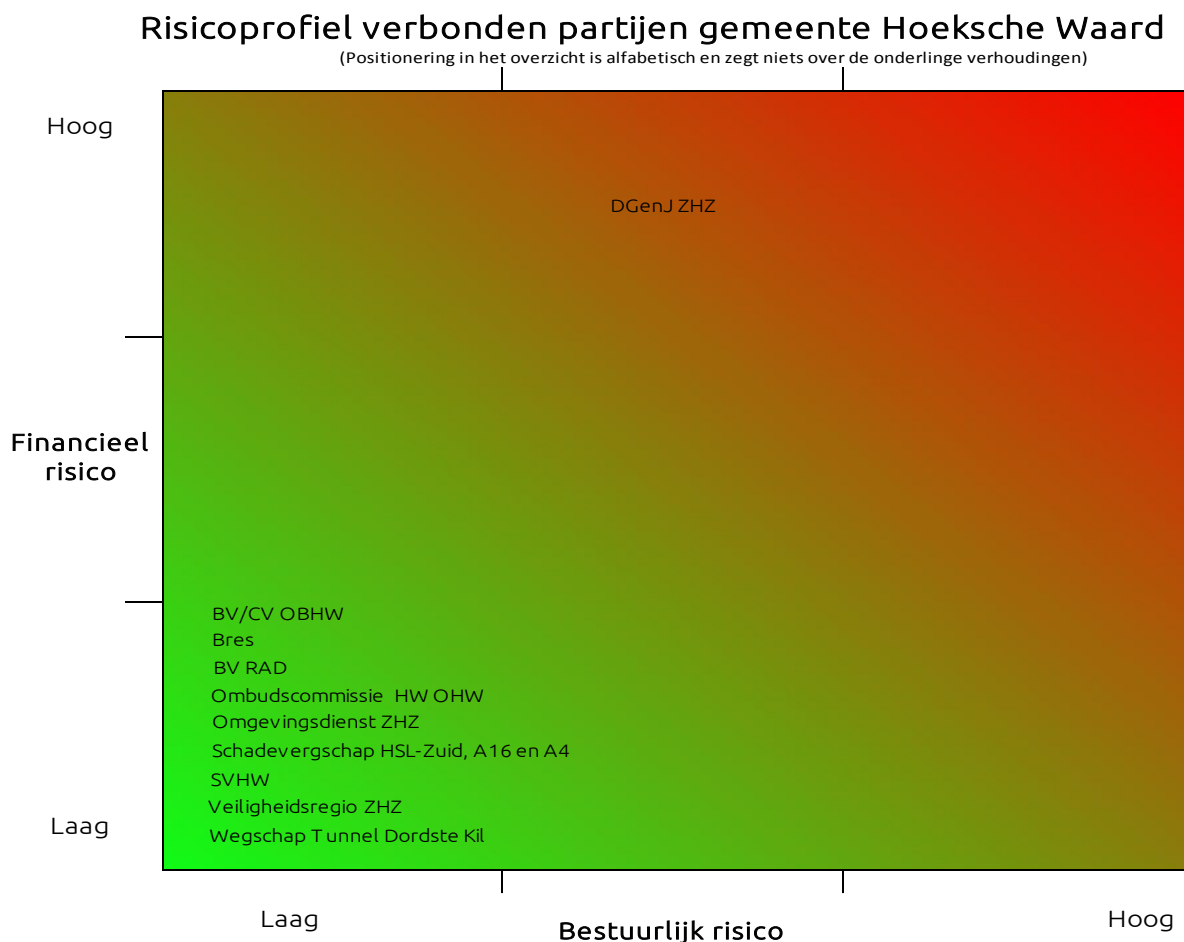
Bestuurlijke (inhoudelijke) risico's verbonden partijen

Hieronder vermelden we op welke manier de bestuurlijke analyse wordt uitgevoerd. Dat gebeurt aan de hand van zeven vragen. Naast de aandacht voor control en governance in de financiële analyse (de zogenoemde 'hard controls') komen ook de zogenoemde 'soft controls' aan bod. Denk hierbij aan begrippen als welwillendheid, leiderschap, integriteit en vertrouwen. Bij een overwegend lage score is de eindconclusie van de bestuurlijke analyse dat ook laag wordt gescoord. De vragen zijn ook hier nadrukkelijk bedoeld als

hulpmiddel voor de analyse. Omdat niet alle vragen geheel kwantificeerbaar zijn, is discussie over het scoren mogelijk.

Vragen	Laag	Gemiddeld	Hoog
1. In hoeverre komt het gemeentelijk belang overeen met het belang van de organisatie?	Volledig	Gedeeltelijk	Minimaal
2. Is er invloed op de samenstelling van het bestuur?	Ja		Nee
3. Is de gemeente vertegenwoordigd in het bestuur (en in welke stemverhouding)?	DB	AB/overig	Nee
4. Zijn er duidelijke afspraken over doelen en te leveren prestaties en worden deze afspraken nagekomen?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
5. In welke mate is er vertrouwen in bestuur en/of directie van de verbonden partij?	Maximaal	Gemiddeld	Minimaal
6. Zijn er duidelijke afspraken over informatievoorziening?	Ja	Gedeeltelijk	Nee
7. In hoeverre zijn de te leveren prestaties van invloed op de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelstellingen?	Minimaal	Gemiddeld	Maximaal

Voor de Begroting 2020-2023 hebben wij de risicoanalyse geactualiseerd. Per verbonden partij is het bestuurlijk én het financiële risico vermeld. In het onderdeel “Ontwikkelingen verbonden partijen” gaan wij in op bijzonderheden en specifieke risico’s bij de verbonden partijen. De gecombineerde financiële en bestuurlijke analyse leidt tot het volgende risicoprofiel van de gemeenschappelijke regelingen:

Ontwikkelingen verbonden partijen

Nieuwe verbonden partijen

Er zijn op dit moment geen plannen om verbindingen met nieuwe partijen aan te gaan.

Beëindigen van verbonden partijen

GR Openbaar Primair Onderwijs Hoeksche Waard

De GR OPOHW is per 1 januari 2019 van rechtswege vervallen. De besturen van Stichting ACIS openbaar primair onderwijs Hoeksche Waard en Stichting Openbaar voortgezet onderwijs Hoeksche Waard zijn voornemens om bestuurlijk samen te gaan (onder de naam Stichting de Hoeksche School voor openbaar en primair voortgezet onderwijs Hoeksche Waard). De raad heeft op 15 mei ingestemd met de daarvoor benodigde statutenwijziging. De conceptstatuten van Stichting De Hoeksche School regelen de toezichthoudende rol van de gemeenteraad ten opzichte van het openbaar onderwijs. De conceptstatuten zijn in overeenstemming met de wettelijke bepalingen en de rol van de gemeente ten aanzien van het openbaar onderwijs en betreffen inhoudelijk een voortzetting van de situatie zoals die tot nu toe was.

Rekenkamer Hoeksche Waard

De Rekenkamercommissie Hoeksche Waard is per 1 januari 2019 van rechtswege vervallen. De raad heeft op 14 mei de Verordening op de rekenkamer Hoeksche Waard 2019 vastgesteld. Op grond hiervan zal de rekenkamer uit drie externe leden gaan bestaan. Daarnaast fungeert er een uit raadsleden samengestelde begeleidingscommissie voor de rekenkamer, die onder meer de contacten tussen raad en rekenkamer onderhoudt.

Op grond van de definitie van het BBV is de Rekenkamer Hoeksche Waard geen verbonden partij.

Wijzigingen van bestaande verbonden partijen

Juridische omzetting GR Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard naar RAD HW B.V.

Per 1 januari 2019 is de voormalige gemeenschappelijke regeling RAD Hoeksche Waard omgezet in een overheidsvennootschap. Gemeente Hoeksche Waard bezit 100% van de aandelen van RAD HW B.V. De werkzaamheden die RAD HW B.V. voor gemeente Hoeksche Waard verricht zijn gelijk aan de werkzaamheden die de dienst als gemeenschappelijke regeling uitvoerde. Er zijn door de juridische omzetting wel enkele zaken veranderd. De verordenende bevoegdheid ligt bijvoorbeeld bij de gemeente waar die voorheen bij de GR lag. Ook komen de inkomsten van de afvalstoffenheffing nu bij de gemeente terecht waar die voorheen naar de GR gingen. Het is wenselijk om afspraken te maken over de dienstverlening van de B.V. en tegen welke kosten. Hiertoe wordt een Dienstverleningsovereenkomst tussen de RAD en de gemeente voorbereid.

GR Ombudscommissie Hoeksche Waard

De raad heeft op 8 januari besloten om deel te blijven nemen aan deze regionale ombuds-commissie. In de tweede helft van 2019 is een voorstel voorbereid hoe de commissie verdere invulling kan geven aan deze taken.

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)

De raad heeft op 2 april 2019 het college toestemming verleend voor het vaststellen van de derde wijziging van deze gemeenschappelijke regeling.

GR Wegschap Tunnel Dordtse Kil

De raad heeft op 14 mei 2019 het college toestemming verleend voor het vaststellen van de voorgestelde wijziging van deze gemeenschappelijke regeling.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

De raad heeft op 11 juni 2019 het college toestemming verleend voor het vaststellen van de vierde wijziging van deze gemeenschappelijke regeling.

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

De raad heeft op 9 juli 2019 het college toestemming verleend voor het vaststellen van de vijfde wijziging van deze gemeenschappelijke regeling.

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

De raad heeft op 9 juli 2019 het college toestemming verleend voor het vaststellen van de zesde wijziging van deze gemeenschappelijke regeling.

GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

De raad heeft op 9 juli 2019 het college toestemming verleend voor het vaststellen van de voorgestelde wijziging van deze gemeenschappelijke regeling.

Bres Accommodaties BV

In de voormalige gemeente Binnenmaas heeft de samenwerking met Bres Accommodaties geleid tot kwalitatieve goede dienstverlening en (tot nu toe) financieel voordeel. Daarom heeft de stuurgroep Hoeksche Waard op 10 april 2018 ingestemd met het voorstel om de samenwerking in stand te houden en een plan van aanpak op te laten stellen om ook andere exploitaties van het maatschappelijke vastgoed binnen de Hoeksche Waard te beheren, of voor deze accommodaties een opdrachtgevende rol te gaan vervullen. Onderdeel daarvan is in ieder geval Sportstichting Strijen. Dit plan van aanpak is thans in voorbereiding en kan naar verwachting eind 2019/begin 2020 tot besluitvorming worden aangeboden.

Sportstichting Strijen

Samen met Bres Accommodaties onderzoeken wij hoe de Sportstichting Strijen het beste kunnen besturen. Dit advies is onderdeel van het hierboven benoemde plan van aanpak voor Bres. Het onderzoek wordt eind 2019/begin 2020 opgeleverd.

CV/BV Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Hoeksche Waard

Met het oog op de continuïteit en de financiële risico's is gekozen voor het meest veilige scenario om (O)BHW nog voor een periode van 3 tot 4 jaar te continueren en het two-tier model te behouden. Het college besloot om de bevoegdheid tot het nemen van besluiten samenhangend met het aandeelhouderschap te mandateren aan wethouder Van Leenen. De Algemene vergadering van Aandeelhouders van het OBHW heeft besloten om de Raad van Commissarissen te laten bestaan uit één toezichthouder.

*Aandachtspunten bij bestaande verbonden partijen*GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

De jeugdhulp heeft de afgelopen jaren te maken met een toename in zorggebruik en zorgkosten, en (mede door bezuinigingen vanuit het rijk) toenemende tekorten. Dit vraagt om een versnelling van de transformatie jeugdhulp, zowel vanuit de Serviceorganisatie Jeugd, de Stichting jeugdteams als vanuit de

lokale gemeenten. In het vierde kwartaal van 2019 staat besluitvorming geagendeerd over de Omdenknotitie Jeugdhulp, met daarin de regionale aanpak van de transformatie. Elke gemeente moet aan de hand van een lokaal plan extra investeren in preventie en in het jeugdteam. Naast deze Omdenknotitie moet in 2019 ook besluitvorming plaatsvinden over de financiële solidariteit. Dit volgt op de inhoudelijke keuzes. In regie, sturing en invloed zal een verschuiving gaan plaatsvinden van regionaal naar lokaal. Hoe groot en met ingang van wanneer is afhankelijk van de besluiten die nog genomen moeten worden.

Eneco holding NV

In lijn met de vastgestelde strategie zal Eneco zich de komende periode blijven richten op uitbreiding van de duurzame productiecapaciteit, o.a. door investeringen in ontwikkeling van wind, zon en biomassa projecten evenals door mogelijke acquisities en biedingen te doen op diverse nationale of internationale tenders. Hetzelfde geldt voor het vergroten van het aantal klanten en het ontwikkelen van nieuwe energieservice producten. Enkele concrete voorbeelden zijn de projectvoorbereidingen voor het wind-op-zee project Borssele III en IV en de voorbereidingen voor de aanleg van een warmtenet tussen Rotterdam en Den Haag ("Leiding door het Midden").

Een meerderheid van circa 96% van het aandeelhouderskapitaal, waaronder onze gemeente, (peildatum: augustus 2019) heeft het principebesluit genomen haar aandelen in Eneco te verkopen. Thans wordt door Eneco, de adviseurs en de aandeelhouders hard gewerkt aan de uitvoering van de transactie, die zich via een gecontroleerde veiling voltrekt. Bij het opstellen van deze begroting bevindt de transactie zich in de fase waarin een geselecteerd aantal partijen een bindend bod kunnen indienen.

Naar verwachting eind 2019 / begin 2020 resulteert het transactieproces in een concreet bod. Op dat moment is er dus zicht op de uiteindelijke waarde van het te verkopen aandelenpakket en zullen voorstellen gedaan worden over de aanwending van deze verkoopopbrengst. Verkoop van het aandelenbelang heeft onder meer een direct effect op de omvang van het jaarlijkse geprognostiseerde dividend van Eneco én de totale financieringspositie van de gemeente. Deze effecten zijn verwerkt in de begroting.

Aandeel verbonden partijen

In het volgende overzicht is het totale aandeel van bijdragen aan verbonden partijen afgezet tegen de totale gemeentelijke lasten weergegeven.

Bedragen x €1.000

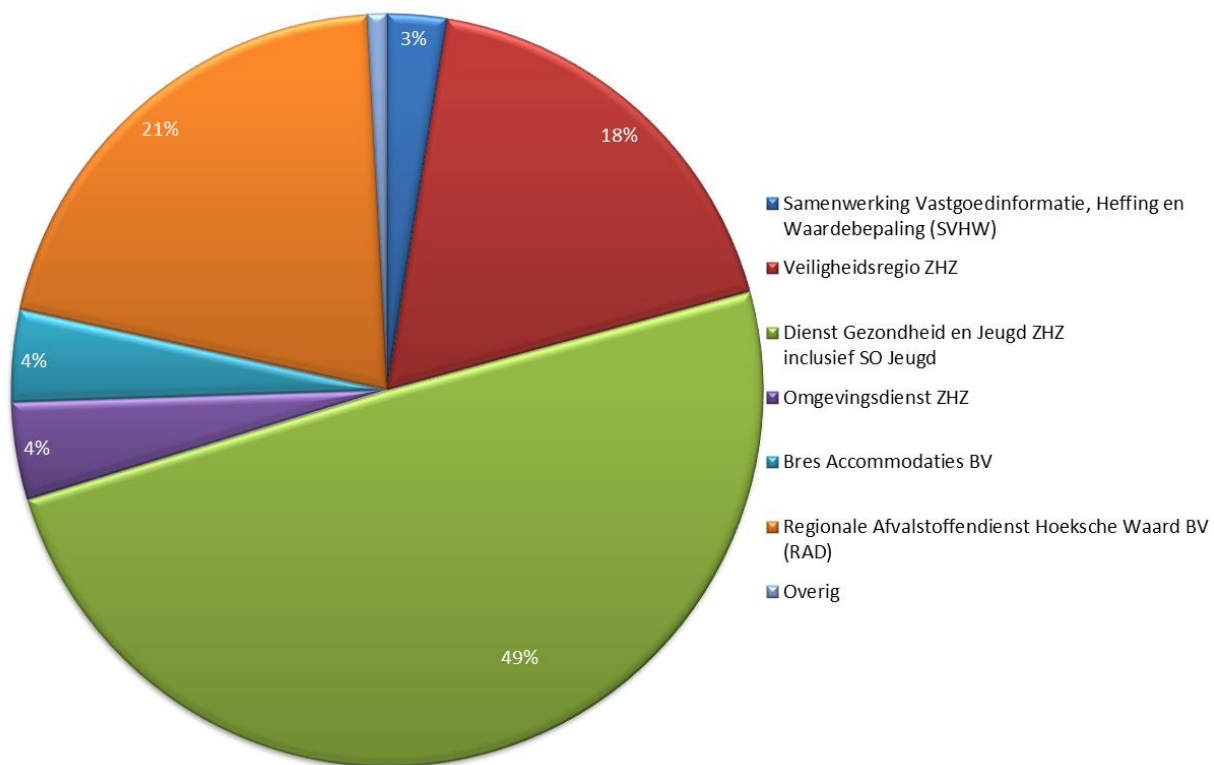
Programma	Bijdragen aan verbonden partijen	Totale lasten programma	%
0. Bestuur en ondersteuning	8	8.489	0%
1. Veiligheid	6.814	9.219	74%
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	7.786	41.582	19%
3. Economie		2.495	-
4. Onderwijs		6.010	-
5. Sport, cultuur en recreatie	1.482	9.256	16%
6. Sociaal domein	14.846	64.477	23%
7. Volksgezondheid en milieu	5.252	6.562	80%
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-	9.492	-
Algemene dekkingsmiddelen	962	1.738	55%
Overhead	272	33.042	1%
Treasury, onvoorzien en overige lasten	-	5.653	-
Totaal **	37.422	198.014	19%

* Exclusief storting en onttrekkingen aan reserves.

** Exclusief opbrengsten van verbonden partijen (Eneco, Stedin, Evides en BNG).

In het volgende overzicht zijn de bijdragen per verbonden partij afgezet tegen de totale bijdragen aan verbonden partijen. In dit overzicht zijn de verbonden partijen waar de gemeente bijdragen (dividend) van ontvangt buiten beschouwing gelaten.

% Verdeling bijdragen aan verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen

Onze gemeente neemt deel in onderstaande verbonden partijen.

A. Gemeenschappelijke regelingen

GR Ombudscommissie Hoeksche Waard	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	0.4 Overhead
Deelnemers	Gemeente Hoeksche Waard, de gemeenschappelijke regeling SVHW en de RAD HW B.V.
Vestigingsplaats	Oud-Beijerland
Website	www.ombudscommissiehoekschewaard.nl
Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente Het gemeenschappelijk orgaan Ombudscommissie Hoeksche Waard draagt zorg voor de oprichting en instandhouding van de Ombudscommissie Hoeksche Waard. Deze commissie is belast met de externe beoordeling van verzoekschriften als bedoeld in titel 9.2 van de Algemene wet bestuursrecht, voor zover het betreft gedragingen van bestuursorganen van de deelnemers.	
Bestuurlijk belang Het gemeenschappelijk orgaan bestaat uit burgemeester Govert Veldhuizen en de voorzitters van de deelnemende samenwerkingsverbanden.	
Financieel belang <i>Uittreding:</i> Het orgaan regelt de (financiële) gevolgen van uittreding. <i>Opheffing:</i> Een besluit hierover kan worden genomen door tenminste twee derde van de bestuursorganen van de deelnemers. Het orgaan stelt een liquidatieplan op.	
Kengetallen	
Financiële kengetallen Bedrag (x €1.000)	
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020	8
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020	n.v.t.
Eigen vermogen per 1-1-2020	n.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2020	n.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2020	n.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2020	n.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2020(= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.

GR Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffing en Waardebepaling (SVHW)	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning, 2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte, 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening
Taakveld	0.61 OZB-woningen 0.62 OZB-niet-woningen 0.63 Parkeerbelasting 0.64 Belastingen overig 7.2 Riolering 7.3 Afval 8.3 Wonen en bouwen
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Albrandswaard, Altena, Barendrecht, Brielle, Goeree-Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hellevoetsluis, Hoeksche Waard, Krimpenerwaard,

	Lansingerland, Nieuwkoop, Westvoorne en Waterschap Hollandse Delta.	
Vestigingsplaats	Klaaswaal	
Website	www.svhw.nl	
Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden voor de heffing en invordering van belastingen, heffingen en rechten, de Wet waardering onroerende zaken, de administratie van vastgoedgegevens, het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden en de Wet basisregistraties adressen en gebouwen.		
Bestuurlijk Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden uit het college van dijkgraaf en heemraden van het Waterschap Hollandse Delta en een collegelid van iedere deelnemende gemeente. Onze gemeente is vertegenwoordigd door wethouder Piet van Leenen, zijn vervanger is wethouder Harry van Waveren. De vertegenwoordigers van het Waterschap hebben ieder een meervoudig stemrecht van zes, de overige leden van het algemeen bestuur hebben één stem. Het algemeen bestuur besluit met meerderheid van stemmen. Bij het staken van de stemmen beslist de voorzitter. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden uit en door het algemeen bestuur aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Piet van Leenen. Er is ook een ambtelijke commissie, die tot taak heeft het algemeen bestuur gevraagd en ongevraagd te adviseren over alle aangelegenheden over SVHW. Iedere deelnemer heeft een vertegenwoordiger in de commissie.		
Financieel belang <i>Uittreding:</i> Hiervoor stelt een onafhankelijke registeraccountant een liquidatieplan op. Het plan wordt door het algemeen bestuur vastgesteld. De daarin beschreven financiële verplichtingen zijn bindend. <i>Opheffing:</i> Een besluit hiertoe kan worden genomen door ten minste twee derde van het aantal deelnemers. Een onafhankelijke registeraccountant stelt het liquidatieplan op dat door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.		
Kengetallen		
Financiële kengetallen Bedrag (x €1.000)		
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020		962
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020		-35
Eigen vermogen per 1-1-2020		900
Eigen vermogen per 31-12-2020		765
Vreemd vermogen per 1-1-2020		5.884
Vreemd vermogen per 31-12-2020		5.559
Solvabiliteit per 1-1-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)		13%
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)		12%

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	
Programma	1. Veiligheid
Taakveld	1.1 Crisisbeheersing en Brandweer
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.vrzhz.nl
Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente Het openbaar lichaam integreert de brandweertzorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening (bij ongevallen en rampen), met behoud van lokale verankering, bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau binnen het samenwerkingsgebied. Dit moet een doelmatige en slagvaardige	

hulpverlening verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding. Ook is het openbaar lichaam een platform voor samenwerking met diensten die aan hulpverlening zijn gelieerd, met partners, organisaties en andere openbare lichamen.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door burgemeester Govert Veldhuijzen, wethouder Paul Boogaard is zijn vervanger.

Elk lid van het algemeen bestuur heeft één stem. Het algemeen bestuur beslist bij meerderheid van stemmen; als de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en drie tot vier overige leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door burgemeester Govert Veldhuijzen.

Financieel belang

De deelnemende gemeenten waarborgen de betaling van rente en aflossing van de geldleningen die de Veiligheidsregio aangaat voor de uitvoering van zijn taak, in de verhouding tot het inwoneraantal op 1 januari van het dienstjaar waarin de geldlening wordt aangegaan.

Uittreding: Dit is slechts mogelijk na wijziging van de verdeling van gemeenten in regio's, als bedoeld in art. 8 Veiligheidsregio's. Het algemeen bestuur regelt onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten de gevolgen van uittreding.

Opheffing: De regeling kan slechts worden opgeheven voor zover dit op grond van artikel 8 en 9 van de Wet Veiligheidsregio's mogelijk is. Het algemeen bestuur stelt - na het horen van de raden van de deelnemende gemeenten - het liquidatieplan vast en regelt onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten de vereffening van het vermogen.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020	6.814
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020	5
Eigen vermogen per 1-1-2020	2.190
Eigen vermogen per 31-12-2020	1.597
Vreemd vermogen per 1-1-2020	63.934
Vreemd vermogen per 31-12-2020	64.753
Solvabiliteit per 1-1-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	3%
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	2%

GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid

Programma	6. Sociaal Domein en 7. Volksgezondheid en Milieu
Taakveld	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+, 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-, 6.81 Geëscaleerde zorg 18+, 6.82 Geëscaleerde zorg 18-, 7.1 Volksgezondheid
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Slidrecht en Zwijndrecht
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.dienstgezondheidjeugd.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Vanuit het beginsel van verlengd lokaal bestuur behartigt het samenwerkingsverband mede de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers, om het gebied evenwichtig en voorspoedig te ontwikkelen. De belangen worden behartigd door het bepalen van de hoofdlijnen van gewenste ontwikkelingen door sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering in de taakvelden publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning, meer in het bijzonder huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemer (door en uit het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen). Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Joanne Blaak-van de Lagemaat, haar vervanger is wethouder Huibert Steen. Elk lid van het algemeen bestuur heeft een gewogen stemrecht. De stemverhouding is gebaseerd op het aantal inwoners van de deelnemende gemeenten. Besluiten worden genomen met meerderheid van stemmen. Als de stemmen staken, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden die door het algemeen bestuur uit zijn midden worden aangewezen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Joanne Blaak-van de Lagemaat.

Financieel belang

In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke deelnemer verschuldigd is aan het samenwerkingsverband. De kosten die het samenwerkingsverband aan de deelnemers toerekent bestaan uit algemene kosten (toe te rekenen op basis van het aantal inwoners) en overige kosten (toe te rekenen aan de deelnemers die deelnemen aan die taken waarop de kosten betrekking hebben).

De deelnemers dragen er zorg voor dat het samenwerkingsverband altijd over voldoende geld beschikt om aan zijn verplichtingen tegen derden te kunnen voldoen. De deelnemers garanderen bovendien tegen iedere geldgever de nakoming van de huidige en toekomstige verplichtingen die de publieke rechtspersoon op enig moment tegen die geldgever heeft.

Uittreding: Hiervoor is toestemming nodig van het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur regelt ook de (financiële) gevolgen.

Opheffing: Een besluit hiertoe kan worden genomen door tenminste driekwart van het aantal deelnemende gemeenten. Het algemeen bestuur stelt het liquidatieplan op.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020	18.536
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020	0
Eigen vermogen per 1-1-2020	2.951
Eigen vermogen per 31-12-2020	2.071
Vreemd vermogen per 1-1-2020	58.403
Vreemd vermogen per 31-12-2020	51.136
Solvabiliteit per 1-1-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	5%
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	4%

GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte
Taakveld	2.1 Verkeer en vervoer
Deelnemers	De gemeenten Haarlemmermeer, Kaag en Braassem, Alphen aan den Rijn, Leiderdorp, Leiden, Lansingerland, Zoeterwoude, Zoetermeer, Rotterdam, Zwijndrecht, Hoeksche Waard, Dordrecht, Moerdijk en Breda en de minister van Infrastructuur en Milieu
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	-

Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De regeling bevordert dat verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de daartoe nodige verbreding, verlegging en reconstructie van de A16 en A4, en de beslissing op die verzoeken doelmatig, deskundig en op gelijke wijze worden behandeld. Deze regeling schept ook duidelijkheid voor de burgers over de bevoegde instantie.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit één lid en één plaatsvervangend lid per deelnemer, door de colleges uit hun midden aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Piet van Leenen, zijn vervanger

is wethouder Harry van Waveren. Het algemeen bestuur besluit bij meerderheid van stemmen. Ieder lid heeft een stem.

Het dagelijks bestuur bestaat uit tenminste drie leden: de voorzitter, het door de minister van Infrastructuur en Milieu aangewezen lid en tenminste één ander door het algemeen bestuur uit zijn midden aangewezen lid. Onze gemeente is niet in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd.

Financieel belang

De eventueel op grond van artikel 49 van de Wet op de ruimtelijke ordening (nu artikel 6.1 Wet ruimtelijke ordening) toe te kennen (plan)schadevergoeding komt volledig ten laste van het Rijk. In die zin heeft gemeente Hoeksche Waard geen financieel belang.

Uittreding: Een deelnemer kan uittreden bij besluit van de raad van de betrokken gemeente.

Opheffing: De gemeenschappelijke regeling eindigt van rechtswege op 1 januari 2021.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020	n.v.t.
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020	n.v.t.
Eigen vermogen per 1-1-2020	n.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2020	n.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2020	n.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2020	n.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Programma	7. Economische zaken en milieu
Taakveld	7.4 Milieubeheer
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Slidrecht en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.ozhz.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De Omgevingsdienst ondersteunt de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder. Ook ondersteunt de dienst bij taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit één lid en één plaatsvervangend lid per deelnemer (door en uit het college aan te wijzen). Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Piet van Leenen, zijn vervanger is wethouder Harry van Waveren. De deelnemers hebben een gewogen stemrecht. De stemverhouding is gebaseerd op hun aandeel in de omzet van de Omgevingsdienst ZHZ. Deze verhouding wordt bij het vaststellen van de jaarrekening over jaar X vastgesteld en geldt voor jaar X+2. Deze stemverhoudingen gelden voor zowel het algemeen bestuur als het dagelijks bestuur.

Voor het tot stand komen van een besluit is een volstrekte meerderheid vereist. Wel moeten minimaal drie deelnemers hun stem voor het voorstel hebben uitgebracht wil het aangenomen zijn, behalve als de regeling anders bepaalt. Zo kunnen grote deelnemers de besluitvorming niet domineren. Verder is een gekwalificeerde meerderheid van driekwart voorgeschreven bij de vaststelling van de begroting en de bijdrageverordening. Die meerderheid is ook vereist bij besluiten tot toetreding, uittreding en opheffing van de regeling.

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter, plaatsvervangend voorzitter en drie andere leden. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Piet van Leenen.

Financieel belang

In de begroting wordt vastgelegd welke bijdrage elke deelnemer verschuldigd is aan de Omgevingsdienst. In een Bijdrageverordening die het algemeen bestuur vaststelt, worden de verschuldigde vergoedingen voor instandhouding van de Omgevingsdienst en de te leveren diensten vastgelegd.

Uittreding: Uittreding is mogelijk na verkregen toestemming van het vertegenwoordigend orgaan. Uittreden kan alleen met inachtneming van een opzegtermijn van tenminste één kalenderjaar. Het algemeen bestuur regelt de financiële en organisatorische gevolgen van de uittreding en stelt de verschuldigde schadeloosstelling vast. De schadeloosstelling bedraagt tenminste driemaal de jaaromzet van de betreffende deelnemer in het jaar waarin de deelnemer besluit uit te treden. In bijzondere omstandigheden kan het algemeen bestuur een andere schadeloosstelling vaststellen.

Opheffing: Dit is mogelijk als meer dan driekwart van het aantal deelnemers daartoe besluit, mits die tenminste driekwart meerderheid van het aantal stemmen in het algemeen bestuur vertegenwoordigen. Het algemeen bestuur stelt een liquidatieplan vast, dat voorziet in de verplichting van de deelnemers tot deelneming in de financiële en personele gevolgen van de opheffing.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020	1.562
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020	0
Eigen vermogen per 1-1-2018*	2.076
Eigen vermogen per 31-12-2018*	2.316
Vreemd vermogen per 1-1-2018*	9.908
Vreemd vermogen per 31-12-2018*	6.693
Solvabiliteit per 1-1-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	30%
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	25%
* geen gegevens bekend 2020 daarom zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening 2018 in de tabel opgenomen.	

GR Wegschap Tunnel Dordtse Kil

Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte
Taakveld	2.1 Verkeer en vervoer
Deelnemers	Provincie Zuid-Holland en de gemeenten Dordrecht en Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Dordrecht
Website	www.kiltunnel.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De dienst beheert en exploiteert de Kiltunnel en de aansluitende wegverbindingen.

Bestuurlijk

Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden van iedere deelnemer. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door de wethouders Harry van Waveren en Piet van Leenen. Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming is de volstrekte meerderheid vereist van de leden die aan de stemming hebben deelgenomen. Het algemeen bestuur neemt besluiten op basis van een gewogen stemverhouding.

Behalve als de vergadering voltallig is, wordt bij staking van stemmen het nemen van een besluit uitgesteld tot een volgende vergadering. In die vergadering kunnen de beraadslagingen worden heropend. Als de stemmen staken in een voltallige vergadering of voor de tweede maal over hetzelfde voorstel, wordt het geacht niet te zijn aangenomen. Het dagelijks bestuur bestaat uit één lid van iedere deelnemer, uit en door het algemeen bestuur aan te wijzen. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Harry van Waveren.

Financieel belang

Elk van de deelnemers waarborgt de betaling van rente en aflossing van de door het Wegschap te sluiten leningen en in rekening-courant op te nemen gelden, in overeenstemming met de hierboven vermelde percentages. Als hieruit voor de deelnemers betalingen voortkomen, verrekenen de deelnemers deze onderling, met gebruikmaking van dezelfde percentages.

Uittreding: Hiervoor kan het algemeen bestuur voorwaarden opstellen.

Opheffing: Het algemeen bestuur stelt een liquidatieplan op.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020	32
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020	3.718
Eigen vermogen per 1-1-2020	2.265
Eigen vermogen per 31-12-2020	6.521
Vreemd vermogen per 1-1-2020	18.056
Vreemd vermogen per 31-12-2020	12.500
Solvabiliteit per 1-1-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	11%
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	34%

B. Stichtingen en verenigingen

Stichting Inkoopbureau West-Brabant	
Programma	0.Bestuur en Ondersteuning
Taakveld	0.4 Overhead
Deelnemers	De gemeenten Altena, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Hoeksche Waard, Kapelle, Moerdijk, Noord-Beveland, Reimerswaal, Rucphen, Steenbergen, Tholen, Woensdrecht en Zundert; de gemeenschappelijke regelingen ABG-organisatie, Belastingssamenwerking West-Brabant, GGD Hart voor Brabant en GGD Zeeland
Vestigingsplaats	Zevenbergen
Website	www.inkoopbureauwestbrabant.nl
Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente De stichting dient indirect diverse openbare belangen door het behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief en procesmatig gebied voor de deelnemers, onder andere door het faciliteren van een regionaal inkoopbureau.	
Bestuurlijk belang Het algemeen bestuur bestaat uit een vertegenwoordiger per deelnemende gemeente. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Piet van Leenen. Besluiten worden genomen met volstrekte meerderheid van stemmen. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden. Onze gemeente is hierin vertegenwoordigd door wethouder Piet van Leenen.	
Financieel belang De gemeente heeft bij het toetreden tot de stichting een borgsom gestort. De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage is gebaseerd op het aantal af te nemen dagdelen van het inkoopbureau.	
Kengetallen	
Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020	272
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020	n.v.t.
Eigen vermogen per 1-1-2020	n.v.t.

Eigen vermogen per 31-12-2020	n.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2020	n.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2020	n.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.

Sportstichting Strijen	
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	5.2 Sportaccommodaties
Deelnemers	Gemeente Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Gemeente Hoeksche Waard (v/h gemeente Strijen)
Website	
Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente	
De stichting is eigenaar van het zwembad en de sporthal in Strijen en verhuurt het complex aan Laco Strijen bv. Als eigenaar ligt bij de stichting ook de zorg om het complex in stand te houden.	
Bestuurlijk belang	
Er wordt thans een onderzoek voorbereid naar hoe de doelstelling van de stichting in de toekomst het best kan worden gerealiseerd. De uitkomst hiervan is bepalend voor de wijze waarop het bestuurlijke belang kan worden ingevuld.	
Financieel belang	
Gemeente Hoeksche Waard is aansprakelijk voor eventuele exploitatietekorten.	
Kengetallen	
Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020	n.v.t.
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020	n.v.t.
Eigen vermogen per 1-1-2020	n.v.t.
Eigen vermogen per 31-12-2020	n.v.t.
Vreemd vermogen per 1-1-2020	n.v.t.
Vreemd vermogen per 31-12-2020	n.v.t.
Solvabiliteit per 1-1-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	n.v.t.

C. Vennootschappen en Coöperaties (deelnemingen)

Eneco en Stedin	
Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	De aandelen van Eneco zijn in handen van 53 gemeenten
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	www.eneco.nl
Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente	
Het betrouwbaar, veilig en maatschappelijk verantwoord leveren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.	

Bestuurlijk

Gemeente Hoeksche Waard bezit 2,04 % van de aandelen van Eneco (101.253 van de 4.970.978 aandelen). Wethouder Piet van Leenen vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Wethouder Harry van Waveren is zijn vervanger.

Een meerderheid van circa 96% van het aandeelhouderskapitaal, waaronder onze gemeente, (peildatum: augustus 2019) heeft het principebesluit genomen haar aandelen in Eneco te verkopen. Thans wordt door Eneco, de adviseurs en de aandeelhouders hard gewerkt aan de uitvoering van de transactie, die zich via een gecontroleerde veiling voltrekt. Bij het opstellen van deze begroting bevindt de transactie zich in de fase waarin een geselecteerd aantal partijen een bindend bod kunnen indienen. Naar verwachting eind 2019 / begin 2020 resulteert het transactieproces in een concreet bod. Op dat moment is er dus zicht op de uiteindelijke waarde van het te verkopen aandelenpakket en zullen voorstellen gedaan worden over de aanwending van deze verkoopopbrengst. Verkoop van het aandelenbelang heeft onder meer een direct effect op de omvang van het jaarlijkse geprognostiseerde dividend van Eneco én de totale financieringspositie van de gemeente.

Financieel belang

De boekwaarde van onze aandelen bedraagt na de splitsing van de voormalige holding in het netwerkbedrijf Stedin en het productiebedrijf Eneco:

-Stedin: € 7.140.000

-Eneco: € 5

Kengetallen*

Financiële kengetallen	Bedrag (x € 1000)	
	Eneco	Stedin
Opgenomen baten (= dividend) in gemeentebegroting 2020	1.387	900
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018*	136.000	118.000
Eigen vermogen per 1-1-2018*	2.869.000	2.582.000
Eigen vermogen per 31-12-2018*	2.939.000	2.699.000
Vreemd vermogen per 1-1-2018*	2.787.000	3.969.000
Vreemd vermogen per 31-12-2018*	2.804.000	4.292.000
Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen/totaal vermogen) *	51%	39%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen/totaal vermogen) *	51%	39%

* Geen gegevens bekend over begroting 2020; daarom zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening 2018 in de tabel opgenomen.

BV Gemeenschappelijk Bezit Evides

Programma	0. Bestuur en ondersteuning
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	De aandelen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides zijn in handen van gemeenten en provincies in het verzorgingsgebied
Vestigingsplaats	Rotterdam
Website	www.evides.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

Gemeente Hoeksche Waard neemt samen met gemeenten en provincies in Rijnmond en Zeeland deel in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides. Op haar beurt is de BV voor 50% eigenaar van het drinkwaterleidingbedrijf Evides. Evides levert drinkwater aan huishoudens en bedrijfsleven en levert in toenemende mate ook industriewater en diensten op het gebied van afvalwater- en rioolwaterzuivering.

Bestuurlijk

Gemeente Hoeksche Waard bezit 4,99% (92.372) van de aandelen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides van de 1.850.000 aandelen. Wethouder Piet van Leenen vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Wethouder Harry van Waveren is zijn vervanger.

Financieel belang

De boekwaarde van onze aandelen in de BV Gemeenschappelijk Bezit Evides bedraagt bedrag € 4,2 miljoen

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen baten (= dividend) in gemeentebegroting 2020	700
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018*	21.108
Eigen vermogen per 1-1-2018*	251.711
Eigen vermogen per 31-12-2018*	255.219
Vreemd vermogen per 1-1-2018*	0
Vreemd vermogen per 31-12-2018*	3
Solvabiliteit per 1-1-2018(= eigen vermogen/totaal vermogen) *	100%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen/totaal vermogen)*	100%

* Geen gegevens bekend over begroting 2020; daarom zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening 2018 in de tabel opgenomen.

Bank Nederlandse Gemeenten

Programma	Algemene Dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5 Treasury
Deelnemers	Bijna alle Nederlandse overheden.
Vestigingsplaats	Den Haag
Website	www.bngbank.nl

Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente

De gemeente heeft van oudsher aandelen in de BNG. Doelstelling van de BNG is een gunstige financiële dienstverlening en kredietverstrekking, om zo voordelig mogelijk een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappelijke voorzieningen.

Bestuurlijk

De aandelen van de Bank Nederlandse Gemeenten zijn voor de helft in handen van de Staat; de andere helft is geplaatst bij gemeenten, provincie en een hoogheemraadschap. Gemeente Hoeksche Waard bezit 0,28 % (153.738) van de aandelen van de BNG (van de 55.690.720 aandelen). Wethouder Piet van Leenen vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Wethouder Harry van Waveren is zijn vervanger.

Financieel belang

De boekwaarde van onze aandelen BNG bedraagt € 357.000,-.

Kengetallen

Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen baten (= dividend) in gemeentebegroting 2020	400
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018*	337.000
Eigen vermogen per 1-1-2018*	4.220.000
Eigen vermogen per 31-12-2018*	4.257.000
Vreemd vermogen per 1-1-2018*	140.025.000
Vreemd vermogen per 31-12-2018*	137.509.000
Solvabiliteit per 1-1-2018 (= eigen vermogen/totaal vermogen) *	3%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen/totaal vermogen) *	3%

* Geen gegevens bekend over begroting 2020; daarom zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening 2018 in de tabel opgenomen.

Bres Accommodaties BV	
Programma	2 Verkeer, vervoer en openbare ruimte / 5. Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie / 5.2 Sportaccommodaties
Deelnemers	Gemeente Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Maasdam
Website	www.bresaccommodaties.nl
Wijze waarop de Verbonden Partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente De vennootschap heeft ten doel: - Het exploiteren van het Recreatieoord Binnenmaas en van diverse binnensport-, recreatie- en welzijnsfaciliteiten inclusief het (technisch) beheer van het (overige) vastgoed. - Het oprichten van, het deelnemen in, het samenwerken met, het financieren van, het zich op andere wijze interesseren bij, het voeren van beheer en van de directie over en het geven van adviezen en het verlenen van diensten aan andere vennootschappen en ondernemingen - Het zich (mede)verbinden voor en het stellen van (hypothecaire) zekerheid voor verplichtingen van groepsmaatschappijen en derden - Het beleggen (verwerven en exploiteren) van vermogen in (hypothecaire) schuldvorderingen, registergoederen, valuta, effecten en vermogenswaarden in het algemeen het verrichten van al wat met bovenstaande in de ruimste zin verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn	
Bestuurlijk In deze overheids-BV heeft de gemeente rechtstreeks invloed op de BV. Gemeente Hoeksche Waard is 100% aandeelhouder van de BV, tevens opdrachtgever, bewaakt de opdracht voor uitvoering van de publieke doelstelling en behoudt daarmee haar taak als beleidsmaker en –bepaler. Wethouder Piet van Leenen vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Wethouder Harry van Waveren is zijn vervanger. De BV heeft een Raad van Commissarissen als toezichthoudend orgaan, bestaande uit drie leden, benoemd op voordracht van de algemene vergadering van aandeelhouders (zijnde de gemeente). De Raad van Commissarissen benoemt een eindverantwoordelijk directeur (met uitzondering van de eerste directeur) en is bevoegd tot schorsing en/of ontslag van de directeur.	
Financieel belang Het eigendom van de accommodaties (zowel juridisch als economisch) is niet aan de BV overgedragen, maar blijft bij de gemeente. De BV voert wel het onderhoud aan de eigendommen uit. <i>Opheffing:</i> Na ontbinding van de vennootschap geschiedt de vereffening door de bestuurders, tenzij de algemene vergadering anders bepaalt.	
Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeentebegroting 2020*	1.482
Begroot resultaat van de verbonden partij in 2020	0
Eigen vermogen per 1-1-2020	264
Eigen vermogen per 31-12-2020	264
Vreemd vermogen per 1-1-2020	2.268
Vreemd vermogen per 31-12-2020	2.558
Solvabiliteit per 1-1-2020 (= eigen vermogen/totaal vermogen)	10%
Solvabiliteit per 31-12-2020 (= eigen vermogen /totaal vermogen)	9%
Toelichting mutatie solvabiliteit 2020**	n.v.t.

* Het betreft hier de netto bijdrage na aftrek van de huurvergoeding die Bres voor het gebruik van de gebouwen aan de gemeente moet betalen.

** Door de overeenkomst tussen Bres en de gemeente kan bij Bres nooit sprake zijn van een hoge solvabiliteit.

CV/BV Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark Hoeksche Waard	
Programma	3. Economie
Taakveld	3.1 Economische ontwikkeling
Deelnemers	Gemeente Hoeksche Waard
Vestigingsplaats	Maasdam
Website	www.bedrijvenparkhw.nl
Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente. Het ontwikkelingsbedrijf is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van bedrijventerreinen met een regionaal karakter. De activiteiten van de exploitatiemaatschappij beperken zich tot het ontwikkelen van een Hoeksche Waards bedrijventerrein van 20 hectare.	
Bestuurlijk De grondexploitatiemaatschappij heeft de juridische vorm van een commanditaire vennootschap (CV) met een besloten vennootschap (BV) als beherend vennoot. Wethouder van Leenen heeft van het college het mandaat gekregen voor het nemen van besluiten samenhangend met het aandeelhouderschap.	
Financieel belang Het geplaatste en gestorte kapitaal van de BV bedraagt €35.000. Hoeksche Waard bezit 100% van de aandelen en 100% van het stemrecht. Het commanditaire kapitaal van de grondexploitatiemaatschappij bedraagt €3.500.000. De gemeente staat garant voor de geldlening van het bedrijvenpark Hoeksche Waard. Bij oprichting van de grondexploitatiemaatschappij is overeengekomen dat vennoten een kapitaalinbreng van 40% van hun participatie in het commanditair kapitaal storten.	
Kengetallen	
Financiële kengetallen CV*	
Bedrag (x €1.000)	
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeenterekening 2018	0
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	240
Eigen vermogen per 1-1-2018**	-4.175
Eigen vermogen per 31-12-2018**	-3.935
Vreemd vermogen per 1-1-2018	22.152
Vreemd vermogen per 31-12-2018	19.589
Financiële kengetallen BV *	
Bedrag (x €1.000)	
Opgenomen lasten (= bijdrage aan GR) in gemeenterekeningen 2018	0
Jaarresultaat van de verbonden partij in 2018	240
Eigen vermogen per 1-1-2018	-710
Eigen vermogen per 31-12-2018	-470
Vreemd vermogen per 1-1-2018	745
Vreemd vermogen per 31-12-2018	505
* Geen gegevens bekend over de begroting van 2020; daarom zijn de laatst bekende gegevens uit de jaarrekening van 2018 in de tabel opgenomen.	
** De gemeente heeft voor het negatieve resultaat in haar begroting een voorziening gevormd.	

Regionale Afvalstoffendienst Hoeksche Waard BV							
Programma	2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte						
Taakveld	7.3 Afval						
Deelnemers	Gemeente Hoeksche Waard						
Vestigingsplaats	Westmaas						
Website	www.radhoeschewaard.nl						
Wijze waarop de verbonden partij bijdraagt aan doelstellingen van de gemeente De vennootschap heeft tot doel om in het belang van bescherming van het milieu en een doelmatig beheer werkzaam te zijn op het gebied van: - Het uitvoeren van publieke taken in het afval- en grondstoffenbeheer in de ruimste zin, waaronder in ieder geval verstaan wordt: het inzamelen, het vervoeren, het (doen) be- of verwerken, het verhandelen van afval en grondstoffen en het adviseren hierover - De inzameling van bedrijfsafval en -grondstoffen, inclusief het inzamelen, het vervoeren, het (doen) be- of verwerken, het verhandelen - Het uitvoeren van taken op het gebied van beheer en onderhoud van de openbare ruimte Daarnaast heeft de vennootschap ten doel: - Het deelnemen en het zich op andere wijze interesseren in, het financieren van, het voeren van directie en beheer over, het verlenen van diensten aan en het behartigen van belangen van vennootschappen en ondernemingen, primair dat met een doelstelling als genoemd onder a., b. en c - Het ter leen opnemen en/of ter leen verstrekken van gelden, evenals het zekerheid stellen, zich op andere wijze sterk maken of zich hoofdelijk naast of voor anderen verbinden - Het verkrijgen, vervreemden, beheren en exploiteren van roerende en onroerende zaken en andere goederen, daaronder begrepen patenten, merkrechten, licenties, kennis, vergunningen en andere industriële eigendomsrechten ten behoeve van zichzelf of ten behoeve van vennootschappen, waarmee zijn in een groep is verbonden zomede het stellen van zekerheden ten behoeve van vennootschappen waarmee zij op enigerlei wijze is verbonden en al wat met het vorenstaande in dit lid in de ruimste zin verband houdt of daartoe bevorderlijk is De vennootschap kan de diensten genoemd onder a, b. en c. in mindere mate verrichten voor anderen dan de aandeelhoudende gemeenten.							
Bestuurlijk De relatie tussen gemeente Hoeksche Waard en de RAD kenmerkt zich door een goede balans tussen invloed van de gemeente als eigenaar en opdrachtgever én de gewenste autonomie van de uitvoeringsorganisatie. Het is van belang om de opdrachtgevers- en eigenaarsrol te scheiden binnen (het college van) de gemeente. In plaats van een directe aansturing door de gemeente is er na omzetting sprake van een afzonderlijke en verzakelijke relatie. De eigenaarsrelatie is uitgewerkt in het besturingsmodel. Daarbij worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA), Raad van Commissarissen (RvC) en het bestuur (vooral) vastgelegd in de statuten. De opdrachtgeverrelatie is uitgewerkt in onder andere een dienstverleningsovereenkomst. Wethouder Piet van Leenen vertegenwoordigt onze gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.							
<i>Financieel belang</i> Hoeksche Waard bezit 100% van de aandelen.							
<i>Kengetallen</i> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Financiële kengetallen</th><th>Bedrag (x €1.000)</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Opgenomen lasten in gemeentebegroting 2020**</td><td>7.754</td></tr> <tr> <td>Resultaat rekening gemeenschappelijke regeling R.A.D. 2018</td><td>63</td></tr> </tbody> </table>		Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)	Opgenomen lasten in gemeentebegroting 2020**	7.754	Resultaat rekening gemeenschappelijke regeling R.A.D. 2018	63
Financiële kengetallen	Bedrag (x €1.000)						
Opgenomen lasten in gemeentebegroting 2020**	7.754						
Resultaat rekening gemeenschappelijke regeling R.A.D. 2018	63						

Eigen vermogen per 1-1-2018*	2.354
Eigen vermogen per 31-12-2018 *	2.330
Vreemd vermogen per 1-1-2018 *	9.897
Vreemd vermogen per 31-12-2018 *	10.636
Solvabiliteit per 1-1-2018(= eigen vermogen/totaal vermogen) *	19%
Solvabiliteit per 31-12-2018 (= eigen vermogen/totaal vermogen) *	18%
* Deze bedragen zijn opgenomen in de jaarstukken 2018. De prognose van het saldo van het eigen en vreemd vermogen voor de jaren 2019 en 2020 zijn bij het opstellen van de Begroting 2020-2023 nog niet bekend. ** Dit zijn de bedragen uit de gesloten dienstverleningsovereenkomst met de RAD B.V.	

D. Overige verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die onder deze categorie vallen.

11.7 Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf Grondbeleid geeft de gemeente jaarlijks het grondbeleid vorm. Om de bestuurlijke doelen te bereiken, zetten we een 'gereedschapskist' met vele instrumenten van het grondbeleid in. De bestuurlijke (in dit kader ruimtelijke) doelen liggen vast in de meerjarenbegroting, het coalitieprogramma en diverse visiedocumenten en de daarmee samenhangende beleidsnota's. De bestuurlijke doelen zijn dynamisch en regelgeving verandert. Daardoor kan ook de inhoud van de gereedschapskist wijzigen.

Daarnaast heeft het grondbeleid financiële impact: de uitvoering vraagt financiële middelen. Hierdoor ontstaan risico's voor de gemeente. Die risico's kunnen van grote invloed zijn op de financiële positie van de gemeente. Om deze risico's te beperken en te beheersen, bekijken we onze grondexploitaties jaarlijks opnieuw.

De verslaglegging in de paragraaf grondbeleid gaat over het te voeren grondbeleid en de uitleg over de uitvoering ervan. Hierbij is er vrijheid in de opstelling van deze paragraaf, met de voorwaarde dat die aan de regelgeving van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voldoet. De Commissie BBV heeft in 2019 een nieuwe notitie uitgebracht over het "Grondbeleid in de begroting en jaarstukken". Dit is een vernieuwing van diverse Notities van het BBV.

De drie pijlers voor de wijziging zijn:

- Handreiking vennootschapsbelasting en gemeentelijke grondbedrijf (2015);
- beperken van de risico's;
- vernieuwing van de begroting en verantwoording van de gemeente, zodat meer vergelijkbaarheid in de verslaggeving ontstaat.

Faciliterend grondbeleid maakt geen deel meer uit van de grondexploitaties. In deze paragraaf maken we onderscheid tussen faciliterende grondexploitaties en de bouwgronden in exploitatie (BIE). Wel staat het de gemeente vrij om beide vormen van grondbeleid als een gemengd project in de projectadministratie op te nemen en de sturing en beheersing hierop in te richten.

Artikel 16 van het BBV geeft aan dat onderstaande punten van belang zijn in de verslaglegging:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen van de programma's in de begroting.
- Een verduidelijking van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert.
- Een actuele inschatting van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie.
- Een onderbouwing van de begrote winstneming.
- Beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

11.7.1 Visie grondbeleid

De programma's economie en volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, stedelijke vernieuwing en maatschappelijke ondersteuning van de begroting zijn het meest gericht op het gemeentelijk grondbeleid en de uitvoering ervan. De doelstellingen vanuit deze programma's zijn opgenomen in deze begroting.

In 2019 wordt de Nota grondbeleid 2019-2024 opgesteld. Daarmee geldt één grondbeleid voor de gehele gemeente. Jaarlijks wordt een Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) voorgelegd ter besluitvorming, inclusief herziening van de grondexploitaties. Eind 2019 / begin 2020 wordt een nieuwe Nota Kostenverhaal opgesteld. Deze nieuwe nota geeft ruimte aan woningbouw op en daarmee is de vitaliteit van de dorpen beschermd.

Wettelijke instrumenten en jurisprudentie spelen een grote rol bij het hanteren van het grondbeleid

Hierbij valt te denken aan:

- Wet ruimtelijke ordening (Wro), waarin de zogenaamde Grondexploitatiewet (afdeling 6.4 Wro) is opgenomen. Het exploitatieplan maakt het mogelijk om druk uit te oefenen, zodat in de gewenste vorm gewerkt kan worden bij de realisatie van gebiedsontwikkelingen.
- Het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Dit besluit geeft de kostenelementen die kunnen worden opgenomen in een exploitatieplan.
- Andere instrumenten zijn:
 - Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg).
 - Onteigeningswet.
 - Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).
 - de Woningwet en het Burgerlijk Wetboek.
 - Daarnaast is er nog een aantal wetten en regelingen die het grondbeleid raken.

Vanaf 2021 is de Omgevingswet van kracht. Deze wet heeft gevolgen voor het grondbeleid en de uitvoering ervan. Met een actuele Nota Grondbeleid 2019-2024 wordt vooruit gelopen op de Omgevingswet.

11.7.2 Uitvoering grondbeleid

Bij het verhalen van de kosten houden wij rekening met de Grondexploitatiewet en leggen wij de afspraken vast in een anterieure overeenkomst.

We zien een aantal wettelijke ontwikkelingen op ons af komen die gevolgen hebben voor ons grondbeleid. Zo krijgt de Omgevingswet als vervanger van een aantal wetten een grote invloed op het toekomstige grondbeleid. De aanvullingswet grondeigendom als onderdeel van de Omgevingswet is bij de Tweede Kamer in procedure gebracht. Deze wet moderniseert het grondbedrijfsinstrumentarium om zowel actief als faciliterend grondbeleid mogelijk te maken. Onderdeel van de Omgevingswet is een aanpassing ofwel beperking van de verhaalbaarheid van de gemeentelijke kosten. Dit onderdeel van de Omgevingswet is nog volop in discussie.

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) geeft jaarlijks nieuwe richtlijnen of stelt de richtlijnen bij voor de grondbedrijfsfunctie.

Om realistische woon- en werklocaties te programmeren, hanteren we onderstaande uitgangspunten:

- *Bedrijventerreinen/werklocaties*
Met de provincie Zuid-Holland is een bedrijventerreinprogrammering afgesproken voor de periode 2014-2030. Vraag en aanbod van bedrijventerreinen brengen we daarmee kwantitatief en kwalitatief met elkaar in evenwicht. We onderscheiden 3 categorieën: ontwikkelen, niet ontwikkelen en visie. Uit onderzoek blijkt dat er regionaal een overaanbod voor de werkmilieus 'industriële' en 'kleinschalig/gemengd bedrijventerrein' is. Ruimte is er nog wel in de distributiesector. Bij het actualiseren van de provinciale visie Ruimte en Mobiliteit nemen we dit onderzoek mee.
- *Woonlocaties*
Met de provincie Zuid-Holland heeft de gemeente afspraken rondom woningbouw gemaakt. Daarmee is de basis gelegd voor de ruimtelijke structuur om te ontwikkelen. Dit is voor de gemeente geen eindpunt. Met de provincie zijn we in onderhandeling om een groter woningcontingent te krijgen. Dat extra contingent is nodig om de vitaliteit van de kernen in stand te houden en daar waar mogelijk nieuwe locaties te ontwikkelen om de opvang vanuit het stedelijk gebied op te kunnen vangen. Hierdoor kunnen we gestalte geven aan het gezinseiland-principe. Onderdeel van de woonvisie is een woningbouwprogramma dat de leidraad wordt voor toekomstige ontwikkelingen.

11.7.3 Actuele prognose van bouwgronden in exploitatie (BIE)

Voor de projecten die daadwerkelijk worden ontwikkeld, wordt (of is) een grondexploitatie vastgesteld. Jaarlijks vernieuwt de gemeente de grondexploitaties. De actuele bouwgrondexploitaties zijn verdeeld in zogenaamde grondbedrijf complexen.

Het gaat om de volgende complexen:

- Abel Tasmankwartier (Oud-Beijerland)
- Bedrijventerrein IV (Strijen)
- Bedrijventerrein De Hoogerwerf (Oud-Beijerland)
- Jan Tooropstraat (Oud-Beijerland)
- Land van Essche III (Strijen)
- Poortwijk III (Oud-Beijerland)
- Het Spui (Strijen)
- Uitbreiding Nieuw-Beijerland
- Uitbreiding Piershil
- Voormalige Dorpshuizen (Piershil en Goudswaard)

In de volgende tabel staan de verwachte eindresultaten per actueel grondbedrijf complex en op basis van een doorrekening van 2020 en volgende jaren. De prognose wordt jaarlijks geactualiseerd door het opnieuw bekijken van de grondexploitaties. De raad stelt de opnieuw bekeken grondexploitaties vast en voorziet deze van budget.

(bedragen x € 1.000)

In exploitatie genomen gronden	Verwachte boekwaarde 1-1-2020	Verwachte mutaties 2020	Verwachte boekwaarde 31-12-2020	Prognose mutaties 2021	Prognose mutaties 2022	Prognose mutaties 2023	Prognose mutaties 2024 e.v. jaren	Prognose eindresultaat exploitatie (eindwaarde)
Abel Tasman-kwartier	-138	5	-133	3				-130
Bedrijven-terrein VI	678	-251	427	-255	-282			-110
De Hoogerwerf	-183	72	-111					-111
Jan Toorop-straat **	€ 230	-197	33	131				164
Land van Essche III	1.986	-351	1.635	-459	-974	-630	-294	-722
Poortwijk III	-1.252	-1.021	-2.273	554				-1.719
Het Spui *	682	-125	557					557
Uitbreiding Nieuw-Beijerland	-43	37	-6					-6
Uitbreiding Piershil	31	-56	-25					-25
Voormalige dorpshuizen Piershil Goudswaard	-150	54	-96					-96
Totaal voor winst- en verliesneming	1.841	-1.833	8	-26	-1.256	-630	-294	-2.198
Winst-nemingen	0	238	0	1.849	110	0	722	2.919
Onttrekking uit Verliesvoorziening	0	-557	0	-164	0	0	0	-721
Totaal	1.841	-2.152	-311	1.659	-1.146	-630	428	0

-/- = voordelig; +/- = nadelig

* Het verwachte verlies wordt in 2020 gedekt door middel van een onttrekking aan de verliesvoorziening grondexploitaties.

** Het verwachte verlies wordt in 2021 gedekt door middel van een onttrekking aan de verliesvoorziening grondexploitaties.

NB: Ten opzichte van het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) 2019 worden de volgende grondexploitaties in 2019 administratief afgewikkeld:

- Dorpshart Mijsheerenland
- Kloosring Oud Beijerland
- Strienemonde Strijen
- Uitbreiding Zuid-Beijerland
- Uitbreiding Goudswaard
- Wijk van je Leven Puttershoek

Deze grondexploitaties worden hieronder niet meer toegelicht.

11.7.4 Toelichting op de gebiedsontwikkelingen

Abel Tasmankwartier

Met een ontwikkelende partij is een ontwikkelings- en realisatieovereenkomst gesloten voor de bouw van 35 woningen. De helft van het plangebied is eigendom van de gemeente. Deze grond wordt in 2019 overgedragen. De bestaande opstallen zijn inmiddels gesloopt en in de tweede helft van 2019 is gestart met de bouw van de woningen. Naar verwachting worden de woningen in 2020 opgeleverd.

Bedrijventerrein VI

Aansluitend op de bestaande bedrijventerreinen in Strijen, wordt het bedrijventerrein VI ontwikkeld. Binnen dit bedrijventerrein zijn 5 kavels te koop. Van deze 5 kavels is er 1 verkocht. Voor 2 kavels is een optie uitgegeven en verwacht wordt dat deze in 2020 zullen leiden tot een grondverkoop. De grondverkoop van de overige 2 kavels is verdeeld over de jaren 2021 en 2022.

Bedrijventerrein De Hoogerwerf

Het bedrijventerrein De Hoogerwerf is bijna vol gebouwd. Naar verwachting geeft de gemeente in 2020 de laatste bedrijvenkavel uit. Een deel van het openbare gebied voorzien we dan nog van de definitieve bestrating.

Jan Tooropstraat

Samen met de woningbouwcorporatie ontwikkelen we het project Jan Tooropstraat. Op deze locatie komen 24 seniorenwoningen in het sociale segment te staan. De verwachting is dat er eind 2019 een onherroepelijk bestemmingsplan is. De woningbouw start dan in december 2019 en zal in 2020 worden opgeleverd.

Land van Essche III

Deze ontwikkellocatie ligt aan de zuidkant van Strijen, tussen de bestaande bebouwing in Land van Essche I en de Randweg. De gronden van deze locatie zijn grotendeels eigendom van gemeente Hoeksche Waard. Ongeveer een kwart is eigendom van een projectontwikkelaar. Op dit moment zijn de onderhandelingen om gezamenlijk iets te ontwikkelen voorzichtig weer opgestart. Toch onderzoekt de gemeente op dit moment de mogelijkheden om haar eigen gronden zelfstandig te ontwikkelen, eventueel zonder samenwerking met de ontwikkelaar. Het doel is om in 2019 nog te starten met het opstellen van een nieuw woningbouwprogramma en bestemmingsplan voor de gemeentegronden.

Poortwijk III

Na realisering van de 2 resterende woningbouwprojecten in Poortwijk III en de bouw van het Actief College, is Poortwijk III afgerond. De bouw van 14 nul op de meter woningen is inmiddels gestart. De verkoop van het andere woningbouwproject, Het Orkest, dit zijn 22 woningen, start eind september 2019. Deze woningen zullen eind 2020 worden opgeleverd.

Het Spui (Strijen)

De schoollocatie 'Het Spui' ligt tussen de Schenkeldijk en het Spui. De locatie heeft geen onderwijsfunctie meer. Daardoor is woningbouw een optie. Op basis van advies van omwonenden is een programma van 10 seniorenwoningen en 3 vrije kavels tot stand gekomen. Sinds februari 2019 is er een gewijzigd bestemmingsplan onherroepelijk vastgesteld waardoor dit woonprogramma kan worden gerealiseerd. In het laatste kwartaal van 2019 zal er een aanbestedingsprocedure worden opgestart door gemeente Hoeksche Waard om een ontwikkelaar te contracteren.

Uitbreiding Nieuw-Beijerland

Aan de zuidkant van de kern Nieuw-Beijerland (Buitenom/Kreekkant) ligt de uitbreidingslocatie van de kern Nieuw-Beijerland. Een ontwikkelaar die hier woningen wil bouwen heeft de locatie gekocht. Voor de ontwikkeling van de locatie heeft de gemeente een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. Fase 4 (38 woningen) wordt in 2019 opgeleverd. Het ontwikkel- en financiële risico ligt bij de ontwikkelende partij.

Uitbreiding Piershil

De uitbreiding Piershil is een ontwikkeling met woningbouw op het voormalige volkstuintencomplex aan de oostzijde van Piershil. Een ontwikkelaar heeft de gronden gekocht. Voor de ontwikkeling van de locatie is

een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In 2019 wordt gestart met woningbouw in fase 3. Het ontwikkel- en financiële risico ligt bij de ontwikkelende partij.

Voormalige Dorpshuizen

De voormalige dorpshuizen in Piershil en Goudswaard zijn verkocht aan een ontwikkelende partij. De ontwikkelaar moet nog een start maken met de woningbouw.

11.7.5 Vennootschapsbelasting in relatie tot grondexploitaties

We verwachten dat onze gemeente als ondernemer wordt aangemerkt en daardoor belastingplichtig is. Een deel van de grondexploitaties is winstgevend. Binnen de regels van de vennootschapsbelasting mogen we winstgevende exploitaties compenseren met de verliesgevende. Jaarlijks wordt binnen alle grondexploitaties gekeken wat het totale jaarlijkse winstbedrag is. Daarover moet door de gemeente vennootschapsbelasting betaald worden.

11.7.6 Winstneming en het nemen van verliezen

Winstneming

Winstneming is mogelijk als:

- het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat én
- de grond (of het deelperceel) is verkocht én
- de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie bepaald, ofwel percentage of completion methode).

Jaarlijks bepalen we volgens deze methode of winstneming noodzakelijk is en verwerken we dit in de jaarrekening.

Verliezen

Het resultaat van een grondexploitatie wordt berekend door het saldo van de (toekomstige) kasstromen. Zien we hier een verlies, dan moet een voorziening worden getroffen. De voorziening wordt gewaardeerd op basis van eindwaarde. In principe zijn er geen tussentijdse afrekeningen met deze voorziening.

11.7.7 Reserves, voorzieningen en risico's

Reserves

Voor de gebiedsontwikkelingen is een reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is specifiek bedoeld om de risico's rond de gemeentelijke grondexploitaties op te vangen. De maximale omvang van de reserve is dan ook gelijk aan de omvang van het risicoprofiel van de grondexploitaties.

De reserve grondexploitatie heeft naar verwachting op 1 januari 2020 een saldo van circa € 0,6 miljoen. In onderstaande tabel staan de verwachte onttrekkingen en claims. Het verwachte eindsaldo van de reserve bedraagt eind 2023 circa € 0,6 miljoen.

(bedragen x € 1000)

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Stand 1 januari	5.460	646	646	646	646
Stortingen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Onttrekkingen	-4.814	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Stand 31 december	646	646	646	646	646

Voorziening

Verwachte tekorten bij lopende en nieuwe grondexploitaties dekken we af met een verliesvoorziening grondexploitaties.

Eventuele stortingen in deze verliesvoorziening komen ten laste van de algemene reserve. De gemeenteraad stelt jaarlijks bij de jaarrekening een herziening van de grondexploitaties vast.

Op grond van de laatste actualisatie van de grondexploitaties, welke door de raad 9 juli 2019 is besloten, staat hieronder de actuele stand van de voorziening verliezen grondexploitaties. We berekenen de voorzieningen op basis van de eindwaardeberekeningen vanuit de grondexploitaties.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Soort	Voorziening per 1-1-2020	Onttrekking voorziening in 2020	Onttrekking voorziening in 2021 e.v. jaren	Voorziening per 31-12-2023
't Spui Strijen	In exploitatie	557	-557	0	0
Jan Tooropstraat Oud Beijerland	In exploitatie	164	0	-164	0
Subtotaal		721	-557	-164	0
Bedrijvenpark Hoeksche Waard	In exploitatie	3.975	0		3.975
Totaal		4.696	-557	-164	3.975

Uit het overzicht blijkt dat er in 2020 voor een totaalbedrag van € 4,7 miljoen aan voorzieningen voor verwachte verliezen is gevormd. Dit bestaat voor € 0,7 miljoen uit voorzieningen voor bouwgrondexploitaties en € 4 miljoen voor de garantstelling voor het Bedrijvenpark Hoeksche Waard. In de Begroting 2020 vormt de gemeente verder geen aanvullende voorzieningen.

Risico's

De nieuwe gemeente Hoeksche Waard wil het risicomanagement verder professionaliseren. Hieronder valt:

- De periodieke actualisatie van de grondexploitaties.
- Het maken van risicoanalyses met behulp van algemeen toegepaste methodieken.
- Het houden van risicosessies met directbetrokkenen (projectleiders, beleidsmedewerkers, financieel adviseurs, controllers).
- Het gebruik van ratio's voor de bepaling van de omvang van het benodigde weerstandsvermogen.

In principe moeten de risico's binnen de grondexploitaties worden opgevangen. De resultaten van de grondexploitaties en de relatieve doorlooptijd ervan geven aan dat de financiële risico's beheersbaar zijn. Het saldo van de reserve grondexploitatie moet voldoende zijn om de financiële gevolgen van de risico's te dekken indien deze risico's niet binnen de grondexploitaties kunnen worden opgevangen. In de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) zijn de risico's vertaald naar een gemiddeld financieel risico. Medio juli 2019 is het MPG door de raad vastgesteld en is de hoogte van de reserve grondexploitatie bijgesteld aan de hoogte van het totaal van alle gemiddelde risico's van alle grondexploitaties.

12 Financiële positie

Dit hoofdstuk geeft de uitgangspunten en grondslagen voor deze begroting weer. Daarnaast bevat het hoofdstuk het programmaplan, het overzicht van incidentele baten en lasten, het overzicht structurele en incidentele mutaties in reserves, een overzicht met de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de vennootschapsbelasting en de post onvoorzien, het investeringsoverzicht en het overzicht van reserves en voorzieningen. Verder is de geprognosticeerde balans weergegeven.

12.1 Uitgangspunten en grondslagen

In deze begroting zijn de volgende uitgangspunten en grondslagen gehanteerd:

Grondslagen en uitgangspunten 2020	
Onderwerp	Uitgangspunt
Loonstijging	Conform cao-afspraken 2019-2020
Prijsstijging	Prijsindex CPB, uit meicirculaire 2019 Gemeentefonds: overheidsconsumptie, netto materiële consumptie: 1,4%
Aantal inwoners Aantal woningen	87.200 37.800
Meerjarenperspectief	- Budgetten in 2020 geïndexeerd met 1,4%; budgetten na 2020 constant gehouden ("constante prijzen"). - In het kader van "realistisch ramen" worden de budgetten bijgesteld in 2020, 2021 en 2022 en verder resp. -/- 0,5%, -/-1,5%, en -/-3%.
Omslagrente	Volgens renteberekening BBV
Rentepercentage nieuwe geldleningen	- Kortlopende geldleningen: 0% - Langlopende geldleningen: 0,35% (voor 25 jaar vast)
Rentetoerekening	De rente wordt via de renteomslag doorbelast aan de taakvelden.
Onvoorzien uitgaven	Deze is gebaseerd op € 1 per inwoner
Tarieven OZB en RZB	Het tarief voor 2020 passen we aan, aan de ontwikkeling van de waarden van het onroerend goed van het voorgaande jaar (gelijkblijvende opbrengst). Daarna passen we het tarief aan, op basis van de prijsstijging netto materiële consumptie.
Tarieven overige belastingen: - Haven- en kadegelden - Hondenbelasting - Lijkbezorgingsrechten - Marktgelden - Omgevingsvergunningen - Overige legestarieven - Rioolheffing (Water) toeristenbelasting	Aanpassen aan de prijsstijging netto materiële consumptie voor zover de grens van wettelijke voorschriften (maximumtarief of meer dan 100% kostendekkend) niet structureel wordt overschreden. Voor nadere informatie wordt verwezen naar paragraaf Lokale Heffingen van deze begroting.
Privaatrechtelijke opbrengsten/ Huuropbrengsten	Aanpassen aan de prijsstijging netto materiële consumptie, tenzij er specifieke (meerjarige) afspraken zijn gemaakt (bijvoorbeeld bij huurovereenkomsten).
Subsidies (tot subsidieverordening geharmoniseerd is)	- Regionale subsidies: op basis van regionale afspraken. (Budget-/Exploitatie) subsidies: aanpassen aan de prijsstijging netto materiële consumptie. - Waarderingssubsidies: tijdvak loopt van 2019-2022; Jaarlijkse indexering conform de prijsstijging netto materiële consumptie. (Project-/Incidentele) subsidies: geen inflatiecorrectie (vaste bedragen)

12.2 Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht bevat de baten, de lasten en de mutaties in de reserves (bedragen x €1.000).

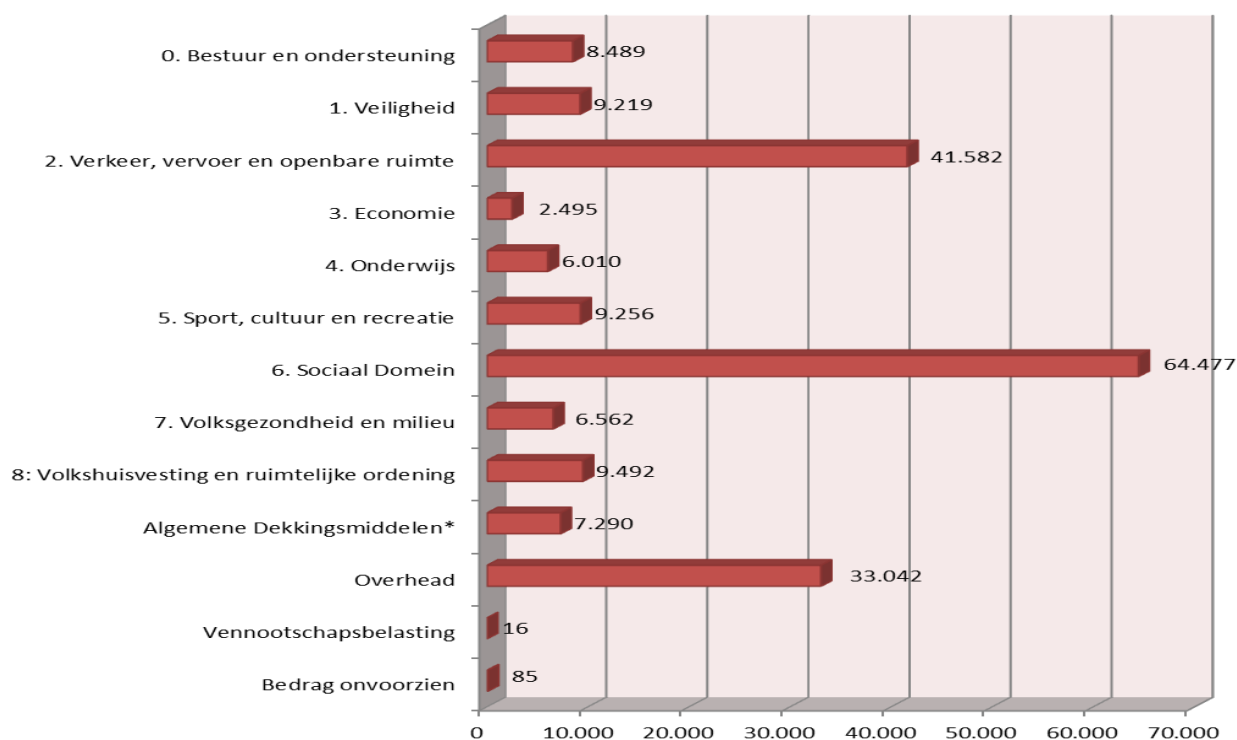
	2020			2021			2022			2023		
Programma	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	1.245	-8.489	-7.244	1.236	-8.759	-7.523	1.232	-8.215	-6.983	1.232	-8.214	-6.982
1. Veiligheid	165	-9.219	-9.055	165	-9.067	-8.902	165	-8.974	-8.809	165	-8.974	-8.809
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte	20.103	-41.582	-21.478	20.084	-40.806	-20.723	20.073	-40.370	-20.297	20.124	-40.454	-20.330
3. Economie	780	-2.495	-1.715	397	-1.919	-1.522	370	-1.855	-1.485	359	-1.834	-1.475
4. Onderw ijs	623	-6.010	-5.387	623	-6.138	-5.515	623	-5.956	-5.333	623	-5.858	-5.236
5. Sport, cultuur en recreatie	969	-9.256	-8.287	970	-9.067	-8.097	970	-8.799	-7.829	970	-8.374	-7.404
6. Sociaal Domein	16.794	-64.477	-47.683	16.914	-63.096	-46.182	16.670	-61.678	-45.008	16.670	-59.745	-43.075
7. Volksgezondheid en milieu	7	-6.562	-6.554	7	-6.320	-6.313	7	-6.313	-6.306	7	-6.313	-6.306
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	5.477	-9.492	-4.015	3.541	-8.458	-4.917	3.614	-8.246	-4.632	2.415	-6.425	-4.010
Algemene Dekkingsmiddelen*	188.319	-7.290	181.029	137.348	-4.961	132.387	133.130	-3.763	129.366	131.306	-2.863	128.443
Overhead	169	-33.042	-32.873	169	-31.467	-31.298	169	-28.116	-27.947	169	-27.442	-27.272
Vennootschapsbelasting	0	-16	-16	0	-16	-16	0	-16	-16	0	-16	-16
Bedrag onvoorzien	0	-85	-85	0	-85	-85	0	-85	-85	0	-85	-85
Saldo van baten en lasten	234.651	-198.014	36.637	181.452	-190.158	-8.706	177.022	-182.385	-5.364	174.040	-176.596	-2.556
Onttrekkingen aan reserves (baten) / Stortingen in reserves (lasten):												
0. Bestuur en ondersteuning	8	-4	5	8	-4	5	8	-4	5	8	-4	5
1. Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte	9.987	-9.411	575	2.005	-1.443	562	1.797	-1.018	779	1.944	-1.018	926
3. Economie	32	0	32	32	0	32	32	0	32	32	0	32
4. Onderw ijs	456	-213	242	423	-216	207	334	-216	117	291	-216	75
5. Sport, cultuur en recreatie	822	-134	688	690	-129	560	709	-138	571	541	-138	403
6. Sociaal Domein	5.347	-3.936	1.412	1.503	-121	1.382	1.669	-121	1.548	200	-121	79
7. Volksgezondheid en milieu	1.015	-1.000	15	5	0	5	5	0	5	5	0	5
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	701	-1.881	-1.180	793	-1.201	-409	602	-283	319	212	-283	-72
Algemene Dekkingsmiddelen*	2.000	-54.359	-52.359	0	-4.618	-4.618	0	-3.582	-3.582	0	0	0
Overhead	18.995	-10.663	8.331	8.725	-2.165	6.560	4.652	-1.165	3.487	2.783	-165	2.618
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bedrag onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen aan / stortingen in reserves	39.363	-81.601	-42.238	14.184	-9.898	4.286	9.809	-6.527	3.282	6.016	-1.946	4.071
Resultaat meerjarenbegroting 2020-2023	274.015	-279.615	-5.601	195.637	-200.057	-4.420	186.831	-188.913	-2.082	180.056	-178.542	1.515
<i>Waarvan incidenteel</i>	95.265	-96.843	-1.579	19.235	-19.882	-648	9.455	-11.557	-2.102	2.143	-2.469	-327
Structurele meerjarenbegroting 2020-2023	178.750	-182.772	-4.022	176.402	-180.174	-3.772	9.463	-11.561	20	2.151	-2.473	1.841

Het totaalbeeld van baten en lasten is als volgt:

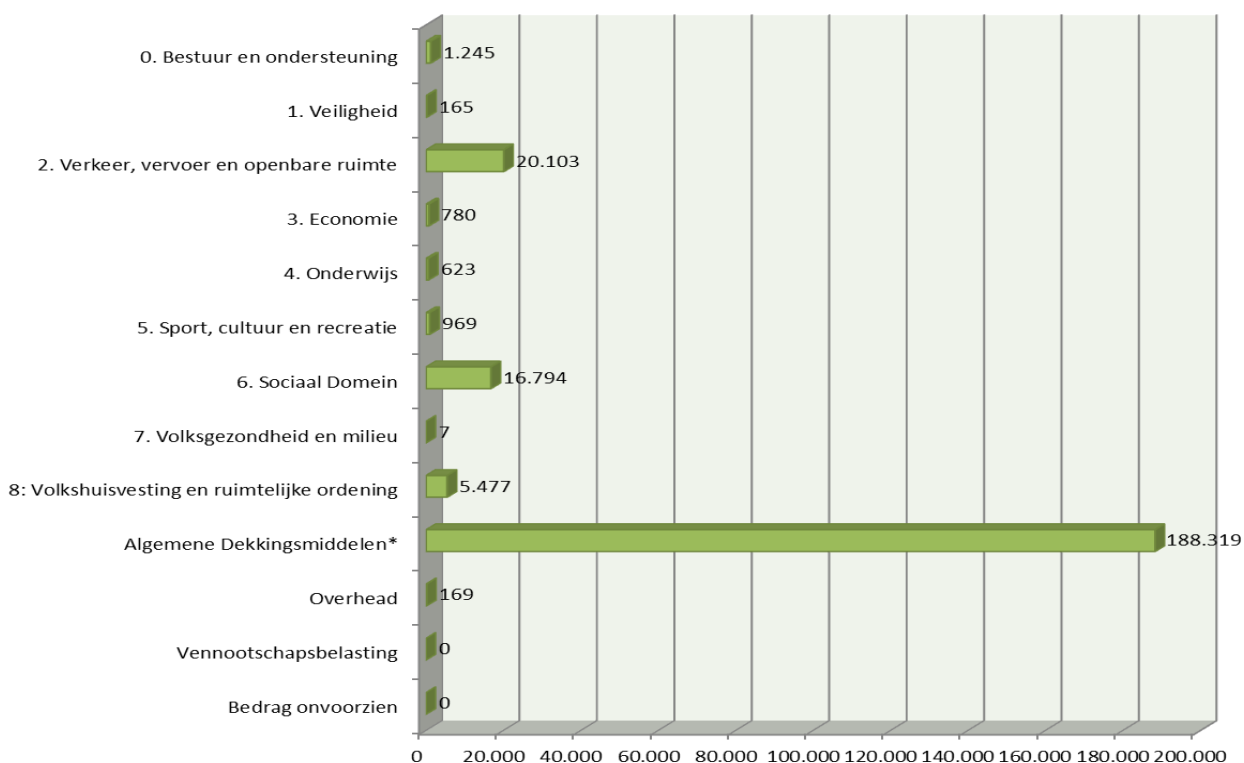
Omschrijving	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	234.651	181.452	177.022	174.040
Lasten	-198.014	-190.158	-182.385	-176.596
Totaalsaldo van baten en lasten	36.637	-8.706	-5.364	-2.556
Onttrekkingen reserves	39.363	14.184	9.809	6.016
Stortingen reserves	-81.601	-9.898	-6.527	-1.946
Begrotingsresultaat 2020 - 2023	-5.601	-4.420	-2.082	1.515
Incidentele baten en lasten	1.579	648	2.102	327
Structureel begrotingssaldo 2020-2023	-4.022	-3.772	20	1.841

De verdeling van de lasten en baten is in onderstaande overzichten weergegeven (bedragen x €1.000).

Totale **lasten** per programma (excl. reserves)

Totale **baten** per programma (excl. reserves)

Overzicht van incidentele baten en lasten

In onderstaand overzicht zijn de incidentele baten en lasten opgenomen. Dit zijn posten die eenmalig van toepassing zijn of waarvan de 'eindigheid' vaststaat. De incidentele lasten worden hierbij weergegeven als +/-; de incidentele baten als -/-

(bedragen x €1.000)

Prgr	Taakveld	Incidentele posten (baten en lasten)	Lasten / baten	2020	2021	2022	2023
0	0.1	75 jaar vrijheid	Lasten	100	-	-	-
	0.1	Dorpsgericht werken	Lasten	200	200	-	-
	0.1	Dorpsgericht werken initiatievenfonds	Lasten	300	300	-	-
	0.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		600	500	-	-
		Totaal programma 0. Bestuur en ondersteuning		600	500	-	-
0	0.4	Project HW: Teamontwikkeling college/directie/MT	Lasten	100	74	-	-
	0.4	Project HW/P&O: Opbouw nieuwe gemeente HW	Lasten	260	-	-	-
	0.4	Project HW/P&O: Werken in de HW (H Camp)	Lasten	100	100	50	50
	0.4	Project HW: Communicatie	Lasten	45	45	45	45
	0.4	Project HW/H&F: Huisvesting	Lasten	657	630	630	630
	0.4	Project HW/H&F: Facilitaire Zaken	Lasten	20	-	-	-
	0.4	Project HW/H&F: DIV	Lasten	150	150	150	150
	0.4	Project HW: Dienstverlening (overhead)	Lasten	142	121	121	121
	0.4	Project HW: Organisatieontw. algemeen	Lasten	50	50	-	-
	0.4	Project HW: Functioneel beheer	Lasten	17	-	-	-
	0.4	Onttrekking reserve Frictiekosten	Onttrekking	-1.575	-1.209	-1.034	-1.034
	0.4	Subtotaal incidentele baten/lasten		-34	-39	-38	-38
0	0.4	Onttrekking reserve Frictiekosten	Onttrekking	-1.000	-2.000	-1.000	-
	0.4	Storting in reserve Flankerend Beleid	Storting	1.000	2.000	1.000	-
	0.4	Frictiekosten: opleiding en organisatie ontwikkeling	Lasten	500	400	-	-
	0.4	Onttrekking reserve Flankerend Beleid	Onttrekking	-500	-400	-	-
	0.4	Fasering taakstelling personeel	Lasten	1.375	1.000	500	-
	0.4	Onttrekking reserve Flankerend Beleid	Onttrekking	-1.375	-1.000	-500	-
	0.4	Flankerend beleid maatregelen	Lasten	4.089	3.118	1.208	861
	0.4	Onttrekking reserve Flankerend Beleid	Onttrekking	-4.089	-3.118	-1.208	-861
	0.4	Storting in reserve kapitaallasten (cloud computing)	Storting	500	-	-	-
	0.4	Onttrekking algemene reserve	Onttrekking	-500	-	-	-
	0.4	Storting in reserve Flankerend Beleid	Storting	9.000	-	-	-
	0.4	Onttrekking algemene reserve	Onttrekking	-9.000	-	-	-
	0.4	Subtotaal incidentele baten/lasten		-	-	-	-
0	0	Overige mutaties:		2	-67	-22	-10
	0.4	Subtotaal incidentele baten/lasten		2	-67	-22	-10
0	0.5	Verkoop aandelen Eneco	Baten	-50.000	-	-	-
	0.5	Storting algemene reserve	Storting	50.000	-	-	-
	0.5	Subtotaal incidentele baten/lasten		-	-	-	-
0	0.64	Precario opbrengsten	Baten	-5.177	-5.177	-	-
	0.64	Belastingkorting	Lasten	925	925	-	-
	0.64	Storting algemene reserve (overschot precario)	Storting	777	1.036	-	-
	0.64	Subtotaal incidentele baten/lasten		-3.475	-3.216	-	-
0	0.7	Frictiekostenvergoeding	Baten	-3.582	-3.582	-3.582	-
	0.7	Storting in reserve frictiekosten	Storting	3.582	3.582	3.582	-
	0.7	Subtotaal incidentele baten/lasten		-	-	-	-
0	0.8	Tijdelijk budget inhuur	Lasten	2.000	-	-	-
	0.8	Onttrekking reserve frictiekosten	Onttrekking	-2.000	-	-	-
	0.8	Inhuur personeel (omzetting struct. naar incidenteel)	Lasten	249	493	732	-
	0.8	Subtotaal incidentele baten/lasten		249	493	732	-
		Totaal programma Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien		-3.258	-2.829	672	-48

1	1.1	Incidentele bijdrage VR ZHZ (i.v.m. ingroeimodel)	Lasten	119	65	-	-
	1.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		119	65	-	-
1	1.2	Aanpak woonoverlast	Lasten	50	-	-	-
	1.2	Subtotaal incidentele baten/lasten		50	-	-	-
		Totaal programma 1. Veiligheid		169	65	-	-
2	2.1	Bijdrage aan fietspad Korteweg Zuid-Beijerland	Lasten	200	-	-	-
	2.1	Onttrekking reserve ontwikkeling kernen	Onttrekking	-200	-	-	-
	2.1	Civiele kunstwerken	Lasten	17	-	-	-
	2.1	Storting reserve kapitaallasten	Storting	600	425	-	-
	2.1	Uitwerken mobiliteitsagenda	Lasten	150	150	150	-
	2.1	Verkeersmodel Hoeksche Waard	Lasten	65	10	10	-
	2.1	Storting in reserve kapitaallasten (ontsluitingsweg)	Storting	7.700	-	-	-
	2.1	Onttrekking algemene reserve	Onttrekking	-7.700	-	-	-
	2.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		832	585	160	-
2	2.5	Doorontwikkeling nachtbus	Lasten	100	-	-	-
	2.5	Inventarisatie toegankelijkheid bushaltes	Lasten	10	-	-	-
	2.5	Subtotaal incidentele baten/lasten		110	-	-	-
2	5.7	Gebiedsprogramma Hoeksche Waard	Lasten	100	-	-	-
	5.7	Onttrekking reserve	Onttrekking	-10	-	-	-
Verke	5.7	Subtotaal incidentele baten/lasten		90	-	-	-
		Totaal programma 2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte		1.032	585	160	-
3	3.1	Ontwikkelen Profiel vrijetijdseconomie met uitvoeringsprogramma	Lasten	50	-	-	-
	3.1	Ondersteunen platform SOB Hoeksche Waard	Lasten	25	25	25	-
	3.1	Actieplan werklocaties	Lasten	30	-	-	-
	3.1	Ontwikkelen startersbeleid	Lasten	25	-	-	-
	3.1	Verkennen ontmoetingsplek starters en innoverende ondernemers	Lasten	15	15	-	-
	3.1	Gebiedsmarketing Hoeksche Waard	Lasten	350	350	350	350
	3.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		495	390	375	350
3	3.4	Toekomstbestendige VVV	Lasten	35	-	-	-
	3.4	Subtotaal incidentele baten/lasten		35	-	-	-
		Totaal programma 3. Economie		530	390	375	350
4	4.2	Integraal huisvestingsplan onderwijsgebouwen	Lasten	20	-	-	-
	4.2	Onttrekking reserve frictiekosten	Onttrekking	-20	-	-	-
	4.2	Subtotaal incidentele baten/lasten		-	-	-	-
		Totaal programma 4. Onderwijs		-	-	-	-
5	5.1	Harmonisatie sportbeleid	Lasten	100	-	-	-
	5.1	Onttrekking reserve frictiekosten	Onttrekking	-100	-	-	-
	5.1	Brede impuls	Lasten	25	25	25	-
	5.1	Ondersteuning jeugd topsporters	Lasten	10	10	10	-
	5.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		35	35	35	-
5	5.3	Uitvoering kunst en cultuur beleid	Lasten	240	200	200	-
	5.3	Subtotaal incidentele baten/lasten		240	200	200	-
5	5.5	Publieksbereik erfgoed vergroten	Lasten	50	50	50	50
	5.5	Erfgoededucatie vormgeven	Lasten	30	-	-	-
	5.5	Subtotaal incidentele baten/lasten		80	50	50	50
		Totaal programma 5. Sport, cultuur en recreatie		355	285	285	50
6	6.1	Uitvoeringsprogramma T huis in de kern	Lasten	100	100	100	-
	6.1	Statushouders professionalisering	Lasten	100	-	-	-
	6.1	Investeringsbudget Jeugdhulp	Lasten	413	399	395	-
	6.1	Jeugdhulp terugdringen instroom	Lasten	558	910	1.075	-
	6.1	Onttrekking reserve Sociaal domein	Onttrekking	-971	-1.309	-1.470	-
	6.1	Uitvoeringsprogramma "It takes a village"	Lasten	50	75	100	-
	6.1	Opstellen en uitvoeren samenwerkingsagenda	Lasten	51	51	51	-
	6.1	Incidentele subsidie innovatie	Lasten	130	-	-	-
	6.1	Onttrekking reserve Innovatie Sociaal domein	Onttrekking	-130	-	-	-
	6.1	Storting in reserve Sociaal domein	Storting	3.000	-	-	-
	6.1	Onttrekking algemene reserve	Onttrekking	-3.000	-	-	-
	6.1	Storting in reserve Innovatie Sociaal domein	Storting	800	-	-	-
	6.1	Onttrekking algemene reserve	Onttrekking	-800	-	-	-
	6.1	Overige mutaties	-	-	10	10	-
	6.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		301	236	261	-

6	6.2	Intensivering Jeugdteams	Lasten	248	-	-	-
	6.2	Onttrekking reserve sociaal domein	Onttrekking	-248	-	-	-
	6.2	Subtotaal incidentele baten/lasten		-	-	-	-
6	6.3	Preventieve aanpak armoedebestrijding	Lasten	100	100	100	-
	6.3	Subtotaal incidentele baten/lasten		100	100	100	-
6	6.4	Kwartiermaker SROI-beleid	Lasten	35	-	-	-
	6.4	Subtotaal incidentele baten/lasten		35	-	-	-
6	6.5	Taalniveau statushouders	Lasten	100	-	-	-
	6.5	Uitvoeringsprogramma Werk voor iedereen!	Lasten	170	95	20	-
	6.5	Subtotaal incidentele baten/lasten		270	95	20	-
6	6.71	Aanbesteding contracten huishoudelijke ondersteuning en WMO begeleiding	Lasten	20	-	-	-
	6.71	Subtotaal incidentele baten/lasten		20	-	-	-
		Totaal programma 6. Sociaal domein		726	431	381	-
7	7.4	Advies onderhoudsplannen vastgoed en bouwprojecten circulair basis	Lasten	25	-	-	-
	7.4	Opstellen warmtetransitievisie	Lasten	150	-	-	-
	7.4	Uitwerking businesscase bedrijvenaanpak	Lasten	15	-	-	-
	7.4	Actualiseren Meerjaren Milieubeleidsplan	Lasten	25	-	-	-
	7.4	Storting in reserve Energietransitie	Storting	1.000	-	-	-
	7.4	Onttrekking algemene reserve	Onttrekking	-1.000	-	-	-
	7.4	Subtotaal incidentele baten/lasten		215	-	-	-
		Totaal programma 7. Volksgezondheid en milieu		215	-	-	-
8	8.1	Aansturing, realisatie en doorontwikkeling Waardeketens	Lasten	150	150	150	-
	8.1	Opstellen omgevingskwaliteitsbeeld	Lasten	100	50	-	-
	8.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		250	200	150	-
8	8.1	Planologische procedures (Spuifront)	Lasten	325	402	-	-
	8.1	Bijdrage derden	Lasten	-325	-402	-	-
	8.1	Planologische procedures	Lasten	58	58	-	-
	8.1	Bijdragen derden	Baten	-58	-58	-	-
	8.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		-	-	-	-
8	8.1	Vergoeding plankosten	Baten	-108	-	-	-
	8.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		-108	-	-	-
8	8.1	Ontvangst bijdrage fonds bovenwijks	Baten	-299	-	-	-
	8.1	Storting in fonds bovenwijks (res. lokale ontw.) onder aftrek van regiofondsen	Storting	299	-	-	-
	8.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		-	-	-	-
8	8.1	Inkomsten regiofondsen van ontwikkelaar	Baten	-38	-	-	-
	8.1	Afdracht regiofondsen Korendijk	Lasten	57	-	-	-
	8.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		19	-	-	-
8	8.1	Implementatie Omgevingswet	Lasten	678	781	571	190
	8.1	Onttrekking reserve omgevingswet	Onttrekking	-681	-793	-586	-195
	8.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		-3	-12	-15	-5
8	8.1	Storting reserve omgevingswet	Storting	432	432	-	-
	8.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		432	432	-	-
8	8.1	Lokale bijdrage windmolens Cromstrijen	Baten	-96	-96	-35	-35
	8.1	Storting reserve ontwikkeling kernen	Storting	96	96	35	35
	8.1	Subtotaal incidentele baten/lasten		-	-	-	-
8	8.3	Leges windmolens Cromstrijen	Baten	-556	-	-	-
	8.3	Storting in reserve ontwikkeling kernen (Vitaliseringsagenda)	Storting	556	-	-	-
	8.3	Storting in reserve ontwikkeling kernen (Vitaliseringsagenda vanuit precariobaten)	Storting	250	425	-	-
	8.3	Subtotaal incidentele baten/lasten		250	425	-	-
8	8.3	Opstellen woningbouwprogramma	Lasten	50	50	-	-
	8.3	Plusprogramma woningbouw	Lasten	40	40	10	-
	8.3	Flexwonen	Lasten	94	79	79	-
	8.3	Prestatieafspraken Hoeksche Waard	Lasten	5	5	5	-
	8.3	Wonen, welzijn, zorg visie	Lasten	100	-	-	-
	8.3	Lobbywerkzaamheden	Lasten	75	-	-	-
	8.3	Overig / afronding	Lasten	6	2	-	-20
	8.3	Subtotaal incidentele baten/lasten		370	176	94	-20
		Totaal programma 8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening		1.210	1.221	229	-25
Totaalsaldo van incidentele baten en lasten				1.579	648	2.102	327

In het bovenstaand overzicht zijn incidentele baten en lasten opgenomen. Dit zijn baten en lasten die zich eenmalig voordoen of een 'eindig' zijn. Het merendeel van de incidentele lasten hebben betrekking op de beleidsvoornemens uit de Perspectiefnota die voor een jaar of voor maximaal 3 jaren (huidige raadsperiode) worden ingezet. Daarnaast hebben de incidentele posten betrekking op frictiekosten (projectbegroting). De incidentele baten betreffen hoofdzakelijk incidentele onttrekkingen uit reserves ter dekking van de incidentele lasten. Uit bovenstaand overzicht blijkt dat in de jaarschijven 2020 tot en met 2023 per saldo meer incidentele lasten dan incidentele baten zijn. Dit heeft een gunstig effect op het structurele begrotingsresultaat.

Begrotingsevenwicht

De Begroting 2020-2023 moet op grond van artikel 189 van de Gemeentewet 'structureel' in evenwicht zijn. Dit houdt in dat de structurele lasten worden gedekt met structurele baten. De provincie gaf in haar begrotingsbrief bij de Begroting 2019-2022 aan dat het meerjarenperspectief in de Begroting 2020-2023 vanaf de jaarschijf 2022 moet sluiten. Het structurele begrotingsresultaat bestaat uit het begrotingsresultaat gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten (zie onderdeel "Overzicht van incidentele baten en lasten"). Door het begrotingsresultaat te normaliseren voor het saldo van incidentele baten en lasten, ontstaat het begrotingsresultaat dat gebaseerd is op de structurele baten en lasten. Het beeld is dan als volgt:

(x €1.000)

Omschrijving	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	234.651	181.452	177.022	174.040
Lasten	-198.014	-190.158	-182.385	-176.596
Totaalsaldo van baten en lasten	36.637	-8.706	-5.364	-2.556
Onttrekkingen reserves	39.363	14.184	9.809	6.016
Stortingen reserves	-81.601	-9.898	-6.527	-1.946
Begrotingsresultaat 2020 - 2023	-5.601	-4.420	-2.082	1.515
Incidentele baten en lasten	1.579	648	2.102	327
Structureel begrotingssaldo 2020-2023	-4.022	-3.772	20	1.841

Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten worden gedekt door structurele baten, nadat de incidentele lasten en baten zijn geëlimineerd. De tabel laat vanaf 2022 een structureel sluitende begroting zien.

Overzicht structurele en incidentele mutaties in reserves

In onderstaande tabellen zijn per programma de structurele en incidentele stortingen en onttrekkingen aan de reserves opgenomen.

In het BBV staat dat alle stortingen en onttrekkingen aan de reserves van incidentele aard zijn. Er zijn echter afwijkingen mogelijk. Wanneer een bestemmingreserve wordt gevormd voor de dekking van een investering (met economisch nut), is de dekking structureel geregeld.

Door de stortingen en onttrekkingen aan dit soort reserves apart inzichtelijk te maken, is duidelijk dat deze structureel zijn. Bij de bepaling van het structurele evenwicht van de begroting (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) kan met de stortingen en onttrekkingen aan deze reserves rekening worden gehouden.

Het overzicht geeft een beeld in hoeverre het exploitatieresultaat wordt beïnvloed door structurele en incidentele mutaties in de reserves.

(bedragen x €1.000)

		2020		2021		2022		2023	
Programma	Inc/ str	Baten (onttrekking aan reserve)	Lasten (storting in reserve)	Baten (onttrekking aan reserve)	Lasten (storting in reserve)	Baten (onttrekking aan reserve)	Lasten (storting in reserve)	Baten (onttrekking aan reserve)	Lasten (storting in reserve)
0. Bestuur en ondersteuning	Incidenteel	20.166	64.859	7.817	6.618	3.782	4.582	1.913	-
	Structureel	837	167	916	169	878	169	878	169
1. Veiligheid	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-
	Structureel	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Verkeer, vervoer en openbare ruimte	Incidenteel	7.910	8.300	-	425	-	-	-	-
	Structureel	2.077	1.111	2.005	1.018	1.797	1.018	1.944	1.018
3. Economie	Incidenteel	-	-	-	-	-	-	-	-
	Structureel	32	-	32	-	32	-	32	-
4. Onderwijs	Incidenteel	20	-	-	-	-	-	-	-
	Structureel	436	213	423	216	334	216	291	216
5. Sport, cultuur en recreatie	Incidenteel	100	-	-	-	-	-	-	-
	Structureel	722	134	690	129	709	138	541	138
6. Sociaal domein	Incidenteel	5.149	3.815	1.309	-	1.470	-	-	-
	Structureel	199	121	194	121	200	121	200	121
7. Volksgezondheid en milieu	Incidenteel	1.010	1.000	-	-	-	-	-	-
	Structureel	5	-	5	-	5	-	5	-
8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	Incidenteel	701	1.633	793	953	602	35	212	35
	Structureel	-	248	-	248	-	248	-	248
Totaal		39.363	81.601	14.184	9.898	9.809	6.527	6.016	1.946
Waarvan incidenteel		35.055	79.607	9.919	7.996	5.854	4.617	2.124	35
Waarvan structureel		4.308	1.995	4.266	1.902	3.955	1.910	3.892	1.911

Uit de tabel blijkt dat het merendeel van de mutaties in de reserves van incidentele aard is.

12.3 Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen

Onder de algemene dekkingsmiddelen behoren de inkomsten waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- De lokale heffingen (OZB-woningen, OZB niet-woningen, parkeerbelasting en overige belastingen inclusief heffing en invordering, bezwaar en beroep).
- Algemene uitkering.
- Dividend.
- Saldo van de financieringsfunctie (verschil tussen de aan taakvelden toegerekende rekenrente en de werkelijk betaalde rente over lang- en kortlopende leningen, ook wel renteresultaat genoemd).
- Overige algemene dekkingsmiddelen (voor zover aanwezig).

(bedragen x €1.000)

Overzicht algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lokale heffingen waarvan besteding niet gebonden is*	22.616	22.782	17.747	17.896
Algemene uitkeringen (incl. frictiekostenvergoeding 2020-2022)	110.774	111.265	112.166	110.281
Dividend (Eneco, Evides en BNG)	3.387	2.000	2.000	2.000
Saldo financieringsfunctie	3	3	3	3
Totaal	136.780	136.049	131.916	130.180

* Deze heffingen bestaan uit de precariobelasting, (on)roerende zaakbelasting, toeristenbelasting en hondenbelasting

Overhead

De overheadkosten bestaan uit de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Voorbeelden zijn de gemeentesecretaris en directie, personeelszaken, informatievoorziening en automatisering, huisvesting, financiën et cetera.

Vennootschapsbelasting

Gemeenten zijn vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Hiervoor is een raming opgenomen in de begroting.

Onvoorzien

Voor onvoorziene uitgaven is € 1, - per inwoner opgenomen.

Onderstaande tabel geeft de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de vennootschapsbelasting en de post onvoorzien weer.

(bedragen x €1.000)

Omschrijving	Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	0.4	Overhead	125	169	169	169	169
	0.5	T reasury	5.922	54.813	3.185	3.100	3.013
	0.61	Saldo financieringsfunctie	3	3	3	3	3
	0.61	OZB woningen	9.337	9.551	9.670	9.753	9.857
	0.62	OZB niet-woningen	6.771	7.132	7.179	7.238	7.284
	0.64	Belastingen overig	5.889	5.941	5.941	764	764
		Algemene uitkering en overige uitkeringen					
	0.7	gemeentefonds	108.884	110.774	111.265	112.166	110.281
	0.8	Overige baten en lasten	74	105	105	105	105
Totaal baten			137.005	188.488	137.517	133.299	131.475
Lasten	0.4	Overhead	-32.368	-33.042	-31.467	-28.116	-27.442
	0.5	T reasury	-1.557	-1.561	-1.253	-1.027	-855
	0.61	OZB woningen	-442	-446	-441	-435	-435
	0.64	Belastingen overig	-1.369	-1.293	-1.289	-355	-355
		Algemene uitkering en overige uitkeringen					
	0.7	gemeentefonds	-20	0	0	-	-
	0.8	Overige baten en lasten	-3.308	-3.990	-1.978	-1.947	-1.220
	0.9	Onvoorzien	-85	-85	-85	-85	-85
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-16	-16	-16	-16	-16
Totaal lasten			-39.165	-40.433	-36.529	-31.980	-30.406
Totaalsaldo van baten en lasten			97.840	148.055	100.988	101.318	101.070
Onttrekkingen reserves	0.10	Mutaties reserves	6.537	-	0	0	0
	0.4	Overhead	6.980	18.995	8.725	4.652	2.783
	0.8	Overige baten en lasten	3.685	2.000	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves			17.202	20.995	8.725	4.652	2.783
Stortingen reserves	0.10	Mutaties reserves	-5.326	0	0	0	0
	0.4	Overhead	-460	-10.663	-2.165	-1.165	-165
	0.5	T reasury	0	-50.000	0	0	0
	0.64	Belastingen overig	-518	-777	-1.036	0	0
		Algemene uitkering en overige uitkeringen					
	0.7	gemeentefonds	-7.159	-3.582	-3.582	-3.582	0
	0.8	Overige baten en lasten	-449	0	0	0	0
Totaal stortingen reserves			-13.912	-65.022	-6.783	-4.747	-165
Geraamd resultaat Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien			101.130	104.027	102.930	101.224	103.687

De mutaties in de reserves zijn als volgt:

(bedragen x €1.000)

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
<i>0.4 Overhead</i>				
Algemene reserve	9.500	-	-	-
Reserve frictiekosten samenvoeging	2.577	3.211	2.036	1.034
Reserve flankerend beleid	5.964	4.518	1.708	861
Reserve kapitaallasten	493	572	534	534
Reserve invoering omgevingswet	91	54	3	-
Reserve knelpunten organisatie	34	34	35	18
Reserve onderhoud gebouwen	335	335	335	335
	18.995	8.725	4.652	2.783
<i>0.8 Overige baten en lasten</i>				
Reserve frictiekosten samenvoeging	2.000	-	-	-
	2.000	-	-	-
Totaal onttrekkingen	20.995	8.725	4.652	2.783
<i>0.4 Overhead</i>				
Reserve flankerend beleid	10.000-	2.000-	1.000-	-
Reserve kapitaallasten	500-	-	-	-
Reserve onderhoud gebouwen	163-	165-	165-	165-
	-10.663	-2.165	-1.165	-165
<i>0.5 Treasury</i>				
Algemene reserve	50.000-	-	-	-
<i>0.64 Belastingen overig</i>				
Algemene reserve	777-	1.036-	-	-
<i>0.7 Algemene en overige uitk. Gemeentefonds</i>				
Reserve frictiekosten samenvoeging	3.582-	3.582-	3.582-	-
Totaal stortingen	-65.022	-6.783	-4.747	-165
Saldo wijzigingen in reserves				

12.4 Investeringsoverzicht

Het investeringsoverzicht 2020-2023 is hieronder weergegeven. De afschrijvingslasten van deze investeringen zijn verwerkt in de begroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2023.

De investeringsbedragen kleiner dan € 25.000,- zijn, conform de notitie 'Activa, activering en afschrijving activa' direct ten laste gebracht van de exploitatie (als exploitatiebudget opgenomen).

Bij het vaststellen van de begroting worden alleen de investeringen voor het begrotingsjaar 2020 beschikbaar gesteld. De investeringen in de jaarschijven 2021 tot en met 2023 geven een verdere doorkijk. Dit betekent echter niet dat hiermee de kredieten al zijn geautoriseerd. In 2020 zijn € 8 miljoen aan investeringen gepland. In totaliteit wordt in de jaren 2020-2023 €32 miljoen geïnvesteerd.

(bedragen x €1.000)

Taak veld	Programma	Omschrijving	Investeringsbedragen		Afschrijving							
			Jaar	Afschr.	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
			aanschaf	termijn								
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Vervanging meubilair 2020	2020	10	25	-	-	-	-	3	3	3
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Overige materiele vaste activa (automatisering)	2020	6	80	-	-	-	-	13	13	13
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Cloud computing	2020	6	500	-	-	-	-	83	83	83
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Netwerkbekabeling vervangen werkplekken	2020	4	250	-	-	-	-	63	63	63
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Overige materiele vaste activa (automatisering)	2021	10	-	80	-	-	-	-	8	8
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Uitbreiding opslag	2021	4	-	38	-	-	-	-	10	10
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Vervanging Wifi netwerk gemeenten	2021	4	-	75	-	-	-	-	19	19
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Overige materiele vaste activa (automatisering)	2022	10	-	-	80	-	-	-	-	8
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Uitbreiding back-up voorziening	2022	4	-	-	25	-	-	-	-	6
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Uitwijkvoorziening	2022	4	-	-	250	-	-	-	-	63
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Uitbreiding servers en switches	2022	4	-	-	150	-	-	-	-	38
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Telefonieplatform HW	2022	5	-	-	300	-	-	-	-	60
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Server rioolgemaal	2022	6	-	-	35	-	-	-	-	6
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Inrichten werkplekken	2022	4	-	-	210	-	-	-	-	53
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Serverruimte Oud-Beijerland	2022	4	-	-	120	-	-	-	-	30
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Vervanging datacenter	2022	4	-	-	950	-	-	-	-	238
0.4	1. Bestuur en ondersteuning	Ipad's raads- en burgerleden	2022	4	-	-	100	-	-	-	-	25
		Totaal (vervangings) investeringen										
		Programma 1 Bestuur en ondersteuning			855	193	2.220	-	-	162	198	723
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Laan van Heemsstede, Puttershoek	2020	25	260	-	-	-	-	10	10	10
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Griendweg, 's-Gravendeel	2020	25	400	-	-	-	-	16	16	16
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Aanpak onveilige kruispunten Oud Beijerland	2020	25	50	-	-	-	-	2	2	2
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Fietspad scholierenroute STR - OBL vrij fietspad	2020	20	250	-	-	-	-	13	13	13
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Aanleg fietspad Korteweg A29 Zuid Beijerland	2020	20	200	-	-	-	-	10	10	10
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Fietsroute noordrand HW Buitenzomerlanden	2020	20	350	-	-	-	-	18	18	18
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Tiengemetenpad fase 2 Hogendijk - Eendachtsweg	2020	20	340	-	-	-	-	17	17	17
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Tiengemetenpad fase 3 Spuiweg-Veerdijk / Havenkade	2020	20	175	-	-	-	-	9	9	9
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Openbare verlichting Armaturen 2020	2020	20	242	-	-	-	-	12	12	12
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Openbare verlichting Lichtmasten 2020	2020	40	101	-	-	-	-	3	3	3
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Brug Spuivelden Heinenoord	2020	25	30	-	-	-	-	1	1	1
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Brug Kalesland Heinenoord	2020	25	25	-	-	-	-	1	1	1
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Zoutstrooiwagen (NIDO) 2	2020	10	29	-	-	-	-	3	3	3
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Groeneweg, Puttershoek	2021	25	-	570	-	-	-	-	23	23
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Aanpak onveilige kruispunten Oud Beijerland	2021	25	-	100	-	-	-	-	4	4
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Openbare verlichting Armaturen 2021	2021	20	-	198	-	-	-	-	10	10
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Openbare verlichting Lichtmasten 2021	2021	40	-	128	-	-	-	-	4	4
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Brug Smitsweg 's-Gravendeel	2021	35	-	250	-	-	-	-	7	7
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Ontsluiting Zuid - West	2021	40	-	3.850	3.850	-	-	-	-	193
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Polderdijk, Maasdam	2022	25	-	-	480	-	-	-	-	19
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Weverseinde, Puttershoek	2022	25	-	-	220	-	-	-	-	9
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Openbare verlichting Armaturen 2022	2022	20	-	-	214	-	-	-	-	11
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Openbare verlichting Lichtmasten 2022	2022	40	-	-	127	-	-	-	-	4
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Blaaksedijk Heinenoord	2023	25	-	-	-	400	-	-	-	-
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Straatverlichting Armaturen (2023)	2023	20	-	-	-	300	-	-	-	-
2.1	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Straatverlichting Lichtmasten (2023)	2023	40	-	-	-	200	-	-	-	-
2.3	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Voorz. gem. jachthaven	2020	25	25	-	-	-	-	1	1	1
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Beschoeiingen 2020	2020	20	315	-	-	-	-	16	16	16
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vissteiger recreatieterrein Hitsertsekade	2020	25	53	-	-	-	-	2	2	2
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Speelplaats/ rubberenondergronden	2020	10	78	-	-	-	-	8	8	8
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging speelvoorzieningen 2020	2020	10	334	-	-	-	-	33	33	33
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging en aanschaf van speeltoestellen	2020	10	25	-	-	-	-	3	3	3
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervangen 2 bussen 2020	2020	10	90	-	-	-	-	9	9	9

5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Bladveger ((2021)	2021	10	-	30	-	-	-	-	3	3	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Maaimachine Ransomes	2021	10	-	52	-	-	-	-	5	5	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Ford Connect (3-VJS-61) incl. maxilift	2021	10	-	42	-	-	-	-	4	4	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Ford Transit (3-VJS-62)	2021	10	-	26	-	-	-	-	3	3	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Ford Transit (3-VJS-63)	2021	10	-	26	-	-	-	-	3	3	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Ford Transit (3-VJS-64) riolering incl. doorspuitsapparaat	2021	10	-	48	-	-	-	-	5	5	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Ford Transit (3-VJS-65)	2021	10	-	26	-	-	-	-	3	3	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vrachtauto incl. opbouw (BZ-PD-09)	2021	15	-	210	-	-	-	-	14	14	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging speelvoorzieningen 2021	2021	10	-	167	-	-	-	-	17	17	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging en aanschaf van speeltoestellen	2021	10	-	25	-	-	-	-	3	3	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging speelvoorzieningen 2022	2022	10	-	-	171	-	-	-	-	17	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging en aanschaf van speeltoestellen	2022	10	-	-	25	-	-	-	-	3	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Ford Transit met kraan (9-VZJ-45)	2022	10	-	-	45	-	-	-	-	5	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Ford Transit (1-VSZ-51)	2022	10	-	-	25	-	-	-	-	3	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging speelvoorzieningen 2023	2023	10	-	-	-	170	-	-	-	-	
5.7	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging en aanschaf van speeltoestellen	2023	10	-	-	-	25	-	-	-	-	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan Binnenmaas 2020	2020	67	700	-	-	-	-	10	10	10	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervangingen vrij verval Cromstrijen	2020	67	391	-	-	-	-	6	6	6	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging gemalen bouwkundig Cromstrijen	2020	45	33	-	-	-	-	1	1	1	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	GRP 2015-2020 - vrijerval Goudswaard 3 2020	2020	67	105	-	-	-	-	2	2	2	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	GRP 2015-2020 - vrijerval NB 01 2020	2020	67	466	-	-	-	-	7	7	7	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Uitvoering GRP Strijen 2020	2020	67	791	-	-	-	-	12	12	12	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan Binnenmaas 2020	2020	67	56	-	-	-	-	1	1	1	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	GRP 2015-2020 - renovatie diverse gemalen Korendijk	2020	67	80	-	-	-	-	1	1	1	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan Binnenmaas 2020	2020	67	44	-	-	-	-	1	1	1	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Renovatie drukriolering Cromstrijen	2020	15	91	-	-	-	-	6	6	6	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging gemalen en randvoorzieningen Oud Beijerland	2020	15	85	-	-	-	-	6	6	6	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan Binnenmaas 2021	2021	67	-	700	-	-	-	-	10	10	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervangingen vrij verval Cromstrijen	2021	67	-	397	-	-	-	-	6	6	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	GRP 2015-2020 - vrijerval NB 03 2021	2021	67	-	121	-	-	-	-	2	2	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	GRP 2015-2020 - vrijerval NB 02 2022	2021	67	-	424	-	-	-	-	6	6	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Uitvoering GRP Strijen 2021	2021	67	-	576	-	-	-	-	9	9	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan Binnenmaas 2021	2021	45	-	56	-	-	-	-	1	1	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	GRP 2015-2020 - renovatie diverse gemalen 2021	2021	45	-	85	-	-	-	-	2	2	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan Binnenmaas 2021	2021	15	-	44	-	-	-	-	3	3	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan Binnenmaas 2022	2022	67	-	-	700	-	-	-	-	10	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervanging gemalen Cromstrijen bouwkundig	2022	67	-	-	34	-	-	-	-	1	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk afkoppelplan Cromstrijen	2022	67	-	-	244	-	-	-	-	4	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Vervangingen vrij verval Cromstrijen	2022	67	-	-	403	-	-	-	-	6	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Uitvoering GRP Strijen 2022	2022	67	-	-	563	-	-	-	-	8	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan Binnenmaas 2022	2022	45	-	-	56	-	-	-	-	1	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	GRP 2015-2020 - renovatie diverse gemalen Korendijk	2022	45	-	-	90	-	-	-	-	2	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan Binnenmaas 2022	2022	15	-	-	44	-	-	-	-	3	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemalen mechanisch /electrisch en drukriolering	2022	15	-	-	208	-	-	-	-	14	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan 2023	2023	67	-	-	-	2.050	-	-	-	-	
7.2	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Gemeentelijk rioleringsplan 2023	2023	15	-	-	-	300	-	-	-	-	
7.5	2. Verkeer, vervoer en Openbare ruimte	Aanleg paden begraafplaats Nieuw-Beijerland	2020	20	32	-	-	-	-	2	2	2	
		Totaal (vervangings) investeringen				6.246	8.152	7.499	3.445	-	239	384	695
		Programma 2 Verkeer, vervoer en Openbare ruimte											
4.2	4. Onderwijs	Nieuwe inrichting sportzaal Actief college	2020	10	83	-	-	-	-	-	8	8	8
		Totaal (vervangings) investeringen				83	-	-	-	-	8	8	8
		Programma 4 Onderwijs											
5.2	5. Sport, recreatie en cultuur	Vervangen gymtoestellen 2020	2020	10	35	-	-	-	-	-	4	4	4
5.2	5. Sport, recreatie en cultuur	SV Heinenoord veld 1 kunstgras	2021	15	-	260	-	-	-	-	-	17	17
5.2	5. Sport, recreatie en cultuur	Oranje Zwart Veld 1 natuurgas	2022	15	-	-	58	-	-	-	-	4	4
5.2	5. Sport, recreatie en cultuur	VV 's-Gravendeel T1 natuurgas	2022	15	-	-	58	-	-	-	-	4	4
5.2	5. Sport, recreatie en cultuur	Vervangen sportvelden 2023	2023	15	-	-	-	100	-	-	-	-	-
		Totaal (vervangings) investeringen				35	260	116	100	-	4	21	29
		Programma 5 Sport, recreatie en cultuur											
6.1	6. Sociaal domein	Verbouwing Drie Lelies Puttershoek	2020	20	100	-	-	-	-	-	5	5	5
6.1	6. Sociaal domein	MFA het Talent (voorheen de Boemerang)	2020	40	465	1.265	-	-	-	-	-	43	43
6.4	6. Sociaal domein	Personenauto's HW Werk	2020	10	50	-	-	-	-	-	5	5	5
6.4	6. Sociaal domein	Gebouwen HW Werk	2020	20	30	-	-	-	-	-	2	2	2
6.4	6. Sociaal domein	Installaties HW Werk	2020	10	30	-	-	-	-	-	3	3	3
6.4	6. Sociaal domein	Machines HW Werk	2020	10	50	-	-	-	-	-	5	5	5
6.4	6. Sociaal domein	Gebouwen HW Werk	2021	20	-	30	-	-	-	-	-	2	2
6.4	6. Sociaal domein	Personenauto's HW Werk	2021	10	-	50	-	-	-	-	-	5	5
6.4	6. Sociaal domein	Installaties HW Werk	2021	10	-	30	-	-	-	-	-	3	3
6.4	6. Sociaal domein	Machines HW Werk	2021	10	-	50	-	-	-	-	-	5	5
6.4	6. Sociaal domein	Gebouwen HW Werk	2022	20	-	-	30	-	-	-	-	2	2
6.4	6. Sociaal domein	Personenauto's HW Werk	2022	10	-	-	40	-	-	-	-	4	4
6.4	6. Sociaal domein	Installaties HW Werk	2022	10	-	-	30	-	-	-	-	3	3
6.4	6. Sociaal domein	Machines HW Werk	2022	10	-	-	50	-	-	-	-	5	5
6.4	6. Sociaal domein	Vervoermiddelen gemeente HW	2023	10	-	-	-	130	-	-	-	-	-
6.4	6. Sociaal domein	Personenauto's HW Werk	2023	10	-	-	-	40	-	-	-	-	-
6.4	6. Sociaal domein	Installaties HW Werk	2023	10	-	-	-	30	-	-	-	-	-
6.4	6. Sociaal domein	Machines HW Werk	2023	10	-	-	-	50	-	-	-	-	-
		Totaal (vervangings) investeringen				725	1.425	150	250	-	20	77	91
		Programma 6 Sociaal domein											
Totaal investeringen						7.944	10.030	9.985	3.795	-	432	688	1.545

12.5 Reserves en voorzieningen

Inleiding

Het financiële beleid is onder te verdelen in diverse elementen waaronder reserves en voorzieningen. De financiële positie van de reserves en voorzieningen is een uitwerking van het beleidskader dat de raad heeft vastgesteld. Op basis van de beleidskadenota 'Reserves en voorzieningen Hoeksche Waard' zijn de reserves en voorzieningen geactualiseerd. Het inzicht in de financiële positie wordt jaarlijks geactualiseerd en maakt onderdeel uit van de behandeling van de begroting.

Doelstelling

Deze paragraaf geeft een actueel beeld van de reserves en voorzieningen. Het geeft inzicht in de status van de reserves en voorzieningen, zodat de gemeenteraad zijn kader stellende rol kan uitvoeren. Daaronder valt het vaststellen van de uitgangspunten van de diverse reserves en voorzieningen.

Totale omvang reserves en voorzieningen

De reservepositie is ruim voldoende. De totale omvang van de reserves per 31 december 2020 is € 145 miljoen waarvan algemene reserves ad € 80 miljoen en bestemmingsreserves ad € 65 miljoen. De vrij besteedbare algemene reserve per 31 december 2020 bedraagt € 73 miljoen en de reserve weerstandscapaciteit € 7 miljoen ter dekking van de geïnventariseerde risico's (zie risicoprofiel Weerstandvermogen en risicobeheersing). In volgend overzicht is het meerjarenbeeld van de reserves en voorzieningen voor de jaarschijven 2020-2023 opgenomen:

Bedragen x €1.000)

	1-1-2020	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Meerjarenoverzicht reserves							
Algemene reserves:	51.120	50.792	22.010	79.901	80.937	80.937	80.937
Algemene reserve*	44.020	50.792	22.010	72.801	73.837	73.837	73.837
Algemene reserve weerstandsvermogen	7.100	-	-	7.100	7.100	7.100	7.100
Bestemmingsreserves:							
Dekkingsreserve afschrijvingen:	31.009	8.885	2.030	37.865	36.251	34.342	32.495
Reserve kapitaallasten	31.009	8.885	2.030	37.865	36.251	34.342	32.495
Egalisatiereserves:	6.711	1.455	1.804	6.362	6.041	5.910	5.780
Reserve onderhoud openbaar gebied	4.250	934	885	4.299	4.267	4.436	4.605
Reserve onderhoud gebouwen	1.363	299	501	1.160	970	769	567
Reserve begraafplaatsen	1.098	223	417	903	804	706	607
Overige bestemmingsreserves:	13.369	20.470	13.520	20.319	16.931	15.689	13.596
Reserve integraal Huisvestingsplan (IHP)	6.568	206	210	6.564	6.576	6.587	6.599
Reserve sociaal domein	1.134	3.000	1.219	2.916	1.607	137	137
Reserve grondexploitatie	646	-	-	646	646	646	646
Reserve ontwikkeling kernen	2.110	1.449	494	3.066	3.571	3.574	3.576
Reserve knelpunten organisatie	121	-	34	87	53	18	-
Reserve invoering omgevingswet	1.784	432	772	1.443	1.028	439	244
Reserve frictiekosten samenvoeging	1.006	3.582	4.697	-109	262	1.808	774
Reserve Energietransitie (Energiefonds)	-	1.000	-	1.000	1.000	1.000	1.000
Reserve innovatie sociaal domein (innovatiefonds)	-	800	130	670	670	670	670
Reserve flankerend beleid	-	10.000	5.964	4.036	1.518	810	-51
Totaal reserves	102.209	81.601	39.363	144.447	140.161	136.879	132.808

* excl. Begrotingsresultaten 2020-2023

Bedragen x €1.000)

	1-1-2020	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Meerjarenoverzicht voorzieningen							
Voorzieningen:							
Voorziening pensioenen voormalig bestuurders	2.999	159	74	3.084	3.170	3.256	3.343
Voorziening wachtgeld voormalig bestuurders	508	-	210	298	175	98	24
Voorziening riolering	7.939	67	416	7.590	7.288	6.997	6.655
Voorziening regionaal bedrijventerrein	3.975	-	-	3.975	3.975	3.975	3.975
Totaal voorzieningen	15.421	227	700	14.948	14.608	14.326	13.997

Totaal reserves en voorzieningen	117.630	81.828	40.063	159.394	154.768	151.205	146.805
---	----------------	---------------	---------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Voorzieningen dekking verliezen (Activa)

	1-1-2020	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Meerjarenoverzicht voorzieningen							
Voorziening dubieuze debiteuren	1.204	-	-	1.204	1.204	1.204	1.204
Voorziening grondexploitaties	697	-	533	164	-	-	-
Totaal verliesvoorzieningen	1.902	-	533	1.369	1.204	1.204	1.204

12.6 Balans

De geprognosticeerde balans voor de jaren 2020-2023 is hieronder weergegeven

Activa

(bedragen x € 1000)

ACTIVA	1-1-2020	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Totaal Vaste activa	255.187	258.146	255.093	253.147	245.441
Materiële vaste activa	227.681	231.782	230.544	229.509	222.196
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	9.942	9.942	8.997	8.997	8.997
Financiële vaste activa: Leningen	17.444	16.332	15.492	14.611	14.248
Financiële vaste activa: Uitzettingen » 1 jaar	120	90	60	30	0
Totaal Vlottende activa	28.789	19.921	21.744	20.598	19.968
Voorraden: Onderhanden werk	1.120	-475	1.348	202	-428
Uitzettingen < 1 jaar	16.192	15.296	15.296	15.296	15.296
Liquide Middelen	0	0	0	0	0
Overlopende activa	11.477	5.100	5.100	5.100	5.100
Totaal Activa	283.976	278.067	276.837	273.745	265.408

Passiva

(bedragen x € 1000)

PASSIVA	1-1-2020	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Totaal Vaste Passiva	252.276	241.966	240.737	237.645	229.308
Eigen vermogen	102.249	138.846	130.140	124.776	122.220
Voorzieningen	15.421	14.948	14.608	14.326	13.997
Vaste schuld	134.606	88.173	95.990	98.543	93.091
Totaal Vlottende passiva	31.700	36.100	36.100	36.100	36.100
Vlottende schuld	21.600	26.000	26.000	26.000	26.000
Overlopende Passiva	10.100	10.100	10.100	10.100	10.100
Totaal Passiva	283.976	278.066	276.837	273.745	265.408

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht baten, lasten en reservemutaties op taakveldniveau

Onderstaande tabel bevat per taakveld de baten, lasten en mutaties in de reserves.

(bedragen x €1.000)

Nummer taakveld	Omschrijving taakveld	B/L	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
0.1	Bestuur	Baten	85	85	85	85
		Lasten	-5.221	-5.114	-4.591	-4.591
		Onttrekking reserves	0	0	0	0
Totaal 0.1			-5.136	-5.029	-4.506	-4.506
0.2	Burgerzaken	Baten	1.074	1.064	1.061	1.061
		Lasten	-2.901	-3.044	-3.029	-3.029
Totaal 0.2			-1.827	-1.980	-1.968	-1.968
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Baten	86	86	86	86
		Lasten	-366	-601	-595	-595
		Stortingen reserves	-4	-4	-4	-4
		Onttrekking reserves	8	8	8	8
Totaal 0.3			-275	-510	-504	-504
0.4	Overhead	Baten	169	169	169	169
		Lasten	-33.042	-31.467	-28.116	-27.442
		Stortingen reserves	-10.663	-2.165	-1.165	-165
		Onttrekking reserves	18.995	8.725	4.652	2.783
Totaal 0.4			-24.541	-24.738	-24.460	-24.655
0.5	T reasury	Baten	54.816	3.188	3.103	3.016
		Lasten	-1.561	-1.253	-1.027	-855
		Stortingen reserves	-50.000	0	0	0
Totaal 0.5			3.254	1.935	2.076	2.161
0.61	OZB woningen	Baten	9.551	9.670	9.753	9.857
		Lasten	-446	-441	-435	-435
Totaal 0.61			9.105	9.228	9.319	9.422
0.62	OZB niet-woningen	Baten	7.132	7.179	7.238	7.284
Totaal 0.62			7.132	7.179	7.238	7.284
0.64	Belastingen overig	Baten	5.941	5.941	764	764
		Lasten	-1.293	-1.289	-355	-355
		Stortingen reserves	-777	-1.036	0	0
Totaal 0.64			3.872	3.616	410	410
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Baten	110.774	111.265	112.166	110.281
		Lasten	0	0	0	0
		Stortingen reserves	-3.582	-3.582	-3.582	0
Totaal 0.7			107.192	107.683	108.584	110.281
0.8	Overige baten en lasten	Baten	105	105	105	105
		Lasten	-4.075	-2.063	-2.032	-1.305
		Stortingen reserves	0	0	0	0
		Onttrekking reserves	2.000	0	0	0
Totaal 0.8			-1.970	-1.958	-1.927	-1.200
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	Lasten	-16	-16	-16	-16
Totaal 0.9			-16	-16	-16	-16
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	Baten	74	74	74	74
		Lasten	-7.431	-7.314	-7.234	-7.234
Totaal 1.1			-7.357	-7.240	-7.161	-7.161

1.2	Openbare orde en veiligheid	Baten	91	91	91	91
		Lasten	-1.789	-1.753	-1.739	-1.739
Totaal 1.2			-1.697	-1.661	-1.648	-1.648
2.1	Verkeer en vervoer	Baten	700	700	700	700
		Lasten	-14.635	-14.161	-14.025	-14.069
		Stortingen reserves	-8.889	-941	-516	-516
		Onttrekking reserves	8.814	1.048	1.059	1.214
Totaal 2.1			-14.011	-13.354	-12.782	-12.671
2.2	Parkeren	Baten	51	51	51	51
		Lasten	-231	-237	-236	-236
Totaal 2.2			-180	-186	-184	-184
2.3	Recreatieve havens	Baten	92	92	92	92
		Lasten	-94	-95	-94	-94
		Stortingen reserves	-0	-0	-0	-0
		Onttrekking reserves	57	57	57	57
Totaal 2.3			55	54	55	55
2.4	Economische havens en waterwegen	Lasten	-362	-368	-363	-363
Totaal 2.4			-362	-368	-363	-363
2.5	Openbaar vervoer	Baten	79	79	79	79
		Lasten	-418	-305	-302	-302
		Onttrekking reserves	93	93	93	93
Totaal 2.5			-246	-133	-130	-130
3.1	Economische ontwikkeling	Lasten	-1.273	-1.102	-1.072	-1.062
		Onttrekking reserves	0	0	0	0
Totaal 3.1			-1.273	-1.102	-1.072	-1.062
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Baten	485	71	44	33
		Lasten	-559	-158	-130	-120
		Onttrekking reserves	9	9	9	9
Totaal 3.2			-65	-78	-78	-78
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Baten	162	193	193	193
		Lasten	-528	-557	-552	-551
		Onttrekking reserves	8	8	8	8
Totaal 3.3			-357	-356	-351	-351
3.4	Economische promotie	Baten	133	133	133	133
		Lasten	-136	-102	-101	-101
		Onttrekking reserves	15	15	15	15
Totaal 3.4			12	47	47	47
4.1	Openbaar basisonderwijs	Baten	32	32	32	32
		Lasten	-689	-625	-617	-617
Totaal 4.1			-656	-593	-584	-584
4.2	Onderwijshuisvesting	Baten	9	9	9	9
		Lasten	-2.186	-2.399	-2.268	-2.170
		Stortingen reserves	-206	-209	-209	-209
		Onttrekking reserves	445	412	323	280
Totaal 4.2			-1.938	-2.187	-2.145	-2.090
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Baten	581	581	581	581
		Lasten	-3.135	-3.113	-3.071	-3.071
		Stortingen reserves	-7	-7	-7	-7
		Onttrekking reserves	11	11	11	11
Totaal 4.3			-2.550	-2.529	-2.486	-2.486
5.1	Sportbeleid en activering	Lasten	-917	-817	-809	-764
		Onttrekking reserves	127	27	26	26
Totaal 5.1			-790	-790	-783	-738

5.2	Sportaccommodaties	Baten	965	966	966	966
		Lasten	-5.287	-5.279	-5.048	-4.868
		Storting reserves	-123	-118	-127	-127
		Onttrekking reserves	671	645	659	491
Totaal 5.2			-3.774	-3.787	-3.550	-3.538
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Baten	0	0	0	0
		Lasten	-668	-620	-615	-415
		Storting reserves	0	0	0	0
		Onttrekking reserves	0	0	0	0
Totaal 5.3			-668	-620	-615	-415
5.4	Musea	Baten	0	0	0	0
		Lasten	-242	-236	-239	-239
		Storting reserves	-8	-8	-8	-8
		Onttrekking reserves	8	2	7	7
Totaal 5.4			-241	-241	-239	-239
5.5	Cultureel erfgoed	Baten	4	4	4	4
		Lasten	-548	-529	-526	-526
		Storting reserves	-4	-4	-4	-4
		Onttrekking reserves	4	4	4	4
Totaal 5.5			-544	-526	-522	-522
5.6	Media	Lasten	-1.594	-1.585	-1.562	-1.562
		Onttrekking reserves	13	13	13	13
Totaal 5.6			-1.582	-1.573	-1.550	-1.550
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Baten	221	228	228	228
		Lasten	-9.554	-9.325	-9.072	-9.063
		Storting reserves	-286	-267	-267	-267
		Onttrekking reserves	565	445	226	219
Totaal 5.7			-9.054	-8.918	-8.884	-8.883
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	1.165	1.165	1.165	1.165
		Lasten	-11.655	-11.738	-11.861	-10.053
		Storting reserves	-3.921	-121	-121	-121
		Onttrekking reserves	5.099	1.503	1.669	200
Totaal 6.1			-9.312	-9.191	-9.148	-8.809
6.2	Wijkteams	Lasten	-3.211	-2.912	-2.857	-2.857
		Onttrekking reserves	248	0	0	0
Totaal 6.2			-2.963	-2.912	-2.857	-2.857
6.3	Inkomensregelingen	Baten	12.723	12.876	12.634	12.634
		Lasten	-14.862	-14.892	-14.290	-14.190
		Storting reserves	-15	0	0	0
		Onttrekking reserves	0	0	0	0
Totaal 6.3			-2.154	-2.016	-1.656	-1.556
6.4	Begeleide participatie	Baten	2.520	2.486	2.484	2.484
		Lasten	-6.311	-6.159	-6.124	-6.118
Totaal 6.4			-3.791	-3.673	-3.640	-3.634
6.5	Arbeidsparticipatie	Baten	0	0	0	0
		Lasten	-825	-627	-581	-561
		Onttrekking reserves	0	0	0	0
Totaal 6.5			-825	-627	-581	-561
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Baten	387	387	387	387
		Lasten	-2.592	-2.585	-2.556	-2.556
Totaal 6.6			-2.205	-2.198	-2.169	-2.169

6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Lasten	-10.696	-10.571	-10.425	-10.425
		Stortingen reserves	0	0	0	0
		Onttrekking reserves	0	0	0	0
Totaal 6.71			-10.696	-10.571	-10.425	-10.425
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Lasten	-10.872	-10.205	-9.576	-9.576
		Onttrekking reserves	0	0	0	0
Totaal 6.72			-10.872	-10.205	-9.576	-9.576
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	Lasten	-540	-489	-486	-486
Totaal 6.81			-540	-489	-486	-486
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Lasten	-2.913	-2.919	-2.924	-2.924
Totaal 6.82			-2.913	-2.919	-2.924	-2.924
7.1	Volksgezondheid	Lasten	-4.161	-4.166	-4.160	-4.160
Totaal 7.1			-4.161	-4.166	-4.160	-4.160
7.2	Riolering	Baten	8.587	8.559	8.549	8.599
		Lasten	-6.072	-6.114	-6.109	-6.158
		Onttrekking reserves	0	0	0	0
Totaal 7.2			2.515	2.445	2.440	2.441
7.3	Afval	Baten	9.084	9.084	9.084	9.084
		Lasten	-8.003	-8.005	-8.003	-8.003
Totaal 7.3			1.081	1.080	1.081	1.081
7.4	Milieubeheer	Baten	7	7	7	7
		Lasten	-2.400	-2.155	-2.153	-2.153
		Stortingen reserves	-1.000	0	0	0
		Onttrekking reserves	1.015	5	5	5
Totaal 7.4			-2.378	-2.142	-2.141	-2.141
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Baten	1.289	1.289	1.289	1.289
		Lasten	-2.213	-2.197	-2.166	-2.166
		Stortingen reserves	-235	-235	-235	-235
		Onttrekking reserves	457	361	361	361
Totaal 7.5			-702	-781	-751	-751
8.1	Ruimtelijke ordening	Baten	1.051	684	162	162
		Lasten	-3.635	-3.733	-3.011	-2.482
		Stortingen reserves	-827	-528	-35	-35
		Onttrekking reserves	681	793	601	210
Totaal 8.1			-2.730	-2.785	-2.283	-2.145
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Baten	1.617	614	1.208	10
		Lasten	-1.655	-652	-1.246	-48
Totaal 8.2			-38	-38	-38	-38
8.3	Wonen en bouwen	Baten	2.809	2.243	2.243	2.243
		Lasten	-4.202	-4.073	-3.988	-3.895
		Stortingen reserves	-1.054	-673	-248	-248
		Onttrekking reserves	19	0	2	2
Totaal 8.3			-2.427	-2.503	-1.992	-1.898
Eindtotaal			-5.601	-4.420	-2.082	1.515

Bijlage 2: Nieuwe beleidswensen uit de Perspectiefnota verwerkt in de Begroting 2020-2023 (na verwerking oplossingsrichting A)

In onderstaande tabel zijn de nieuwe beleidswensen opgenomen die in deze begroting zijn verwerkt (waarbij sprake is van een exploitatielast). Voor de beleidswensen waarvan de middelen in een reserve / fonds zijn gestort, wordt verwezen naar hoofdstuk 1.2.7 Reservepositie waar de betreffende reserves worden toegelicht.

(bedragen x €1.000)

Omschrijving nieuwe beleidswensen	Verwerkt in programma	2020	2021	2022	2023	Uitkomst oplossingsrichting A
75 jaar bevrijding	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-100	-	-	-	
Aanschaf Ideeën(auto)bus ten behoeve van rondgang langs dorpen en evenementen	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-5	-5	-5	-5	
Communicatiebudget raad	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-30	-30	-30	-30	
Creëren van awareness/bewust gebruik van privacy gevoelige gegevens.	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-20	-20	-20	-20	
Digitaal vergaderen met Ibabs	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-8	-8	-8	-8	
Digitaliseren en professionaliseren P&C instrumenten via aparte softwaretool	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-15	-15	-15	-15	
Dorpsgericht werken	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-200	-200	0	0	
Dorpsgericht werken initiatieven fonds	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-300	-300	0	0	
Externe (juridische) advisering	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-45	-45	-45	-45	
Formatie en kosten ten behoeve van drank- en horeca BOA's	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-148	-129	-129	-129	
Formatie ten behoeve van aanpak ondermijning (1 FTE schaal 10).	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-80	-80	-80	-80	
Implementatie Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-15	-15	-15	-15	
Implementatie Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG)	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-15	-15	-15	-15	
Implementatie Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI), GGI-Veilig: ondersteuning gemeente bij het verhogen van de digitale weerbaarheid en het veiliger maken van de ICT-infrastructuur (actieve netwerk monitoring voor het bewaken van dataverkeer op het eigen bedrijfsnetwerk).	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-20	-20	-20	-20	
Implementatie GRC : Governance, Risk en Compliance: software voor ondersteuning risico en compliance management van de gemeente.	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-33	-33	-33	-33	
Ingebruikname gemeentelijke vastgoedbeheersysteem (licentie en gebruik)	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-5	-5	-5	-5	
iPads Raads- en burgerleden	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	0	0	0	-25	
Licentiekosten pakket ten behoeve van grondexploitaties	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-8	-8	-8	0	Incidenteel gemaakt, laatste jaarschijf geschrapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)

Managementinformatie (dashboard)	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-5	-5	-5	-5	
Netwerkbekeuring vervangen werkplekken	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	0	-50	-50	-50	
Onderzoek Basisadministratie Adressen en Gebouw en (BAG)	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	0	0	0	0	
Onderzoek Datagedreven overheid	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-100	0	0	0	
Onderzoekskosten beheersvorm gemeentelijke accommodaties	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	0	0	0	0	
Onderzoekskosten onderhoudsplan en verduurzaming gemeentelijk vastgoed	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	0	0	0	0	
Social media	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-20	-20	-20		Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschraapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
Uitvoeren audits, pentesten	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-30	-30	-30	-30	
Uitzending beeldvormende vergadering	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-25	-25	-25	-25	
Vergaderkosten raad (op locatie)	0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)	-20	-20	-20	-20	
Subtotaal programma 0 Bestuur en ondersteuning (incl. overhead)		-1.245	-1.076	-576	-573	
Aanpak ondermijnende criminaliteit (techniek)	1. Veiligheid	-25	-25	-25	-25	
Aanpak woonoverlast	1. Veiligheid	-50	0	0	0	
Voertuigen Drank en Horecawet boetes : 2 elektrische auto's (incl. inrichting)	1. Veiligheid	-8	-8	-8	-8	
Subtotaal programma 1 Veiligheid		-83	-33	-33	-33	
Aanleg diverse fietspaden	2. Verkeer, vervoer en Openbare Ruimte	7	-42	-42	-42	
Aansluiting polderweg op N217 vanuit herontwikkeling terrein Suiker-Unie	2. Verkeer, vervoer en Openbare Ruimte	-16	-16	-16	-16	
Doorontwikkeling nachtbus (pilot)	2. Verkeer, vervoer en Openbare Ruimte	-100	0	0	0	
Gebiedsprogramma Provincie Zuid Holland	2. Verkeer, vervoer en Openbare Ruimte	-100	0	0	0	
Inventarisatie toegankelijkheid bushaltes	2. Verkeer, vervoer en Openbare Ruimte	-10	0	0	0	
Opstellen verkeersmodel Hoeksche Waard	2. Verkeer, vervoer en Openbare Ruimte	-65	-10	-10		Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschraapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
Uitwerking mobiliteitsagenda	2. Verkeer, vervoer en Openbare Ruimte	-150	-150	-150	0	
Subtotaal programma 2 Verkeer, vervoer en Openbare ruimte		-434	-219	-219	-59	
Actieplan werklocaties	3. Economie	-30	0	0	0	
Economische monitoring	3. Economie	-15	-30	-15	-30	
Gebiedsmarketing Hoeksche Waard (uitvoering 2020 t/m 2023)	3. Economie	-350	-350	-350	-350	
Ontwikkelen en implementeren (agrarisch) ondernemersloket	3. Economie	-50	-10	-10	-10	
Ontwikkelen en implementeren regionale vacaturebank	3. Economie	-65	-15	-15	-15	
Ontwikkelen Profiel vrijetijdseconomie met uitvoeringsprogramma	3. Economie	-50	0	0	0	
Ontwikkelen startersbeleid	3. Economie	-25	0	0	0	
Opzetten en implementeren Economic board en detailhandelsraad	3. Economie	-75	-75	-75	-75	
Uitvoeren en ondersteunen platform SOB Hoeksche Waard	3. Economie	-25	-25	-25		Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschraapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
Verbindingen over water	3. Economie	-50	-50	-50	-50	
Verkennen ontmoetingsplek starters en innoverende ondernemers	3. Economie	-15	-15	0	0	
Subtotaal programma 3 Economie		-750	-570	-540	-530	

Adviseur archeologie	5. Sport, cultuur en recreatie	-20	-20	-20	-20	
Erfogoededucatie vormgeven (onderzoek)	5. Sport, cultuur en recreatie	-30	0	0	0	
Financiële ondersteuning jeugdtopsporters	5. Sport, cultuur en recreatie	-10	-10	-10	0	Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschrapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
Musea Tiengemeten	5. Sport, cultuur en recreatie	-50	-50	-50	-50	
Ondersteunen sportraad HW (oprichten van een sportraad met als doel het vertegenwoordigen van de sportverenigingen in de Hoeksche Waard en het zijn van een gesprekspartner voor gemeente en andere organisaties)	5. Sport, cultuur en recreatie	-10	-10	-10	0	Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschrapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
Opstellen cultuurhistorische waardenkaart en onderhoud ervan: In 2019 starten we met de uitvoer van erfgoedbeleid. De focus ligt voornamelijk op het verankeren van ruimtelijk erfgoed in ruimtelijk beleid en op de voorbereiding van de Omgevingswet. Het in kaart brengen van waardevolle elementen in het landschap is hierin van groot belang.	5. Sport, cultuur en recreatie	-5	-5	-5	-5	
Overname exploitatie sporthallen in verband met liquidatie Sportstichting 's-Gravendeel	5. Sport, cultuur en recreatie	-69	-69	-69	-69	
Publieksbereik erfgoed vergroten (uitvoering 2019-2023)	5. Sport, cultuur en recreatie	-50	-50	-50	-50	
Uitvoering kunst en cultuurbeleid: In 2019 stellen we een kunst- en cultuurbeleid op, met als doel dat iedereen toegang moet kunnen krijgen tot kunst en cultuur. Wij stellen een uitvoeringsprogramma vast waarin we opnemen wat we w aanneer gaan doen om te komen tot toegankelijke kunst en cultuur in de Hoeksche Waard. Dit uitvoeringsprogramma omvat in elk geval het stimuleren van cultuur, het realiseren van een dynamische gemeentelijke kunstcollectie, een gemeentelijke kunstcommissie en mogelijke deelname aan project 2020.	5. Sport, cultuur en recreatie	-240	-200	-200	0	
Verhogen budget subsidies	5. Sport, cultuur en recreatie	-20	-20	-20	-20	
Werkbudget combinatiefunctionarissen (voor het goed kunnen functioneren van de functionarissen is een budget nodig voor het kunnen uitvoeren van activiteiten).	5. Sport, cultuur en recreatie	-25	-25	-25	0	Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschrapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
Subtotaal programma 5 Sport, recreatie en cultuur		-529	-459	-459	-214	
Aanbesteding contracten huishoudelijke ondersteuning en Wmo begeleiding	6. Sociaal Domein	-20	0	0	0	
Beschermde wonen licht verstandelijk beperkten (dekking in 2020 en verder aanwezig)	6. Sociaal Domein	0	0	0	0	
Jongerenparticipatie	6. Sociaal Domein	-10	-10	-10	0	
Kwartiermaker Social Return On Investment (SROI)-beleid	6. Sociaal Domein	-35	0	0	0	
Nieuw bouw Multifunctionele accommodatie (MFA) huisvesting Het Talent (voorheen de Boemerang) op huidige locatie Mookhoek	6. Sociaal Domein	0	0	-43	-43	
Opstellen en uitvoeren Samenwerkingsagenda (relatie met de opgave "inclusieve samenleving", deelprogramma "It takes a village")	6. Sociaal Domein	-51	-51	-51	0	Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschrapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
Preventieve aanpak armoedebestrijding	6. Sociaal Domein	-100	-100	-100	0	
Professionalisering maatschappelijke begeleiding statushouders door de begeleiding van Stichting Vluchtelingenwerk uit te breiden van 15 maanden naar 24 maanden, meer inhuur van tolken en te gaan werken met professionals in plaats van met vrijwilligers.	6. Sociaal Domein	-100	0	0	0	
Sterke schakels (sluitende aanpak): Aanpak personen verward gedrag	6. Sociaal Domein	-80	-80	-80	-80	
Sterke schakels (sluitende aanpak): Door decentralisatie Beschermde wonen / Maatschappelijke opvang	6. Sociaal Domein	-125	-100	-100	-100	
Sterke schakels (sluitende aanpak): Implementatie Wet Verplichte GGZ en de Wet Zorg & Dwang	6. Sociaal Domein	-125	-100	-100	-100	
Sturing sociaal domein	6. Sociaal Domein	-50	-50	-50	-50	
Toezicht, handhaving en fraudebestrijding in sociaal domein	6. Sociaal Domein	-35	-35	-35	-35	
Uitvoeringsprogramma "It takes a village"	6. Sociaal Domein	-50	-75	-100	0	
Uitvoeringsprogramma sterke schakels: doorontwikkeling wijkteams	6. Sociaal Domein	-322	-275	-230	-230	
Uitvoeringsprogramma Thuis in de kern	6. Sociaal Domein	-100	-100	-100	0	
Uitvoeringsprogramma Werk voor iedereen! (zoveel mogelijk inwoners doen duurzaam mee op de arbeidsmarkt door te kijken naar mogelijkheden, o.a. ontwikkelen maatwerkarrangementen bij en met werkgevers): Het betreft kosten voor de uitvoering van extern onderzoek en kosten voor het organiseren van bijeenkomsten, de inhuur van een (deel)programmamanager (ivm kennis niet intern aanwezig) etc.	6. Sociaal Domein	-170	-95	-20	0	
Verbouwing de Drie Lelies in Puttershoek	6. Sociaal Domein	0	-5	-5	-5	
Verplaatsen servicepunt Maasdam naar De Drie Lelies in Puttershoek	6. Sociaal Domein	-10	0	0	0	
Subtotaal programma 6 Sociaal Domein		-1.383	-1.076	-1.024	-643	

Actualiseren Meerjaren Milieubeleidsplan	7. Volksgezondheid en milieu	-25	0	0	0	
Advies onderhoudsplannen vastgoed en bouw projecten circulair basis	7. Volksgezondheid en milieu	-25	0	0	0	
Eigen circulaire inkoop	7. Volksgezondheid en milieu	-20	-10	-10	-10	
Hoeksche Waard plastic vrij	7. Volksgezondheid en milieu	-15	-15	-15	-15	
Opstellen basiskaart geluid	7. Volksgezondheid en milieu	-20	-3	-3	-3	
Opstellen w armtetransitievisie	7. Volksgezondheid en milieu	-150	0	0	0	
Uitwerking businesscase bedrijvenaankpak	7. Volksgezondheid en milieu	-15	0	0	0	
Subtotaal programma 7 Volksgezondheid en milieu		-270	-28	-28	-28	
Aansturing, realisatie en doorontwikkeling Waardenketens	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-150	-150	-150	0	
Extern kw aliteitsteam ruimtelijke ontwikkeling	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-50	-50	-50	-50	
Flexwonen	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-94	-79	-79	0	Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschrapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
HW Woningmonitor	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-10	-10	-10	-10	
Lobbywerkzaamheden (o.a. conferentie)	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-75	0	0	0	
Opstellen omgevingskw aliteitsbeeld	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-100	-50	0	0	
Opstellen woningbouw programma	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-50	-50	0	0	
Plusprogramma woningbouw	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-40	-40	-10	0	Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschrapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
Prestatieafspraken Hoeksche Waard	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-5	-5	-5	0	Incidenteel gemaakt; laatste jaarschijf geschrapt (conform oplossingsrichting A uit amendement)
Wonen welzijn zorg visie	8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	-100	0	0	0	
Subtotaal programma 8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening		-674	-434	-304	-60	
Eindtotaal		-5.367	-3.893	-3.181	-2.139	

Postbus 2003
3260 EA Oud-Beijerland

Bezoekadressen

Kijk op www.gemeentehw.nl

 14 0186 | 088 - 647 36 47

 info@gemeentehw.nl

 www.gemeentehw.nl

 [gemeenteHW](https://www.facebook.com/gemeenteHW)

 [@gemeenteHW](https://twitter.com/gemeenteHW)

 [@gemeenteHW](https://www.instagram.com/gemeenteHW)

